BÍRÓ LAJOS — KOMJÁTH PÁL

HÁBORÚ — HADÜZENET NÉLKÜL

FEJEZETEK A KÉMKEDÉS TÖRTÉNETÉBŐL

ZRÍNYI KATONAI KIADÓ
BUDAPEST, 1963

BEVEZETŐ

A háború zaja nemcsak fegyvercsattogás, motorzúgás és ágyúdörej — néha maga a csend is az. És ez a csend megelőzi a háborút: aki hódítani, rabolni, más országokat kifosztani, népeket leigázni akar, annak a háború az előző háború békekötésének napján kezdődik. Így volt ez régen is, így van ma is nyugaton, mindenütt, ahol a tőkésvilág urai mindig haszonhoz, mindenáron nagyobb és még nagyobb haszonhoz, gazdagsághoz akarnak jutni. Emberek ezrei tanulják évről évre, hogyan lehet háborús tűzfészkeket teremteni — és lángra lobbantani adott parancsra.

A nyugat mammutmonopóliumai készülődnek — a mi bőrünkön szeretnének tovább hízni. Elmondják néha nyíltan is:

„... át kell plántálni erkölcsünket és ideológiánkat a kommunista országok lakosságának tudatába. Fel kell használni a nemzeti különbségeket, a vallási előítéleteket, az emberi gyengeségeket, irígységet, női hiúságot, gyönyörhajhászást, közönyt kell ébreszteni a kommunista államvezetés céljai iránt ...”

Ha mindezt nem a Bonnban megjelenő külpolitikai-elméleti folyóirat, az Aussenpolitik egyik számában olvassuk, azt hihetnők, hogy valamelyik NATO-kémiskola 10 parancsolata került a kezünkbe.

Az ilyen és ehhez hasonló önleleplező dokumentumok, nemrég feltárt archívumok jegyzőkönyvei, szemtanúk vallomásai és kémektől elkobzott fényképfelvételek szolgáltatták az alapot a soron következő fejezetek megírásához. Ezek nyomán lép újra elénk századunk sok ismert figurája — a kémek világ-

gának hírhedt „nagyságai", a cselszövések különös figurái, „királyai".

De a történetek sodrában olykor költött személyekkel és eseményekkel is találkozhatunk. Ha valaki ezek között is ismerősre találna, ez sem a véletlen játéka csupán.

Különleges háborúról szól ez a könyv.

Háborúról — amelyet ritkán kísér fegyverdörgés. Háborúról, amelynek nincsenek áttekinthető frontjai, szirénái és légi riadói, amelyben komolyabb fegyver a fényképezőgép az atomágyúnál, háborúról, amelynek hadifoglyait nem védik a Genfi Konvenció cikkelyei... és folyik immár századok óta, dacolva az időtlen idővel, békekötéssel, fegyvernyugvással — h a d ü z e n e t n é l k ü l !

A szerzők

Pillantás a kulisszák mögé

Minden reggel ugyanabban az időben hatalmas fekete „Lincoln" kocsi gördül az Egyesült Államok elnöki hivatalának bejárata elé. A kocsiból két titkosrendőr kíséretében alacsony termetű férfi száll ki. A neve: Sidney William Souers, és egy valóban különleges „újságnak" a szerkesztője. Az újságnak egyébként szerfelett hosszú címe van: „A nemzeti biztonsági terv irányítójának napi jelentése." Ebben a kőnyomatosban néhány oldalon fel van dolgozva mindaz, amit az Egyesült Államok titkosszolgálatának 25 000 embere jelentett az előző napon a világ minden tájáról. Vannak itt információk a Keletről, titkos felvételek, szigorúan bizalmas értekezletek résztvevőiről és jegyzőkönyveiről, fotokópiák katonai tervekről. Harminc „szerkesztő" dolgozza fel ezt az anyaghalmazt. S a különös újság példányszáma nem sokkal több szerkesztőinek számánál: mindössze 42.

A nyomda sem akárhol van. Washingtonban, alig fél órányira a Fehér Háztól, egy impozáns vöröstéglás épület pincéjében. Fölötte a kapun háromszavas felirat:

FEDERAL WORKS BUILDING

Az épület hetedik emeletén van a nagy amerikai kémszervezet, a CIA főnökének rezidenciája. Az ő aláírása szerepel a napi jelentéseken — írják a szenzációra éhes amerikai magazinok — és azt is kifecsegik, hogy mivel foglalkozik az Országos Adatszerző Központ.

A kémszervezetek „csúcsán" a Central Intelligence Agency (CIA), a Központi Hírszerző Szolgálat áll.

A washingtoni kormány óriási összegeket költ e szervezet

ügynöki apparátusára. A hatalmas támogatásért a legkevesebb ellenszolgáltatás, hogy öt világrészben dolgozó kémeinek jelentéseit értékelve és kivonatolva, az elnök asztalára tegye.

Egyébként az épületben — ahonnan a „TOP SECRET" feliratú vörös dosszié mindennap útra kél, különös világ uralkodik. Valahányszor a parafalemezekkel szigetelt, és csak a legbizalmasabb tanácskozásra használt teremben összejön az úgynevezett „brain trust", minden bejáratát lezárják, az értekezlet után pedig a biztonsági szolgálat emberei végigmotozzák a tiszteket, összegyűjtik a másolópapírokat, az írógépszalagokat, és gondosan elégetik.

Könyvtárak megsárgult iratai kötetszám árulkodnak szervezetek működéséről, amelyeket át- meg átszőnek a ceremóniás szertartások. A világért sem akarnánk összehasonlítani a szabadkőműves mozgalmat a CIA tevékenységével (akkor már inkább a Ku-Klux-Klant), de a tanácskozásokat megelőző és berekesztő számos formaság — ha külsőleg is, de tartalmaz egykét hasonlóságot. Maradjunk azonban a kémkedés történeténél, és tartsuk nagyítólencsénk gyújtópontjában a CIA átszervezésének körülményeit. Néhány név, mely ezt az időszakot fémjelezte, sok mindenre fényt derít.

Mindjárt a második világháború befejezése után — 1945. október 1-én — az Egyesült Államok akkori elnöke, H. Truman, 6291. szám alatt rendeletet adott ki, melyben utasítást ad az amerikai hírszerzés újjászervezésére. Íme, a rendelet hiteles szövege úgy, ahogy az amerikai hivatalos lapban akkor megjelent:

„Fontos, hogy hírszerző szerveink, amelyeket 1942. július 13-án a Hadügyminisztérium alapított, egyetlen központi szervben egyesüljenek. Elrendelem ezért, hogy az OSS és az OWI, valamint az összes többi hírszerző alakulatok mától kezdve az újonnan alapított Central Intelligence Agency keretében dolgozzanak. A CIA vezetésével megbízom a Külügyminisztérium és a Hadügyminisztérium mindenkori államtitkárát. A felügyeletet a CIA felett, a vezérkari főnök látja el.

A CIA feladata:

1. Gyűjteni a híreket az ügynököktől és feldolgozni azokat.

2. Ügynököket kiküldeni, akik a hírszerző szolgálat részére dolgoznak.

3. Beszervezni azokat az egyéneket, akik hajlandók a szervezettel együttműködni.

4. Ezeket az egyéneket megfelelően kiképezni.

A Külügyminisztérium és a Hadügyminisztérium vezetői által megbízottaknak a feladata lesz — a vezérkar főnökével együtt — a CIA munkaprogramjának kidolgozása. A szervezet katonai főparancsnoka: R. H. Hillenkoeter altengernagy. Az államtitkárok képviselői: Charles S. Cheston brigádtábornok és O. C. Goering, hadosztálytábornok. A CIA öt főosztályra és tíz alosztályra tagozódik. Az első három főosztály feladata az idegen államokból származó hírek feldolgozása, a külföldi rádiók közleményeinek összegyűjtése és elemzése. A negyedik főosztály vezeti a kartotékrendszert, amelyekben nyilvántartja a kiemelkedő külföldi személyiségeket, továbbá az üzemeket, iparágakat, a technikai és tudományos kutatások eredményeit. Az ötödik főosztály feladata, hogy a beérkezett titkos hírek alapján tájékoztassa a kormány és a politikai élet vezetőit. A tíz alosztály közül hat úgynevezett területi alosztály. Ezekben a szakértők tanulmányozzák és értékelik az egész világból a megbízottaiktól érkező titkos jelentéseket. Négy alosztály a gazdasági, közlekedési, tudományos területek, továbbá a nemzetközi szervezetek híreivel foglalkozik."

A CIA elődjének az OSS (Office of Strategic Service) — a Stratégiai Hírek Hivatala nevű szervezetnek —, amelyet még a háború idején alapítottak — William J. Donovan vezérőrnagy volt a főnöke. Ő javasolta a háború után Truman elnöknek, hogy egyesítsék a különböző hírszerző irodákat, mert az Egyesült Államoknak életbe vágóan fontos érdeke, hogy megszüntesse a kémirodák marakodását. Az üzleti érdekek azonban közbeszóltak, s így a CIA mellett még mindig működik egy sor más kémiroda is. Saját külön szolgálata van például a haditengerészetnek és a légierőnek: az úgynevezett Office of Naval Intelligence (ONI), illetve az úgynevezett A/2 főosztály. A két testület meglehetősen rossz viszonyban van a CIA-val. A súrlódások gyakran vezetnek eredménytelenségre, és magától értetődő, hogy ezeket a súrlódásokat az új szervezésből adódó

presztizsveszteség, valamint a személyes anyagi érdekeltség csökkenése idézi elő.

Az A/2 főosztályt Cabell vezérőrnagy irányítja. A főosztály működéséről az Egyesült Államokban az a közvélemény, hogy „lassú és eredménytelen", s ezért érte teljesen váratlanul a katonai és politikai vezetőket a szovjet légierő rohamos fejlődése, amelyről csak akkor szereztek tudomást, mikor a szovjet kormány kész tények elé állította a világot.

A legtöbb összetűzése a CIA-nak az úgynevezett Military Intelligence Departement-nel, a katonai kémirodával van. Már 1954-ben úton-útfélen hangoztatták Allen Dulles emberei, hogy „ez a katonai kémszervezet a tehetetlen és ügyetlen emberek gyülekezete". Állítólag — protekciós alapon — olyan tiszteket osztottak be ide, akik nem értenek a híszerzéshez, de annak idején, a háború alatt, a vezérkar körül jó összeköttetésekre tettek szert. A katonai csoportok viszont mindent elkövetnek — még a sajtóban elhelyezett reklámízű cikkekkel is —, hogy megvédelmezzék saját hírszerző irodájukat és embereiket, akikhez úgy látszik valamiféle külön érdek is fűzi őket.

Arról, hogy hány alkalmazottja van a CIA-nak, az amerikai sajtó, a New York Times című tekintélyes lap adott hírt. Még 1953-ban megírta, hogy ez a szám közel jár a harmincezerhez. Megírta azt is, hogy ezeket az alkalmazottakat kitűnően fizetik, 12—14 000 dollárral évente. Ezt az értesülést maga Allen Dulles is megerősítette, aki egy alkalommal így nyilatkozott: „Az én egyik legnagyobb gondom, a legmegfelelőbb emberek kiválasztása. A maximális 14 000 dolláros bért csak nagyon kevés embernek tudom megadni, s emellett éppen azokra az emberekre van szükségem, akik képességeikkel a magániparban évente 50—100 000-et is meg tudnak keresni."

A CIA évi összkiadása — a New York Times szerint — csaknem eléri az egymilliárd dollárt.

Az alkalmazottak munkája és magánélete szigorúan zárt keretek között folyik. Még orvosi kezelésükről és ellátásukról is csak a CIA alkalmazásában álló orvosok gondoskodhatnak. A

szervezet igen sok pszichológust foglalkoztat. Ezek a lélektani szakemberek jól értenek ahhoz, hogy miképp hívják elő a CIA alkalmazottaiból a legbensőbb, legtitkosabb „én"-jüket is, hogy a „nagyfőnökök" előtt semmi se maradhasson titokban. Amikor az ügynökök külföldi útjukról hazatérnek, s már leadták jelentésüket, alapos lélektani vizsgálaton esnek át, melynek során „kimossák" belőlük a „veszélyes gondolatokat", meg ami esetleg „feledékenységből" bennük maradt.

A CIA ügynökeit igen jól felszerelik. Az már közhely, hogy fegyvertárukban a gyorsan ölő méregtől százféle robbanóanyagig és karóra nagyságú törpemagnetofonig a kémkedés és a diverzió minden fontos kelléke szerepel.

A következőkben külön fejezetben fogunk megemlékezni az Egyesült Államok ügynökképzésének különleges iskoláiról, a különleges hadtestekről, s a titokzatos dzsungel-támaszpontokról — a Fort Bragg erődrendszerről. De ejtsünk most egyké szót arról: milyen terveket szőnek a jövőre nézve és milyen követelményekkel lépnek fel most is a CIA-vezetők azokkal szemben, akik felégetve mindent, nevüket, családjukat, megszokott kedvteléseiket, vállalják az új „szakmát" életrehalálra. És tudják azt is, hogy elődeik közül nem sokan élveznek nyugdíjat.

A Princeton városkabeli egyetem egyik fakultása kifejezetten a CIA rendelkezésére áll. Azok közül, akik itt szereztek diplomát, a legmegfelelőbbek a CIA tanfolyamára kerülnek (1955-ben — a kísérleti tanévben — már száz ilyen diplomást vett állományába a CIA). A titkos iskolán az olyan hagyományos tantárgyak mellett, mint a diverzió (rombolás, gyújtogatás stb.) nagy súlyt helyeznek a nyelvtanulásra. Elsősorban az oroszt szorgalmazzák. Egy CIA kiképző véleménye szerint:

„Ahhoz, hogy egy amerikai vörös területen tudjon élni, akár átmenetileg is —, meg kell ismernie és el kell sajátítania az ottani lakosság beidegzett szokásait. Ezért tanítjuk meg embereinket a gyakorlati élet olyan apróságaira is, mint például hogyan kell levelet feladni Szófiában, hogyan utazzanak a földalattin Kelet-Berlinben, vagy hogyan kell az ebédhez sört rendelni Magyarországon, s hogy az átlagember ott, melyik borvagy sörfajtát kedveli a legjobban?"

A CIA egy másik szovjet specialistája így nyilatkozott 1955 őszén:

„A hírszerző feladatokat csak az teljesítheti sikerrel, aki kitűnően ismeri az orosz lelkivilágot. A Szovjetben és a többi kommunista országban, egyaránt fontos utat találni a vezető beosztású hivatalnokokhoz. Ezek az emberek, ha meg tudják őrizni a rendszer iránti hűségük látszatát, számunkra sokkal értékesebbek, mint a politikai ellenzék emberei, akik később rendszerint kiszöknek Amerikába."

Az elmúlt évben a CIA megkérte a nyugatnémet igazságügyminisztériumot, hogy szolgáltassa ki neki azoknak az elítélt és börtönben ülő bűnözőknek a listáját, akik két évnél kisebb büntetést kaptak. Ezek közül számos embert szemeltek ki maguknak ügynöki szolgálatra, ami természetesen egyértelmű volt a hátralevő büntetés elengedésével. Ezeken kívül az amerikai kémszolgálat néhány száz egykori náci kémet is alkalmazott.

Két évvel ezelőtt a nyugati sajtó feltűnő híreket közölt arról, hogy Genfben él 400 amerikai diák, akiket a népi demokratikus országok elleni kémkedésre tanítanak.

A diákok különlegesen berendezett kollégiumokban laktak. Kiadásaikat az amerikai külügyminisztérium fedezte. Amikor ezeket a diákokat megfelelően kiképezték, Ausztriába vagy Nyugat-Németországba irányították őket, hogy az ottani menekülttáborokban építsék ki kapcsolataikat. Magától értetődően, a fiatalkorú ügynökök álnéven, hamis menekült okmányokkal léptek „porondra". Az volt a feladatuk, hogy szocialista országokból érkezett politikai menekültek bizalmába férkőzve egy-két várossal, iparteleppel, őslakó családdal vagy más különleges adottsággal a legapróbb részletekig megismerkedjenek. A velük való további terveket esetenként döntötték el. De nem egy alkalommal kapcsolódott be az új hírszerző vonal kiépítésébe a maszkmester, aki „átalakította" a kémiskolát végzett fiatalember arcát úgy, hogy hasonlóvá legyen a valódi menekültek valamelyikéhez. Ezután az új sütetű emigráns bűnbánó arccal visszatért az elhagyott szülőházába. Nem mentek vissza természetesen egészen a családi házig, de úgy érezték, tudnak már annyit a rokonság házatájáról is, hogy

ennek birtokában megtelepedhetnek egy szomszéd városban, faluban vagy akár az ország másik felén.

Nem könnyű — ahogy ők mondják — a „vasfüggönyön" túl kémkedni. Ezzel kapcsolatban mondta Allen Dulles is: „Kijelenthetem több éves gyakorlatunk alapján, hogy azoknak a férfiaknak és nőknek az élete, akiket oda (mármint a „vasfüggöny" mögé) küldünk, sokkal veszélyesebb, mint azoké, akik bármilyen más területen tevékenykednek."

Persze, mint ahogy a fenti idézet is mutatja, van azért kevésbé veszélyes terület is. Mert a CIA nemcsak a szocialista országok felé terjeszti ki csápjait. Feldolgozza az úgynevezett semleges, a kapitalista, még a gyarmati országok életére vonatkozó jelentéseket is. Különösen Latin-Amerika és a Távol-Kelet érdekli. Éppen ezért érdemes egy rövid kitérőt tenni és megemlékezni a hírhedt „Guatemalai esetről".

Annak idején a CIA egyik vezetője így nyilatkozott a Saturday Evening Post hasábjain:

„Allen Dulles azonnali tanácskozásra hívott össze bennünket. Az ajtókat gondosan bezárták. Az asztal körül ott ültek az amerikai kormány szakértői, a hadsereg, a flotta, és a légierő titkos szolgálatainak főnökei, a vezérkar hírszerző tisztjei, az atomenergia bizottság és az FBI (Federal Bureau of Investigation=Szövetségi Nyomozó Iroda) képviselője. A tanácskozó testület, amely meg volt győződve arról, hogy ütött az óra, gyorsan, szinte percek alatt határozott Guatemala sorsáról."

Íme, ilyen a CIA politikai ülése. És mi volt az eredmény?

Röviddel az ülés után, 1954 májusának utolsó hetében, a Hadügyminisztérium Mexikóba irányított két „Globemaster" típusú szállító repülőgépet. Mindegyiknek több tonna lőszer, robbanóanyag, puska és gépfegyver volt a fedélzetén. Azután az események gyorsan peregtek. Végül is Guatemalában — mint ez már köztudott — az United Fruit tröszt győzedelmeskedett, megbuktatták a demokratikus rendszert. Az ültetvényeken halomra lövöldözték az indián munkásokat és a szakszervezeti funkcionáriusokat.

A CIA keze benne volt az emlékezetes iráni puccsban, a

szuezi eseményekben, a nekünk oly keserves emlékezetű ellenforradalmi felkelésben, a közép- és közel-keleti megmozdulásokban, és a kubai invázió előkészítésében is.

Felvetődik a kérdés — van-e egyáltalán határ, és van-e valamiféle morál, amelyet ők is elismernek?

Íme, hogyan vélekednek erről önmaguk:

„Ha az amerikai kommunistaellenes politika erkölcsös, akkor miért ne lennének azok a mi módszereink is, amelyekkel csupán érvényt szerzünk kormányunk politikájának."

Ezt a morált támogatják a monopóliumok és a nyíltan militarista szervezetek, de egy sor olyan intézmény is, amely azt hirdeti magáról, hogy tudományos és „emberbaráti" tevékenységet folytat. Ilyen például a New York-i Cornegie Institut, amely az érvényesülésben való segítés ürügyén, a kémszolgálat kezére játszik. Ez az „erkölcs" a hamiskártyások és gonosztevők erkölcse, akik az amerikai boldogságot szimbolizáló automobilok és reklámmosolyok mögött rejtőznek.

Hogy a későbbiek során jobban megértsük, mit miért tesznek a monopóliumok érdekeit szolgáló kémszervezetek, még egyszer szögezzük le: melyek azok a témák, amelyek elsősorban érdeklik kiterjedt ügynökhálózatukat, melyek azok a kérdések, amelyekről a jelentések mindennap ott fekszenek a Fehér Ház elnöki rezidenciájának hatalmas íróasztalán.

Elsősorban politikai és gazdasági jellegű adatokat gyűjtenek, de jelentős szerepet vállalnak a pszichológiai hadviselésben, vagyis a hidegháború folytatásában is. Az amerikai kémszervezeteken belüli munkamegosztásnak megfelelően, a hatalmas apparátust fenntartó katonai felderítő központot kizárólag a hadseregekre és a hadiiparra vonatkozó értesülések érdeklik. Poliphoz hasonló mammutszervezetéhez nemcsak különleges iskolák, de okmányokat értékelő hadseregbiztonsági centrumok és különféle hírszerző központok (vezérkarok) tartoznak.

Ezek legjobban arra kíváncsiak, hogy milyen az adott szocialista ország hadseregének hangulata, harckészsége, mi van a kiképzési tervekben, mit takarnak a fedőszámok és a jelzések, milyenek a mozgósítási tervek, a haditechnika és a katonai tudomány eredményei általában. Mostanában például — éppen az amerikai lemaradás miatt — rendkívüli figyelemmel

kísérlik a szovjet nukleáris- és rakétakutatás eredményeit. Igyekeznek minden módon megszerezni a „titkok titkának kulcsát", az általuk ismeretlen, sok száz megatonnás bombák gyártási titkait. S hogy ennek milyen jelentőséget tulajdonítanak, elegendő megemlíteni: az utóbbi időben a polgári és katonai hírszerző körökből a tudomány és technika 200 legjobban képzett specialistáját állították be erre a „munkára". Tehát elsősorban olyan személyekről van szó, akik a Newsweek szavaival — „tudományos supermanek". Ezenkívül természetesen megpróbálják szisztematikusan felderíteni a nagyvárosok, ipari centrumok, erőművek, vasúti csomópontok, hidak, repülőbázisok és egyéb lényeges objektumok pontos elhelyezkedését.

Tudni akarnak a kiszemelt ország földrajzi adottságairól, a légvédelem radarhálózatának felépítéséről, a rakétaelhárítás céljait szolgáló fegyverek és repülőterek elhelyezésének rendszeréről stb. Elsőrendű feladatuk az úgynevezett atomcélok felfedése, amelyek az amerikai felső vezetés által tervezett háborúban elsőnek semmisítendők meg.

Igen figyelemre méltó az is, hogy a CIA egyes részlegei állandóan tanulmányozzák a szocialista sajtóban publikált híranyagot.

Nyilvánvaló, hogy miért. Tegyük fel például, arról olvasnak, hogy valahol — mondjuk Szibériában — új vasútvonalat építenek. Ez rögtön felkelti figyelmüket. Izgatja fantáziájukat, hogy a kérdéses vasútvonal vagy más esetben műút befejező pontján nincs-e repülőtér, vasmű vagy éppenséggel uránbánya? Előfordul, hogy az adott területről nem tudnak közvetlen észlelést szerezni. Mi történik ilyenkor? Több fajta módszer lehetséges: A hírszerzők különleges fotoapparátussal felszerelt léggömböt irányítanak a felderítendő terület fölé. Ez azonban nem egészen megbízható, hiszen a készüléket lelőhetik, mint ahogy ez az 1950-es években Magyarországon is megtörtént. Másik módszer, amikor repülőgéppel kísérlik meg a vállalkozás végrehajtását. Erre a célra építették az U—2 típusú, elsősorban műanyagból készült gépet. Az utóbbit kockázatmentes módszernek tartották. A korszerű légvédelmi eszköz, a rádiólokáció ugyanis főleg a fémalkatrészekről érkező sugár-vissza-

verődésekkel tudja a számításokat, s így a célzást is helyesbíteni.

Akad harmadik változat is: az ügynök, akit ebből a célból dobnak át a határon. Most elhagyható, hogy mi előzi meg az átdobás időszakát, hiszen a továbbiakban bőven történik még említés a különleges kiképzésről. Egyelőre csak annyit, hogy van a határon való átjuttatásnak ún. „legális" formája, és van ún. erőszakos módszer is: amikor a határőrség megtévesztésével, az esetleges zárak átvágásával, a nyomsávon való észrevétlen áthaladással érkezik az ügynök. Nemrégiben úgy dobtak át a magyar—osztrák határon egy Karsai nevű diverzánst, hogy előzőleg München környékén a megfelelő határszakasz utánzatán gyakoroltatták vele az átjutást. Egy Weyer nevű angol kém például léggömb segítségével egészen a csehszlovákiai Sumava hegységig jutott el. Ott lefülelték. Weyernek azonban mindezzel együtt mégis nagyobb szerencséje volt, mint egy Bartonka nevű ügynöknek, mert ő legalább életben maradt. Bartonka holttestét Pozsony környékén sodorták partra a Duna hullámai. Agnoszkálás után jutottak az elhárító szervek arra a nyomra, hogy hárman indultak el osztrák területről búvároltözékben, de a Duna medrében valami baleset történt. A feltevést később igazolta néhány bűnjel, amelyet Dévény közelében halászok fogtak ki a folyóból. Ez is behatolási mód. Nagyon érdekes eset az is, amit a szovjet elhárító szervek jegyeztek fel. Az egyik járőr arra lett figyelmes, hogy két fehér alak mozog ide-oda a levegőben... A tengerpart felől közelednek. Az árnyak bizonyos időközönként felemelkedtek, mint valami rejtélyes léghajók és egyre gyorsabban — hol le, hol meg felugorva, az erdőnek tartottak, ahol a határőrök feszülten figyelték a furcsa jelenséget.

Amint közelebb értek, akkor látták, hogy a jövevények gázzal töltött különleges ballonokat használtak, több méteres „ugrásaikhoz". Minél előbb át akartak jutni a „veszélyes" zónán, de vesztükre éppen a járőr karjaiba futottak.

Ez is azt mutatja: minden eszközt felhasználnak arra, hogy titkainkhoz férkőzzenek.

Nem riadnak vissza a légiprovokációtól és a gyilkolástól sem, és eszük ágában sincs, hogy lemondjanak róla, vagy akár

csak csökkentsék a szocialista országok elleni kémkedés méreteit. Sőt, sajtójelentések arról számolnak be, hogy a kémkedésre fordított költségek a Pentagon (Az Egyesült Államok Hadügyminisztériuma) javaslatára, egyre nagyobbak. Az US News and World Report szerint ez 4 milliárddal, azaz 18 százalékkal több, mint az előző évben, és a legmagasabb összeg a koreai háború óta.

Ezek után joggal gondolhat arra az olvasó, ha ismerem már a kémszervezetek egyik leghatalmasabbikának, a CIA-nak, történetét, jelenlegi és igen szerteágazó működésének főbb mozgatórugóit —, mit nyújthat még a cím: Háború — hadüzenet nélkül?

Nem akarunk azzal válaszolni, hogy Amerika felfedezése előtt is volt már hírszerzés, és ha ők magas tökélyre emelték is ezt a mesterséget, azért voltak elődeik is... Azt sem akarjuk bizonyítani, sem etimológiai, sem történelmi tényekkel, milyen szükségszerűség vezette az emberiséget már az őskorban bizonyos létfontosságú értesülések megszerzésére. Szóltak bár állatcsordák vonulásáról azok, szomszédtörzsek vadászainak gazdag zsákmányt ígérő lelőhelyeiről, a dús természeti kincsekkel megáldott vidékre érkező első rablótelepesek felderítéséről.

Külön tanulmány, külön könyv feladata lehetne mindez, kiváltképp annak boncolgatása e közös „őstörténet" után, mint vált ketté az útja a hírszerzésnek és a hírközlésnek?

Ez a könyv a továbbiakban is a hírszerzés történetének szegődik nyomába. Történik persze említés olyan eseményekről, mikor e két fogalom éppen az elhárítás félrevezetésére, fedni kezdte egymást.

Tudott dolog, hogy a hírszerzés témakörébe vágó ügyeket általánosságban a legteljesebb titok övezi. Talán ezért is van, hogy az egyszerű újságolvasó ember (az új keletű szóval élve „az utca embere") nagy érdeklődéssel, mondhatnánk olthatatlan kíváncsisággal figyel fel e számára zárt világ kiszűrődő eseményeire.

Kémkedéssel és diverzióval természetesen napjainkban is

találkoznak. Amit eddig mondottunk, s a későbbiek is azt igazolják, hogy a kis Magyarország célpontja marad ezután is a CIA és nyugati végeinkhez oly közel fekvő kémrezidentúrák tevékenységének.

A hírszerzés, a diverzió, napjainkban is folyik. Csakhogy a megváltozott körülmények, más viszonyokat teremtettek.

Háborús időben magától értetődő, hogy ejtőernyővel érkezik egy kém, fegyveresen tör át a védővonalakon. Akad ilyen is napjainkban, de egyre ritkábban. Mert ugyan minek kellene a nagy kockázat, amikor békésen is be lehet jönni a szocialista ország „kapuján"? Az útlevél „foglalkozás" rovatába csak be kell írni, hogy kereskedő, üzletember, tudósító vagy más afféle. Jöhet, mint sportember, mint művész, vagy annak kísérete. Vadász vagy turista, jöhet rokonokat látogatni, nyaralni, jöhet repülővel, gépkocsival, hajóval, csoportosan vagy egyedül — ahogy kényelmesebb.

És ezek ellen — a becsületes turistáknak kijáró lehetőségekkel visszaélők ellen — fellépni, még megtalálni is őket... nem kis feladat. Egyszóval, nincs még közel az idő, hogy a kémelhárító szervekre ne lenne szüksége népköztársaságunknak.

A kémek nem hordanak megkülönböztető jelzést. Csendesek, meghúzódnak, halkszavúak. Nem azért jönnek, hogy felnyissák a minisztériumok trezorjait vagy betörjenek a vezérkar épületébe.

Ismerős szóval úgy jellemezhetnénk feladatukat: „káderkutatást" végeznek. Figyelnek, figyeltetnek, keresik nagy fontosságú személyek és egyszerű emberek „sebezhető" pontjait, aztán jön a presszió, az ígérgetés, a pénz vagy a fenyegetés. A piszkos munkára majd találnak valakit, ők megmaradnak a háttérben, a nagy forgalmú luxusszállók félhomályos bárjában, gyorsan íramló Jaguár kocsik hátsó ülésén, lefüggönyzött ablakú budai villák szalonjában, s a zsebekben leggyakrabban fegyver sem lapul, mindössze a csekk-könyv és a nyugati útlevél, melytől a védelmet várják.

De, hogy tettenéréskor míly csekély védelem ez valójában, erről sokat mesélhetne rendőrségünk bűnügyi krónikája.

Azt ígértük — bár fejest ugrottunk a földalatti háború harci eseményeinek közepébe —, hogy gyökereiben, születési körülményei között is vizsgálat tárgyává tesszük a hírszerzést.

Ne menjünk messzebb a századfordulónál. A legújabb kor emberét főleg a modern kori viszonyok érdeklik, s a technika rohamos fejlődése is épp ekkor következett be — az 1900-as évek elején —, sajnos nem függetlenül a háború követelményeitől.

Vegyük kiindulásnak, mit közöl egyik lexikon, mondjuk a Révai-féle X. kötete „Hírszerzés" címszó alatt.

Íme:

„Minden állam vezérkarának egy része azzal foglalkozik, hogy a külföldi államok haderőit tanulmányozza, és azok állapotát folytonosan nyilvántartja: e feladat csakis úgy oldható meg, hogy a külföldi haderőkre vonatkozó hírlapi hírek, a követségekhez beosztott katonai kiküldöttek (attasék) és utazni küldött vezérkari tisztek jelentései, esetleg kémek által szerzett tudósítások a Nyilvántartó Irodában rendszeresen feldolgoztatnak. Háborúban járó őrök jelentései, elfogott lakosok és utazók vallomásai, lefoglalt levelekben talált hírek, szemrevételezésre kiküldött tisztek észrevételei képezik az anyagot, melyből a mindenkori főhadiszálláson e hírek összeszedésével és a hírszerző szolgálat vezetésével megbízott vezérkari tiszt a helyzetet folyton nyilvántartja."

Látnivaló, mennyire csak katonai jelleget tulajdonítottak ezekben az években a felderítésnek. Igaz, magyarázható ez azzal is, hogy az említett lexikon kibocsátásának idején (1914), a levegőben vibrált már a nyugtalanság, a krízis szele érezhető volt, küszöbön állt az első világháború.

Ezek után pedig idézzük meg a modern kori kémkedés történetének klasszikus figuráit.

Margarete Zelle különös életútja Szumatrától a párizsi St. Lazare börtönig

A holland ültetvényes és a maláji nő csodálatosan szép lánya, egészen fiatalon ment férjhez Cambel MacLeod angol kapitányhoz. S bár a félvér nő nagy feltűnést keltett tiszti körökben, nem elégítette ki hiúságát az sem, hogy a kaszinókban nemsokára tábornokok, lordok és vezető diplomaták keresték kegyeit — gondolt egyet és férjét elhagyva, Párizsba költözött.

A franciaországi bemutatkozás különös nyitánnyal kezdődött. Összehívta ugyanis itt élő tekintélyes ismerőseit egyik éjszaka Párizs Keleti Múzeumába, s ott az összesereglett előkelőségeknek indiai eredetű templomi tánccal kedveskedett. Egy szemtanú szerint tánc közben egyhén kreolos, csodálatos vonalú testét, mindössze egyetlen gyémánt-nyakék fedte.

Másnap öles tudósítások jelentek meg a napilapokban, s ezek egy csapásra ünnepelt táncosnővé avatták az addig ismeretlen nőt, aki ekkor már Mata Harira változtatta nevét, a nagyon is németesen hangzó Margarete Zelléről.

Egy este a Folies Bergères-ben jól öltözött férfi jelentkezett nála egy gyönyörű orchideacsokorral kezében. Az új hódoló nem volt más, mint Marquis Pierre de Montessac, Párizs éjszakai életének egyik legfényesebb csillaga, államférfiak, pénzemberek, magas rangú katonatisztek bizalmas barátja.

A kettejük közt kialakult kapcsolat — mely során a férfi fejedelmi ajándékokkal halmozta el kedvesét — akkor sem szakadt meg, mikor kiderült, hogy a férfi nem Montessac és mégcsak nem is márki, hanem mindössze egy nagystílű betörő, akit a bűnügyi rendőrség Lucas Netley néven köröz, akkor már éppen tíz esztendeje.

A csillogó nagyvilági életről Mata Hari nem akart lemondani. Jól tudva, hogy a bűnrészesség vádjától már amúgy sem tudna szabadulni, követte hát az álmárkit Lausanne-ba, ahol éppen az akkoriban „divatos" ékszerlopásoknál is jövedelmezőbb üzlet ígérkezett, elszegődött a Nachrichten Bürónak — a Német Nagyvezérkar Hírszerző Irodájának szolgálatába.

Ez néhány hónappal az első világháború kitörése előtt történt. Akkor hirtelen, szeretőjével eltűnt Lausanne-ból, s Mata Hari néhány nap múlva minden csomagjával, bájával és szűk repertoárjával bevonult a berlini varieték világába. Nem kötött barátságot senkivel, társaságában csupán egy inas tartózkodott, aki holmiját tartotta rendben, ám ha kettesben maradtak, tegeződtek. Aztán nyoma veszett az inasnak, és Párizsban ismét megjelent Montessac márki, aki minden összeköttetését megmozgatta annak érdekében, hogy felvegyék a légierő kötelékébe. Terve sikerült, és nemsokára nagy fontosságú fényképfelvételeket küldött Berlinbe a francia csapatmozdulatokról.

Az álmárki, most már mint a francia légierő tisztje, minden éjszaka mulatott, körülötte folyt a pénz, folyt a pezsgő.

Miért nem csapott le rá a rendőrség, és egyáltalán hogyan lehet repülőtiszt egy közismert bűnözőből? — kérdezhetné bárki, hiszen köztudott, hogy az előkelő mulatókat — a Folies Bergères pedig a világranglistán is az első helyen állt — állandóan ellenőrzi a bűnügyi és politikai rendőrség.

Azok az „előkelő körök" azonban, amelyeknek barátságát élvezte, egyszerűen hallgatásra kényszerítették a rendőrséget. Így az 546/P-i BgR. jelű megfigyelési dosszié a párizsi prefektúra ügyirattárában „ad acta" helyeztetett. S akinek nincs priusza, akiről „kiderül" hogy mégsem azonos a körözött banditával, annak előkelő kapcsolatai révén csak egy lépés, hogy felvételt nyerjen a francia hadsereg legelitebb fegyvernemének tisztikarába — a légierőhöz. Így is történt.

Mata Hari ebben az időben Amszterdamban lépett fel. Itt végzett bizonyos különleges feladatokat, s közben óvatosan, visszavonultan élt. Egyik londoni útja során mégis észrevette, hogy az Intelligence Service emberei figyelik. Amikor visszatért Párizsba, rendőrtisztek várták, s egyenesen a kémelhárító szolgálat főnöke elé vezették.

A beszélgetés Mata Hari és La Doux kapitány között rövid volt. A nő csak két lehetőség között választhatott: vagy azonnal kiutasítják Franciaországból kémkedés gyanújával — vagy aláír egy nyilatkozatot és belép a francia titkosszolgálat ügynökeinek sorába.

Mata Hari ráállt a kettős játékra.

Ismét Amszterdamba utazott, hogy találkozzék német kapcsolataival. Amikor visszatért Párizsba, kérdőre vonták, hol tartózkodott, ám megőrizte hidegvérét és csak egy jókora pénzösszeg fejében volt hajlandó bizonyos „nagy fontosságú értesüléseket" adni La Doux kapitánynak.

Még azon az éjszakán a francia hadiflotta Földközi-tengeren cirkáló egységei közül, egy cirkáló megváltoztatta útirányát. Néhány torpedóromboló kíséretében közel a marokkói partokhoz, rajtaütött egy német hajórajon. Szinte percek alatt elsüllyesztették a német hajókat.

Úgy látszott, hogy Mata Harinak ezzel sikerült megnyernie francia főnökei bizalmát. Már arra készült, hogy a két oldalról húzott busás jövedelemmel és legújabb szerelmével, egy cári tiszttel, eltűnjön a világ szeme elől, amikor váratlan fordulat történt.

A túlzott magabiztosság könnyelművé tette, s egyik németországi útja során a Deuxième Bureau ügynökei lefényképezték, amint egy magas rangú német kémelhárító tiszt társaságában jelent meg a kölni operabálon.

Amikor nem sokkal később egy madridi találkozóra sietett a Nachrichten Büro megbízásából, a francia elhárító szolgálat emberei már a sarkában voltak. Régen kerestek egy veszedelmes kémet, akinek H-21 volt a fedőneve.

Csak bizonyosság kellett arra vonatkozóan, hogy az antant hadvezetésnek oly nagy károkat okozó H-21-es kém Mata Harival azonos.

A kémnőt barátai értesítették, hogy halálos veszedelem fenyegeti. Minden csomagját hátrahagyva, egyenesen a kikötőbe hajtatott. Nem tért vissza többé a madridi szállóba, ahol — tudta — várnak rá. Néhány perc múlva egy Rotterdam felé tartó holland gőzös fedélzetén ült, maga mögött hagyva az Ibér-félsziget partjait.

Túl az út felén, angol torpedónaszád tartóztatta fel a hajót. Átkutatták a gőzöst és Mata Harit letartóztatták. Londonba szállították, ahol hosszú kihallgatás-sorozat vette kezdetét az Intelligence Service főnöke előtt. A gyönyörű nő szépségével, kacérságával, s Európa-szerte ismert bűbájos mosolyával lefegyverezte kihallgatóit. Azok végül is — tények hiányában — kénytelenek voltak szabadon engedni. Erős katonai fedezet mellett kísérték a kikötőbe, s felültették az első spanyol hajóra.

A feljegyzések szerint még angliai fogvatartása alatt is szerzett nagy fontosságú értesüléseket, amelyeket az álmárkitól eredőekkel együtt, mielőbb át akart adni a Madridban működő tengerészeti attasséának. A lesben álló francia kémelhárító tiszteket, még egyszer sikerült ügyesen kijátszania.

A híranyagok minden bizonnyal megörvendeztették a Nachrichten Bürót, mert egy semleges állam követségén keresztül soron kívül nagyobb összeg kifizetésére utasították a párizsi bankot annak meghagyásával, hogy a pénzt „H-21" személyesen veszi fel a Comptoir d'Escompte-n.

A Nachrichten Büro szikratáviratát azonban az Eiffel-torony rádióállomása is vette, s mivel a rejtkulcs már régen a franciák birtokában volt, La Doux kapitány örömmel dörzsölhette meg tenyerét, jól tudta ugyanis, hogy a pénz hírére a keresett kém, a nagy kockázatot is vállalva, Párizsba siet.

A párizsi rendőrség emberei soha nem vettek részt olyan nagyszabású akcióban, mint amilyen a záróövezet felállítása volt 1917. február 14-én a Palace Hotel környékén.

Azokban a percekben, amikor a mit sem sejtő Mata Hari a nyomozóktól nyüzsgő hall felé tartott, hatalmas túrakocsi fékezett a szálló előtt. Bőrkabátos repülőtiszt ugrott ki belőle, futva indult a lépcsők felé, de amint észrevette, hogy egyszerre hat kéz is nyúl az előtte siető kémnő felé, úgy szaladt tovább, mintha máshová igyekezne. Az álmárkit nem ismerték fel, csak Mata Harit.

Az egykori táncosnő nem tört meg a Saint Lazare fogházban sem. Még egyszer megpróbálkozott nőiességével, s mivel így nem ért célt, igyekezett kihallgatóival elhitetni, hogy a németekhez csak „ártatlan és szerelmi" kapcsolatok fűzték, s hírszerzőként csakis második hazájának, Franciaországnak dolgo-

zott. Emlékeztetett a marokkói rajtaütésre, de a Deuxième Bureau már tudta, hogy a német hajóraj ottléte akkor a Nachrichten Büro tagjai előtt is ismeretes volt, és így ez is ellene szólt.

Amikor a katonai bíróság kimondta a halálos ítéletet, Franciaország legmagasabb körei mozdultak meg, hogy megmentsék. Megüzente ugyanis minden érdekeltnek, hogyha nem segítenek, akár az „utolsó szó jogán" is napvilágra hoz majd néhány kínos következménnyel járó ügyet.

De Poincaré elnök hajthatatlan volt. Az ellenzéki sajtó szerint a köztársaság elnöke azon kevés közéleti férfiú közé tartozott, akit nem fűztek gyengéd szálak a hírhedt nőszemélyhez. Mások viszont azért szavaztak a mielőbbi kivégzésre, mert úgy vélték — csak a halott Mata Hari lesz teljesen veszélytelen.

Az ítéletet 1917. október 15-én a legnagyobb titokban hajtották végre a Saint Lazare fogház komor udvarán.

A német hadvezetés később is a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott Mata Hariról. Hőssé, mártírrá avatta, pedig jó pénzért a német hadvezetés legbizalmasabb titkait is kiárusította.

A versailles-i szerződés után, amikor a hadijelentések helyett újra a tőzsdekrachok és más gazdasági szenzációk töltötték meg a világlapok hasábjait, egy angol hírszolgálati iroda érdekes hírecskét közölt: Borneó szigetének egy kis partmenti településén, örökké lefüggönyzött villában, lesoványodott, de csodálatosan szép kreolbőrű nő lakik. Egy nyugalmazott kapitány felesége. A nő — így szólt a jelentés — minden valószínűség szerint — a legendás hírű Mata Harival azonos...

A földalatti hadsereg bevetésre indul, azaz mi is az Intelligence Service?

Életben maradt volna a kémnő, akit a Saint Lazare börtön udvarán kivégeztek?

Ez a kérdés foglalkoztatta a világ sajtóját, de a „hozzáértők" érezték: vigyázni kell erre a hírre... valahol csapda rejtőzik.

A párizsi Deuxième Bureau-ban éppúgy rosszat sejtettek, mint a berlini Ludwigstrassei kis lakásban, ahová a felszámolásra ítélt Nachrichten Büro irattárát a legnagyobb nehézségekkel átmentették. Provokáció... Csak óvatosan... Semmi könnyelműség... A földalatti háború nem ért véget Versailles-ban — ezek a szavak ismétlődtek utasításként sifrírozott táviratokban... Csak Londonban volt teljes a nyugalom.

De azért a 28-as dokk mellől, ahol állandóan kettőzött őrszemek vigyázták a ponyvával letakart gyorsnaszádot — egy hajnalban szakasznyi változatos ruházatú úriember kelt útra. S néhány órával később már jelentették — elindult a helyszínre az elhárítószolgálat néhány kiváló szakembere, hogy felmérje, kik azok, akik a rövid hír nyomán oly különös igyekezettel keresik a világháború egykori, sok kulisszatitkának ismerőjét.

A kémnő hasonmása — kit minden bizonnyal beöltöztettek e különös szerepre —, csakugyan mágnesként vonzotta magához a kalandorokat. A különítmény parancsnokára, Sceen kapitányra — aki akkor már a szomszédos ház kapuja előtt kertészkedett — csakugyan nem várt más feladat, mint az ásónyélbe épített fényképezőgéppel lefényképezni minden érdeklődőt.

Békésen szendergett a ködös Albion a csípős októberi reggelen, csak a Downing Street 10. szám alatti házban szökött magasra az izgalom. Itt, a miniszterelnöki rezidencia alagsorában,

ahol — micsoda szimbólum! — az Intelligence Service jó néhány osztálya is helyet kapott, most elégedetten dörzsölte a kezét két úriember, mert a fotolaboratóriumból olyan képeket kaptak, amelyekre rég vártak már. Sikerült ugyanis lencsevégre kapni csaknem két tucat olyan ellenséges ügynököt, akiket a háború során szem elől tévesztettek. A borneói akció tehát beváltotta a hozzáfűzött reményeket.

A földalatti hadsereg emberei ezen akciójuk befejezése után megkapták első állandó jellegű feladatukat. Ezek általában úgynevezett diplomáciai megbízatások voltak. A devonshire-i kémiskolában pedig bevonulhattak a „zöldfülű" újoncok, akik legalább három-négyéves próbatételen estek már át.

Az iskola életét mindig titokzatosság vette körül, egészen addig, míg egy volt növendék, ivásnak nem adta fejét és fecsegni nem kezdett. Nem sokkal később egy könyv látott napvilágot „Die Abenteuer eines Weltspions" címmel, Roger Snowden tollából. Íme egy részlet:

„Ezekből az emberekből valóságos akrobatákat faragnak, tornászni, úszni, vívni, lovagolni, mászni tanulnak; képesnek kell lenniük nemcsak arra, hogy a legmagasabb fákat pillanatok alatt megmásszák, hanem arra is, hogy valamely épület homlokzatán a tetőre is fel tudjanak jutni... Robbantásra oktatják őket, cselgáncsra, tőrforgatásra, és repülőgépvezetésre. Megtanítják őket, hogyan kell különféle társaságokban viselkedni, táncolni, kártyázni, kifogástalanul adni a világfit és a durva matrózt... Az iskola nyomdájában megtalálható igazolványok és útlevelek százféle vízjeles papirfajtája, Európa, Ázsia és Afrika minden nyelvének teljes betűkészlete... Az iskola hallgatóinak tekintélyes százaléka büntetett előéletű, akiknek csak azért kegyelmeztek meg, mert úgy látták, hogy alkalmasak a titkosszolgálatra. Ezek tízéves szolgálatra kötelezték magukat az angol világbirodalom ezen alapvető intézményénél."

Az angol világbirodalom azonban az ő „alapvető intézményét" évente mindössze nyolcvan millió fonttal javadalmazta, ez pedig a Downing Street-beli főnök szerint édeskevés volt azokhoz a feladatokhoz, amelyeket végre kellett hajtani. Kiépítették hát a titkosszolgálat sajátságos és önellátó pénzgazdálkodását. Ebben az időben az Intelligence Service-nek óriási földbirtokai, bányái és gyárai voltak. Kezében volt az Anglo-Persian OIL Comp. részvénytöbbsége, melynek révén bekerült a világ petróleummágnásai közé. S mivel mindenről előbb és jobban értesült mint más — sőt nemegyszer ő maga idézte elő a döntő eseményeket —, gyakran végzett olyan tőzsdei manipulációkat, amelyek milliós haszonnal jártak. Így lett az Intelligence Service az egész tőkésvilág egyik legnagyobb pénzügyi hatalmassága. Azt sem tudták sokan, hogy az a magáncég, amelyik nem volt hajlandó bizonyos „önkéntes" adót fizetni számára — joggal számíthatott rá, hogy rövid úton tönkremegy.

Úgy látszott, az üzletmenetet semmi sem tudja befolyásolni, hiszen maga a háború a legjobb üzlet. A titkosszolgálat pénzügyi igazgatója azt is kiszámította, hogy

„a világháborúnak legalább négy-öt évig kell tartania ahhoz, hogy a City kereskedői a szerencsés konjunktúra révén egy távolabbi időszakra — úgymond: tartósan — meggazdagodhassanak".

Ekkor látott napvilágot egy jelentés, bizonyos Consett tengernagynak vádiratszámba menő tanulmánya. S ez hivatalos közléseket tartalmazott arról, hogy hányszorosára nőtt az északi államok kereskedelmi importja a háború alatt, s mint rakják a dán kikötőkben angol hajóról közvetlenül az ellenséges német hajókra az antant országokban gyártott százezer tonnányi, hadászati jelentőségű árut.

Közben a Lordok Házában egy Henderson nevű gentleman a blokád áttörhetetlenségéről szónokolt.

S íme egy másik akció, melynek kulisszatitkait annak idején kevesen ismerték.

A Hamshire cirkáló úgy futott ki egy csendes támaszpontról Oroszország felé, hogy a titkosszolgálat is csak annyit tudott — a kérlelhetetlennek ismert Kitchener tábornok, tárgyalni indul a cárhoz. Ám, amikor végiggondolták mind ennek a várható következményeit, arra a megállapításra jutottak, hogy a tábornok erélyes beavatkozása és ennek nyomán a cári hadak erőteljes támadása a keleti arcvonalon — megrövidít-

heti a háború idejét, ez pedig nem egyezik terveikkel. És már határoztak is: Kitchener nem juthat el Oroszországba.

Néhány órával később az admiralitás ügyeletes tisztje az alábbi szikratáviratot kapta:

„A Hamshire cirkálót 1916. június 16-án este 20 óra 11 perckor egy ismeretlen búvárhajó partközelben több torpedólövéssel elsüllyesztette. Lord Kitchener életét vesztette."

A bátor Consett tengernagy leleplezései világosan rámutatnak arra, hogy az angol kormánykörök szemében minden „fair", ami pillanatnyi érdeküket szolgálja, és hazafiságuk is az üzleti érdekeik függvénye. — Feljegyzendő lenne mindez — fejezte be keserű hangú írását — okulásként az unokák számára, mint bevezetés Anglia történetéhez.

A Downing Street hivatalnokai nem szívták túlságosan mellre a Lordok Háza intelmeit. Jöttek új szenzációk, s ha egy képviselő megint vizsgálatért interpellált — „legfeljebb" másnap üresen maradt egy ülés az Alsóházban, s a rendőri krónika három sorban beszámolt egy utcai balesetről.

Az ő világukban csak az keltett rendkívüli érdeklődést, amikor olyasvalami történt, ami személy szerint őket érintette. Ilyen eset volt az is, amikor a nyolcszoros védőövezeten, páncéltermeken és elektromos sövényeken keresztül, egy idegen került az épületbe. És nemcsak, hogy bekerült, de még szemérmetlenül kiabálni is kezdett, és nem is akárhol. Egyenesen a híres Lawrence ezredes parancsnoki irodájában.

— Ne nyúljon a vészcsengőhöz ezredes — kiáltott a jövevény —, én John Weston vagyok!

Az Anzac-öböl titka

Az ismeretlen név nem mondott semmit Lawrence ezredesnek, aki megszokta már, hogy a hírszerző szakmában kétszer szerepel valaki eredeti nevén: amikor beszervezik, és amikor lebukik. Figyelmét inkább az előtte ülő férfi arca kötötte le.

John Weston olyan otthonosan viselkedett, mintha mindennapos vendég lenne az Intelligence Service székházában. Leült és egyetlen kézmozdulattal kegyesen elbocsátotta a mégis fellármázott őrséget. A meglepett Lawrence végül is visszanyerte nyugalmát, és még arra is futotta lélekjelenlétéből, hogy óvatosan megindítsa az íróasztalába épített hangfelvevő berendezést. Így maradt meg viaszlemezen kettejük első beszélgetése. Valami azt súgta az ezredesnek, hogy komolyan foglalkozzék ezzel az ismeretlennel, akinek első jelentkezése — mely ugyancsak eltért a szokványostól — különleges képességekről tanúskodott.

— Hogyan jutott az épületbe? — hangzott az első kérdés.

— Uram, John Westonnak semmi sem lehetetlen.

Udvarias biccentéssel elvett a kandallópárkányról egy üveg skót whiskyt, töltött magának, majd nekitámasztotta fejét a klubfotel párnájának, és mesélni kezdett.

Elmondta, hogyan teltek ifjú évei Whitechapel-ben — London leghírhedtebb városrészében —, mint vált betörők segítőjévé, tolvajok orgazdájává, és nem hallgatta el azt sem, hogy jelenleg is körözik, mert egy fogadóban véres női boxmérkőzést rendezett, perverz londoni urak szórakoztatására. S eközben ünnepélyesen felállt, és hamisítatlan színpadi pózzal meghajtotta magát, emelt hangon nyilatkoztatta ki jövetele célját.

— Első életemmel végeztem Ezredes, a másodikat felajánlom az Intelligence Service-nek.

Nem sokkal a beszélgetés után a devonshirei kémiskolán új növendék jelentkezett. Felesküdött a Bibliára, az angol királyságra, majd felbontották a kiképzésére vonatkozó utasítást, amely így szólt: „A -T/80- jelzésű ügynök sürgősen tanuljon meg törökül."

Ezután Weston napi hat órán át kétségbeesetten tanulta a török nyelvet, felesége pedig értesítést kapott a rendőrségtől, hogy férjét egy verekedésben meggyilkolták, temetési költségeit az állam fedezte. John Weston tehát eltűnt az élők sorából.

A kémiskola elvégzése után Konstantinápolyba küldték, hogy tökéletesítse török nyelvtudását. Hogy milyen feladatokat végzett ezzel párhuzamosan, senki sem tudja, csak a háború második évében — 1916-ban — bukkant fel újra, a Dardanellák ostroma idején.

A vezénylő tengernagynak egy ügyes emberre volt szüksége, aki behatol az ellenséges állásokba, és kikémleli a török nehéztüzérség tüzelőállásait. Ez a tüzérség iszonyú pusztítást végzett, szinte megtizedelte az egyesített angol—ausztrál csapatokat. A választás a T/80-as ügynökre esett, aki koldusnak öltözve, egy csónakon még aznap este útra kelt.

... Weston mit sem tudott a háború okáról, Devonshire-ben a politika nem szerepelt a tantárgyak között. De ha szerepelt volna, akkor sem közlik vele, hogy a Dardanellák mentén, a Helles-fok partjaira kapaszkodó tommyknak azért kell vérezniük és elpusztulniuk, mert őfelsége egy nagylelkű pillanatában megígérte a cár atyuskának, hogy lekanyarít neki egy darabot Törökországból (természetesen az angolok saját érdekei sem voltak lényegtelenek e hadművelet kapcsán).

A csónak elérte a sziklás partot. A koldusnak öltözött ügynök, hangosan énekelve ment egyenesen neki az első állásoknak. Az előőrsök azonnal elfogták, de olyan szívszaggatóan kezdett könyörögni, hogy ne bántsák Allah legnyomorúságosabb hívőjét, hogy végül is elengedték. Ezután még egy hónapig csavargott a török erődök között, s csak akkor tűnt el véglegesen, amikor egy repülőgépről felvillant a megbeszélt jelzés. A part közelében gyorsnaszád várt rá. Szerencsétlenségükre a törökök észrevették és a partvédő lövegek tüzet nyítottak. Waston is megsérült, de egy óra múlva mégis megtette jelentését.

A T/80-as ügynököt soron kívül őrmesterré léptették elő és nagy elismeréssel nyilatkoztak róla.

A jeles ügynök azonban egy napon különös kérdéssel lepte meg parancsnokait, méghozzá több magas rangú tiszt jelenlétében. Megkérdezte ugyanis, miképpen lehetséges, hogy a török erődök angol Wickers ágyúkkal és lövedékekkel vannak felszerelve?

Általános megrökönyödés fogadta kérdését, mert még e magas rendfokozatú és beosztású társaság sem volt beavatva ilyen mély üzleti titkokba, és most döbbentek rá, hogy miért tudott a gyatránnak vélt török tüzérség oly nagy tűzerőt kifejteni ellenük. A jelenet egy szemtanúja később ezt írta emlékirataiban:

„A sors különös szeszélye folytán szinte ezekben a másodpercekben odakünn a sziklás hegyoldalon újra feldörögtek a Wickers ágyúk, hogy angol lőporral és acéllal fakasszanak angol vért török földön az orosz cár érdekében."

A T/80-as ügynök ezzel a kérdéssel befejezte karrierjét: még ezen a napon átvezényelték az X—2-vel jelzett hadműveleti területre. Ide azonban soha sem érkezett meg. Ám arról, ami a fenti megbeszélésen elhangzott, rövidesen a lövészárkokban is sok szó esett.

Az első török erőd elfoglalása után mindenre fény derült. Ezután már hiába nevezték el a hős katonákról magát a hadszínteret Anzac-öbölnek (ANZAC: Australian—New Zeland Auxiliary Corp. — Ausztráliai és Új-Zélandi Kisegítő Hadtest), a hír bejárta az összes frontszakaszt, sőt eljutott a parlamentig is, ahol még alsóházi interpelláció is kerekedett belőle. Igaz, éppen egy évtizeddel később. A térkép azóta is híven őrzi az Anzac-öböl elnevezést, de a sok ezer hősi halottat ez sem támaszthatja fel.

A második világháború idején, amikor Anglia nehéz napokat élt át, újra megjelentek a fronton a napbarnított arcú, széles karimájú nemezkalapot viselő katonák, egyenruhájuk bal karján a félkör alakú fehér csapatjelzéssel, mely egyetlen szó volt: „ANZAC".

Egy fiatal, vörös képű őrmester kinézett a csapatszállító repülőgép ablakán és felkiáltott:

— Egyiptom?

Nem értette, mi keresnivalójuk van az ausztráloknak Észak-Afrikában. Nem tudta, hogyha valahol elakad őfelsége hadiszekere, csak egy intés kell és már jön az Anzac haderő. Nem tudta, hogy apja miért hagyta Gallipolliban mindkét lábát az első világháborúban, és azt sem értette, hogyan lett azóta a „kutya Törökországból" dicső szövetséges, akit Anglia szívesen támogatna — a Szovjetunió ellen.

Dehát Sergeant Wavell, névrokonával ellentétben nem marsall volt és nem lord, csupán őrmester (Wavell tábornok volt az észak-afrikai front angol parancsnoka) és zsoldját sem azért kapta, hogy gondolkodjék, hanem, hogy harcoljon, s meghaljon — ha kell.

Maga sem gondolta, hogy e második követelménynek milyen gyorsan fog eleget tenni. Frontszolgálata első napjának estéjén már egy kettétört puska és egy szétlőtt sisak alatt aludta örök álmát a sivatag sárga homokjában, valahol Tobruk és Bengázi között. Már nem tudott kérdezni és már semmire sem volt kíváncsi.

Arra sem, miért angol nyersolaj hajtja Rommel harckocsijait a Szuezi-csatorna felé?

Új ügyfél a kémpiacon

A bécsi Klomser Szálló vörös kókuszszőnyeggel borított folyosóján különösen csengtek a szavak:

— Mit hall, főhadnagy?

— Semmit a világon!

— Ha bármi neszt vél felfedezni, azonnal jelentse!

— Parancsára ezredes úr!

A főhadnagy a 124-es szoba ajtajára tapasztotta fülét, de aztán felvonta vállát.

— Semmi! Talán imádkozik!

— Egy ilyen? Á, ugyan!

Ekkor az ajtó mögött eldördült a várvavárt lövés. A főhadnagy felsóhajtott, lenyomta a kilincset, s amikor néhány másodperc múlva visszatért a folyosóra, fojtott hangon jelentette a civilruhás ezredesnek:

— Nincs többé Rédl-ügy...

Ronge ezredes úgy bólintott, mintha csak reggelijének feltálalásáról értesült volna, aztán cammogó léptekkel végigment az előcsarnokon, beült a kapu előtt várakozó kocsijába, és a következő parancsot adta segédtisztjének:

— Bizalmas távirati jelentés őfelségének, melyben közöljük, hogy az áruló elnyerte méltó büntetését, a reggeli lapoknak pedig kétsoros kommüniké a kiváló képességű katona, Rédl Alfréd tragikus hirtelenségű haláláról. Délután 14 órakor temetés. Katonai pompa, díszszázad, sortűz, koszorúk.

Hogy e különös csengésű utolsó felvonást milyen izgalmakban és rejtélyekben bővelkedő évek előzték meg, azt csak igen kevés beavatott tudta akkor.

A történtek magát az agg császárt, I. Ferenc Józsefet is ala-

posan elgondolkoztatták, aki különösen siettette az Osztrák—Magyar Monarchia belépését a fejlett kémhálózattal rendelkező nagyhatalmak sorába, s amikor a vezérkarban erről szó esett, császári és királyi bölcsességének egész tárházát sűrítette üzenetébe:

„A legfontosabb, hogy feddhetetlen magánéletű, nemeslelkű, vallásos úriemberek kezébe tegyük le titkos ügyleteink egyik legbizalmasabb ágának vezérlését."

Így került a fontos kulcspozícióba Rédl Alfréd ezredes, akinek nevét ekkor már fél Európa ismerte, olyan buzgalommal leplezte le a francia, angol, olasz és cári orosz kémek seregét.

Mivel azonban a kémfőnök magánélete csakugyan fontos tényező, róla is készültek megfigyelések, méghozzá legbizalmasabbnak vélt munkatársa és tanítványa, az akkor még csak kapitány Max Ronge tollából. Ezek a jelentések teljesen megegyeztek a külföldi hírszerzők véleményével, akik maguk is jó ideje tanulmányozták már Rédlt. Az ezredes jó kedélyű, sokat olvasó, sportoló ember hírében állt, aki nem barátja az italnak, régi csecsebecséket és különleges bélyegeket gyűjt, más szenvedélye azonban nincs!

Így aztán szebbnél szebb táncosnők és ismerkedésre vágyó külföldi dámák dolguk végezetlen tértek vissza a „bevetésekről". Rédl ezredes megközelíthetetlennek látszott.

Ám egyszer a városi gőzfürdő kabinosa, névnapját ünnepelve, többet talált inni a kelleténél, és mesélni kezdett egy Alfréd nevű törzsvendége különös szenvedélyéről. A személyleírás ördögien hasonlított Rédl ezredeshez.

Néhány nap múlva a cári orosz kémszervezet egyik fő ügynöke lesben állt, s amikor megbizonyosodott róla, hogy csakugyan Rédlről van szó, úgy intézte, hogy attól a perctől kezdve különféle férfiak keresztezzék az ezredes-kémfőnök útját.

Rédl tehát beleesett a csapdába, és ha a történelem nem is jegyzi fel a fecsegő kabinos nevét, egyesek szerint részben ő is felelős a monarchia későbbi bukásáért. Mindenesetre az Osztrák—Magyar Monarchia többé nem volt veszélyes zóna a cári Oroszország kémei számára.

Ami ezután következett, iskolapéldája lehet a kétszínű hazárdjátéknak.

A vezérkar új szervezési elveket állapít meg, megváltoztatja felvonulási terveit, és új kémügynökségeket létesít. A jegyzőkönyvek azonban, ha csak egy fél órára is, elkerülnek Rédl dolgozószobájába, ahol sűrűn kattog a fényképezőgép, s az iratok másolatai előbb jutnak az ellenség vezérkarához, mint jóváhagyásra a császár elé. A beteges hajlamú ezredesnek most már semmi sem volt drága azért, hogy magánéletének titka ne lásson napvilágot.

Egy napon a császári vezérkar megtudta, hogy legféltettebb titkai már az ellenség kezén vannak. A hír óriási riadalmat keltett, egyedül Rédl maradt nyugodt, hiszen az ő feladata volt a tettes kinyomozása. Mindenekelőtt időt kellett nyernie, ezt pedig csak valami „figyelemelterelő hadművelettel" érhette el.

Egy éjszaka felrobbant a vasúti pálya a keleti országhatár közvetlen közelében. Rédl — az ő cinkosai követték el az egész álszabotázst — azonnal a helyszínre utazott, s a környező vidék oroszlakta falvaiból túszokat szedetett. Óriási propagandahadjárattal kezdetét vette az álnyomozás.

Senki sem látta, hogy éjszaka kik keresték fel szállásán az ezredest, aki reggel csak egy üzenet továbbítására adott parancsot. Az üzenet így szólt:

„Türelmet kérek... Negyvennyolc órán belül megtörténik a leleplezés!"

Mivel Rédl mindennél és mindenkinél fontosabb szolgálatokat tett a cári hírszerzőszolgálatnak, megérte, hogy néhány kisebb értékű ügynököt a cári hadvezetés feláldozzon érte.

Egyetlen nap telt el az üzenet óta. Szombat dél volt. Rédl hivatalában egy magát Elzának nevező, drága prémekbe burkolt, elegáns nő kért bebocsátást. Amikor egyedül maradtak, a hölgy szó nélkül vetkőzni kezdett. Az ezredes felháborodottan felugrott.

— Csak nyugalom, ezredesem! — hűtötte le az ismeretlen nő. — Magától úgy sem kell tartanom — s e kétértelműségében is csípős megjegyzés után, odamutatta meztelen hátát az ezredesnek. A gyertya lángjának melegére a bőr felületén betűk,

majd számok váltak láthatóvá, egy fontos üzenet sifrírozott rövidítése.

Miután Elza eltávozott, Rédl felemelte a telefonkagylót

— Azonnal tartóztassák le Hekajló hadbíró ezredest, Wienkowski őrnagyot Stanislauban és Ach kapitányt, a lembergi katonai parancsnok adjutánsát. E veszedelmes hazaárulókat megvasalva, kettőzött kísérettel vigyék a várbörtönbe.

A letartóztatás önmagában még nem volt eredmény. Bizonyítékok is kellettek. Elza másnap azokat is szállította, ezúttal valódi feljegyzések formájában, amelyeket az orosz hadvezetés bocsátott Rédl rendelkezésére, mint felesleges példányokat. A feljegyzések a letartóztatottak kémjelentései voltak, méghozzá sajátkezű írásukkal. Még aznap felakasztották mind a hármat.

Rédl ezredes tündöklése egy kerek évtizeden át tartott. Aztán éppúgy narancshéjon csúszott el, mint Mata Hari. A nagyvilági élet, a költséges életmód egyre több pénzt kívánt, s az idegen országból folyósított összegek átvétele, úgy látszik, az ilyen nagy kaliberű ügynököknél is meggondolatlanságokat szül.

A bécsi főpostán két jeligés levél hevert már hosszabb ideje, és mindkettőt a határmenti Eydtkuhnen-ben adták fel. Mindkettő tíz-tízezer koronát tartalmazott.

Minthogy a levelek Németországból eredtek, a nyomozásba bekapcsolódott a német kémszolgálat is, Nicolai ezredes személyes irányításával.

Egy este felgyűrt gallérú férfi jelentkezett a postán, és kérte az „Operabál 13" jeligés borítékokat. A tisztviselő rálépett a jelzőgombra, de az elsietö nyomozók már csak azt láthatták, hogy egy taxi indul el az épület elől. Bécsben akkor még csak néhány taxi közlekedett, így nem volt más hátra, mint megvárni, míg a kocsi visszatér állomására.

E pillanattól kezdve az események elképesztő gyorsasággal peregtek. A várakozó rendőrtisztek elvitették magukat az előző utas címére. Egy kávéháznál találták magukat, ahol a felgyűrt galléros kocsit váltott, s azzal a Klomser Hotelba

hajtatott. A taxi átvizsgálásakor egy szarvasbőr zsebkéstokra leltek. S miután a Klomser portása szerint néhány perce csak Rédl ezredes érkezett taxival, az egyik nyomozó hirtelen elhatározással a sarokban olvasó Rédl ezredeshez lépett.

— Bocsánat uram, csak a késtokját hoztam.

Rédl a zsebéhez kapott és gyanútlanul nyúlt a tárgy után. Csak akkor döbbent rá, amikor eltette, hogy milyen súlyos, szinte végzetes hibát követett el. Kis idő múlva idegesen felállt, végigment a süppedő perzsával borított társalgón, majd kilépett az utcára, és nekivágott a városnak. Balsejtelmek gyötörték. Hátra-hátra pillantva sietett, szinte rohant a Práter irányába, zsebéből papírokat kotort elő, apró darabkákra szaggatta és szétszórta azokat.

Az a két nyomozó, aki végig követte, mesteri munkával minden papírszeletet felszedett utána.

Hatalmas, hajnalig tartó munkával összerakták a fejét vesztett kémfőnök könnyelműen szétszórt jegyzeteit.

Perdöntő bizonyítékok kerültek a kezükbe. A vezérkar főnöke egy órán belül elrendelte Rédl Alfréd ezredes azonnali letartóztatását. Az időközben ezredessé előlépett Ronge kapta a parancsot: haladéktalanul induljon el főnöke letartóztatására.

A kihallgatások során kiderült, hogy Rédl a cári Oroszországnak lefényképezett tervek egy-egy másolatát Franciaországnak, Angliának és Olaszországnak is eladta.

A beteges hajlamú kémfőnök, császári és királyi kegyből, önnön kezével vethetett véget életének. A dísztemetésre azonban nem került sor, mert reggelre az egész város kémkedésről suttogott. Így aztán lemondták a koszorúkat, a díszalakulat kivezényléséről szóló parancsot visszavonták, egy Berndorf nevű író pedig feljegyezte naplójába, hogy: „Az ilyen ügyek teszik majd elkerülhetetlenné a monarchia bukását."

Néhány hónap múlva egyszer még felbukkant a lapokban Rédl ezredes neve. Az történt ugyanis, hogy hagyatéka elárverezésénél eladtak egy fényképezőgépet is. A nagy sietségben elfelejtették a lemeztartókat kiüríteni, s egy gimnazista, aki a

gépet megvette, otthon előhívta a lemezeket. Egy levél vált láthatóvá, egy részlet Rédl és az egyik császári sarj — a jelek szerint — meghitt hangvételű eszmecseréjéből, amelyben a lelkiismeretes kémfőnök ezúttal bizonyos pornográf képeskönyv feltétlen áttanulmányozására tesz javaslatot felséges elöljárójának, s a nyomaték kedvéért még ízelítő ábrákat is közöl.

Rédl Alfréd a K. u. K.-panoptikum egyik leghírhedtebb figurája volt, s ha egyszer arra vállalkozna valaki, hogy összeírja a legveszedelmesebb kémek névsorát, joggal kerülhetne az ő neve is a ranglista elsői közé.

Amikor az első világháború kirobbant, a monarchiának nem álltak rendelkezésre megbízható adatok az ellenség erejéről. A keleti frontszakaszon például 1914-ben a vártnál éppen 74 hadosztállyal több indult támadásra ellene.

És mindez egy „feddhetetlen magánéletű, nemes lelkű, vallásos úriembernek" volt köszönhető.

Csondos & comp. magánüzlete olajügyben

Az olaszok szerint a nyár végén gyakran nagyobb a hőség, mint júliusban. Így volt ez 1936-ban is.

Németország római nagykövetségének egyik lefüggönyözött dolgozószobájában óriási ventillátorok kavarták az átforrósodott levegőt, sűrűn cserélték a bárasztalon a jeges narancslét, s ők ketten, akik a térkép fölé hajoltak, egyszerű atlétatrikót és a trópuson használatos vászonnadrágot viseltek.

— Ettől a perctől kezdve ne szólítson tábornoknak, hanem professzornak, esetleg doktornak. Az angoloknál ez így divatos.

— Parancsára, azaz, értem, uram. All right!

Aki látta ezt a két férfit, s azt a kettőt, aki másnap hajnalban egy geológus csoport társaságában felsietett a menetrendszerű róma—kairói repülőgép lépcsőjén — nem sok hasonlatosságot fedezett volna fel. Pedig ugyanazokról volt szó: Ervin Rommel későbbi tábornagyról és Walter ezredesről — mindenki tudta, hogy álnév csupán, de az eredetit nem ismerték még a későbbi Afrika-Corps vezetői sem.

Az útiterv minden részlete pontosan kidolgozva rejtőzött geológiai jegyzeteik között. A többiek valóban tudósok voltak, a hitleri Németország megbízottai, akik Afrika ásványi kincseinek, és főleg olajtelepeinek feltérképezésére indultak csaknem fél évtizeddel a Wehrmacht afrikai hadjárata előtt. A világ egyik legbőségesebb olajlelőhelyéről, az arab föld folyékony aranyáról volt szó.

Közel négyórás repülőút után odalent feltűntek Alexandria homokos partjai, és talán ugyanebben az órában nyitottak új dossziét a Reich legbizalmasabb államhivatalában. A zöld színű iratgyűjtő ezt a címet viselte: „O P.CsS/2"

Hogy miért lett az „operáció" vagyis a titkos hadművelet rövidítése CsS, azt egy könyv segítségével értették meg, persze jóval később, a történészek. Egy francia író, bizonyos Felix Raymonde Kémek és kémkedés című művéről van szó, amelynek V. fejezete ugyanezt a címet viseli és az alcím: „Csardon, Le dynamiteur".

A szóban forgó dinamitos robbantó történetét — akinek neve sajtóhibával vonult be a kémkedés történetébe — ugyanis Csondos Ludwignak hívták. S bár érdemekről és katonai erényekről regélt a kétes hírű krónikás, könyve érthetetlen módon alig jutott el a közönséghez. A könyvüzletek kirakataiból eltűnt ugyan, de híre mégsem lett. Ennek egyetlen magyarázata volt: az olvasók helyett a német nagykövetség vásárolta meg a könyveket ügynökei révén, s el is tüzelte majdnem az utolsó példányig. Rádöbbentek ugyanis, hogy az első világháborúban meghonosodott kémkedési módszerek, amelyeket oly hangyaszorgalommal hordott össze az író, sok tekintetben kínos hasonlóságot mutatnak mindazzal, amit a hitleri Németország ekkor még diplomáciai álöltözetben végzett. S aki mindezt oly gyorsan felismerte, nem volt más, mint Speidel kapitány, a párizsi katonai attasé, a későbbi háborús bűnös, a NATO szárazföldi haderőinek mai vezéralakja.

Dehát maradjunk a „CsS" hadműveletnél, sőt egyelőre annál, amelynek nevéhez nem járult még a kettes szám, az ismétlődés jelzéseként.

Csondos pályafutása a temesvári „erdélyi kaszárnyában" kezdődött, ahol a piperkőc világfi szolgálattételre jelentkezett a 20. számú K. u. K. közös tüzérezrednél. Csak kevesen tudták, hogy botrányos magánélete, kártyaadósságai és gyanús külföldi üzletei után szinte megváltás volt számára az ósdi laktanya sötétje, ahol eltűnhetett egy időre a kutató pillantások elől.

Az ezt megelőző években Csondos Közel-Keleten élt mint a Medzahi angol kőolajfúró társaság alkalmazottja. Hűségesen szolgálta az angolokat, fizetéséért jól megdolgozott. Kegyetlen hajcsára volt az arab munkásoknak, de ez kevés volt ahhoz, hogy gazdái befogadják maguk közé, s még klubjuk ajtaját sem

léphette át. Gyűlölte az olajmágnásokat, de ez a „meggyőződése" a ranglistán való megrekedtség és kitaszítottság érzéséből született.

Otthagyta a Szaharát, és tucatnyi ország bűnügyi rendőrségének érdeklődését felkeltve maga iránt, végre most megpihent az aránylag csendes hazai laktanyában. S amikor igen-igen elunta már a karpaszományos bakasors hónapjait, s úgy vélte, háború idején a rendőrségek sem hamiskártyások keresésével foglalkoznak, gondolt egyet, s raffinált szófűzésekkel cifrázott levelet küldött Bécsbe, egyenesen a hadseregfőparancsnokságra.

Tekintsünk be levele egy részletébe:

„. . . Hosszas lelkitusa után, mely minduntalan emlékezetembe idézte volt kenyéradóim iránti kötelező hűséget, arra az elhatározásra jutottam, hogy felajánlom tehetségem és képességeim legjavát az álnokul ellenünk fordult világhatalmak gazdasági bázisainak, elsőrendű olajlelőhelyeinek feltérképezésére. Az lenne az elöljáróim és nemzetem elleni árulás — írja további okfejtésében —, ha elhallgatnám, honnan képesek oly gazdagon táplálni olójjal a fiumei és más hadikikötőinket gyilkos tűzzel elárasztó hajóhadakat . . ."

Részt vett — mint később kiderült — a levél megfogalmazásában századtársa, a volt zugújságíró, Simai Simon is, aki Csondossal együtt elégelte meg a komiszkenyeret, s az altisztek durva tréfáit.

Alig egy héttel később, a két buzgó honfivérű deli legény, különleges menetlevéllel útnak indult Bécs felé.

A hírszerző iroda párnázott ajtaja mögött magas rangú tisztek várakoztak rájuk, s rövid tárgyalás után, megszületett a döntés: a Medzahi olajmezőnek meg kell semmisülnie.

A két kalandor útra kelt. Nagyhatású robbanóanyagról, hamis iratokról most már a vezérkar illetékes szervei gondoskodtak. A temesvári csapattest pedig utasítást kapott Bécsből, hogy írja nevüket a veszteséglistára.

Romániát és Bulgárián át jutottak Konstantinápolyba, onnan rövid pihenő után különvonaton folytatták útjukat egészen Jeruzsálemig. Innen Jerichón át Ammanba lovagoltak. Itt azonban a tervezettnél hosszabb pihenő következett be a „romboló-

különítmény" hadrendjében, mert a prófétával rokon család egyik sarja, a dúsgazdag Husszein Qwery bég nagy érdeklődést tanúsított a számára ismeretlen pókerjáték iránt. S miután a lapjárás csak később vált szerencsétlenné számára, közel egy hétbe telt, míg családja egész vagyonát elvesztette. A két nemes lelkű hadfi ezután arra kényszerítette a béget, hogy személyes testőrségével mellékük szegődjön, és biztosítsa eljutásukat Medzahiba.

Husszein Qwery bégnek előkelő származásánál fogva minden mohamedán előtt nagy tekintélye volt, kiválóan is szónokolt, és minden tekintetben ideális védelmezőnek ígérkezett a kóbor, angol zsoldba szegődött beduinok támadásával szemben. Harci lelkesedését igaz, egyedül az fűtötte, hogy tíz kilométerenként előkerültek a póker-kártyák és egy-egy visszavágás során olykor még nyerni is engedték.

Ezalatt a bécsi kancellárián izgatottan várták a híreket. Bár a robbantócsoport előrehaladásának üteme a kártyaszerencse szoros függvénye lett, nemsokára két hír érkezett egy időben a hírszerző hivatalba. Mindkettő az angol sajtóügynökség jelentése volt. Az egyik az Ab-Selimán környéki Szent Katalin-hegyi kolostor kifosztásáról szólt, míg a másik a Medzahi olajkút felgyújtásáról.

A Csondos vezette csoport ezalatt a bizalmas hadijelentésekben már „expedíciós különítményként" szerepelt. Azok a hírek pedig, amelyek elhomályosították volna a „példátlan haditetteket", fennakadtak a K. u. K. cenzúrájának szűrőjén.

Mivel pedig a sok katonai balszerencse a frontokon megkívánta a katonák szellemének fokozását, új ideálok, példaképek váltak szükségessé. Így vonult be a monarchia hadvezetésének jóvoltából a két kalandor, Simai és Csondos, most már, mint rendkívüli előléptetésben részesült főhadnagyok a császári és királyi hadsereg példaképei közé — egy korabeli hadparancs szavai szerint:

„Mint tündöklő példái a K. u. K. hadseregben dívó önzetlen, áldozatkész és hűséges kötelességteljesítésnek."

Ahogy feltűnt a két „kémcsillag", úgy tűnt is el a játékkaszinók és versenyistállók útvesztőjében. De nevük, Ausztria—Magyarország dicsőségtábláján éppúgy megmaradt, mint

a Közel-Kelet arab országainak rendőri nyilvántartásaiban, ahol azóta is különös gonddal szemlélnek minden hasonló nevű utazót.

A vállalkozás követőkre talált. Az RSHA, azaz a Reichsicherheits Hauptamt, vagyis Német Birodalmi Biztonsági Főhivatal, csak egy „2-es" számot illesztett dicstelen elődjének hadműveleti jelzéséhez.

Rommelék azonban nem robbantottak. Ekkor legalábbis még nem. A láthatatlan hatalmasságok a tengely és az angolszász felek között is megtalálták azt a vezetéket, amely arcpirulás nélkül szállította az angol olajat a Wehrmacht páncélosainak.

Gárdatábornokok a garniszállóban

A párizsi béketárgyalások idején 1920-ban fehérorosz katonai küldöttség érkezett Franciaországba, Osnobosin gárdatábornok vezetésével. A küldöttségnek az volt a feladata, hogy kieszközölje a nagyhatalmaknál egy fehérorosz állam elismerését, Lengyelország és Litvánia határán. A fényes társaság azonban anyagiakat illetően oly gyengén volt ellátva, hogy be kellett érnie a Champs Elysées helyett a Clignancomt egyik, enyhén szólva kétes hírű garniszállójával.

— Inkognito! — súgták a csodálkozó portásnak, akivel el akarták hitetni, hogy lakhatnának luxushotelben is, de bizalmas küldetésük áldozattal, lemondással jár.

Napközben nagy hangon szónokoltak a konferencia termeiben a növekvő bolsevik veszélyről, esténként pedig olcsó kéjnők és csapnivaló borok társaságában ütötték agyon az időt.

Osnobosin tábornok minden este elmondta társaságának a másnapra tervezett beszédét. Az értekezleteken aztán döbbenten vette tudomásul, hogy a tárgyalófelek előre, pontosan értesültek minden szándékáról, minden érvéről. A „diplomata" tábornokok nem is sejtették ugyanis, amit ekkor már egész Párizs tudott, hogy a szórakoztatásukra kirendelt prostituáltak minden reggel bejártak a városi prefektúrára, ahol megfelelő árazásért néhány ismeretlen úriembernek — az angol és francia kémközpontok megbízottainak — részletesen beszámoltak a hallottakról.

Wilson elnök támogatta a fehérorosz küldöttség kérését, és már meg is hirdette a határozatot kimondó értekezlet összehívását. Ekkor azonban váratlan fordulat történt. Nagy-Britannia ügyei hirtelenében úgy alakultak, hogy egy ilyen határozat keresztezte volna terveit. Ezért az angol diplomaták minden eszközzel az ülés elhalasztásán kezdtek fáradozni. Tevékenységük nem járt sikerrel, s úgy látszott, hogy az értekezlet mégis összeül. Ekkor avatkozott közbe az angol hírszerző szolgálat a maga sajátos módszereivel.

Egy éjszaka, vállalkozó szellemű fiatalemberek csoportja rajtaütött a tábornoki szálláson. Nem sokat teketóriáztak. Elvagdosták a telefonhuzalokat, s a leszaggatott vezetékekkel gúzsbakötötték mind az öt tábornokot. Néhány perc alatt összecsomagolták a bizottság okmányait, és udvariasan köszönve — eltávoztak.

A Intelligence Service mesteri munkát végzett. De aki azt hiszi, hogy ezzel vége a történetnek, alaposan téved. Az igazi meglepetések csak ezután következtek.

Másnap a tábornokok — miután a takarítónők feloldották őket éjszakai kötelékeikből — panaszt tettek a rendőrségen. Legnagyobb meglepetésükre azonban az ügyeletes őrmester, miután egyeztette személyazonosságukat, figyelmen kívül hagyva tekintélyes külsejüket és temérdek rendjelüket, egy-egy jólirányzott rúgással egyenesen a zárkába irányította őket.

Éjjel két órától, a támadás időpontjától, reggel hatig ugyanis az Intelligence Service-nek elég ideje volt, hogy megfelelő kompromittáló okmányokat hamisítson. Ezeket, mint német kémjelentéseket névtelenül elküldték a Deuxième Bureau-nak, s amikor a tábornokok elégtételért jelentkeztek, már a rendőrség kezében volt a parancs a letartóztatásukra.

A vizsgálati fogság alig tartott tovább négy hétnél. Ennyire volt szüksége a francia rendőrségnek ahhoz, hogy az egész szövevényt felgöngyölítse. Amikor ez megtörtént, a gárdatábornokot és társait sűrű bocsánatkérések közepette szabadon engedték. Az iratok azonban nem kerültek elő, s amikor a tábornokok egy hónapi vizsgálati fogság után kiszabadultak, már egyik nagyhatalom sem érezte időszerűnek Osnobosin tervei alapján egy fehérorosz állam megalakításának gondolatát.

Az Intelligence Service tehát elérte célját. Újra igazolta VII. Edward király szavait: „A mi legjobb diplomatáink még mindig a titkos ügynökök!"

A dolog hivatalos része ezzel tulajdonképpen le is zárult. A delegáció dolgavégezetlenül indult haza, Osnobosin tábornok azonban elhatározta, hogy bosszút áll a sérelmekért.

Tudta, hogy honnan fúj a szél, ezért küldött egy tiltakozó memorandumot az angol—francia kémelhárító hivatalnak, az őket megtámadó csoport tevékenységéről. Ebben különösen azért méltatlankodott, mert a különítmény vezetője — akinek pontos személyleírását is mellékelte — zsebre vágta az ő 15 ezer dollárját is. Mivel a pénzről csakugyan nem esett szó eddig, az angol kémszervezet felelősségre vonta W. Stone kapitányt az összeg elsikkasztásáért. Most tehát az angol került kellemetlen helyzetbe és vizsgálati fogságba. Csak a legnagyobb nehézségek árán sikerült feletteseit meggyőznie arról, hogyha Osnobosin Alexis bárónak akár 150 dollárja is lett volna, akkor nem a pinceszagú külvárosi garniszállót választja lakhelyül.

Végül is Stone kiszabadult és mikor megtudta, hogy az orosz tábornokok aznap estére tervezik elutazásukat, kocsiba szállt, s kivitette magát a Gare de Lyon pályaudvarra.

Nem ő, nem is hivatalos jelentés, mindössze egy-egy bulvármagazin adott hírt arról, ami ezután történt. Amikor a fehérorosz tábornoki társaság megjelent a pályaudvar bejáratánál, mintegy harminc-negyven rikítóan kikent utcalány csapott rájuk: „És a bérünkkel mi lesz?" — csatakiáltással. Nagynehezen áttörték magukat a rikoltozó kurtizánok és a nevető párizsiak gyűrűjén. Bent az állomáson újabb kellemetlenségek vártak rájuk.

Egy előzékeny hordár, aki még oroszul is tudott, merő véletlenségből egy ellenkező irányba menő vonatra rakta csomagjaikat, és úgy adott tüzet az agg tábornoknak, hogy egy rossz lépés következtében megcsúszva — természetesen sűrű bocsánatkérések közepette —, vastag havanna szivarját az arcába nyomta.

Négy nap telt el azután a csomagok eredménytelen keresésével, s ekkor döbbent rá Osnobosin generális, hogy az előzékeny hordár, és az éjszakai bandita kísértetiesen hasonlítottak egymásra.

De ekkor már legszívesebben azt is letagadta volna, hogy valaha francia földön járt.

A Grossmutter várja unokáit

A hajó méltóságteljesen úszott az éjszakában.

— Tudja-e kapitány, hol találkoztunk mi azelőtt?

— Nem, de majd megmondja.

— Hm... alkalomadtán feltétlenül. Addig elégedjen meg ennyivel: Verdun 63.

— Menjen a pokolba... semmi kedvem most barkochbázni. Törődjön inkább a kormánnyal.

Hallgattak mind a ketten, az óriás tankhajó pedig, amelynek parancsnoki hídján álltak, békésen úszott a Szuezi-csatorna vizén, valahol Port Said és El-Isma'iliya között.

A kapitányt — aki a hajónaplóban csak mint „Berg" szerepelt — Schwartzenbergnek hívták, és egy hivatalban, a berlini Unter den Lindenen őriztek egy iratgyűjtőt, amelyben fényképe alatt ez állt: DX—24. A papírok között minősítések, figyelési jegyzőkönyvek bizonyságai egy vaskereszttel kitüntetett porosz tiszt érdemeinek, aki ráadásul nemcsak tapasztalt hírszerző, de meglehetősen jártas tengerész is volt.

A különös véletlen úgy hozta, hogy a pontosságukról híres anyaggyűjtőkből egy adat mégiscsak hiányzott. A kapitány életének egyik enyhén szólva kifogásolható epizódjáról itt nem tudtak. Az történt ugyanis, hogy a Verdun-körüli csaták során fogságba esett, és egy álló hétig nem tért vissza csapatához. A fogságban előbb a francia, majd az angol hírszerző szolgálat számára bizonyos adatokat kellett összeállítania szabadon bocsátása ellenértékeként. Mondanunk sem kell, hogy az általa adott tájékoztatók meggyorsították a híres Bajonett-árok mentén a német csapatok vereségét.

De ez idő tájt ő már a hátországban pihente ki frontszolgálatának fáradalmait.

A szeszélyes sors azonban, amely akkor kegyes volt hozzá — most ellenségévé szegült.

— *VERDUN 63...*

A révkalauzt mintha már nem is érdekelné a dolog. Látszólag minden idegszálát leköti a munka. Távcsővel kémleli a part fehéren villogó fényeit, aztán unottan fordul a rádiótávírászhoz:

— Itt a Charleroi... a konvoj lassítson... A vezérhajó térjen vissza a V—23-as deklinációhoz... V—23-as... V, mint Verdun...

Berg kapitány érti a célzást, jól emlékszik még a 63-as körzet fogalommá nőtt nevére, a rommá lőtt Verdun-re, sőt már erre a vöröses, nyírott bajszú skót arcra is. Igen, ott állt ez is az őt kihallgató angol kémelhárító tisztek között. Erőt kellett vennie magán, hogy kellő határozottsággal tudjon válaszolni.

— Idefigyeljen Pilot...* Nem érdekelnek sem az emlékei, sem az egész átkozott háború. Kérem azonban, hogy ne feledje — norvég zászló alatt hajózunk és ezt tisztelnie kell az Intelligence Service embereinek is.

A révkalauz mosolygott.

— Rendben van kapitány, értjük egymást. De remélem tudja, hogy ha partra teszi a lábát, különös előszeretettel fogom figyeltetni, s ha a régi mesterségén érném, úgy lövöm le a helyszínen, mint egy kutyát. A norvég zászlóba meg beletörölheti a... lábát, az csak a hajó faráig ér, de a parton mi vagyunk az urak, hiába mutat a térképe Egyiptomot vagy Indiát.

Az a matróz, aki egy jelzőzászlóval állt a hajó orrában, csak annyit látott, hogy a révkalauz és a kapitány túlzott udvariassággal vesz búcsút egymástól, és néhány perc múlva a fehérruhás angol motorcsónakjával úgy iramlik el a következő tankhajó irányába, mintha itt sem lett volna. De a hajónaplóban ott állt az írása, amely szerint „A hajóteher és a személyi iratok rendben találtattak, a Charleroi tankhajó áthaladt az E/3-as ellenőrző állomáson" s a dátum: 1933. február 27. Helyi idő szerint 20 óra 40 perc.

* A révkalauzok angol neve.

Az olajszállító konvoj békésen úszott a Szuezi-csatorna vizén, 15—15 méterre ékelődve be az afrikai és ázsiai kontinens közé.

A legénységi hálótermekben szólt a rádió. Távoli szaxofon rikoltozott, s a függőágyakban dudorásztak a matrózok, Süvíteni, recsegni kezdett a készülék, aztán zúgás szüremlett át, légköri zavarok — fading —, morogta valaki lekicsinylően — elvitte valami erősebb adás. Valóban, néhány pillanat múlva egy angolul beszélő hang szólalt meg, amelynek erejét egy közel-keleti közvetítő állomás sokszorozta meg. Nem volt nehéz kitalálni, hogy honnan keltek szárnyra az éter hullámain ezek a szavak.

A világot járó matrózok legtöbbje töri az angol nyelvet, s most is sokan fordultak érdeklődéssel a hang felé: „Új képet ölt a világ, csak rendet kell teremteni!" Ezek hamisítatlan porosz fogalmak, mégha angolul tolmácsolják is... Kevesen tudták, hogy valahol német területen működött egy náci adó, s az SA (Sturm Abteilung = Hitler barnainges rohamosztaga) propagandistái már rádióadásokkal is elkezdték megdolgozni hallgatóik agyát és szívét.

... A Charleroi norvég tankhajó parancsnoki kabinjában azonban nem ez az adó szólt, hanem egy másik. Diszkréten, halkan, tompán raccsolt a német bemondó. És mintha csak összebeszélt volna a két rádiótársaság, itt is valamiféle dokumentműsort sugároztak, de ebből még burkoltan sem a jövő tervei csendültek ki, a múlttá lett weimari köztársaság halálhörgése fuldoklott a hangszóróból.

Pontosan fél tíz volt.

A műsor hirtelen megszakadt. Előbb csak szóváltás foszlányai hallatszottak, azután utasítások és léptek koppanása, majd egy ismeretlen hang „rendkívüli közleményt" olvasott be, de olyan szenvtelen rutinos hanghordozással, mintha csak időjárásjelentés lett volna.

„Ma este 21 óra 5 perckor ellenséges elemek, egy kommunista felkelés jeladásaként felgyújtották a Reichstag épületét a berlini Königsplatzon. A birodalmi fővárosban kihirdették a rendkívüli állapotot!"

Ezután számok, városnevek végtelen sora hullámzott át az éteren és Schwartzenberg kapitányt elöntötte a forróság. Ki-

tárta kabinja ökörszem ablakait, és bár odakintről csak a vízszagot és a papírsások zizegését hozta a lágy nílusi szél, ő már a harckocsik dübörgését hallotta.

Éjfélkor megszegve minden intelmet, partra szállt El-Isma'iliyában. Nem vitt magával semmiféle csomagot, így hát a figyelésére kirendelt titkosrendőrök álmatagon követték. Elkerülte a népszerű tengerész mulatót, a Sinbad Night-Clubot és egyenesen a postára sietett. Mindössze néhány szavas volt az a jeligés távirat, amelyet az istanbuli főpostára menesztett:

„Ha a Grossmutter várja unokáit, W. F. Fridrichnek is a családban a helye."

Az arab postamester, akit éji ájtatosságából csalt vissza távírógépe mellé a kapitány, nem érdeklődött semmi iránt, gépiesen kopogta a családi eseményt sejtető szöveget, amelyet néhány órával később már az istanbuli német nagykövet továbbított Berlinbe, az Unter den Linden legtitkosabb hivatalába, ahol újra előkerült az íratgyűjtő és rányomták a bélyegzőt, épp úgy, mint közel ezerötszázra ezen az éjszakán: „Reaktiválásra folyamatba téve — 1933. február 27-én."

A Charleroi másfél napig vesztegelt vagyontérő olajterhével az ismailiai kikötőben, amíg a norvég hajóstársaság egy új kapitányt tudott keríteni.

Swartzenberg ekkor már Berlin felé robogott. S talán ugyanabban az órában, amikor az Intelligence Service központjába megérkezett róla a jelentés, ő már ott várakozott bebocsátásra mintegy huszadmagával Sepp Dietrich, későbbi SS-tábornok előszobájában.

— Bármily különös — állt fel asztala mögül a rohamkülönítmény-parancsnok —, egy időre mindannyiótok egyenruhát ölt. Holnap mindenki megkapja új beosztását. Bennetek, idősebbekben feltétlenül megbízom. Elérkezett a bosszú ideje minden régi sérelemért. Ezekben az órákban, amikor kezet fog egymással a régi és az új Németország, megindulunk a világ legyőzésére.

A nagy szavak ellenére — bár ezekben az órákban valóban kezet fogott jelképesen is a császári és a náci Németország —

a hitlerista hatalomátvétel mégsem volt még befejezett tény. A demokrácia erői még szívósan védekeztek, még nem adták fel a küzdelmet. Kellett hát egy földalatti divízió, amely eltünteti, vagy a helyszínen felkoncolja mindazokat, akik nem kérnek az „új rendből".

És Swartzenberg rohamvezető — az SD (Sicherheits Dienst = Biztonsági Szolgálat) későbbi alvezére — megtette a magáét. A sors azonban különös játékot űzött vele, s a háború legvéresebb napjaiban, amikor karrierjének csúcsa felé közeledett, újra keresztezte útját egy rőtbajuszos, ismerős arc és beváltotta a hajón tett ígéretét...

De ezekben az órákban — amikor először öltötte fel az SS-egyenruhát — gondolatait még a lipcsei per részletmegoldásai kötötték le. Ki lett volna ugyanis, főleg a kezdeti időkben a jó tanácsadó Göring úr házatáján, mint éppen a Nachrichten Büro kipróbált sok-sok főembere? Kémek és méregkeverők kellettek ahhoz, hogy az SA-legények által felgyújtott Reichstag lángjaival egy világháború tüzét is fel lehessen lobbantani.

A fasiszta láva — a schwartzenbergek fekete áradata — rátört Németországra, majd Európára.

késelő, lövöldöző — barnainges magánhadseregének létszáma. Már meghaladja az egymilliót. Nem törődik más állami szervekkel, kiépíti saját hírszerző és kémelhárító ügyosztályát is, és közben céltudatos harcot kezd a hadsereg vezető posztjainak megszerzéséért.

De a hadsereget a német nagytőke más kezekben akarja látni. Számára nagyobb biztonságot jelent a régi tábornoki kar, s a még életben levő agg államelnök, Hindenburg tábornagy számos junker-neveltje.

Így aztán Hitler figyelmeztetést kap az őt uralomra segítő tőkésektől: vigyázzon, mert ha nem számol le idejekorán Röhmékkel — megvonják tőle a támogatást. És Hitler ért a szóból. Megtörténik Himmler kinevezése és a régi találkahelyen megszületik az „Operation Werwolf" terve.

Az emberfarkas önmagába harap... Hetek telnek el lázas előkészületekkel. A külső szolgálatra kiképzett hírszerzők is az országban utazgatnak. Rendkívüli felhatalmazással végzik bizalmas feladatukat — a legfontosabb posztokon SA-vezetők összeírását. Amikor már minden együtt van, csak egy szikra kell. És megszületik az ürügy, az alkalom, szinte önmagától.

Karinhalli kastélyában éppen fényes menyegzőjét üli Göring, Emmy Sonneman színésznővel, amikor beront Himmler és feldúltan mesélni kezdi, hogy az országúton kommunista merénylők lőttek a kocsijára.

Amire nem jön rá magától a Gestapo-vezér, azt megfejti helyettese Daluege SS-rendőrtábornok, aki rövid nyomozás után megállapítja, hogy nem golyóütötte lyukról van szó, hanem egy kavics vágódott a szélvédő üvegbe, egy parányi kavics, amelyet két ismert SA-vezető kocsija röpített az ablakba — előzés közben.

De Himmler ragaszkodik a lövöldözés meséjéhez, háromszor is elszajkózza, míg végül rájön az új kombinációra és parancsot ad a menyegzői vacsora mellől:

— Azonnal előkeríteni mindkettőt és falhoz állítani. Itt most mindannyiunk személye elleni merényletről van szó,

Összeesküvésről, nyílt lázadásról. Azonnal riadóztassák az SS-t. (Schutz Staffel — Védőoszlop, akkor: Hitlerék személyi biztonsági védereje).

Göring helyeslően bólint, aztán szája mosolyra húzódik, és kegyesen elbocsátva vendégeit, visszavonul főúri nászéjszakájára.

Ezalatt az utcákon megkezdődik a náci Szent Bertalan-éj. Az estéből észrevétlenül reggel lesz, a reggelből délelőtt, de a fegyverek még ropognak. A legbeavatottabbak pedig a következő egymondatos tájékoztatást kapják:

„Az éjszaka során az SA puccsot kísérelt meg, amelynek letörésén Göring és Himmler — Hitler megbízásából — személyesen fáradozik."

Mindenesetre különösnek tűnik, hogy a „puccsot szervező" SA mindenható urait a megtorlás nem máshol, mint különböző szórakozóhelyeken érte utól. Az SA központja szinte üres volt.

Délre a lichterfeldi kaszárnyában a mészárlás már tömegméreteket ölt. Még Göring másodadjutánsa is idegösszeroppanást kap a hajnal óta tartó fegyverropogástól és jajveszékeléstől. De főnöke, a hájas Göring, elemében van.

— Ahogy orvosok osztogatják receptjeiket, úgy adogatta apró céduláit a dolgozószobájában jelentkező Gestapo tiszteknek. — Így vallott a nürnbergi perben Göring komornyikja a nap legapróbb részleteiről. Minden cédulán négy-öt név volt, a likvidálásra kerülő SA-tisztek neve, s mellettük náci precizitással intézkedés arra, hogy melyik SS-csoport hajtsa végre a kivégzést. A „kedélyes Herman" (Göring közkeletű neve), aki égszínkék lovaglónadrágot, fekete lakkcsizmát és világosdrapp zubbonyt viselt, személyesen is kihallgatott néhány halálravált, semmit sem értő SA-vezetőt. Minduntalan felugrott és ordítani kezdett az elé vezetett elfogottak felé. „Majd megtanuljátok, barmok — kiáltotta —, hogy itt nincs helye semmiféle önkényeskedésnek."

Himmler és Daluege gyorsan távoztak a környezete előtt tetszelgő, ripacskodó marsalltól, s átadták helyüket Hoffmann úrnak, az „udvari" fényképésznek, akit már régen odarendeltek, hogy megörökítse a nagy pillanatokat. Göring hatféle ruha-

eseményeket, azokat, amelyek a náci Németország rabló beavatkozásához vezettek.

A zsarnok Alfonz királyt elűző spanyol nép 1936-ban uralomra juttatta a népfrontot. A Franciaország határán született új demokrácia beleszólhatott volna Németország világuralmi terveibe. Ezért aztán kapóra jött Hitlernek a hatalmukból elűzött spanyol fasiszták Franco vezette felkelése. Azonnal biztosította Francót támogatásáról és szavai nyomatékául elindult véres próbaháborújára — első bevetésére — a még csikorgó csizmájú náci ármádia.

A Népszövetség genfi palotájában véget nem érő üléseken szónokolnak a küldöttek a be nem avatkozás fontosságáról. De éppen azon a napon, amikor Ottó Bismarck herceg Németország londoni követe kinyilatkoztatja kormánya semlegességét, a Sander fedőnevet viselő Hugó Sperle repülőtábornok negyedszer vezényli Madrid lakossága ellen hírhedt terrorbombázó alakulatát, a Condor-légiót.

Folyik a vér, polgárháború dúl egész Hispániában. Dörög a fegyver Guadarrama köves fennsíkjain, a paratölgyek és citromerdők mélyén, a Pireneusok bércei között, s lent a tengeren.

Franco azt tervezte, hogy három hét alatt beveszi Madridot, de a hős város 33 hónapig állta a dühödt rohamokat. Amikor már-már úgy látszott, hogy a legnagyobb katonai fölényt és technikai túlerőt is képes megfékezni a köztársasági haderő, megint felhangzottak az éterben a HQH (a spanyolországi náci német erők parancsnoksága) segélyt kérő jelzései, s egy ködös hajnalon újra megjelent a sziklás partok előtt az Usaramo, amely most már új parancsnokkal és új személyzettel, a fasiszta kémszolgálat szállítóegysége lett. A formaságok ezúttal is elmaradtak, a kihajózás percek alatt megtörtént. Ezzel kezdetét vette a titkos hadviselések történetének talán legsötétebb fejezete.

Madridban már a következő nap különös mentőkocsik tűntek fel. A hamisított rendszámok, s a védelmet jelentő vöröskeresztek mögött fehérköpenyes náci ügynökök húzódtak meg. Szirénázva járták a várost, és gyógyszer helyett gyorsan ölő mérgekkel árasztották el a nemzetköziek állásait. Ezen a héten

jelentkeztek először a vízhálózat szennyezésétől eredő vérhasjárvány jelei. Amikor a gaztettek közül néhányra fény derült, még a konzervatív angol sajtó is felhördült. „Isn't fair play" — „Nem szabályos játék" — kiáltotta felháborodottan, de arról már hallgatott, hogy politikusai mindezt előre látták, mégsem akadályozták meg a fasizmus agresszív terveit. És hallgatott arról is, hogy az új náci kémszolgálat sok tekintetben a mester: az Intelligence Service emlőin nevelkedett.

Az egykori hadműveleti térképen TX 7-nek jelölték a toledói Alcazar szomszédságában levő külszíni vájatot. Itt vallatták, kínozták azokat a nemzetközi harcosokat, akiket levélhamisítványokkal és más hamisított parancsokkal elcsaltak alakulatuktól. Háborús körülmények között itt vezettek első ízben áramot az emberi szervezetbe, és itt dolgozták ki a tömeggyilkosság módszereit. E piszkos, embertelen, gyilkos munkát: a tarkónlövést, szakadékba taszítást és szekercével való lefejezést Németországból jött „különleges önkéntesek" végezték. Ma már tudjuk, hogy mindez csak a főpróba volt.

A „be nem avatkozás" áruló politikája végül is meghozta gyümölcsét. A spanyol nép szabadságharca elbukott, és 1939. június 6-án maguk a náci párt vezetői leplezték le beavatkozásukat, amit a világ közvéleménye előtt csalárd módon, de eredménytelenül titkolni akartak.

A Spanyolországból hazatért expedíciós hadsereget e szavakkal fogadta a Reichstagnál Hermann Göring:

— Bármi következzen ezután... ti már bebizonyítottátok, hogy legyőzhetetlenek vagytok.

Az Ötödik Hadoszlop nem volt ott az ünnepségen. Tagjai visszavedlettek rejtjelzett fogalmakká, eltűntek a láthatatlanság homályába. Az edzés, a bemelegítő véget ért. Felhúzták ismét melegítőjüket, hogy a játékvezető intésére újra rajthoz álljanak. Újra folyt a barna müncheni sör, s a csapszékek söpredéke üvöltötte a Horst Wessel dalt, ivott és énekelt, amíg csak a vérdíjból futotta.

A pireneusi hegyek közt pedig megsokasodtak a névtelen katonasírok. Nem volt család, amelynek ne lett volna siratnivalója. Kín, szenvedés, a fasizmus éjszakája borult az országra.

Így ismerkedett meg Hispánia az Ötödik Hadoszloppal.

A béke megőrzésében egyre kevesebben bíztak. Európa összeszorított fogakkal tűrt és várt. Vártak a nagyhatalmak, vártak a kisországok.

A Titkos Hadsereg Spanyolország után Ausztriában is teljesítette Hitler parancsait. Elhangzottak Seyss-Inquart, Hitler ausztriai helytartójának emlékezetes szavai a bécsi rádióban.

— Itt vannak német testvéreink, akikkel együtt menetelünk — wir tretten alle zusammen —, de a mögötte álló Gestapo-tisztek siettetésére megbotlott a nyelve, és elvétette a mondatot — wir tretten alles zusammen. — Mindent szét fogunk taposni!

Ez a nyelvbotlás leleplezte igazi terveiket.

Azon az estén — amikor Ausztria sorsa megpecsételődött —, 15 percet késett a bécsi Express. A West Bahnhof csarnokát SS-katonák őrizték, de egy szürkeruhás férfi mit sem törődve velük, kevélyen haladt el előttük. Zsebében német útlevél lapult. Dr. Erich Dietmar sebészprofesszor nevére. Csomagja egyetlen táska volt.

Valaki hiányzik a koktélpartiról

Amikor a náci csapatok elözönlötték Ausztriát, hogy „biztosítsák" annak „szabad akaratából" való csatlakozását a „Reich"-hez, egy angol tudósító így jellemezte az Anschluss napjainak hangulatát:

„Az utcákon felbérelt gonosztevők kórusa zeng, a rettegés kora ez. Bécs, ma a leeresztett redőnyök városa. S a szobák sötétjében a derék és szorgalmas, vallásos és humanista bécsiek siratják a múltat, a söröző és keringőző kedélyes Ausztriát."

Voltak azonban, akik nem siratni jöttek Ausztriát. Ezek közé tartozott dr. Erich Dietmar professzor is. Néhány órája tartózkodott csak az osztrák fővárosban, mégis olyan otthonosan mozgott szállodai szobájában, mintha fél életét töltötte volna már a szakadozó tapétájú falak között. Újságot olvasott, olykor félrehúzta a függönyt. Várt... Kilesett a lazára eresztett redőny rései között, aztán, hogy felberregett a telefon, odalépett.

— Isten hozta nálunk ismét, drága professzor! — A hang, amely sziruposan áradozott a vonal túlsó végén, ismerősnek tűnhetett, mert mosoly ömlött el Dietmar arcán. Leült, torkát köszörülte, s csak azután válaszolt.

— Örömmel jöttem barátok közé. Egyébként az lesz a legjobb, Karl, ha tüstént felkeres. Egész sor gyógyszert küldött velem az intézet.

Éppen csak annyi idő telt el, hogy cigarettáját végig szívhatta, amikor kopogás hallatszott az ajtón.

— Herein! Tessék csak!

Sovány, lódenkabátos fiatalember lépett be. Amikor az ajtó becsukódott, beszélni akart. De a professzor megakadályozta.

Melegen megölelte, és emelt hangon üdvözölte, mintha csak valami évzáró ünnepélyen lenne, végzős medikusai között.

— Kedves magától, hogy eljött, egykori tanítványaim legkiválóbbika, de üljön már le, mit álldogál. — Amikor pedig a szék megreccsent a jövevény alatt, s szálltak az álpátosztól dagadó szavak, egy noteszlapot tett az asztalra. A lapon hevenyészett betűkkel mindössze két szó állt: „Vigyázzon, mikrofon!" — A professzor a csillár felé bökött.

Nem szóltak egymáshoz egyetlen szót sem. Ültek az asztal mellett és papíron váltottak üzenetet. S közben felerősítve szólt a sarokban a rádió. Olykor gyufa lobbant, hogy nyomában elhamvadjon egy-két papírlap, de mindez beleolvadt a hangszóróból talán épp tizedszer elődübörgő melódiába, a náci Horst Wessel dal harsogásába.

Ültek és nem mindennapi dolgokat műveltek. Gyógyszeres dobozok mélyéről apró, fényes alkatrészeket halásztak elő, kábeleket és apró kis elemeket, majd vérnyomásmérők és fecskendők lepték el a fehér terítővel bevont asztalt, mígnem az orvosi eszközök e furcsa keveréke hangot adott, megszólalt. Vékony ciripelés szállt a sztetoszkóp kagylójából, s ez a ciripelés most szavakká mondatokká állt össze, értelmet adott a számoknak és női neveknek, hogy aztán a számokra számok válaszolhassanak.

Aki most látta volna először a professzort, fürgén pattogó ujjait az injekciós tű rejtett morze-billentyűjén, nem gondolta volna, mennyi idő, hány év keserve rótta már fel ráncát magas homlokára.

De ők, ketten, már régi ismerősök voltak. Régi harcostársak. Spanyolországban kezdték — akárcsak náci ellenfeleik — valahol Andalúzia és Barcelona táján. Francia koncentrációs tábor, Gestapo-körözés, bujkálás és örökös küzdelem edzette őket.

S ha most, egy villanásra csupán feltárult volna a Práter-környéki szálló ablaka, és beleshetett volna oda valaki, a múltat sirató sok ezer bécsi polgár közül — és meg is értette volna, hogy mi történik a szobában —, megdobbant volna a szíve.

Múltak a hónapok, az évek. A Blitzkrieg vihara végigsöpört Európán. S a náci fenevad azokra tört rá elsőnek, akik szabadjára engedték.

Rotterdam ... Harminc perc alatt romhalmaz.

Egy időben északra és le, délnek!

Összeroppan a Maginot-vonal — Franciaország térdre kényszerül.

Náci csizmák dübörögnek a Champs Elysées-n és Dunkerque alatt négy teljes hadosztály veszett el a csatorna partjainál. A fasiszta hadigépezet pedig tovább tör előre, hisz a villámháború még új sikereket, új koncot ígér.

Már belegázoltak a szovjet állam testébe, és Ukrajna búzatáblái lángszórók martalékává lettek, amikor új jelszavak röppentek világgá a megijedt nyugati sajtó hasábjairól.

„És ez még nem minden! — kiáltották ökölnyi betűk — Berchtesgadenhez (Hitler főhadiszállása) közelálló körök véleménye szerint küszöbön áll a csodafegyver bevetése."

Mindez azután következett be, hogy a szigetország megkapta az első kóstolót a Luftwaffe bombáiból. London megtépázott üzleti negyedével, s a Piccadilly romházainak kiégett ablakszemeivel leste a pirkadatot.

Egy bizalmas értekezlet után, amelyet a Führer sasfészkében, ebben a sziklaszirtbe vájt luxuslakban tartottak, új, féltve őrzött akciót indított el a náci hadviselés.

Így történt:

Még nem hajnalodott a tenger felett, de a szürke testű gyorsnaszád így is mesterséges ködtakaróba burkolva közeledett Peenemündéhez, a Keleti-tenger parányi szigetéhez. A naszád fedélzetén a náci titkosszolgálat régi, kipróbált és elvetemültségükről híres emberei utaztak. „Előkelő" társaságukban volt még vagy két tucat katona, a nemrég alakult SS ejtőernyős hadosztály terepszínű overalljában.

A parancs szerint Peenemünde szigetét meg kellett tisztítani „néhány" kétes és megbízhatatlan egyéntől. De mivel a szigeten már ezideig is folytak bizonyos előkészületek a náci megtorló fegyvernek, a későbbi „V" rakétának gyártásával kap-

csolatban, félő volt, hogy erről kiderül valami. Nem érték be azzal, hogy koncentrációs táborba hurcolják a számukra megbízhatatlan lakókat, hanem az úgynevezett „végső megoldáshoz folyamodtak" (Adolf Eichmann szakkifejezése) — a gyors likvidáláshoz.

Mi gondjuk volt vele, hogy ez a parancs hány part menti lakos, hajóács, világítótorony-őr és halászember halálát jelenti.

Amikor felkelt a nap, egy régi kavicsszállító uszály merült a jeltelen hullámsírba, a kivégzett, de talán még akkor is lélegző és vérző emberek sokaságával.

A naszád visszafelé tartott. A fedélzeten dőlt a pálinka. Ám az út felénél hajókonvoj tűnt fel rombolók és Messerschmidtek csapatától kísérve. A naszád, amely a békés „Käthe" nevet viselte, még zászlóját is bevonta, ahogy a nyílt vizen találkozó hajók szokták köszönteni egymást.

A konvoj azonban nem válaszolt. Sőt, amikor az utolsó szállítóhajó is elvonult a naszád mellett, egy romboló kivált a sorból, fedélzetén villant valami, nem sokkal később pedig éles csattanás rázta meg a levegőt. A naszádot torpedó szelte ketté, ne essék tévedés: a német naszádot, német torpedó.

Később a náci gaztetteket vizsgáló Nemzetközi Katonai Törvényszék különleges bizottságának is csak az okozott fejtörést, hogy miért kellett jól képzett hírszerzők csoportjával végeztetni e „megsemmisítő hadműveletet", miért kellett kvalifikált embereket áldozni e közönséges bűncselekményre, hiszen más alkalmakkor az ilyen feladatokat az SS csapatokra bízták.

A magyarázatot az egyik legilletékesebb háborús főbűnös, Lahousen tábornok, a kémfőnök Canaris tengernagy teljhatalmú helyettese adta meg:

„Mi teljességgel sohasem bíztunk a hadseregben, olykor még az SS-ben sem. Csak a Hírszerző Kommandó volt teljes értékű. Az ilyen ritkítás egyébként bevett szokás volt nálunk. Mert ezek az emberek sokat tudtak. Mi úgy véltük: aki sokat tud, mindig veszélyes. Valójában csak a halottak ártalmatlanok!"

De térjünk vissza 1942-be. Az Alpesek hóborította csúcsain nyáron is vidám síélet folyt.

Az égbe nyúló hegyek mintha távoltartották volna az Európa másik feléről átszüremlő csatazajt. A szanatóriumok csöndje, s a luxusszállók zajos forgataga a „nagy békeidők" hagulatát idézte. De csak a felszínen.

A Genfi-tó partján két úriember sétált. Az egyik gyalogosan érkezett, a másikra hatalmas fekete Ford kocsi várt a sarkon, diplomáciai rendszámmal, amerikai zászlócskával. (Itt kívánjuk megjegyezni, hogy a diplomáciai jogszokások szerint a sárvédőre tűzött kibontott állami zászló a nagykövet mindenkori jelenlétét jelzi — a területenkívüliség nyomatékául. Ez az úriember pedig nem volt nagykövet, hanem ez idő tájt még csak afféle utazó diplomata Washington és Genf között.)

— Megbízásom van, hogy figyelmeztessem önt, uram ...

A cvikkeres úriember körülnézett. Ember sem volt a láthatáron. S a másik folytatta:

— Peenemündén javában folynak a kísérletek, Calais-tól Cherbourg-ig már épülnek a kilövőpályák és — szinte felindultan tette hozzá —, a náci rakéták nem születhetnek meg. A szövetséges légierő pár nap alatt végezhetne az egész szigettel. Jövő héten minden bizonnyal már vázlataink is lesznek.

Az amerikai sétabotjával játszott. Nehezen szólalt meg.

— És mondja, doktor ... doktor ...

— Dietmar — segített az előbb beszélő.

— Igen, persze, doktor Dietmar ... Az informátorai angolok vagy németek, ha nem veszi tolakodásnak?

— Nem értem, miért fontos ez? — válaszolt ez kérdéssel a kérdésre.

— Hm ... Nos jó, hagyjuk ezt! Ez a Werner von Braun fenemód értékes fickó. A legnagyobb szamárság lenne minden tudományával együtt agyonbombázni.

— Más lehetőségre gondol?

— Igen ... Éspedig arra, hogy fejlessze csak gyors ütemben professzor Braun úr a boszorkánykonyháját, a sajtó majd gondoskodik róla, hogy eloszlasson minden kételyt a csodafegyverek születésének létezéséről. S aztán, ha már kész a mű ... majd rátesszük kezünket.

— Szeretném meggyőzni ...

— Nagyon örültem, uram, sajnos, nincs több időm. Ha be-

szélni óhajt velem, küldjön egy koktélparti meghívót az Excelsiorba, a telefonomat sajnos figyelik. Remélem a nevemre még emlékszik... Igen, az, Allen Dulles vagyok. Na, isten önnel.

A szövetséges erők főparancsnoka, Eisenhower tábornok néhány nap múlva tilalmi utasítást kapott arra nézve, hogy bombázói Peenemünde körzetét megközelítsék.

Az angol és amerikai csapatok parancsnokai között az együttműködés azonban „nem volt zavartalan". Bradley és Montgomery tábornagyok ellentéteiről például kötetnyi feljegyzést készítettek az Intelligence Service és az Army Secret Service emberei. A kölcsönös bizalmatlanság okozhatta azt is, hogy az amerikai légierődökre vonatkozó tilalmi övezet egyre jobban kezdte foglalkoztatni a RAF (Royal Air Force) felderítőit.

A brit felderítőgépek 1943 májusában készítettek egy légifelvétel-sorozatot Peenemünde környékéről. Azt már eddig is gyanították — titkos ügynökeik jelentései alapján —, hogy a szigeten fekvő, gondosan álcázott létesítményeknek közük van a titkos fegyvert előállító kísérleti telepekhez.

A felvételeken a brit légi haderő segédszolgálatának egyik női tagja, Constance Babington-Smith gondos vizsgálat alapján felfedezett egy szokatlan és érdekesnek látszó pontot. Mikor erről nagyméretű nagyításokat is készítettek, jól lehetett látni, hogy egy, a szokottnál kisebb repülőgépet helyeztek el a mesterségesen készített, valószínűleg beton lejtőn, amelybe síneket építettek be. Az erősen megnagyított felvétel még azt is elárulta, hogy a lejtős betonkifutó körül a talaj erősen megpörkölődött.

A fényképek értékelése és más adatok alapján a brit hadvezetés arra a következtetésre jutott, hogy megtalálta az új fegyver — a pilóta nélküli, rakétamotorral hajtott repülőgépek egyik gyárát. Így tehát amiről tudtak, de nem beszéltek a „nagy szövetséges" Amerika legtekintélyesebb politikusai, azt felderítette — igaz, nagyon későn — Anglia önállóan is.

Néhány hónappal később, 1943 augusztusában a brit légi-

erő 1500 tonna bombát dobott a kísérleti telepre, s ezt még 100 000 tonna követte, melyből a legtekintélyesebb rész a kilövőhelyeknek jutott. A késedelmet azonban drágán kellett megfizetni. Hat nappal a szövetségesek normandiai partraszállása után mindezek ellenére a németek bevethették a V—1 fegyvert.

Június 12-től augusztus végéig 80 napon és éjszakán át zuhogott a bombazápor Angliára. Mindennap átlag száz szárnyas bombát lőttek ki, összesen mintegy nyolcezret. Londonban ezerszámra pusztultak a lakóházak, városnegyedek hamvadtak el... s közben egyre jöttek, vijjogtak, pusztítottak a V fegyverek.

Mire a brit hadvezetés megtalálta a többé-kevésbé hatásos ellenszert, megjelentek a V—2 rakéták, amelyek a hang sebességével repültek és a sztratoszférából csaptak le a londoni és dél-angliai célpontokra.

Ezeket már csak akkor lehetett hatástalanítani, amikor kilövőhelyeiket elérték a szövetséges haderők. Ám ez csak 1944 végén következett be.

A kilövőhelyekért folytatott versenyfutásból az angol és amerikai csapatok közül az utóbbi különleges alakulatai kerültek ki győztesen. Amerikába szállították Peenemünde-sziget minden épen maradt berendezését Braun professzorral együtt, valóra váltva Allen Dulles terveit. A náci rakétakísérletek tehát amerikai földön aratták le a babérokat. Így lett a náci párt egykori dísztagjából, mindenfajta felelősségre vonást kikerülve „Mr. Brown", hamisítatlannak látszó amerikai állampolgár.

De a béke napja akkor még messze volt.

Igaz, a Genfi tó partján háborítatlan csend uralkodott és Mr. Dulles napozás közben elégtétellel gondolhatott arra, hogy a peenemündei kérdés egyelőre lekerült a napirendről.

Volt azonban egy arcvonalszakasz, ahol mégis történt egy manőver — akaratán és tudtán kívül. A náci Németország ugyanis nemcsak rakétakísérleteket folytatott, hanem figyelemre méltó eredményt ért el a nehézvíz gyártásban is, mely az atomhasítás titkai megfejtésének fontos előfeltételét jelentette.

Nagy dicséretére az antifasiszta mozgalmaknak, ezeket a kísérleti telepeket nem jólképzett tengerentúli különítmények, hanem norvég partizánok semmisítették meg. Ez volt az úgynevezett „Fecske" akció, melynek terveit a rozoga Galtesung teherhajó fedélzetén megszállt, szülőhazájukból menekülő norvég hazafiak dolgozták ki. Sőt, ők is hajtották végre.

A tervek szerint a csoport Angliába érve nem öltött egyenruhát, nem csatlakozott a skóciai Aberdeenben kiképzett Linge norvég hadosztályhoz, hanem visszatért, hogy partizánként harcoljon a nácik által megszállt szülőföldön.

A náci hadvezetés úgy határozott, hogy Németország határain kívül kezdi meg az alapvető atomkísérleteket. Megnyugtatóbb volt ez számára, hiszen a hadvezetés asztalán ott feküdt már a Biztonsági Szolgálat bizalmas jelentése, amely szerint: „Az idegenforgalmi és rádiófigyelési jelentések arra engednek következtetni, hogy a különleges intézkedések foganatosítása ellenére is, még nagyszámú angol, amerikai és szovjet hírszerző tevékenykedik a birodalom területén. A változó jelkulcs szerint és egyre sűrűbben továbbított jelentések arra engednek következtetni, hogy egy általunk egyelőre nem ismeretes hírforrásra tettek szert. Az Abwehr (katonai elhárítás) főnökének parancsa értelmében a rádiófigyelés a határvidékre is kiterjed."

Arra azonban nem gondoltak, hogy a megszállt Európa kis országai is felkelthetik a nevezett hírszerző szolgálat érdeklődését és Nyugat-Európában ekkor még nem számoltak azzal az erővel sem, amelyet a quislingek sora sem tudott hatástalanítani.

A „Fecske" hadművelet első akciója mindjárt sikerrel járt. A meglepetés és értetlenség ámulatából felocsúdni alig tudó SS őrség már csak a tűzoltóságot riaszthatta a betonraktárakban és föld alatti kamrákban lángra lobbant berendezések eloltására.

Von Falkenhorst tábornok, a Norvégiában állomásozó német erők parancsnoka, kénytelen volt bevallani, hogy a partizánakció a legnagyobb és legjobban kiszámított csapás volt, amit valaha is látott, hisz odaveszett a vemarki gyár féléves termelése.

Eljárásuk szerint ugyanis rendes vízből állították elő elektrolízis segítségével — az ún. nehézvizet, nem kevés elektromos energia alkalmazásával. Az eljárás tempójára jellemző, hogy kezdetben mindössze havi 10 liter nehézvíz előállítására voltak képesek.

Falkenhorst hadbíróság elé állította az őrséget, és tisztogató akciókat szervezett Telemark tartományban. Szeretett volna legalább egyet elfogni a partizánok közül. Házról házra átkutattak minden várost és falut. Tehetetlen dühükben földig rombolták vagy felgyújtották a legtávolabb eső pásztorkunyhókat is. A norvég partizánok egy része pedig már útban volt Svédország felé. A „Fecske"-csoport négy tagja az illegális parancsnok, Knuth mérnök vezetésével Norvégiában maradt. Az volt a feladatuk, hogy figyelemmel tartsák a vemarki gyárat, s ha a nehézvíz kísérletek tovább folytatódnának, azonnal küldjenek jelentést a megbeszélt rejtjel szerint.

A jelentés meg is érkezett. A németek ugyanis gyorsan rendbehozták az üzemet, rengeteg építőanyagot, alkatrészt, sok mérnököt és technikust küldtek.

Mit csináljanak most? Újabb akciót nem hajthatnak végre, hiszen a németek okultak az elsőn, és alaposan biztosították a gyárat. Londonban elhatározták, hogy naponta bombázógépeket küldenek Vemark fölé, habár a partizánok jelzéséből nyilvánvaló volt, a levegőből szinte lehetetlen megsemmisíteni a különös ipartelepet.

Ennek ellenére Norvégia egén megjelentek az első angol repülőgéprajok. A partizánok távcsővel figyelték a hatást. Két közvetlen becsapódást láttak, de ezek csak kisebb károkat okoztak. A bombatámadás jel volt a németeknek, hogy Vemark nincs többé biztonságban. Néhány nap múlva a partizánok már azt jelentették Londonba, hogy a németek hozzáfogtak a gyár leszereléséhez, a gépek elszállításához. A szerelőmunka hónapokig tartott.

A német menetoszlop egy vasárnap reggel indult útnak vonattal, majd a rakományt egy Oslóhoz közeli kis kikötőben német teherhajókra rakták a koraesti órákban. Már napokkal előbb SS-osztagok árasztották el Vemark környékét — nem szabad több ostobaságot csinálni! — hajtogatta von Falken-

horst tábornok. A vasútvonal mentén, minden 15 méterre egy-egy őrt állítottak.

A közeli tó vizén katonai csónakok cirkáltak, és a kikötő is tele volt SS-ekkel.

Szombaton este — tehát egy nappal a behajózás előtt —, a „Fecske"-csoport tagjai autóba ültek, és a Tinsioe-tó partjára hajtottak. Az őrséget egy hamisított nyílt paranccsal sikerült kijátszani és mehettek tovább. Éjfél után egy órakor az autó lefékezett a kikötőben a Hidro hajó mellett. Knuth, kis utazóbőrönddel a kezében, két társa kíséretében fölkapaszkodott a pallón. A hajót külön már senki sem őrizte. Ez az óvatlanság, vagy túlzott magabiztosság, sokba került a németeknek. Semmit sem sejtettek, hiszen az aranyat érő rakományt csak éjszakára várták. A matrózok a fedélzet alatti helyiségekben kártyáztak.

A partizánok elindultak a harmadosztályú utasfülkék felé. Knuth kivett a kofferből két időzített bombát, szerkezetét úgy állította be, hogy a pokolgép másnap kora délelőtt, háromnegyed tizenegykor robbanjon fel. Ha a Hidro a tervezett időben indul útnak, éppen a tó legmélyebb pontja felett robban fel.

Knuth úgy helyezte el a robbanóanyagot, hogy elsősorban a fedélzetet és a rajta levő rakományt semmisítse meg. Úgy számított a továbbiakban, hogy a robbanás 11 négyzetlábnyi lyukat üt a hajófenéken. A biztonság kedvéért két óraszerkezettel látták el a pokolgépeket. Dolguk végeztével, sietősen eltávoztak, senki sem vette észre őket.

Hétfőn reggel Einar és Knuth, két másik partizán kíséretében kilépett egy kis oslói szálloda ajtaján. Az első újságárusnál megvették a Frit Volk című fasiszta újságot. Címoldalán ordító betűk hirdették; vasárnap délelőtt 11 órakor titokzatos módon felrobbant a Hidro nevű hajó, a Tinsioe-tavon.

A vagyont érő szeparátor, s az egész gyár, ott hevert a tó fenekén. Ettől a naptól kezdve egy csepp nehézvíz sem érkezett Németországba. A Geiger számlálók némák maradtak, az atombombán dolgozó náci tudósok kísérletsorozata megpecsételtetett.

A svájci fürdőhely parkjában többször látták még feltűnni Dietmar doktort, s a „cvikkeres amerikánust", ahogy Dulles-t a diplomáciai körökben — maguk között — nevezték.

Aztán egy nap Karl érkezett meg, az egykori tanítvány egy csinos szőke nő társaságában.

— Jó reggelt, professzor! — köszönt rá már messziről. Engedje meg, hogy bemutassam az új asszisztensnőt, egyenesen az egyetem padjából érkezett.

Hármasban sétáltak egy ideig. Tekintetük láthatóan derűs volt. Amikor elváltak, talán csak egy gondolatnyival szorították meg jobban egymás kezét, mint annak előtte, bármikor.

Nem volt senki a közelben, de ha lett volna, akkor is csak egyetlen szót hallott volna beszédjükből:

— Szóval megtörtént?

— Meg! — hangzott a válasz. — Talán épp ezekben az órákban. — És suttogva tette hozzá: — a Volgánál!

Az ellenállási csoportok akcióprogramjának összehangolása végső megbeszélésre várt.

Egy álló napja tanácskoztak már a hegyek közt, a gyógyszálló eldugott sarkaiban, de még nem hoztak határozatot. Valakire vártak. A cvikkeres gentlemanre, aki ragaszkodott a diplomáciai formaságokhoz, a koktélpartihoz.

Akkor hát legyen az.

Hatféle nemzetiség küldöttei ülték körül az asztalt. A pincérek terítésre vártak. Most szolgálták fel az aperitifet.

Anne-Marie, az új asszisztensnő, negyedszer emelte fel a fehér telefonkagylót.

— Biztos kérem, hogy átadta a meghívást?

— Egészen biztos Mademoiselle — nyugtatta meg negyedszer a kimért, szenvtelen hang.

Hiába vártak.

Egy fontos személyiség nem jött el a koktélpartira, amelyhez pedig ő ragaszkodott. Allen Dulles u. ak úgy látszik más programja akadt.

Nem indul repülő Casablanca felé

A koktélpartinak álcázott tárgyalás szétrebbent, mielőtt érdemben elkezdődhetett volna. Az arcokon csalódottság, gúny, hitetlenkedés ült, s az a felismerés, hogy most már csak magukra számíthatnak és bátorítást csak a keletről érkező hadihírek jelenthetnek. Ezek a hírek egyébként is megbízhatóbbak voltak Dulles úr ígéreteinél.

Az amerikai hírszerző szolgálat nagynevű mestere egyébként estéről estére rejtjeles táviratot küldött az óceánon túlra. Ezek a jelentések, mint utóbb kiderült, a német hadvezetés megbízottaival folytatott bizalmas tárgyalásokról szóltak.

1943 januárjának első napjaiban senki sem válaszolt üzeneteire. A géptávíró minduntalan az „R.S.6.W" rejtjelzést kopogta vissza, ami azt jelentette: „Nyugtázzuk üzenetét, megadott időben jelentsen ismét!"

Ekkor még maga Allen Dulles sem tudta, hogy az Egyesült Államok titkosszolgálatának minden valamirevaló és otthontartózkodó embere Afrikába repült. Az történt — ami talán a leghumorosabb fejezete lehetne a titkos hadviselésnek —, hogy a Svájcban működő amerikai hírszerző — késve és akkor is a fasiszta sajtóból értesült a szövetséges angolszász hatalmak vezetőinek új, nagy fontosságú tanácskozásáról. De vajon hogyan szerzett tudomást a fasiszta sajtó e tárgyalásról.

Erre vonatkozóan Elliot Roosevelt — a nagynevű elnök fia — szolgált a háború után értékes felvilágosításokkal. Az történt ugyanis, hogy Churchill és Roosevelt személyes megbízottai a találkozó előkészítésével járó üzenetváltásokat — a teljes biztonság kedvéért — egy különleges rejtjelzéssel végezték. Tulajdonképpen nem is új, hanem nagyon régi módszer volt ez, az első spanyol grandok (nemesek) háborúskodásaiból való. A rejtjelzés lényege az volt, hogy a kulcsfontosságú adatokat — ezúttal tehát a találkozó helyét — változatlanul foglalták a szövegbe. Mindössze csupán lefordították spanyolra. Így lett aztán Casablanca városából „Casa Bianca", ami spanyolul Fehér Házat jelent.

A német hírszerző szolgálatnak, elfogva a szövetségesek üzenetváltását, mindössze egyetlen nap kellett ahhoz, hogy az amerikai kontinensen működő titkos ügynökei révén megtudja — a konferencia nem a washingtoni Fehér Házban lesz, hanem valahol másutt.

A jobbára amerikai fasisztákból álló kémhálózat azt is felderítette, hogy a stratégiai légierő floridai támaszpontjáról ezekben a napokban mintegy tíz „Dakota" típusú katonai utasszállító gépet vezényeltek az egyik Washington környéki repülőtérre. Azt is kinyomozták, hogy ezeket olyan üzemanyaggal töltötték fel, amelyekre csak a trópusi vagy ahhoz hasonló éghajlatnál van szükség.

Egy nappal a casablancai konferencia megnyitása előtt, úgy szállt fel a londoni repülőtérről a Pan American Airways légitársaság négymotoros utasgépe, mint annak előtte bármikor. Csak, amikor a ködös Albion képének a foszlányai is eltűntek már, akkor szólalt meg a gép hangszóróján át a stewardess, és behízelgő kedvességgel közölte, hogy a légköri viszonyok kedvezőtlen alakulása miatt elkerülik Gibraltár és Casablanca légterét, s a johannesburgi végcélt Santa Maria sziget, valamint Dakar és Brazzaville érintésével közelítik meg.

Az a szőke nő, aki a legelső ablak mellett ült, s mind ez ideig sikerrel játszotta a csak svédül tudó milliomoslány szerepét, felkapta fejét az angol hangra — elárulta magát. Amint körülnézett, már magán érezte két férfi figyelő pillantását. Az Intelligence Service, amelynek emberei annyi baklövést követtek el a konferencia előkészítésében, most legalább törlesztettek valamit. Ria-Road légikikötőjében átvizsgálták a tiltakozó nő csomagjait, s azokban miniatűr német rádióadót, valamint különféle nevekre kiállított útleveleket és a Madrid—Casablanca légijáratra szóló repülőjegyeket találtak.

Sonja Hendersont azonban nem sikerült vallomásra kényszeríteniük. Minden erejét összeszedve futni kezdett egy éppen induló portugál gép felé, de elfogták, s amíg kérésére egy pohár vizet hoztak, megmérgezte magát. Nem használt a belékényszerített tej, a gyorsan ölő méreg pillanatok alatt felszívódott. A náci titkosszolgálat 616. számú ügynöke a parancs szerint járt el.

Észak- és Nyugat-Afrika találkozásánál világvárosi fények ragyognak az éjszakában: Casablanca neonjai. Mintha a rulettklubok és nagy forgalmú luxusszállók világa valamilyen földöntúli paradicsomot jelentene itt a földrészt majdhogynem betemető homoksivatag küszöbén.

1943 januárjában csendes az afrikai hadszíntér. Az El'Alameintől Tripoliszig tartó hadművelet befejeződött, s a szövetséges csapatok már a megsemmisítő csapásra készültek.

A lefüggönyözött szobában, ahol Roosevelt és Churchill bizalmas megbeszélése folyt, mégis nyugtalan volt a légkör.

A szovjet front eseményei, s különösen a Volga-parti fordulat egyre sürgősebbé tette, hogy megmozduljon végre a második front, mert itt most már — Churchill szavaival élve — elérkezett a „vég kezdete", az európai versenyfutás finise.

Rövid megbeszélésük eredményéről január 27-én táviratban értesítették Sztálint, közölve, hogy a normandiai partraszállás még egy esztendős előkészületbe kerül, de ünnepélyes ígéretet tettek a szicíliai invázióra.

A két kormányfő megbeszélése nem igényelt tolmácsot, s amikor a nagy fontosságú megbeszélés után a rezidencia könyvtártermébe vonultak rövid pihenőre, csak a biztonsági szolgálat vezetői álltak az ajtóban, tisztes távolságra tőlük.

Amikor rájuk nézett Churchill, arról kezdett áradozni — ennek a hiteles története is ránk maradt —, hogy milyen kifinomult, évszázados gyakorlat kellett a tárgyalás teljes elkonspirálásához. Kortyoltak egy kevés hűsítőt, azután szintúgy Churchill ötletéből, Berlinre csavarták a sarokban álló rádió keresőjét, hogy meghallgassák, gyanít-e valamit kettejük találkozásáról az ellenség?

— Figyelje csak, ez maga Lord Hau Hau — ismerte fel Churchill a bemondó hangját. És csakugyan az beszélt, Anglia fasiszta pártjának Németországba szökött vezéralakja, aki röviddel később a Rádió Berlin angol nyelvű bemondója lett. A Lord Hau Hau névvel — ugató, affektáló hanghordozása miatt — volt honfitársai ruházták fel, szerte a szigetországban.

William Joyce — az egykori gyarmatügyi miniszter állítólagos fia pedig harsogott az éter hullámain keresztül. Éppen arról beszélt, mi volt Churchill és Roosevelt aznap délelőtti megbeszélésének programja, s a vitás kérdésekben milyen döntés várható.

A megdöbbenés leírhatatlan volt.

Néhány órával később az afrikai partok közelében állomásozó szövetséges flotta záróövezetet vont a Casablanca menti partvidéken. Az Atlanti-óceán vizét száznál több búvárhajó kutatta... Az eget szinte elborították a mélyrepülésben járőröző vadászgépek, riadókészültségben indulásra készen állt Montgomery egész 8. hadserege, a sivatag és tengerpart találkozásánál... a szövetséges titkosszolgálat több mint félezernyi válogatott gárdája pedig nekilátott és szinte téglánként végigkopogtatta, szétszedte a tárgyalás színhelyéül szolgált klasszikus, mórstílusú palotát.

Árulónak, lehallgató készüléknek nem akadtak nyomára, legalábbis nem utal erre a korszak ismerőinek, feldolgozóinak semmiféle feljegyzése.

Ám Guderian marsall emlékirata egy sokat sejtető adattal hozzájárult a titok nyitjához. Említést tesz bizonyos „svédek" csoportjáról, akik az angol fasisztákkal együttműködve, még az Intelligence Service-be is beépülve, „elévülhetetlen" érdemeket szereztek a nácizmus szolgálatában.

S talán nem járunk messze az igazságtól, ha azt gyanítjuk, hogy ennek a titokzatos „svéd" csoportnak a svéd iratokkal dolgozó Sonja Henderson is tagja volt, akinek „kapcsolatai" a tárgyalások kezdetén már ott tevékenykedhettek a casablancai házban a szövetségesek elhárítói között...

S azután béke lett...

Allen Dulles azért érzett kárörömet kollégái kudarca fölött, mert őt — akinek érdemeit a Fehér Ház különösen nagyra értékelte — nemcsak kihagyták a casablancai találkozó előkészítéséből, de még csak nem is értesítették róla.

Néhány héttel később jelentéstételre Washingtonba repült, ahol mint diplomatának is, számot kellett adnia európai tevékenységéről. Meg kell jegyeznünk, nem felel meg a valóságnak az az állítás, hogy Allen Dulles — az európai kérdések teljhatalmú specialistája — teljes mértékben élvezte Roosevelt elnök bizalmát. Ma már köztudott, hogy Dulles mögött egy nácibarát monopolista csoportosulás állt, amelyet Roosevelttel szemben olyan nevek „fémjeleztek", mint Harry Truman, Acheson és mások. Dulles tehát nem Roosevelt politikai koncepcióit követte, hanem azokét, akik szemben álltak ezzel.

Washingtonba érkezve az OSS központjában nagy beszédet mondott arról, hogy fel kell deríteni a szövetségesek hálózatába férkőzött ügynököket, mert ezek egymaguk nagyobb kárt képesek okozni, mint az egész Wehrmacht. Akkor még kevesen tudták, hogy amikor Allen Dulles erről beszélt — a tolvaj kiáltott fogdmeget.

Néhány hónap múlva aztán fény derült a Dulles família furcsa kapcsolataira. Kitudódott ugyanis, hogy a kölni Schröder-bankház különösen tőkeerős, és tevékeny fiókot működtet — természetesen álnéven — New Yorkban, s ez a bank pénzeli a Dulles fivérek kereskedelmi vállalkozásait. E vállalatok két vezére John Foster Dulles, az akkori amerikai kormány pénzügyi szakértője, a Rockefeller-csoport tanácsadója, és Allen

Dulles, a J. Henry Schröder-bankház igazgatósági tagja s jogtanácsosa volt.

Kruppék józanul mérlegelték a válságosra fordult hadihelyzetet és hatalmas vagyonuk megmentése érdekében valamiféle angol—amerikai különbéke előkészítését szorgalmazták. Ezeknek a tárgyalásoknak a megindítására pedig kívánni sem lehetett volna megfelelőbb személyiséget Allen Dullesnál.

Így állt elő az a nevetséges helyzet, hogy a Nemzetközi Fizetések Bankjának bázeli tanácstermében sűrű tárgyalásokba kezdett a világ akkori két pénzügyi hatalmassága: Kurt von Schröder (báró és SS-tábornok) Hitler pénzügyi tanácsadója, és Thomas A. Mc.Kittrick, a New York-i First National Bank igazgatója. Mindez azokban a hetekben történt, amikor a frontokon Afrikában, Szicíliában és nem sokkal később Normandiában, ezrével gyilkolta egymást a nap minden órájában az angol—amerikai és német kisember.

S hogy az összefüggéseket jobban megértsük, és annak indítóokát, mi sürgette a gyors tanácskozásra a németeket, vessünk egy pillantást a kulisszák mögötti hatalmi vetélkedésekre is.

A keleti arcvonalról hazatérő Hitler meggyilkolásának terve nem sikerült. Az ellenzék azonban újabb terveket és összeesküvéseket készített elő Hitler eltávolítására. Az összeesküvők gyakran utaztak Svájcba, és ez nyilván nem kerülte el Himmler titkosszolgálatának figyelmét.

Mindennek betetőzése azonban az volt, hogy egy vezető személyiség, a tervezett új kormány egyik minisztere, meglátogatta Himmlert, hogy megbeszéléseket folytasson vele az összeesküvésről. Ez 1943. augusztus 20-án történt. A látogatás célja az volt, hogy Himmlernek felajánlják a „Führer" pozícióját.

A náci birodalom gátlástalan gyilkosa hamarjában nem tudott mit válaszolni a tervre. Hitler iránti hűsége, és mérhetetlen hiúsága kélt harcra benne. Keze pillanatokig kerülgette az íróasztal oldalára szerelt jelzőgombot, de aztán nagybölcsen ráhelyezte tenyerét az előtte ülő férfi csontos, eres kezére.

— Várjunk — mondta. — Túl sok ez így, egyszerre. Gon-

dolkozni kell. — Aztán felállt, mint aki így kívánja jelezni: számára a megbeszélés véget ért.

Pontosan nem lehet tudni, mi történt a megbeszélést követő órákban, de tény, hogy Himmler külföldi kémszolgálatának egyik kulcsfigurája, Walter Schellenberg tábornok rövid idő múlva titkos utasítással és rendkívüli felhatalmazással Svájcba utazott. A feladat kézenfekvő volt: nyugati kapcsolatokat kell szereznie és biztosítani az angolszász hatalmak egyetértését az ügy realizálásához. Schellenbergnek mindenekelőtt megbízható munkatársakat kellett toboroznia. Így jutott el Ögenhez, az egykori lovas őrnagyhoz, akinek Svájcban kitűnő üzleti kapcsolatai voltak. Az ő segítségével az SS jól jövedelmező export-import ügynökséget alapított — természetesen fedőnév alatt — Lausanne-ban. Ögen maga is tagja volt a fegyveres SS-nek, sőt ott tekintélyes rangig, az Obersturmbannführerségig vitte. Ez idő tájt éppen építőanyag kereskedelemmel foglalkozott, és üzleti tevékenysége során — látszatra: szinte véletlenül — ismerkedett össze a svájci titkosszolgálat két tisztjével, Mayer és Paul Holzach századosokkal. Ezek rögtön jelentették főnöküknek Ögen tapogatózását, és jelezték a Schellenberggel kialakított kapcsolatot. Masson ezredes megörült a közvetlen kapcsolat felvételének, és olyan papírokat állíttatott ki Ögen, majd Schellenberg részére is, amelyek állandó és szabad ki- és belépést biztosítottak a „szabad állam" valamennyi határán.

Kevesen tudják Svájcról, hogy ez a „csendes, semleges és boldog" kis ország, amely nyugodt életkörülményeit, s gazdagságát minden tejcsokoládé címkéjén igyekszik világgá kürtölni: valójában kitűnően szervezett rendőrállam. Titkosszolgálata szervezettségben és az ügynökhálózat kiterjedtségében ma az európai ranglista élén áll.

Hiába utazgatott 1941 és 1942-ben Mister Dulles a legbizalmasabb inkognitóban Svájc területén — Masson ezredes emberei mindig pontosan tudták, mikor jött, kivel találkozott, és a beszélgetéseit is lehallgatták.

Schellenberg küldetése is eredménnyel járt rajtuk keresztül

és a „szabad" Svájc titkosszolgálata bejegyezheti egyszer történetének könyvébe, hogy oroszlánrésze volt az amerikai és náci kémszervezetek főnökei találkozójának megszervezésében, valamint más amerikai—német gazdasági és politikai természetű tárgyalások létrehozásában.

A háború utáni hivatalos amerikai történetírás erről előbb mélységesen hallgatott, majd nyíltan tagadta e találkozók létrejöttét. Ám a szovjet kézre került náci levéltárak anyaga sok mindent elárult még akkor is, ha abban egyes személyek nem eredeti nevükön szerepeltek. Így látott napvilágot, sőt világpublicitást egy okirat, amelyet a Sicherheits Dienst titkos archívumának feltárásakor megtaláltak ugyan, de közlésére a megfelelő időt csak a későbbiekben látták elérkezettnek.

Mr. Bull és Mr. Paul eszmecseréjéről szól a jegyzőkönyv, és ma már nem titok senki előtt — legalábbis azok előtt, akik a második világháború történelmével egy kicsit is behatóan foglalkoztak —, hogy kit takar a két fedőnév. Mr. Bull néven Allen Dulles, a Paul álnév mögött pedig Hohenlohe herceg, a német uralkodó osztályok bizalmi embere rejtőzött. Az iratgyűjtőben ott hevert az eredeti kézirat is, amely a helyszínen rögzítette a különös megbeszélést. Íme egy részlet a tárgyalások kezdetéről:

Bull: Biztosíthatom önt, hogy megbízatásom és felhatalmazásom közvetlenül a Fehér Háztól ered.

Paul: Tájékoztattak erről. Örülök, hogy személyesen is megismerhettem önt. Meg kellene vitatnunk a bolsevizmus veszélyének problémáját, továbbá a német államot és Ausztriát, Csehszlovákiát, Lengyelországot, Romániát és Magyarországot illető lényeges kérdéseket is.

Bull: Úgy véljük, soha többé nem engedhetjük meg, hogy olyan népeket, mint a német, történelmi igazságtalanságok következtében, kétségbeesett kísérletekre és hősies erőfeszítésekre kényszerítsenek. A német államnak fenn kell maradnia, mint a rend és helyreállítás tényezőjének. Felosztásáról vagy Ausztria elszakításáról szó sem lehet.

Paul: Mi az önök véleménye a bolsevizmus ellen felállítandó egészségügyi övezet politikájáról?

Bull: Lengyelországnak kelet felé való kiszélesítésével, Románia és egy erős Magyarország fenntartásával támogatni kell a bolsevizmus ellen irányuló záróövezet kiépítését. Többé-kevésbé egyetértek Európa nagy területek alapján való állami és ipari szervezésével. Úgy vélem, hogy egy, az Egyesült Államokhoz hasonló, föderatív Nagy-Németország a hozzá csatlakozó Dunai Konföderációval a rendnek, valamint Közép- és Kelet-Európa átformálásának legjobb biztosítéka lesz. Egyetértek azzal is, hogy a német iparnak Európában vezető szerepet kell játszania.

„Mr. Bull" olyan történelmi helyzetben lépett porondra, amikor a második világháború döntő szakaszához érkezett. Az egész világ a keleti arcvonalat figyelte, ahol a szovjet nép kétszáz náci hadosztállyal vívta élethalálharcát.

Casablancában született egy határozat, amely az angolszász hatalmak azon eltökéltségét hangoztatta, hogy „1943-ban végérvényesen térdre kell kényszeríteni Németországot", s azt is kinyilatkoztatták, hogy leghőbb vágyuk a „közeli és döntő győzelem az európai hadszíntéren". Valójában azonban az angol—amerikai kormánykörök egyre halogatták az 1942-re ígért második front megnyitását. Ennek következtében a náci hadvezetés jóformán minden erejét a keleti hadszíntéren vethette be.

Íme, a naptár:

A casablancai tanácskozás 1943. január 14-én kezdődött, egy nappal azután, hogy Allen Dulles úr közvetlen tárgyalásokat kezdett Hitler képviselőivel.

A moszkvai Novoje Vremjában közzétett titkos dokumentumok beszámoltak e tárgyalások fő kérdéseiről. Dulles álláspontja az volt, hogy: „Európában békét kellene kötni." Az összefüggésekből kiderül, hogy különbékére gondolt, s azzal egy „korszerű" antikomintern paktum alapját akarta megvetni.

A szovjetellenes hadviselés gondolata azonban Anglia ellenállásába ütközött. A brit közvéleménnyel ezt a megoldást nem lehetett volna elfogadtatni. Dulles azonban szinte vakon reménykedett terve sikerében.

Hohenlohe herceggel folytatott megbeszéléseit éveken át éppoly homály fedte, mint többi német kapcsolatát. Később derült ki, hogy már 1942-ben érintkezésbe lépett Hitlerék zürichi főkonzulátusának tisztviselőjével: Giseviusszal.

Giseviusról jól tudták, hogy a náci kémfőnök, Canaris tengernagy egyik legügyesebb ügynöke. A keleti arcvonalon elszenvedett kudarcok miatt a német nagytőke bizalma megrendült Hitlerben. A vezető iparmágnások szalonjaiban egyre sűrűbben hangzott el — ha róla beszéltek — az a szó, hogy sarlatán, s lázas sietséggel keresték a kapcsolatot a nyugati körökkel. 1944-ben Giseviust bízták meg azzal, hogy informálja a szövetségeseket a Hitler-ellenes összeesküvés részleteiről...

Amikor Hitler titkos főhadiszállásán, a kelet-poroszországi rastenburgi „Farkas-sánc" álcázott bunkereiben a szokásos napi hadműveleti tanácskozás elkezdődött, a „Walkür-II" jelzésű boríték már ott volt valamennyi német csapattest parancsnokánál. A borítékon vörös tintával a felirat: „Csak külön utasításra nyitható fel!"

1944. július 20-a volt, déli 12 óra. Már megkezdődött a tárgyalás az erdészháznak álcázott faépületben, amikor gróf Stauffenberg ezredes belép és észrevétlenül Hitler asztalának lábához támasztja aktatáskáját, majd elhagyja a szobát. (Stauffenberg a németországi belső tartaléksereg vezérkari főnöke, azon kiváltságosok közé tartozott, akik beosztásuknál fogva bármikor bemehettek Hitler dolgozószobájába.)

A szélsebesen száguldó gépkocsi ablaka is beleremegett a robbanásba. Valahol a távolban a „Farkas-sáncban" a főhadiszállás romokban hevert. A számításokba csak ott csúszott hiba, hogy a robbanószert a beton bunkerhez méretezték, amelyben meg is ölt volna bizonyára mindenkit, a fabarak oldalai azonban szétrepültek, s a szobában levők a légnyomáson kívül csak kisebb sérüléseket szenvedtek.

Az összeesküvők azonban nem tudtak erről és utasítást adtak a zárt borítékok felnyitására. A „Walkür-II" jelű titkos utasítás közli Hitler halálát és megparancsolja valamennyi

Gestapo vezető őrizetbe vételét: minden hatalmat a Wehrmachtnak ad át.

Stülpnagel tábornok, Párizs német katonai parancsnoka lefogatja az SS tiszteket, Boroszló (Wroclaw) parancsnoka elrendeli a sziléziai Gauleiter letartóztatását, de a legtöbb hadseregparancsnok megretten. Egymással ellentétes utasítások érkeznek, míg végül a rádióban maga Hitler mondja el a sikertelen merénylet történetét.

Így bukott meg a „Walkür-II" akció.

Hitler kitombolta magát: Az összeesküvés részvevőit bestiálisabb módon gyilkoltatta meg, mint bármelyik ellenfelét, majd többször is végignézte a tábornokok kínszenvedéséről készített kilencórás szadista filmet.

Hónapok teltek el. A hadihelyzet tovább romlott. Hitler elhatározta: kapcsolatot keres a Nyugattal.

1945. február 6. A Führer godesbergi kastélyában jelen van a náci kémszolgálat 15 kipróbált főembere. A megbeszélés tárgya: a kapcsolat felvétele az amerikaiakkal, s a Gestapo e 15 ügynöke — zsebében svájci és portugál útlevéllel — még azon az éjszakán elhagyja a náci Németország területét.

Március 8-án Genfben már-már úgy látszik, sikert érnek el a „kémdiplomaták", mert a lefüggönyözött ablak mögött Karl Wolf SS Obergruppenführer tárgyal Allan Dullesszal, április 21-ének éjszakáján pedig maga a Gestapo-főnök, Heinrich Himmler várja, hogy bebocsátást nyerjen Eisenhower összekötőjéhez.

Az események azonban ekkor már filmszerű gyorsasággal peregtek. Hiába várta Churchill miniszterelnök — miként ezt emlékiratában megírta —, hogy megnyílik csapatai előtt a déli arcvonal, és felvonulhat Bécsen át egészen Berlinig, nem volt ennek akkor már semmi realitása. Mint ahogy lázálom volt Dönitz tengernagy — Hitler utódának — azon elképzelése is, hogy elfogadva az ultimátumot, leteszi a fegyvert, de csak nyugaton.

A Reichstag ormán — örök emlékeztetőül — már ott lobogott a győzelem jelképe, a vörös zászló.

Hamu alatt izzik a parázs

Úgy történt minden, ahogyan írva volt...

A fronton eltemették a halottakat, helyesbítették az állománytáblákat, a drótsövények, az eldobált rohamsisakok és az útszélén hagyott harckocsik maradványai megindultak az olvasztókemencék felé. Sok bűnös mögött bezárultak a börtönkapuk, s a hadijelentésekből egykor nagyhírűvé lett városok agyonbombázott pályaudvarairól hazaindultak a leszerelő katonavonatok. Nem volt többé „hátország" és „arcvonal".

A haditudósítók visszavedlettek civilekké, s a temérdek jegyzet, amely lövészárkok és bunkerek mélyén született, azzal az elhatározással került az íróasztalok legféltetebb fiókjába, hogy epizódjai egykor regénnyé állnak össze, valamiféle nagy humanista, háborúellenes írássá. Az előszó, amelyet egy agg tábornok vagy nyugalomba vonuló egykori frontparancsnok írna meg, minden bizonnyal így kezdődne: „E sorok írója megjárta a frontok minden poklát..." S e pokoljárásból talán sikeres irodalmi mű lesz, belőle pedig író. De író-e valóban, ha beéri izgalmas csataleírásokkal és a nagy háború felidézésénél nem ábrázolja az igazi összefüggéseket?

Szerepel-e majd ezekben az írásokban egy statisztikai adat? Két szám, két mondat, amely így hangzik:

„50 millió ember — ennyit vesztettek a népek.... 52 milliárd dollár — ennyit nyertek az Egyesült Államok tőkései."

Az Elba partján nem tartott sokáig a barátkozás, mert messze, a tengeren túl, nagyon is komolyan vették e statisztika második mondatát.

Úgy történt minden, ahogyan írva volt... az imperializmus tankönyvében.

Még tartott a háború — a szövetséges csapatok az olaszországi partraszállás előkészületeivel voltak elfoglalva valahol Tripolisz közelében —, amikor a Pentagonban már összeült egy különleges bizottság. Tagjai magas rangú tábornokok, tőkéscsoportok jogtanácsosai és európai kérdésekben jártas diplomaták voltak. A bizottság a „német ügyről" tanácskozott. Ekkor már nyílt titok volt, hogy az Egyesült Államok legnagyobb tőkései olyan tervet dédelgetnek, ami a háború továbbfolytatásáról szól, ezúttal már a Szovjetunió ellen. A tervhez azonban meg kellett volna nyerni az elnök egyetértését is. Roosevelt azonban hallani sem akart erről.

— Az elnök öreg és beteg, napról napra tehetetlenebb — hangoztatták az agresszív tőkéscsoportok vezetői, s már ezekben a napokban egy következő háború tervén dolgoztak. Azt azonban kénytelen-kelletlen tudomásul kellett venniük, hogy a második világháború vérzivatarát átélt emberiség békét kíván. Úgy számítottak, hogy ez a béke rövid átmeneti korszak lesz, alig néhány esztendőn át tart, s utána akkor és ott robbantanak ki újabb háborút, ahol és amikor azt üzleti érdekeik megkívánják.

Ehhez azonban megfelelő emberek kellenek. Katonák, akik gondolkodás nélkül gyilkolnak és jól képzett titkos ügynökök, akik értik a módját, hogyan kell ellopni egy fontos személyt, felrobbantani egy adóállomást, elsüllyeszteni egy hajót, vagy letéríteni menetvonaláról egy repülőgépet. Tudják, hogyan kell rémhírek és szabotázs akciók útján felszítani a zűrzavar, intrika, összeesküvés és lázadás szellemét.

— Ilyen emberek kiválasztása és előkészítése a leendő konfliktusok idejére, ez a legelső feladat — nyilatkoztatta ki a különleges bizottság vezetője. A részletterv egyik megvalósítója, Winlop ezredes, a Pentagon teljhatalmú megbízottjaként még aznap este az arcvonalra repült azoknak a magas rangú tiszteknek a névsorával, akiket a bizottság arra érdemesített, hogy a megszállás alá kerülő Németország fogolytáborainak parancsnokai legyenek.

Megérkezés után magához kérette a kijelölt tiszteket és így kezdte beszédét:

„Önökre igen fontos, nagy körültekintést igénylő feladatot

bízunk. Önöknek kell kiválogatniuk a hadifoglyok közül azokat a németeket, akik a jövőben Amerika tekintélyét lesznek hivatva megerősíteni, és akikre építhetjük majd Németországgal és Európa új rendjével kapcsolatos terveinket. Kérem Önöket, hogy a »náci«, »fasiszta« és más hasonló sértő kifejezéseket egyszer s mindenkorra töröljék szótáraikból!"

Ezek a gondolatok azonban nemcsak az amerikai tőkéseket foglalkoztatták. Íme, Montgomery tábornagy a következő szövegű, rejtjeles táviratot kapta Churchill miniszterelnöktől:

„Gondosan össze kell gyűjteni és állandó készenlétbe kell helyezni a németek fegyvereit úgy, hogy adott pillanatban újra kioszthatók legyenek a katonáknak, akikkel együtt kell működnünk, ha a szovjet előnyomulás folytatódna."

A tervet az angol hadvezetés pontról pontra megvalósította. Ez azonban a legnagyobb titokban történt. Így aztán nagy meglepetés volt, amikor 1945. november 26-án a szovjet képviselő memorandumot terjesztett a Szövetséges Ellenőrző Bizottság elé.

Ebből kiderült, hogy az angol megszállási övezetben intakt (sértetlen) Wehrmacht hadosztályok léteznek még, amelyek fogolytábor helyett NORD néven újjászervezve, rendes fegyveres kiképzésben részesülnek és állandó harckészültségben vannak.

Az angol megszálló erők főparancsnokságát oly váratlanul érte a leleplezés, hogy még cáfolatra sem telt erejükből. Egymás között Robertson tábornok vezérkarának „bűnös indiszkréciójáról" suttogtak, hivatalosan pedig megígérték „a német egységek lefegyverezésének meggyorsítását".

Ez 1945 végén történt... fél évvel azután, hogy véget ért a második világháború.

A NORD-alakulatok táborát a Szövetséges Ellenőrző Bizottság utasítására drótkerítéssel vették körül, hadfelszerelésük jó részét pedig megsemmisítették. Az egész művelet nem tartott tovább kétszer 24 óránál. E műveletek során szerezte a michigani R. Baxter őrmester több éves frontszolgálata után az első kitüntetést. Megfigyelte ugyanis, hogy a németek által

összehordott lőszeres ládák egy földbe vájt csapóajtót takarnak. Mielőtt a lőszert a levegőbe röpítették volna, kutatni kezdett, s egy kideszkázott rejtekhelyre bukkant. Mélyen a föld alatt iratkötegekkel telt bőrzsákok sorakoztak. Az Elhárító Szolgálat nyomozói percek alatt a helyszínre érkeztek... lázas kutatás kezdődött, amely nyomán napfényre került a Gestapo és a náci titkosszolgálat egy nagy fontosságú irattára. Nemhiába akarták felrobbantani — ha már időben megsemmisíteni vagy biztonságos külföldi rejtekhelyre juttatni nem sikerült. Az iratok ugyanis több ezer, a hadsereg és a polgári lakosság soraiba beépített ügynök és besúgó névsorát tartalmazták.

Azok, akik az iratköteget elrejtették, felkészültek rá, hogy a listán szereplő jó néhány társukkal együtt Nürnbergbe kerülnek a Nemzetközi Katonai Bíróság elé. Talán maguk lepődtek meg a legjobban, hogy sorsuk másként alakult. Aznap éjszaka kihallgatásra vitték őket, s egy részük másnap elhagyta a tábort. Így költözött az eddig tüzértizedesi ruhában bujkáló Weber SS Standartenführer a fogolytábor barakkjából egy Hamburg környéki villa hipermodern lakosztályába.

A Pentagon különleges bizottsága néhány héten keresztül többet ülésezett, mint a háború négy esztendeje alatt. Egyébként most már nevet is kapott a bizottság. Szépen hangzó, sokat sejtető nevet: Lélektani Hadviselés Hivatala.

Együtt volt már lassan a teljes emberanyag: a puskát szemrebbenés nélkül bárkire elsütő statisztéria, és a kémkedésben, besúgásban jártas ügynökhálózat.

Ennek összeállításában óriási szolgálatot tett a fellelt irattár. Elég volt a különleges érdemekről, háborús bűnökről — német precizitással — elkészített feljegyzéseket valaki előtt meglobogtatni, s az illető már választhatott is a beígért hadbíróság, esetleg a Szovjetuniónak való kiadatás — vagy: a „munka újra felvétele" között.

Egy kimutatás szerint 95 százalék az utóbbit választotta.

Hamburg külvárosában egy őrtornyokkal megtűzdelt villasor kezdett benépesülni. A tetszhalálba dermedt német militarizmus éledni kezdett, izzani, mint hamu alatt a parázs.

Colonel Kovach Budapesten

A romjaiból ujjáéledő Budapest, az egész főváros tanúja volt Kovács ezredes, azaz bocsánat, akkor még Mr. Kovach alezredes feltűnésének, tündöklésének és annak, miként tűnt le oly hirtelen a pesti égboltról, akár egy kihunyt üstökös.

Szülei az 1920-as években vándoroltak ki Amerikába. Odakint azonban nem sikerült nekik semmiféle „bombaüzlet", gyárat sem alapítottak, legfeljebb egy-két farmernek és szatócsnak csináltak konkurrenciát magyaros szorgalmukkal. Családi nevüket mindenesetre Kovach-ra változtatták, amely már sokkal angolosabban hangzott.

Ha a szülők nem is, ám fiuk mégis boldogult a „korlátlan lehetőségek hazájában", ahogy az amerikai reklám nevezi az új világot. A törtető és mások boldogulásán is gátlás nélkül keresztül taposó fiatalember megtalálta a maga amerikáját, méghozzá a hadseregben. Nem frontérdemek és nem harci vitézség, hanem a békeszerződések után keletkező úgynevezett „új helyzet" volt az, ami számára igazán gyors előrejutást jelentett.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság tagjaként tűnt fel Budapesten az amerikai hadsereg egyenruhájában. Rövid időn belül országszerte ismerték. Nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy behízelgő amerikás magyarosságával valamiféle beszédet ne tartson, ne reprezentáljon a nyilvánosság előtt. Azt sem mondhatjuk, hogy mindezt kizárólag feltűnési viszketegségből tette, mert ez a fajta tevékenysége is összhangban állt azokkal a feladatokkal, amelyekkel Magyarországra küldték.

Ha egy-két napig nem akadt valamiféle „protokoll" esemény, gondolt egyet és összehívatta cserkészeit. Mert Kovach alezredes úrnak önálló cserkészcsapata volt Budapesten. Ez a szervezet, amely annak idején hűségesen szolgálta az „antibolsevizmus" gondolatát, vállalva a fegyveres kiképzést és mindenfajta háborús segédszolgálatot, megfelelő korszerűsítéssel készen állt Mr. Kovach szolgálatára.

A George Washington cserkészcsapat gyorsan amerikanizálódott. A táborba hívó kürt helyét a dzsessztrombita vette át, a „Hungária" jelvény helyére egy keresztbe fektetett magyar és amerikai zászló került, s a csapat lelkes tagjainak szájában örökké ott volt a rágógumi.

Csak egy valamit mentettek át Baden-Powell hagyományából: a fürkészés, a mindentlátás, a környezetmegfigyelés módszereit, mely tagadhatatlanul vonzó a fiatal fiúk számára, különösen akkor, ha egy jó fellépésű amerikai tiszt buzdítja őket erre.

Mert mesélni kitűnően tudott Mr. Kovach. Jól ismerte a cserkészmozgalom megalapításának történetét is. Százszor is elmondta talán, milyen derekas munkát végeztek az első scoutingboy-ok, a századforduló táján a dél-afrikai hadviselésben. Arról már kevesebbet beszélt, hogy katonai segédszolgálatra használták őket, a leigázás ellen küzdő búr szabadcsapatok kikémlelésére. S ezt őrzi színeiben is a világ minden cserkészegyenruhája, a katonai khaki variációit, a természethez való alkalmazkodás színeit.

Az alezredes modora behízelgő volt és azoknak, akik a rájuk bízott apró megfigyelést sikeresen végrehajtották, nemegyszer egész doboz Chesterfield cigarettát ajándékozott.

Aztán — amerikai módszer szerint — a vállalkozás nagyüzemi jelleget öltött. A cserkészotthont felváltotta a Stefánia úti Karaván eszpresszó, a Szövetséges Ellenőrző Bizottsághoz beosztott angol és amerikai katonák törzshelye, el-elmaradozott az árvalányhajas kalap, s a találkákra sem nótaszóval vonultak már, hanem egyenként vagy legfeljebb párosával. Nemegyszer vászontetős jeep várta őket a megbeszélt helyen, szélvédőjén az ismert három betűvel az ACC-vel (American

Controll Comission), az Amerikai Ellenőrző Bizottság jelzésével.

A cserkészotthon lassan elárvult, a főhadiszállás véglegesen áttelepült előbb a Karaván eszpresszóba, később pedig az Abonyi utcai Gyertyafény Klubba.

A mozivásznon, a híradóban hétről hétre megjelent a mosolygó Kovach, aki nyilatkozott, koszorúzott, kitüntetett, beszélgetett, koccintott, s aztán kezdte az egészet elölről.

Később, amikor tevékenysége lelepleződött, kiderült többek között, hogy a beszervezésre kijelölt cserkészek családi viszonyairól minden esetben a lehető legpontosabb információkkal rendelkezett. Hogy honnan szerezte értesüléseit? Közismert dolog, hogy már Horthy rendőrsége is felkutatta annak idején azokat a mindenre kapható, jellemtelen, pénzéhes embereket, akik bizonyos anyagi ellenszolgáltatásért szívesen lestek bele mások életébe. Kováchék is így szerezték információik tekintélyes részét.

Sok százra megy azoknak a száma, akik egyszerű kihágás, vagy mulasztás büntetése alól úgy szabadultak, hogy a könnyebb megoldást választva, aláírták a kötelező nyilatkozatot, amellyel Hetényi vagy Sombor-Schweinitzer főkapitány ügynökszolgálatába léptek.

Ezek után már szinte kötelező volt számukra a kommunistagyanús elemek jelentgetése, méghozzá saját kézírásukkal.

A nemegyszer túlbuzgó vagy megalapozatlan jelentéseket sok esetben a rendőrség se vette komolyan, de a feljelentési okiratokat gondosan megőrizték.

Mikor a náci-nyilashorda menekülni kényszerült, az ostromlott Budapestről, vasúti kocsiba és teherautókba csomagolva magukkal vitték a Horthy-rendőrség egész irattárát is. Elvitték, méghozzá jó messzire, Németország nyugati részére, amelyről akkor már előrelátható volt, hogy angolszász megszállás alá kerül. (Emlékezzünk csak vissza, mennyire hasonló ez a módszer, az előző fejezetben tárgyalt Gestapo-irattár mentési manővereihez.) Ezeket az iratokat nem szolgáltatták vissza az új Magyarország hatóságainak — jóllehet a három-

hatalmi megállapodások, de még a nürnbergi határozatok is előírták ezt —, hanem megőrizték, mert már akkor tudták, hogy a későbbiek során sokat érő eszközei lesznek az angolszász titkosszolgálatnak.

Az ügynökszerzésnek sokféle módja van. Az egyik ezek közül a presszió, a zsarolás. Gondoljuk csak el: az egykor kommunistákat vagy baloldali érzelmeikről ismert embereket feljelentgető házmesterhez (vagy bármi más foglalkozást űző megijedt kispolgárhoz) egy csendes este becsengetnek, és nem sokat teketóriázva halkan, de határozottan felszólítják ügynöki tevékenységének folytatására, ezúttal egy „idegen nagyhatalom" szolgálatában.

Lehetséges, hogy az illető tiltakozni kezd. Az is lehet, hogy mohón ráveti magát a felmutatott egykori jelentésre, amelyen első pillanatban felismeri kezeírását, de azt már csak később veszi észre, hogy fotokópiával van dolga, melynek számtalan példánya lehet még.

Kétségbeejtő helyzet. Van-e kiút belőle?

A halálra vált ember — aki úgy érezte, hogy már megszabadult múltjának e sötét foltjától —, mindent megígér, mert fél a lebukástól. A beszervező egyébként is kedvesen mosolyog és mindössze egyetlen információt kér. Megígéri, hogy visszaadja az eredeti okmányokat a negatívval együtt, és ígér mindenfélét, ami csak eszébe jut, még pénzt is.

Vagy... és elégtétellel állapíthatjuk meg: az utóbbi években már egyre sűrűbben egy másik megoldással végződnek az effajta kísérletek. Az illető rááll az alkura, rááll és talán nem másnap, nem is harmadnap, de egy idő után, feltétlenül elmegy a rendőrségre, és mindent bevall. Vállalja egykori bűnét, mert egyszer s mindenkorra szakítani akar a múlt visszatérő árnyaival, akik — ahogy ez már történni szokott — újabb és újabb megbízással, nemegyszer kergették már őrületbe áldozataikat.

A „másik megoldást" gyakran kihagyják a számításból a beszervezéssel megbízott másod- vagy harmadrangú ügynökök. Elfelejtik, hogy az elmúlt évek során nálunk az emberek nagy többségének tudatában megindult egyfajta változás, mert a körülöttünk bontakozó új világ hatása ilyen vagy olyan mértékben mindenki gondolatvilágát befolyásolja, akár elismeri azt, akár nem.

Akkor még nagyon rövid idő telt el a felszabadulás után de ennek ellenére bebizonyosodott, hogy Kovach alezredes sok mindent rosszul ítélt meg Magyarországon, s nem jó emberismerő. Az első kudarc Kerekes István, 14 éves fiú személyében érte. Kerekes nem lett áruló. Pedig karácsonyra az alezredes úr egy valódi katonasapkát küldött neki, egy géppuska hevederből készült vászonövet és egy sztárparádés képeslapot Mr. Kovach sk. aláírásával. A fiú örült az ajándéknak. Amikor azonban néhány hónappal később azt a feladatot kapta az amerikai tiszttől, hogy számolja össze a Vecsés körül gyakorlatozó T—34-es harckocsikat és magakészítette tükrös megoldással egy árokból próbáljon fényképeket készíteni — a megbízást nem hajtotta végre.

Ne misztifikáljuk egy 14 éves gyerek érdemeit, és ne boncolgassuk azt sem, hogy e döntést milyen mértékben sugallta a gazemberség felismerése és milyen mértékben a félelem. Tény, hogy a cserkészek kezdtek elmaradozni, és tény, hogy Mr. Kovachnak lassan bealkonyodott.

De nem adta be könnyen a derekát. Növelte a Chesterfield fejadagokat, bizonyos szolgálatokért már whisky is járt... Akadtak a fiúk számára múló bájaikból minden adakozásra kész hölgyek, és bevetésre került a legnagyobb ágyú is, egy zöldszínű űrlap. Erre — így mondta Mr. Kovach — csak a legérdemesebbeket fogom felvenni, mert ez egyenértékű egy amerikai útlevéllel, a hozzájáró repülőjeggyel, néhány hónap múlva pedig príma állással, kocsival és csekkel, mely Floridában, Chicagóban vagy az Egyesült Államok bármely pontján beváltható.

Kovach révén azonban egyetlen megtévesztett fiú sem került külföldre. Még az sem, akinek minden segítséget megígért arra az esetre, ha bajba keveredne. Valóban rosszul végződött Mészáros Károly 16 éves cserkészfiú „kalandja", aki Kovach alezredes úrtól szovjet laktanyák fényképezésére kapott utasítást. Amikor a fiút elfogták, a rendőrség udvarias érdeklő-

désére kínosan nevetve, de hangjából kiszűrűdő bosszúsággal csak ennyit mondott Mr. Kovach:

— Nem ismerem. Minden bizonnyal félreértés, hiszen úgy vélem, akad még egy-két Kovács ebben az országban. Próbálkozzanak valaki mással...

Az illetékes szervek előtt nem volt ismeretlen Kovach tevékénysége. Egyelőre vártak. Egyre szorosabb ellenőrzés alá vonták a Karaván presszó angolul halandzsázó ifjú siserehadát... Kovach pedig, aki annak idején — azért, hogy bizalmat keltsen maga iránt — közbenjárt az amerikai hatóságoknál Szálasi Ferenc kiadatásáért, most tagadhatatlan befolyásával egyre módszeresebben kezdte akadályozni a magyar igazságszolgáltatás munkáját.

Bár a Nemzetközi Katonai Bíróság Nürnbergben úgy határozott, hogy a náci háborús bűnösöket bűntetteik színhelyén kell felelősségre vonni, Németország amerikai katonai kormányzója ettől az időtől kezdve egyre-másra megtagadta a kiadatási kérelmek teljesítését.

Befolyásos körökben jól tudták, hogy mindez nem is annyira Washington utasítására, inkább a magyarországi információk hatására történik. Az Amerikai Katonai Misszió javaslatára, amelyben a legbefolyásosabb ember kétségtelenül az úgynevezett magyar szakértő — Mr. Kovach volt.

Ki ne emlékeznék a hírhedt Weesenmayer, az egykori náci főmegbízott nevére? Sok tízezer magyar elhurcolása, frontra küldése, ártatlan gyermekek halála terhelte lelkiismeretét. De hiába küldött Weesenmayer nevére szabályos elfogatóparancsot a magyar népbíróság, kiadatási kérelmet az Igazságügyminisztérium és a Külügyminisztérium. Hosszú huzavona után a náci háborús bűnös megérkezett ugyan, de amerikai védőőrizet mellett, s ugyanez az őrizet gondoskodott arról is, hogy ha ítéletet hoznak ügyében, annak végrehajtása elől, gyorsan visszaszállítsa Nyugat-Németországba.

Úgy látszott, sikerül a vádlottak padjára ültetni Weesenmayert. Ekkor az amerikaiak kijelentették — és éppen Mr.

Kovach tolmácsolásával —, hogy vagy tanúként hallgatják ki, vagy sehogy!

A cinikus, szinte példátlan tanúvallomás után még mosolygott is az egykori szépfiú, mert tudta, hogy nemsokára érte jön Herr Kovach, és visszakíséri a Budaőrsön várakozó amerikai Dakota gép biztonságos utasfülkéjébe.

Így is történt. Egy vigyázó szempár még a repülőgépben is állandóan kísérte, ne szenvedjen szükséget semmiben. A figyelő úriember a washingtoni központ instruktora — Mr. Martin Himler volt. (A szintén magyar származású Himler Márton ilyen nagy óvatosságot és tapintatot igénylő feladattal többször megfordult Budapesten). Weesenmayerra tehát most is egy Himler vigyázott, ha nem is Heinrich. Az egykori magyarországi náci főmegbízott, ma is háborítatlanul él nyugatnémetországi villájában, magas nyugdíjat élvez a volt fasisztákat lelkesen támogató bonni rendszertől, és nemcsak az akasztófát, de még a tartós börtönt is elkerülte. Bár nemrégiben így nyilatkozott a nála járt magyar újságíróknak: „Nem kívánok többé politizálni" — dehát az effajta kijelentéseket nála nem szabad túl komolyan venni.

Az Ausztriában élő dúsgazdag magáninternátusi igazgató, dr. Höttl is arról beszélt valamikor, hogy nem politizál többé. Mostanában vajszínű Volkswagen kocsija a nagyvilágtól elzárt kis alpesi falvakban jelent meg, a volt SS-ek bajtársi találkozóin.

Nem véletlenül említjük itt Höttl doktor nevét. Már a harmincas évek derekán azzal a feladattal érkezett Magyarországra, hogy itt a náci hírszerző irodák részére ügynököket verbuváljon. Ő szervezte meg a kém- és diverzáns kiképzést a Volksbund és a magyar Waffen SS alakulatainál is. Mindezzel maga dicsekszik el Walter Hágen álnéven írt önéletrajzi regényében. Érdemeiről meleg hangon emlékezett meg börtönnaplójában Adolf Eichman is. Hangsúlyozta: „Nem volt Magyarországon pontosabb és megbízhatóbb szállítója a deportációnak Obersturmbannführer Willheim Höttlnél."

A magyar állam az ő kiadatását is kérte, de az amerikai hatóságok ezt is elutasították.

A magyar Külügyminisztérium irattárában 104.335/10-A nyilvántartási számon fellelhető egy okirat, amely a Wanted Report Request For Delivery címet viseli, és mindazon feltételeket rögzíti, amelyek betartásával a magyar állam kérheti egyes háborús bűnösök kiadatását. E pontok teljesítéséért magának az igazságügyminiszternek kellett felelősséget vállalnia:

1. Fel kell tüntetni a háborús bűnös pontos személyi adatait.
2. Valamennyi bűncselekményének tüzetes leírását.
3. Az ezzel kapcsolatos sértettek nevét és adatait.
4. Garantálni kell, hogy hat hónapon belül lefolytatják az eljárást.
5. Halálos ítéletet egy éven belül nem hajtanak végre.
6. Kívánságra a kiadottakat bármikor visszaszolgáltatják.

Ebben a paragrafus-erdőben Höttl úrnak is sikerült megmenekülnie az igazságszolgáltatás elől. Az ő esetében még ahhoz is ragaszkodtak az amerikaiak, hogy „jelöltessék meg jelenlegi pontos tartózkodási helye". Hogyan tudta volna ezt a magyar állam igazságszolgáltatása az akkori feltételek mellett megtenni?

Első pillanatra talán úgy tűnik, hogy messze kalandoztunk célkitűzésünktől. Nem így van, mert a Höttl-ügy iskolapéldája annak, hogyan menti át későbbi tervei számára az amerikai titkosszolgálat egyik fő embere az egykori magyarországi náci hírszerzés főnökét. Mert a „nem"-ek mögött jelen esetben is Mr. Kovach állt.

Mr. Kovach egyébként a Karavánt felcserélte a Moulin Rouge és a Sanghaj Bar diszkrét szeparéival, serdülő korú barátai helyett pedig egyre többet mutatkozott Nagy Ferenc, akkori miniszterelnök társaságában. Ennek legalább nem jár el a szája — gondolta, de alaposan tévedett. A kisgazdavezér egyszer részegen olyasmiket fecsegett el, amelyek később kínos perceket szereztek barátjának.

Az adatok egyre gyűltek az illetékes magyar szervek páncélszekrényében, és egy nap persona non gratanak, azaz nemkívánatos személynek nyilvánította Mr. Kovachot a magyar állam. Olyan hirtelen ment el, amilyen hirtelen jött.

A nemegyszer zseniálisan dolgozó kém „apró műhibán" csúszott el. Elhitette magával, hogy a világ, s benne ez a felnövekvő generáció, olyan, és csak olyan, amilyennek ő képzeli. Nem hitte, hogy akadnak, akik jobban szeretik hazájukat a rágóguminál, sőt a whiskynél is.

Ha kialszik egy csillag, örökre letűnik az égboltról. A csillagászok ilyenkor áthúzzák a nevét azon a térképen, amelyen a világmindenség összes ismert csillagát feltüntetik.

A kémcsillagok esetében nem így van. Az őket nyilvántartó „obszervatóriumokban" megmaradnak a feljegyzések földi pályájuk minden rezdüléséről.

Még Mata Hari letűnését is követték legendás históriák. Érthető hát, ha Mr. Kovach esetében is így történt. S bár lényegesen jelentéktelenebb figura volt, a hidegháború csinnadrattáit szolgáló burzsoá sajtó hozzákezdett az ő dicsőítéséhez is.

— Mik a tervei a jövőre nézve, vállal-e újfent diplomáciai missziót? — kérdezték tőle.

„A kérdésre csak egy fintor volt a válasz", írta a Star and Stripes című katonai lap münchéni tudósítója.

Lehet, hogy fintorogva — mert hisz csaknem beletört a bicskája a „magyar ügybe" —, de elfoglalta új hivatali szobáját az amerikai hírszerzés központjában, mint a magyar ügyek szakértője. Ezredessé léptették elő, s a névjegyén ma ez áll: Colonel Kovach.

Csodálkozhatunk-e azon, hogy az 1956-os események során újra felbukkant. Előbb a neve, aztán személyesen ő maga is. Egy ideig Törökországban szervezte a magyar emigránsok csoportjait, de úgyszólván senki sem akadt, aki unszolására fegyverrel igyekezett volna Budapestre.

Aztán váratlanul Nyugat-Németországban termett, majd

Ausztriában, és csodálatosképp pontosan azon az estén érkezett Bécsbe, mint Nagy Ferenc.

Napokon át újabb és újabb kormánylisták összeállításán törte fejét a két megkopott gentleman. Aztán mire Mr. Kovach elszánta magát, hogy illegálisan Budapestre utazik — már késő volt.

Átlépték a határt, de már csak az ellenforradalom viharából ébredező nagyvárost láthatta viszont, és szakértő szemével szinte percek alatt felmérte: elkéstek!

A kormánylista összeállításánál Magyarországon már soha senki nem fogja kikérni a véleményét.

0 óra 1 perckor a Brandenburgi Kapunál

Május volt, a tenger felől a víz illatát hozta a szél. Egy sűrűn lefüggönyözött villa szalonjában csak az asztali lámpa világított. Hideglelés, kékre vált ajakkal szorongott a náci tiszt egy heverőn, vele szemben Thompson kapitány és F. MacLoy főhadnagy ült egy-egy íróasztalnál, előttük jegyzőkönyv, iratnapló és egy, a vallomások rögzítésére alkalmas táskamagnetofon.

— Folytassa őrnagy, amit elmond, igen tanulságos...

— Megbocsásson uram, de mielőtt engem ide vezettek, egy úr, aki hadbírói egyenruhát viselt, kilátásba helyezett bizonyos engedményeket, ha ezeket az információkat megadom, nekem...

— Hm... nos, idehallgasson Herr Winter... ha mi most egyenruhát hordunk is, alapjában üzletemberek vagyunk. Legyen nyugodt kérem, ha okos lesz, akkor a nürnbergi törvényszék helyett egy hosszan tartó, jól jövedelmező szolgálat alapjait vetheti meg nálunk. Nos, rajta, hallgatjuk...

— Hosszú ideig kerestük a megfelelő módszereket — kezdett bele ismét a náci őrnagy — s a „végső megoldás" előtt meg kellett szerkeszteni az előkészítő szakasz elméletét.

Thompson közbeszólt:

— Mi az, hogy „végső megoldás"? Beszéljen értelmesen.

— A „végső megoldás"... — elbátortalanodott a hangja — a likvidálások módszere volt.

— Vagyis a megsemmisítő táborok, igaz?

— Igen.

— És maga ott volt a birkenaui és az auschwitzi lágerben is... Tagja volt a szelektáló bizottságoknak?

— Tagja.
— Kiknek a sorsa felett döntött?
— Kérem, hozzám csak a németek tartoztak.
— Miféle németek?
— Elsősorban a hitleri hadvezetéssel elégedetlenkedő tisztek és...
— És?
— És a titkosszolgálat emberei, akik már sok mindenbe beleláttak, és félő volt, hogy fecsegni kezdenek.
— Hány titkosszolgálati embert küldtek gázkamrába?
— Többet, mint kellett volna...

Winter őrnagy fáradtan, halkan beszélt, s az elmúlt napok során elszívott temérdek cigaretta még fátyolosabbá tette a hangját. Éppen ezért meglepő volt, hogy szavai hirtelen ilyen ércesen csengtek, szinte úgy tűnt, hogy más válaszol.

Egyébként csakugyan más válaszolt Winter helyett. Von Ertzen állt az ajtóban, világosszínű ballonkabátban, lilára kiberetvált hegyes állával, mit sem törődve az amerikai tisztek jelenlétével — szavait vádlón és felelősségrevonón intézte egykori alárendeltjéhez.

És mintha nem is 1945 májusa lett volna — hanem tíz évet előrelépett volna az idő —, az amerikaiak tisztelettudóan felálltak Von Ertzen megjelenésére.

A jövevény kényelmesen leült egy klub-fotelba, rágyújtott, és mint aki csak most ismeri fel a helyzetet, egy tánc- és illemtanár választékosságával intett:

— Bocsánat uraim, folytassák csak...

Úgy véljük, nem lesz haszontalan, ha visszalapozunk a történelemben, s megnézzük: ki ez a Von Ertzen és hogyan került az amerikai titkosszolgálat egyik villájába.

1944 decemberében Berlinben néhány magas rangú náci tisztet szigorúan bizalmas értekezletre hívtak össze, hogy megvitassák a Wehrmacht, a német fegyveres erők további sorsát. Az értekezleten — civilruhában — egy Walter Brucker nevű törzstiszt is részt vett és beszédében azt fejtegette, hogy a katonai katasztrófa, amely elkerülhetetlenül fenyeget, időszerűvé teszi a legjobb katonai szakemberek „jobb időkre" történő átmentését. Hosszasan beszélt arról is, hogy a fegyverletétel után milyen irányelvek szerint kell majd elkezdeni a fegyveres erők újjászervezését.

A kitűzött feladat megvalósítására központi vezérkart állítottak fel, ennek tevékenységét pedig két időszakra osztották.

Az első szakasz — mondotta Brucker — a fegyverletételtől számított néhány esztendőt fogja át. Ebben az időszakban valamennyi volt katonai körzetben meg kell szervezni a tiszti csoportokat. Az első lépés ennek érdekében a „Stammtischék", az ivókompániák törzsasztalának megszervezése.

A második szakaszban már meg kell kezdeni a tiszthelyettesi és legénységi állomány toborzását, főként sportegyesületek és bajtársi szövetségek keretében. Ezzel egy időben nyilvántartásba kerülnek mindazok, akikről hitelt érdemlően bebizonyosodik, hogy a Gestapo, az SA vagy a fegyveres SS kötelékében valamiféle bizalmas vagy titkosszolgálatot teljesítettek, s az erről szóló dokumentációt csak biztonsági okokból tüntették el.

A megbeszélésen, amelyen egy eljövendő új német haderő felállítása már konkrét tervekké formálódott, vita alakult ki arról, hogy vajon a Nyugat elfogadja-e partnerül az új Németországot, támogatja-e a német militarista törekvéseket?

Az elnöklő tábornok hatalmi szóval vetett a vitának véget. Tenyerével az asztalra csapott és rámutatott a hátsó sorban ülő egyik tisztre:

— Válaszoljon ön, mint a legilletékesebb, tiszttársainak. Heinrich von Ertzen alezredes, öné a szó!

Az alezredes, akit csak kevesen ismertek a jelenlevők közül, előre sietett, szembe fordult társaival, összevágta bokáját és csak ennyit szólt:

— Uraim, bajtársak! Jólértesültségemre és kiterjedt összeköttetéseimre hivatkozva kijelenthetem, ha a harmadik birodalom elsüllyed egyszer, a negyediket, mai nyugati ellenfeleink segítségével fogjuk felépíteni. Ha van önök közt, aki nem hisz a végső győzelemben, az jelentkezzék mielőbb frontszolgálatra. Aki a negyedik birodalomban sem hisz: legjobb, ha mielőbb felköti magát. Kötelünk még akad, golyónk annál kevesebb... Köszönöm, tábornok úr!

Azok az adatok, amelyek ekkor a Gestapo 546/bG. Wh-901 jelű személyi iratrendezőjében Von Ertzen alezredesről vallottak, különös és titokzatos életútról beszélnek.

Egyes részletekre csak utalás történt az életrajzban is, megemlítve, hogy részletesebb adatokat csak Himmler birodalmi SS vezetőnél lehet beszerezni.

Von Ertzen több hadseregcsoportnál szolgált, mint kémelhárító tiszt. Amikor amerikai fogságba esett, csak rövid ideig tartották táborban, kiemelték és egy S—2 jelű támaszponton (feltehető, hogy az „S" a kém szó angol fordításának, a „Spy"-nak első betűjét jelenti) különleges kiképzésnek vetették alá. Másfél esztendő után, 1944 tavaszán, rejtélyes módon kiszabadult a fogságból és hazatért Németországba.

Egy ideig a vezérkar munkatársai előtt tartott bizalmas beszámolókat tapasztalatairól. Ezeken mindig ugyanazokat a szólamokat ismételte.

„A nyugati szövetségesek nem kívánják a háború után betartani a Szovjetunióval szemben vállalt kötelezettségeket. Ha valami, akkor ezerszer inkább illik terveikbe a szótértés velünk, s egy erős, új német hadsereg megszervezése, amely majd féken tarthatja mindazokat, akiknek nem tetszik — a demokrácia!

Addig is legsürgősebben hírszerzőinket arra kell mozgósítani, hogy gyűjtsék össze a Wehrmacht és a hadvezetés kompromittáló irattárát."

Ezek az iratok azután nagyon különös utat jártak be. Nem kerültek megsemmisítésre, mint azt bárki is gondolná, hanem 1945. május 5-én a Wehrmacht feltámasztásának tervével együtt átadták Patton tábornoknak, az Európában harcoló 3. amerikai hadsereg parancsnokának, aki a háborút megelőző években az Egyesült Államok katonai attaséja volt Németországban, s aki fasiszta beállítottságát sohasem titkolta.

Von Ertzen ezredes — az ötvenes években a Bundeswehrben már ezredesként szolgált —, évekig tartó szorgos munkával lajstromba vette: kikre lehet számítani a régiek közül az eljövendő új háború során.

Nem volt olyan állami hivatal, börtön — még a Military Police börtöne sem —, amelyben ne végezhetett volna felmérést, ellenőrzést. Csupán a jelszót kellett bemondania. Az pedig így hangzott:

— Nulla óra egy perckor.

— Hol? — csattant fel ilyenkor az ellenőrző kérdés.

— A Brandenburgi Kapunál.

Egy éjszaka különös szövegű táviratot kézbesített villájába egy amerikai futártiszt.

„Utazzon szerdán a jelszóban foglalt helyre és időre. Washingtoni ismerős várja. Amit ő kér — parancs! General Patton."

Az X nap

Az amerikai légierő Douglas—7 mintájú utasgépén mindössze ketten utaztak. Irány Berlin-Tempelhof repülőtér.

— Előfordul, hogy a nagybeteg ágyánál konziliumot kell tartani — kedélyeskedett Von Ertzen útitársa.

— Nincs rá szükség — önérzeteskedett az ezredes —, túl vagyunk a krízisen, az új Wehrmacht, vagyis a Bundeswehr — javította ki enyhe mosollyal szóbotlását — és a titkosszolgálat már lábadozófélben van.

— Ez igaz, valóban nehéz éveken jutottunk túl. Csak ezek a vörösök ne kellemetlenkedtek volna annyit. Persze, legyünk csak egészen őszinték, sok ostobaságot is csináltunk.

— Mire gondol?

Az amerikai elgondolkodva kortyolgatta limonádéját s mint a zsonglőr a semmiből, úgy halászta vissza emlékezetébe az eseményeket az ablakon túli külvilág sötétjéből.

— Régi dolgok ezek, biztosan hallott róluk. Tudja jól, hogy amikor kapcsolataink — legalábbis a világ színe előtt — még embrionális állapotban voltak, a külszínre sokkal jobban kellett vigyázni. Nos, ezekben az években követtünk el sok baklövést. Hol volt akkor még a NATO? — a maguk Bundeswehrje. Akkor még taktikázni kellett.

— A helgoland—cuxhaveni tengeralattjáró támaszpontot és parti erődöt nemzetközi bizottság előtt kellett felrobbantani, Münster környékére pedig odavetődött valamilyen orosz újságíró a Pravdától és világgá kürtölte, hogy a város környékén 15 ezer német katona áll fegyverben Hintz SS-ezredes parancsnoksága alatt, nem beszélve a Braunschweigben, Gandersheimben és Osnabrückben tartott alakulatokról.

— És a sajtó nem tudott visszavágni? Nem igaz, hogy nem maradt újságíró Németországban!

— Éppen ez a baj, hogy maradt. Tudja mit válaszoltak ezek az obsitos idióták a szovjet cikkre? Gondolni is rossz rá. Úgy feldühített, hogy még ma is emlékszem minden sorára.

„Valóban igaz, hogy az angol hatóságok tartottak fenn bizonyos munkászászlóaljakat volt német katonákból, de elbocsátásuk csak azért szenvedett késedelmet, mert az előzékeny angolok elhatározták, hogy ruházatukat átfestik a csukaszürkéről civil feketére. A festékgyár kádjaiba azonban sósav jutott, s a mundérok szétmállottak. A szegény katonák most nadrág és zubbony nélkül várják, hogy a hadbiztosság újról gondoskodjon" — fejezte be gúnyosan.

— Barmok!

— Ez minden véleménye újságíró honfitársairól?

— Uram, ezek mind kretének. Szavamra, pokolban lenne a helyük.

Odalent feltűntek Berlin fényei. Tempelhof. A repülőtér betonján őrjárat bakancsa kopog. A hadnagy kinyitja a gép ajtaját:

— Mr. Gibbson és Mr. Ertzen?

Bólintás a válasz.

— Kérem, kövessenek. Tessék leugrani, sajnos itt nincs lépcső.

A kifutópálya legszélén voltak, távol minden épülettől, mellettük zöld színű jeep várakozott, tompított fényű lámpával. A volánnál D. York kapitány ült, az amerikai hírszerző szolgálat egyik nyugat-berlini főembere, akiről felettesei azt tartották, hogy a lélektani hadviselés módszereinek kiváló ismerője.

Von Ertzen az órájára nézett. Már több mint húsz perce száguldottak az éjszakában. Odafönt ragyogott az ég, telihold volt, s a holdfényben kirajzolódtak a Brandenburgi Kapu körvonalai.

Berlin szívében jártak. Kiszálltak a kocsiból. Gyalog indultak tovább. Még éjfél sem volt. Odaát tisztán látszott a

téren áthaladó szovjet őrség, s az NDK népi rendőrségének fürge BMW kocsija. Útjukat most tábla keresztezte: „Vigyázzon! 70 méter után elhagyja az övezetet!

Visszatértek a jeephez. Ertzen világító számlapú óráján most ugrott a nagymutató tovább a 12-ről. Hatalmas Chevrolet furgon állt meg mellettük. Egyenruhás vezetője csettintett ujjával és az ajtó felé intett. Mindketten beszálltak. Odabent egyetlen utazótáska társaságában, idősebb nő ült. Cvikkeres szemüveget viselt, mozdulatai rendkívül határozott — mondhatni férfias benyomást keltettek. A gépkocsivezető felerősítette rádióját, hogy ne is keltse a hallgatózó látszatát. A háta mögött pedig ezalatt lezajlott a különös ismerkedés.

— Üdvözlöm Gibbson, nekünk már volt szerencsénk egymáshoz, maga pedig ha nem csalódom, Von Ertzen ezredes. Na, rajta, nyújtsa bátran a kezét uram, 100 méterre a szovjet zónától nincs helye formaságoknak. Eleanor Dulles vagyok.

Már négy órája tartott a megbeszélés. Eleanor Dulles nem hiába volt az amerikai külügyminisztérium német szakértője, kitűnően ismerte Nyugat-Berlin vezető politikusait.

Átadta az elnök azon kívánságát, hogy az X-day (X nap) mielőbb sikerrel fejeződjék be.

— És vajon e kívánsághoz katonai segítség is járul majd? — érdeklődött Ernst Tillich, az Embertelenség Elleni Harci Csoport nevezetű revansista újfasiszta szervezet vezetője.

De kérdőn nézett fel irataiból Otto Lenz is, Adenauer kancellári hivatalának államtitkára.

A sarokból Ridgway tábornok, a Koreából ismert frontparancsnok figyelte az agg kisasszony válaszát.

— Feltétlenül — szögezte le Eleanor Dulles —, a megszálló erő egy jelentékeny része itt állomásozik majd június 17-én, s a puccs sikere esetén tankokkal áttöri az övezethatárokat.

— És mi lesz — aggodalmaskodott tovább Tillich —, ha a puccs nem sikerül? Gondol ön arra, hogy a kudarc micsoda presztizs-, de egyben vérvesztesége is lenne az egész nyugatnémet és amerikai titkosszolgálatnak?

Egy ideig csend ült a szobán, csak a ventillátorok zümmögtek, aztán Eleanor Dulles leverte a hamut cigarettájáról:

— Egy felkelés sem életbiztosítás. Tillich úr pedig privát ambícióinál jobban tartsa szem előtt a közös, nagy célokat.

Ez a válasz célba talált. Az amerikai külügyminiszter, John Foster Dulles, s az amerikai kémfőnök Allen Dulles húga — Eleanor — céltudatosan és ellentmondást nem tűrő hangon rekesztette be az értekezletet. Kötelezettséget vállalt a fegyverek és robbanószerek szállítására, az övezethatároknál várakozó teherautókra, az akció részvevőinek megjutalmazására, majd kitűzték a végleges időpontot, s ezzel a berlini-zehlendorfi amerikai főhadiszálláson befejeződtek az X nap előkészületei.

A Lélektani Hadviselés Hivatala a maga eszközeivel még a tengerentúlról intette be az X nap nyitányának első akkordját. A Life című képeslap különös célzásokat tett a német katonai erényekre és egyre kevésbé burkoltan emlegette egy eljövendő „élettér"-tágítás szükségességét.

A nyugat-németországi angol, amerikai és francia csapatokat riadókészültségbe helyezték, a rakétabázisokon harmadfokú készültséget rendeltek el, s az egykori náci kémszervezeteg tagjai, országos toborzó körutakon mozgósították a lázadás derékhadát — vérdíjat, leendő pozíciókat és katonai karriert ígérve.

Aztán megvirradt 1953. június 17-e.

A RIAS Berlin adóállomás egész éjszaka üvölti a felkelésre úszító jelszavakat, s a Breitenbach Platzon valóban együtt áll 90 martalóc legény. Előttük egy Hiwer nevű, egyenruhába öltözött amerikai főhadnagy még egyszer hangsúlyozza az Egyesült Államok védőpajzsának és hivatalos egyetértésének tényét... Odafent amerikai gépek szórják az izgató röplapokat, az övezethatároknál amerikai autókból adogatják a benzines palackokat. Megkezdődik a nagy provokáció, fellobban a tűz a Potsdammer Platzon levő áruházban. Később a Nemzeti Front székháza gyullad ki, majd a földalatti vasút állomásának pénzszekrényét hurcolja négy bandita az alagúton át a nyugati oldalra.

Aztán lassan tisztulni kezdett a kép. A Haus Vaterland tűz-

ben égő tetőzetéről lehetetlen volt nem a Reichstag égésére gondolni, a martalóchad garázdálkodásáról pedig az SA 1933-beli véres éjszakáira ... A népi hatalom ellentámadásba megy át. Leállnak a gyárak, a munkások közt fegyvert osztogatnak, a népi rendőrség és az egykori antifasiszta ellenállók visszavágnak.

Hallében, ahol szintén megpróbálkoztak a rendzavarással, benyomultak a fasiszták a fegyházba, hogy az „ártatlanul szenvedőket" kiszabadítsák. Akciójuk eredményeként Erna Dorn hagyta el elsőnek a fegyházat, a ravensbrücki koncentrációs tábor egyik szadista parancsnoka. Ő állt a „felkelők" élére.

Délután három órakor a népi rendőrség rajta üt egy 20 tagú csoporton. Mind a húsz diverzáns, volt SS-legény, bevallja, hogy éjszaka dobták le őket ejtőernyővel Angerhausen környékén, előre meghatározott feladattal, amerikai gépből.

Egyébként bevetésre készen állt ezekben az órákban a waldmichelbachi amerikai táborban egy „önkéntes nyugatnémet ejtőernyős különítmény" is, amelyet a nyugatnémet Bund Deutscher Jugend (Német Ifjúsági Szövetség) tagjaiból egy Harwood nevő hírszerző tiszt képzett ki.

De a bevetés elmaradt.

Az X nap valóban csak egy napig tartott. Ez volt az egyetlen, amely úgy történt, ahogy azt Eleanor Dulles elképzelte.

Nem került sor nagyobb katonai beavatkozásra. Este, az időközben lezárt övezethatároknál, mást sem lehetett látni, mint felháborodott berlinieket.

A különgép, amely Berlinbe hozta az amerikai külügyminisztérium német szakértőjét, Tempelhofról egyenesen Washingtonba repült. Mivel jól felszerelt gép volt, messze elkísérte őket a Rádió RIAS Berlin kommentárja, amelyet 1953. június 18-án a puccskísérlet másnapján Scharnowsky, a nyugat-berlini sárga-szakszervezeti vezető olvasott fel:

„Az X nap terve nem sikerült, ezentúl jobban számításba kell vennünk a tényleges erőviszonyokat. Meg kell néznünk, hogy kikre számíthatunk."

A dicstelen próbálkozás nekrológját Walter Sullivan, a New York Times berlini különtudósítója keserűen írta meg: „A kémdivíziók fabatkát sem értek. A vörös Németország

rugalmas visszacsapása talán majd elgondolkoztatja a Nyugatot, a stratégákat, a diverzáns-harcászat apostolait és mindazokat, akik ezek szerepében tetszelegnek. Ébresztő, jó urak! 1953 nem 1923. Várjuk az új módszereket. Címzett: Pentagon, Washington."

Egyetlen mozdulat — a világvége

A nagy gonddal kitervelt berlini lázadást tehát néhány óra alatt leverték a demokratikus erők. Ez az egész világ szemében az amerikai külpolitika csúfos kudarca volt. A tőkésországok vezető politikusai világszerte azt hangsúlyozták az események kapcsán, hogy új módszerek kellenek, és a nukleáris fegyverkezés mellett mind nagyobb gondot kell fordítani a lélektani hadviselésre, a lelkek megdolgozására.

Újra napirendre került a Pentagonban a Lélektani Hadviselés Hivatalának, valamint a Special Forces állományának fejlesztése.

Lefújták a port mindazokról a tervekről, amelyeket még a világháború idején terjesztett elő Allen Dulles egy szovjetellenes világfront kialakítására.

Dulles véleménye szerint a katonai célokra fordítandó költségvetési keret tekintélyes részét az úgynevezett „felvilágosító" munkára kell fordítani: a RIAS Berlin és az ehhez hasonló úszító állomások működtetésére.

Megjelennek a lélektani hadviselés professzorai Európában és kioktatják az újságírókat: mit írjanak és hogyan. Mindenütt ott látjuk mellettük a náci tanácsadókat, akik a nyugateurópai kisemberek lelki alkatát taglalják számukra.

Kornfeld, az egykori vezérkari tiszt egy hamburgi lapban megjelenteti reminiszcenciáit a német hadvezetés egykori pszichológiai meggondolásairól. Ezeknek a gondolatoknak — az amerikai szakemberek szerint — az ad különös időszerűséget, hogy a nácizmusból kiábrándult erők kedvét el kell venni az ellenállástól, de még a tartózkodástól is. Egy új nyugatnémet kommunistaellenes belső front kialakításának ez a feltétele.

— Mindig is nagy súlyt helyeztünk rá — írta emlékirataiban Kornfeld —, hogy szankcióinkat megismertessük a megszállt területek lakosságával. Az ettől való rettegés megbénította és kezünkbe adta cselekvőképességünket. El sem képzelhető, milyen jelentőségük volt akkor a lélektani momentumoknak. Amikor pl. Brünnt elfoglaltuk, nem vettük igénybe a városi fegyházat, hanem a történelemből jól ismert Spelberg várában rendezkedtünk be. A várudvaron minden reggel hétkor, percnyi pontossággal peregni kezdtek a dobok, az akasztások jeleként. Este hét órakor pedig sortüzek dörögtek, akkor is, ha nem jutott senki a homokzsákok elé, hadd hallják odalent a városban. Ez egyébként Kufstein várában is így volt. Habsburgtanítás . . .

Az amerikai kormánykörök és az új NATO-partner — Bonn — szövetsége egyre szorosabbá vált, és ezzel párhuzamosan megkezdődött a sajtó teljes bevonásával a harmadik világháború közvetlen kirobbantásának lélektani előkészítése.

— Megváltozik-e vajon az Egyesült Államok háborús stratégiája? — tette fel a kérdést az U. S. News and World Report, s rögtön válaszolt is:

— Semmi szín alatt sem!

E kampány során még arra is engedélyt kapott, hogy a Special Forces sokoldalú kiképzéséről is mutasson be egy képsorozatot. A sajtóhadjárathoz csatlakozott Franciaország is, amelynek a szovjetellenes háború lélektani előkészítésére azért volt szüksége, mert azt remélte, hogy így elterelheti a figyelmet az algériai eseményekről. A Paris Match hasábjain lépett először a nyilvánosság elé Hintze, amerikai ezredes, egyetlen fegyverzetével, egy apró kulcsocskával, melyet a szolgálati előírások szerint állandóan a nyakában kellett hordania.

— Mondja ezredes úr, mire való ez a kulcs? — kérdezte tőle egyszer a védelmére kirendelt különítmény parancsnoka. Hintze megmutatta birodalmát.

Íróasztalán, virágok és családi fényképek társaságában, egy műszertábla állt. Egy műszertábla, amely nemcsak egy amerikai rakétatámaszpontnak volt a szíve, de egyszersmind az imperializmus egész háborús gépezetéé is.

Ha Hintze a kulcsot belehelyezi a zárba és a kapcsolót a Peace (béke) feliratról a War (háború) szóra fordítja, három Thor típusú rakéta indul el halált vivő atomterhével az előre kijelölt célpontokra.

— Na, mit szól hozzá? — kedélyeskedett az ezredes, és kulcsát a műszertáblához illesztette. — Kezemben az emberiség sorsa. Egyetlen mozdulat, és... — összehúzott szájával süvítő hangot hallatott.

Egy rövid kitérőre álljunk meg!

Valóban nem kell rettegnie az U. S. News and World Report publicistájának, az Egyesült Államok háborús politikája nem változik, legfeljebb akkor, ha kényszerítik rá. S az alábbiakban közöljük a Figaro című jobboldali párizsi napilap közleményét, amely szovjet nyilatkozatokra, NATO-hírszerzők jelentéseire támaszkodva, próbálja felmérni azt az erőt — a szovjet hadsereg erejét —, amely oly sok keserűséget, álmatlan éjszakát okoz az óceán túlsó partján.

Nehéz szívvel veszik tudomásul — a Pentagon környékén —, hogy agresszív terveikkel a szocialista tábor legyőzhetetlen ereje áll szemben!

...És most fagyasszuk rá egy kissé az öntelt mosolyt Hintze ezredes és társai ajkára... NATO-beli partnereik hírforrásai alapján.

Jó ideje már, hogy Power tábornok, az Amerikai Egyesült Államok stratégiai légierejének parancsnoka, beismerte: a Szovjetuniónak elegendő készlete van ahhoz, hogy szükség esetén 300 interkontinentális rakétával 30 perc alatt megsemmisítse az Amerikai Egyesült Államok katonai potenciálját. Emlékeztetett a szovjet miniszterelnök 1959-ben elhangzott egyik beszédére. Nyilatkozata során egy fegyvergyárat említett, amelyben egy esztendő leforgása alatt 250 hidrogénrakétát készítettek futószalagon.

Azóta sok minden történt. A Szovjetunió nem állt meg az interkontinentális rakétáknál, hiszen az egymás után fellőtt hatalmas szputnyikok, lunyikok és világűr-rakéták nemcsak a kozmosz-kutatás számára jelentettek tudományos szenzációt, hanem azt is bebizonyították, hogy nincs a földnek olyan pontja, amelyet a szovjet rakéták szükség esetén hihetetlen pontossággal ne tudnának telibe találni.

Milyen erős a szovjet hadsereg? — ez a kérdés foglalkoztatja állandóan az imperialista államok politikusait, hírszerzőit és katonai vezetőit. Idézzük hát a francia Figaro című napilapot.

„A szovjet hadsereg önállóan tevékenykedő, mintegy 200 ezer főből álló negyedik haderőneme a honi légvédelme. Csapatait körülbelül 100 támaszponton osztották el. A közepes magassági övezet elzárására használják a radarral irányított kétlépcsős T-6 rakétát, valamint egy négy segédrakétával működő lövedéket. Az utóbbi sebessége óránként 2700 kilométer, hatósugara pedig 40 kilométer, s leginkább az amerikaiak Nike-Hercules-rakétáihoz hasonlít. A nagymagassági övezet elzárását két rakéta szolgálja: a ballisztikus T-7 rakéta, s az infravörös keresőfejjel ellátott T-8 rakéta. Ami a hadászati légvédelmet illeti, a T-3 interkontinentális rakétával 10 ezer kilométer távolságig bármelyik földrész elérhető, míg a T-2 hatósugara 200, a T-4 hatósugara pedig 2 ezer kilométer.

A Szovjetuniónak sikerült tökéletesítenie nagy hatósugarú rakétaelhárító rakétáját, s az Egyesült Államok hasonló rakétaelhárító rakétája, a kísérletezés stádiumában van.

A Szovjetunióban — írja a cikk szerzője — a „hagyományos" tengerészeti és légierőket is felszerelték rakétákkal. A haditengerészet 37 darab, egyenként 15 ezer tonnás cirkálóval rendelkezik, s ezeket ellátták a 12 méter hosszú, 150 kilométer hatósugarú „Komet" rakétákkal. A 230 rendkívül gyors 52—60 kilométer sebességgel haladó 1000—2500 tonnás torpedórombolókat kisebb hatósugarú rakétákkal szerelték fel.

A Szovjetuniónak hatalmas tengeralattjáró flottája van: a 450 tengeralattjáró közül 300 nagytávolságra szánt, a mélyben is igen nagy sebességű óceáni típus. Ezeket felszerelték „Gólem-1" típusú tengeralatti rakétákkal, amelyeknek hatósugara

500 kilométer, s víz alatt is kilőhetők. A rakéta hossza mintegy 16 méter. A „Gólem-2" nagyobb rakéta, amelynek hatósugara 1500 kilométer.

A Figaro cikkírója szerint: „a 700 ezer főből álló mintegy 20 ezer harci géppel rendelkező szovjet légierőnek ezer repülőtere van, s a MIG-21, JAK-23 és IL-28 típusú léglökéses elhárító vadászgépek, a legkorszerűbb amerikai gépekkel is állják a versenyt. A Szovjetunió ezer léglökéses stratégiai bombázója egyenként 5—20 tonnát képes elszállítani 9 ezer kilométer távolságra.

A hangsebesség feletti vadászgépeket 6 kilométer hatósugarú M-100 és 26 kilométer hatósugarú T-8 típusú önkilövő és önirányító rakétákkal szerelték fel."

A cikk így fejeződik be:

„A szovjet hadsereg kitűnő felkészültségével és kiképzésével továbbra is messze a világ legerősebb hadserege. A tényleges szolgálatot teljesítő 175 hadosztályhoz 30 nap alatt felzárkózhat a 125 tartalék-hadosztály: ez összesen 7 millió fő. A NATO hadseregekkel szemben, tekintélyes számbeli fölényén kívül, még azzal az előnnyel is rendelkezik, hogy a hadosztályok egymás között átcsoportosíthatók és ugyanazon a földrészen állomásoznak."

„Nukleáris megtorlás!" Ezzel az elnevezéssel csempészték be az amerikai emberek tudatába azt a hihetetlen háborús készülődést, amely elsősorban az európai országok területén folyik — hiszen ezek fekszenek legközelebb a szocialista országokhoz.

A riasztási rendszer 15 perces. Ez azt jelenti, hogy ha valami gyanús tárgy jelenik meg a radarernyőkön, 15 perc marad az értékelésre. A Pentagon föld alatti létesítményeiben van egy különleges, páncélozott szoba. Ide belépni csak az elnöknek, az alelnöknek, a hadügyminiszternek, s a vezérkari főnöknek szabad. A páncélozott szobában egy aranyból készült rádiótelefon áll, amely összeköttetésben van minden amerikai támaszponttal és hidrogénbombával járőröző repülőegységgel. Ha felemelik a hallgatót — működésbe lép a gépezet, s a Hintze

ezredesek „békéről" „háborúra" állítják át a kilövőállomások vezérlőberendezéseit.

Egyetlen mozdulat — mondják ők — a világvége. Az ő világuk vége.

Hosszú időn át vizsgálták, méregették, tapogatták a NATO-országok közvéleményének láthatatlan ütőereit a Pentagon szakemberei annak megállapítására, hogyan fogadja a közvélemény a nukleáris hadviselés terveit, és terheit. Az eredmény siralmas volt.

Portalanításra került a másik Dulles fivér, John Foster, egykori külügyminiszter terve is, amelyet 1952-ben terjesztett be a fegyveres erők keretein kívül működő Special Forces alakulatainak megszervezéséről. Ezt a tervet az a gondolat sugallta, hogy a legjobban felszerelt hadsereg sem tudja nélkülözni a jól képzett diverzáns csapatokat. Éppen ezért elképzeléseik megvalósítása érdekében az amerikai hadsereg megszállási övezetében kis, elkerített városrészek, táborok épültek, s fokozatosan kezdtek benépesülni.

Aztán inkognitóban, a legnagyobb titokban, s a legnagyobb luxusgéppel megérkezett a nyugat-németországi Bad Tölz fürdőhelyre — az európai kommandó székhelyére — az új parancsnok, Taylor tábornok személyes küldötte.

Az inkognitó azonban csak rövid ideig tartott.

— Nem csinálunk titkot terveinkből — oktatta ki környezetét — a külvilág számára nem a „miért", hanem a „hogyan" jelenti a titkot. Hadd tudja csak meg mindenki — és kezével félreérthetetlen mozdulatot tett újságállványa felé —, miért jöttem én ide, és megtudhatják azt is, hogy Honest John rakéták előkelő társaságában érkeztem. A rakétákat nem rejtjük el, hadd lássa őket mindenki. Ez a mi megtorló szankciónk a vörös világgal szemben. A szankciókat pedig nem kell eltitkolni... Így tanultam ezt a római jogban... és még valahol. Hol is? Na, mindegy. Ehhez tartsák magukat. Uraim, végeztem!

Végzett? Nem, ez csupán a bemutatkozás volt és a kezdet. Az új agresszióra készülő Németország feltámasztásának, minden idők legalattomosabb összeesküvésének kezdete.

Drang nach osten — ki tudja hányadszor?

Egy félévszázad alatt immáron két ízben vált Európa véres csatatérré a Drang nach Osten jegyében.

A Közép- és Kelet-Európa leigázására irányuló német törekvések mindenki előtt ismeretesek, aki valaha is foglalkozott Németország történelmével, gazdasági és társadalmi fejlődésével.

Gyakran felteszik a kérdést: miképpen mérgezhette meg annyira a német nép lelkét a Blitzkrieg —, az új Drang nach Osten gondolata, s a fasizmus? A válasz nem könnyű. Különbséget kell tennünk a társadalom különböző rétegei között. A német nép legjobbjai — Ernst Thälmannal s a kommunista párt tagjaival az élen — életük árán is hangoztatták a rabló háború igazságtalan voltát, s hősiesen ellenálltak az elhatalmasodó fasizmusnak. Sokan, a haladó erők féktelen üldöztetése miatt, félelmükben a passzív rezisztenciát választották — de nagyon sokan behódoltak. És milliók a fasiszta propagandagépezet által megtévesztve, nacionalista világuralmi hóbortok szolgálatában végigmasíroztak Európán, s amikor rádöbbentek, hogy a halálba menetelnek, már késő volt.

A New York Herald Tribune egy cikksorozat kapcsán megjelentetett a közelmúltban néhány olyan katonalevelet, amelyet 1942 végén Sztálingrádban írtak.

A bekerített városból utolsónak fölszálló postagép vitte Németországba az üzeneteket, de válasz már nem érkezett, hiszen a nagy összeomlás ott a katlanban, bekövetkezett. Ezek a búcsúlevelek megdöbbentő erővel idézik fel: milyen érzések és gondolatok kavarogtak a német katonák lelkében.

„... Könnyű azt mondani — áll az egyik levélben — tegyétek le a fegyvereiteket. Mit gondolsz, az oroszok megkímélnének bennünket? Intelligens ember vagy. Miért nem követeled azt is, hogy barátaid tagadják meg a lőszer- és fegyvergyártást? Könnyű most jó tanácsokat osztogatni. 1932-ben kellett volna cselekednünk. Ezt Te is nagyon jól tudod. Elmulasztottuk a drága perceket. Tíz évvel ezelőtt még lehetett volna segíteni a dolgon. Ma már az életünkkel fizetünk ..."

S íme, egy másik:

„... Mit értünk el a hősi halállal? — kérdi magától az egykori színész. — Százszor eljátszottam a színpadon a halált, de csak játszottam, és Te ott ültél az első sorban a plüsszéken és azt gondoltad: »mintha valóban meghalna!« Elvárták tőlem, hogy hősiesen, meggyőzően, meghatóan, belső meggyőződésből haljak meg egy nagy ügyért. De valójában milyen itt a halál? Itt kinyírják az embereket, éhenhalnak, megfagynak, itt csak egy biológiai aktus, ugyanolyan mint az evés, az ivás... Ha Sztálingrádban valaki azt kérdezi: van-e isten, ez azt jelenti, hogy már tagadja is. El kell ezt mondanom Neked, Te neveltél és mindig istent állítottad elém, és lelkemet istennel erősítetted. Elpusztultak a házak, az emberek, éhség és gyilkosság árasztotta el a földet, bombák és lángok jöttek a magasból, és nem volt isten még a himnuszokban, a papok prédikációiban, a tömjénillatban, a harangok zúgásában sem. Sztálingrádban meghalt az isten... Ha volt egyáltalán!"

Idézhetnénk még a negyediket, a tizenötödiket, amely mind megbékéléssel, halálvággyal, szkepticizmussal van teli, és azzal a következtetéssel, hogy itt a vég, ám jöjjön, csak gyorsan essünk túl mindenen. Sok levélből kiderül, hogy vége a félrevezetettségnek. Tragikus, de végzetszerű dolog, hogy e katonák közül — akik az utolsó pillanatban felismerték tévedésüket és bűntudatot éreztek — sokan lelték halálukat a végtelen orosz hómezőkön, a cinikusokból, a megrögzött fasisztákból pedig nagyon sok túlélte a háborút. Íme egy levélíró és egy levél — egy, az utolsó postagép mázsányi küldeményhalmazából —, 19 év múltán újra találkozott.

Az egykori főhadnagy, aki hamisítatlan porosz iskolát járt,

olvasván a New York Herald Tribune-ban saját 1942-ben írt sorait, büszkén vállalta ma is a levélben foglalt világnézetet, és megköszönte a szerkesztőségnek írása közzétételét.

„... Tudjuk, hogy a vezetés komoly hibáinak áldozatai vagyunk — írja 1942-ben —: a Volga-parti erőd elvesztése súlyos károkat okoz Németországnak. De mindennek ellenére hiszünk nemzetünk boldog újjászületésében. Erről gondoskodnak azok a férfiak, akiknek helyén van a szívük. Alapos munkát kell végeznünk, hogy valamennyi őrültet, bolondot és bűnözőt ártalmatlanná tegyünk. És akik hazatérnek, elsöprik a bolondokat, őrülteket és bűnözőket, mint ahogy a szélvész elsodorja a porszemeket. Porosz tisztek vagyunk, és tudjuk mit kell tennünk, ha eljön az ideje.

Visszapillantva életemre, csak hálát érzek. Szép volt, nagyon szép. Mintha egy hatalmas létra fokain haladtam volna fölfelé, és még ez az utolsó létrafok is szép — mindennek a koronája, szinte azt mondhatnám, harmonikus beteljesedése.

Állítsatok emlékemre fakeresztet a temetőben. Fel a fejjel. Sieg Heil!"

Már-már azt hinné az olvasó, hogy ez a levél amikor őrültekről és gazemberekről beszél, azokat akarja a vádlottak padjára ültetni, akik valóban okozói a német tragédiának. De a kusza sorok, s a nagy szavak kavalkádjából egyedül az derül ki, hogy a halálra készülő főhadnagy nem a hitleri öngyilkos, országveszejtő politikát kárhoztatja, hanem mindössze néhány sarlatán vezérkari tisztet, s egyedül ezek nyakába varrja a felelősséget az elvesztett csatáért, amelyben érzi az elvesztett háborút is.

A levél írója nem kapott fakeresztet a Berlin környéki kisváros temetőjében. Csodával határos módon kiszabadult az ostromgyűrűből, és elvergődött saját visszavonuló frontszakaszához. Az előbb idézett sorokat egyébként egykori tiszttársához, Martin Bormannhoz címezte, Hitler helyetteséhez, vagy ahogy közeli munkatársai nevezték, a Harmadik Birodalom legnagyobb rendezőjéhez.

1945 májusában a szövetséges felderítő szervek mindent megtettek annak érdekében, hogy a nácipárt vezetőit, Európa meggyalázóit felkutassák és átadják a népek ítélőszékének.

Előkerült Heinz Linge, Hitler egykori komornyikja is, de csak arról adhatott számot, miképp égette el sajátkezűleg Adolf Hitler és Éva Braun — a náci birodalom Madame Pompadourjának — tetemét. És előkerült néhány fontos irat. Egy levél, amelyet Sztálingrádból küldött egykor Bormann jó barátja, s néhány későbbi jegyzet, mely azt sejtette, hogy a címzett — él!

Azonban hiába keresték Martin Bormannt Berlin elfoglalása után, sohasem akadtak a nyomára. Hiába kutatták a megszállt Németországban, mint elsőszámú háborús bűnöst, hiába keresték és keresik még ma is az egész világon. Bormann kámforrá vált és senki sem tud róla. Mégis akadt egy munkatársa, aki eddig névtelenül élt, de most világgá kürtölte a nagy szenzációt: Bormann sikeresen megszökött a körülzárt Berlinből, és utána még 16 évig élt senkitől sem háborgatva.

Ez az állítás egyelőre csak sajtószenzáció, senki sem tudja megerősíteni. Nyugaton azonban több lap nagy terjedelmet szentel Bormann ismerőse visszaemlékezéseinek, amelyek néhány pontban egyeznek a katonai hírszerző szervek által végzett nyomozás eredményeivel. Ezek alapján körülbelül rekonstruálni lehet Martin Bormann állítólagos szökését, amely 1945. április 30-án este — ahogy mondani szokták, a huszonnegyedik óra utolsó percében — történt.

A náci birodalom végóráit élte. A német légierőnek már csak tábornokai voltak — repülőgépei nem. Csak később derült ki, hogy a berlini bunker közvetlen közelében volt még egy-két rövid távú felszállásra alkalmassá tett, úgynevezett futárgép, de ezeket a náci hírszerzőszolgálat emberei Hitler elől is eltitkolták. A gépeken az egész Európát behálózó Gestapo ügynökhálózat névsorát akarták a szovjet gyűrűből kimenteni. Arra számítottak, hogy az amerikaiak számára ez sokkal értékesebb mint a Führer — akkor már sűrűn narkotizált, idegronccsá összeaszott teste.

Hitler minderről semmit sem tudott, és rádión megbízta egy tábornokát, hogy azonnal irányítson repülőgépeket a körülzárt Berlinbe.

„Egy vagyok népemmel jóban és rosszban, győzelemben és kudarcban" — üvöltötte százszor is Hitler Adolf, de ezekben a percekben semmi másra nem gondolt, mint arra, hogy eltűnjön, el a világ szeme elől, Portugáliába, vagy Spanyolországba menekülj ön. Még őt is azzal áltatták rakétatudósai és a bakteriológiai fegyvereken munkálkodó szakemberek, hogy küszöbön áll a megtorlás új eszköze, amellyel aztán a Rajnától is visszavetheti, térdre kényszerítheti ellenfeleit.

Ritter von Greim tábornok azonban teljesen tehetetlen volt. Mindössze két Fiesseler Storch típusú repülőgépet tudott Berlinbe vezényelni, és hogy ez a két gép is sértetlenül leszállt, az egy pilótanőnek, Hanna Reitsch kapitánynak volt köszönhető.

A két „gólya" — így hívták ezeket — Hitlernek már semmilyen szolgálatot sem tehetett, hiszen őt 1945. április 30-án délben lelőtte saját sógora — legalább is Martin Bormann állítása szerint.

De ott, a patkányfészekben, maradtak még néhányan a tábornoki karból, akik megkísérelték a lehetetlent, s akiknek most igen jól jött a két repülőgép. A sorsdöntő napokban — az elbeszélés szerint — egy összekötő tiszt, kapcsolatot keresett Csujkov szovjet tábornokkal, és felajánlotta, hogy az esti órákban, mihelyt a szovjet sorozatvetők öt percre elhallgatnak, Hitlert és Göbbelst letartóztatja, és átadja a szovjet hadvezérnek. Krebs tábornok volt ez az összekötő tiszt, de tervét váratlan események keresztezték. A bunkerban Fegelein SS-tábornok hirtelen pisztolyt rántott Hitlerre, előbb őt, aztán újdonsült nejét, Éva Braunt lőtte agyon. Krebs tábornok dühében maga végzett a félig őrült Fegeleinnel.

Aztán mindenki elmenekült a bunkerből Krebs tábornok kivételével.

A tábornoktól Bormann tudta meg elsőnek, hogy a szovjet hadsereg ötperces tűzszüneti parancsot kap. Bár nem hittek ennek a hírnek, mégis mindenki ebben az öt percben kezdett reménykedni. Hátha megmenekülnek öt perc alatt?

Bormann tudta, hol rejtették el a két repülőgépet. Védett helyen voltak, úgyhogy a gránátzápor sem árthatott nekik. Magas házakkal szegélyezett, szűk tereken álltak. Ez a két tér

azonban sokkal messzebb volt a hitleri bunkertől, minthogy oda öt perc alatt bárki is eljuthatott volna.

Bormannék két csoportra oszlottak. Az egyik csoportban csak Hanna Reitsch pilótakapitány és Greim, a légierők tábornoka, a másikban Burgdorf, a Wehrmacht tábornoka, Schedle SS-tábornok és Martin Bormann volt.

Futottak az úton. Bormann egyszer csak azt vette észre, hogy nem hárman, hanem ketten futnak. Burgdorf valahol eltűnt. Golyó érhette. Az ötperces tűzszünetből mindössze harminc másodperc volt már hátra. Amikor a szovjet sorozatvetők újra megszólaltak, és a két csoport megközelítette a repülőgépeket, Hanna Reitsch megsebesült. Greim tábornok nem akarta otthagyni sebesülten, beemelte a gépbe és felszállt.

Egy idő után segítséget igyekezett nyújtani a sebesült pilótanőnek, és ezért egy tágas füves térségen leszállt. Pillanatokkal később amerikai katonák vették körül, tehát jó messzire elhagyta Berlint.

Greim még azon az éjszakán öngyilkosságot követett el, Hanna Reitsch pedig fogolykórházba került, és amikor onnan kiszabadult, megírta emlékiratait: „Repülni — ez az én életem" címmel. Ebben írta le Greim tábornok utolsó óráit.

A másik gép sokkal nagyobb utat tett meg, de nem egyszerre, hanem több szakaszban. E repülőgép fedélzetén is ketten voltak, Schedle SS-tábornok és Bormann. Schedle lába között szorította kígyóbőr aktatáskáját, amelyben rendkívül fontos iratokat rejtett el. Az utolsó főhadiszállás irattárának egy részét még a betonbunkerben magához vette. Megsemmisítés helyett ellopta. De a náci birodalom végóráiban ki törődött azzal, hogy tőle másfél méterre mi válik a tűz martalékává, ki öli meg magát, ki mit rabol el a kincsekből és az iratokból?

Schedle volt a parancsnoka a führeri főhadiszállást védő SS-osztagoknak. A történészek nem írnak róla; úgy tudják a repülőút után nyomtalanul eltűnt.

Egyes források szerint azonban ma is él. Bormannal együtt menekültek meg a körülzárt Berlinből, együtt vezették a repülőgepet, együtt vágtak neki a hosszú útnak repülőgépen, autón, gyalog, hajón. Majd elváltak, de csak ott, ahol már mindketten biztonságban érezhették magukat.

Náci háborús bűnösök, akik 1945-ben biztonságban érezték magukat! Milyen hihetetlenül hangzik!

A Bormann-üggyel kapcsolatban mindjárt Berlin elfoglalása után a szövetséges felderítő tisztek igen sok tanút hallgattak ki, s mivel sok egymásnak ellentmondó tanúvallomást kaptak, nyomát vesztették.

A kutatás mind a mai napig eredménytelen maradt.

Valahol a Boszporusz partján, Isztambul külvárosában egy addig üresen álló villa új tulajdonost kapott. Egy középkorú férfi vette át a kulcsokat, s mint ahogyan a Közel-Keleten gyakran szokás, testőrséget fogadott, gépkocsivezetőt és szakácsnőt alkalmazott. E házban ismeretlen volt a kérdezősködés. Az alkalmazottak soha nem kérdezték, s úgy látszott nem is érdekelte őket, közelebbről, hogy ki a gazdájuk. Úgy tudták, egy nyugalmazott angol tábornok. A fizetésével mindenki elégedett volt, az anyagiakon kívül pedig nem érdekelte őket más.

A ház pazar berendezése minden túlzás nélkül, luxusigényeket elégített ki. A villát tágas park övezte, s körülötte magas kerítés emelkedett, kizárva valamennyi nem kívánatos érdeklődő kíváncsi pillantását.

A gazda teljesen visszavonultan élt. Látogató a csendes házba nem érkezett.

A török hatóságok is csak annyit tudtak a villa tulajdonosáról, mint az alkalmazottai. Angol tábornok volt, nyugdíjba helyezték — Törökországban kért és kapott tartózkodási engedélyt, amit úgyszólván automatikusan, mindig meghosszabbítottak.

Igazi angol — mondták, ha valaki a villa tulajdonosa felől érdeklődött. Megmagyarázták, hogy a nyugalmazott tábornok igen szűkszavú, s úgy beszél angolul, hogy alig lehet megérteni. De ezen nem csodálkoztak: hiszen fél életét valahol a gyarmatokon élte le.

Még egy érdekes adalék a villa magányos lakójáról. Mikor személye bizonyos körök érdeklődését egyre jobban felkeltette, s gyanús ürügyekkel többször keresték — eltűnt. A személyzet lakonikus rövidséggel válaszolt a „fürkészőknek": a tábornok úr elutazott, nem tudjuk hová, és azt sem, hogy mikor tér vissza.

A titokzatos idegen, avagy az állítólagos Bormann, nem panaszkodhatott. Ha tízszer többet költött volna is, akkor sem apadtak volna ki bankszámlái Törökországban és Svájcban, ahová vagyonát mentette.

Hogy mindebből mennyi az igazság, és hogy azonos-e a titokzatos idegen a náci birodalom egyik legfőbb vezetőjével — egyelőre senki sem tudja. Az azonban tény, hogy majd minden esztendőben napvilágot lát egy újsághír, egy új feltevés, egy költött vagy tovább színezett legenda arról, hogy látták a Himalája tövében, brahmanista szerzetesnek öltözve, halászok között Hollandiában, Madridban egy asztalnál Otto Skorzenyvel és Mussolini fiával. A legújabb feltevések szerint pedig a római San Antonio kolostor német szerzetese Martin Bodewig atya, Martin Bormann-nal azonos. A nevük mindenesetre hasonlít egymáshoz.

A Bormann-legenda végére még csak annyit: lehet, hogy él. Ha pedig él, minden bizonnyal nagyon elégedett mindazzal, ami jelenleg Németország nyugati felében történik. Élve vagy holtan, szelleme — zászló, miként a Drang nach Osten is, amelyről ma egyre inkább, és egyre több szó esik azok között, akik túlélték, de már elfelejtették a Volga-parti nagy csatát.

Hogy is fogalmazta meg a három kormányfő (Roosevelt, Sztálin és Churchill) a teheráni konferencián:

„... Szilárd biztosítékokat kell teremteni a német militarizmus esetleges újjáéledésével szemben. Gondoskodni kell Németország teljes leszereléséről és lefegyverzéséről. Németország jóvátételt fog fizetni és tetteik súlyának megfelelően megbüntetik a náci háborús bűnösöket."

Ez azonban még nem minden. Lapozzuk csak fel Churchill „emlékiratait" és nézzük meg, hogyan vélekedett a brit miniszterelnök 1945 februárjában a háború után előálló helyzetről.

Íme az idézet:

„Ha majd bekövetkezik a nagy győzelem, az emberiség legádázabb árulói felett... a szövetségesek együttműködését legjobb igyekezetünkkel kell majd ápolni, mert ez, és egyedül csak ez kímélheti meg a világot egy eljövendő háború borzalmaitól. Ez és egyedül csak ez a szövetség lehet a záloga annak, hogy óriási bűnök hordozói, a német militaristák még egyszer rá ne támadjanak Európára." (Hangsúlyozni is felesleges, hogy Churchill a „szövetségesek" fogalmába természetesen a Szovjetuniót is beleszámította.)

Alig egy esztendővel később az Egyesült Államokban levő Fultonban Truman elnök és Byrnes, egykori külügyminiszter társaságában már arról beszélt Churchill, hogy a jaltai és potsdami egyezmények gyors megvalósítása a német ügyben nem más, mint „óriási és igazságtalan roham Németország ellen".

A nyilatkozat híre hamar szétfutott a náci találkahelyeken, s a revansisták örömmel nyugtázták, hogy a nyugati kormánykörök már nem a legyőzöttet, hanem a szövetségest látják bennük.

Egyetlen nagyhatalom maradt csak következetes a közös megegyezéshez: a Szovjetunió.

Józanságról, jogos felháborodásról adott számot azonban számos amerikai napilap is. A New York Post ezt írta a fultoni beszéd másnapján: „Churchill felhívása nem más, mint felbujtás a világ egyenetlenségére, kihívás a béke ügye ellen."

Ezekben a napokban — mint ahogy ez az azóta napvilágra került titkos iratokból kiderült —, egyszerre mozdult meg Nyugat-Németország eddig bénult két óriás karja. Az egyik az Istenek Tanácsa néven ismert iparmágnások köre volt. Thyssené, akinek eddig vasútépítéssel kellett beérnie, a Daimler—Benz cégé, amely — micsoda idők! — gépkocsikat gyártott, Kruppnak pedig, aki már a Sedanba bevonuló poroszoknak is fegyvert árult — hídalkatrészek öntésére kellett kárhoztatnia gépeit. De most úgy látszott, megcsillant előttük a jövő.

Gehlen úr emberei azt a feladatot kapták, derítsék fel, mi az angol—amerikai kormánykörök terve a nyugatnémet nagyiparral. Az egykori náci hírszerzők egyre biztatóbb hírekkel tértek vissza a főhadiszállásra.

Elérkezett aztán az a nap is, amelyen a két társaság — a hírszerzők és az acélipari konszernek — legtekintélyesebb vezetői közös megbeszélésre gyűltek össze Bad Godesberg fürdőhelyén. Strauss, volt hadügyminiszter itt hirdette meg az NSZK rakéta-programját. „Ha ezt megvalósítjuk — mondta — nem leszünk többé bezárva érdemtelen szűk határok közé, kitörhetünk újra a világba!"

A Drang nach Osten gondolatát tehát újra, hivatalosan is meghirdették. Természetesen e programból nem lett újságszenzáció, még apróbetűs sajtóhír sem. Amíg odabent a gyógyszálló lezárt ebédlőjében a megbeszélés tartott, a Gehlen-szervezet ügynökei lepték el a kisváros utcáit, s a szálló felé igyekvőket — kit hogyan lehetett — szép szóval, vagy erőszakkal, de másfelé irányították. Szemtanúk szerint még a szálló felé vezető út kőburkolatát is felbontották, nehogy valami meglepetésszerű támadás érje őket.

A Szövetségi Hírszerző Szolgálat (ezt a nevet kapta a kémszervezet a nagy átkeresztelés során) bevezette a legfejlettebbnek tartott szervezési formát. Ezt természetesen a Lélektani Hadviselés Hivatala dolgozta ki. — „Már azért is fontos ez számunkra — mondotta Reinhard Gehlen úr, a hivatal elnöke —, mert a NATO tagállamok hírszerző tevékenységét a legteljesebben össze kell hangolni. A szövetségesek nagyon számítanak a németek nagy gyakorlatára a hírszerző munkában."

Köztudott dolog, hogy Angliában és Amerikában a háború során egyre nőtt a gyűlölet a hitleri Németországgal szemben. Nem valamiféle irányított propaganda hatására, inkább annak folyományaként, amit a hazatérő katonák elbeszéltek a látottakról.

Az NSZK kormánya ezt felismervén diplomatának öltöztetett, tapasztalt ügynököket küldött a nyugati fővárosokba. Azt a feladatot adta nekik, hogy személyi kapcsolatok kiépítésével, illetve a régiek feleleventésével próbálják a németellenes hangulatot a Német Demokratikus Köztársaság felé fordítani, kíséreljék meg annak bebizonyítását, hogy agresszív

terveket egyedül az NDK támaszt másokkal szemben, mint a világkommunizmus előretolt bástyája.

Az ilyen jellegű propagandát természetesen alaposan megnehezíti, ha bizonyos hírek kiszivárognak a militaristák boszorkánykonyhájáról. Ezért okozott pánikot a Gehlen-szervezet központjában Bruno Winzler nyilatkozata is.

„Kijelenthetem önöknek — mondta Winzler 1960-ban a demokratikus Berlin sajtópalotájában —, hogy Nyugat-Németország számtalan légitámaszpontja amerikai kémrepülők felszállóhelye... Kijelenthetem, hogy a Ramsteinban (Pfalz) állomásozó NATO 4. taktikai légiflotta állandó készültségben van egy »keleti« bevetésre... Kijelenthetem, hogy a Bundeswehr vezérkarának trezorjaiban jóváhagyott villámháborús tervek fekszenek, egy az NDK-t Csehszlovákiát lerohanó, Magyarországon új felkelést szító, s az Odera-Neisse határt áttörő »atomizált harapófogó« hadműveletről."

Ezek a kijelentések hitelt érdemeltek, nemcsak azért, mert a gondolkodó ember okfejtése is erre utal, hanem azért is, mert Winzler szinte még percekkel azelőtt is a Bundeswehr törzstiszti egyenruháját viselte, s alig telt el néhány óra, hogy átlépte az NDK határát, menedékjogot kérve a történelem első békeszerető Németországának kormányától.

Gerillahadviselés — Made in Okinawa

Az észak-karolinai Fort Braggban már évek óta különleges remeték élnek. A fenyőerdőben elhelyezett katonai tábor lakói hónapokon át csak zöldfélékkel táplálkoznak, megtanulnak kúszni, beásni magukat, lőni, gyárakat, hidakat robbantani és még sok egyebet. A Reuter egyik jelentéséből kiderül, hogy a „különleges egységek" tagjainak azt a nyelvet kell ismerniük, amelyet azon a területen beszélnek, ahová esetleg bevetik őket. Ismerniük kell a módját annak, miképpen lehet megbarátkozni a helyi lakossággal, megnyerni és minél nagyobb számban kiképezni a frontvonalak mögötti harci tevékenységre. Jól kell bánni a saját és az idegen fegyverekkel, a kézigránáttal éppen úgy, mint a régi, elavult mannlicherekkel. Egyszóval mindenhez kell érteniük.

Amerikai újságírók, akik nemrégiben meglátogatták az egyik csoportot, megállapították, hogy sokan beszélnek közülük oroszul, lengyelül, néhányan németül és spanyolul. Nagy számmal vannak köztük magyarok. Ezeket másik táborban, Fort-Jacksonban képezik ki.

Az amerikai sajtó mostanában a szokásosnál is többet foglalkozik a különleges „remetékkel". Azt írják, hogy a „bozótban" folytatott gerillaháború veszélyes politikai fegyver, aktív konfliktusok esetén szinte létfontosságú.

A remeteéletet élő diverzánsokat nemcsak a szocialista országok, hanem a Washingtonnak nem tetsző, független politikát folytató államok ellen is fel akarják használni. Fő működési övezetük azonban — háború esetén — a Szovjetunió és a népi demokratikus országok területe lenne.

„A hadseregparancsnokság azt állítja — írja a Wall Street

Journal tudósítója —, hogy ezek az emberek képesek mélyen behatolni azokba az országokba, ahol kommunisták uralkodnak, mégpedig akár szárazon, akár vízen, akár pedig a levegőben."

Erre a feladatra szánják a Nyugat-Németországban állomásozó 10. különleges harci csoportot is, amelyet a kelet-európai országokból az Egyesült Államokba vándorolt családok első és második nemzedékéből és a népi demokráciákból kiszökött elemekből töltöttek fel.

Az amerikai katonai vezetés, amely most újabb 500 fővel akarja megerősíteni gerillaegységeit, vérmes reményeket fűz e különleges hadviseléssel kapcsolatos terveihez.

Történelmi háttértől, eseményektől elvonatkoztatott süketlenségeket hirdetnek, mondván, hogy Fidel Castro is 81 emberrel kezdte forradalmát, s lám, máris hová jutott? A dolgokat azonban ilyen ostoba módon nem lehet összekeverni. Ahogy a világ számos pontján a nép széles tömegei keltek fel az imperializmus, a gyarmatosítás járma ellen — és győztek —, úgy Kubában is népforradalom zajlott le, itt is a nép kelt fel elnyomói ellen és ezért diadalmaskodott harcuk. A valóságos partizánmozgalmat csak külső formáiban utánozni, belső tartalom nélkül — nem valami nagy bölcsességre vall. Látszik, hogy Hitleréktől vették át az ötletet, mert hiszen ők is bevetették annak idején a hírhedt Brandenburg-divíziót. Hogy, hogy nem, de hírmondó sem maradt belőle. Azok pusztították el, akiket a nép minden erővel támogatott a hódítók elleni élethalálharcban: szovjet partizánok.

Az amerikai „partizánoknak" nem ártana levonni ebből a történelmi tanulságot.

A sokrétű „partizánkiképzéshez" még olyan fegyelmező módszerek is tartoznak, amelyeket csak az idegenlégióban alkalmaztak ez ideig. Nem csoda hát, ha a kitűnő ellátás — mert olykor ez is van —, és a beígért büsás dollárjövedelem ellenére is, az állománylista olykor veszteséget mutat. Nem azokra gondolunk itt, akiket hivatalosan juttatnak valamiféle bíróság kezére, vagy életüket vesztik az embertelen kiképzés során, hanem azokra a nemzetközi kalandorokra, akik úgy vélik, mégsem itt találják meg a számításukat, és amint tehetik, csendben odébbállnak. Az alábbi történetet egy ilyen nemzetközi kalandor mesélte el az ismeretlen Okinawáról.

A Daddy lehúzta ballonfalú sátrának villámzáras ablakát, meglazította a moszkitóhálót és kibámult az éjszakába.

A Daddy egyébként sem rajongott a vadregényes környezetért. Okinawa felé a repülőúton azzal szórakoztatta a körülötte ülőket, hogy elmesélte miként zárták ki már kölyök korában a cserkészektől, csak azért, mert nem szerette a természetet. De mindez már igen régen volt, és ha most visszagondolt erre a légiútra, csak a vízhatlan zacskók sűrű használata és más kellemetlen emlék ötlött emlékezetébe.

Arról nem esett szó, milyen kalandos utat járt be, a máskülönben igen jóképű fiatalember, az üdvhadsereg bostoni diákotthonától az idegenlégió saïdai garnizonjáig, ahol egészen a káplárságig vitte, mivel olyan agyafúrt „vallomásra késztető" módszereket tudott kitalálni az elégedetlenkedők féken tartására. Általában rettenhetetlen fickónak tartották. Kék szeme mindig mosolygott. Csak egyszer volt komor, mondhatnánk halálosan komor: amikor egy algériai portyaút során a szabadságharcosok fogságába került. Egyetlen éjszaka alatt megőszült ott, s így érdemelte ki társaitól a Daddy (angolul: apa) becenevet.

Megszökött onnan is, elgyalogolt Tripoliba, és hajófűtőnek szegődött. Később kártyázásból, fegyver- és heroincsempészésből tartotta fenn magát. Egy ideig megpihent Barcelonában, egy gazdag vígözvegynél, aki érdemen felül pazarolta rá öt évtizedének minden báját és egyedül csak a tekintetben bizonyult keményfejűnek, hogy semmiképp sem akarta kétnapos ismeretség után rábízni családi ékszerei őrzését. A kemény és szőke fej nem bírta a rábeszélést, a kalapácsot még kevésbé. Ezután Daddy sietve odébb állt. Józan állapotban még ki tudta számítani mennyit kártyázott el Amerikába hajóztában a White Star szalonjában, csak azt nem tudta összeszámolni, hány álnéven élt már, és hogy

az Interpol (Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség) hány szervezeténél tartják nyilván ujjlenyomatát.

Ezekre az adatokra figyelt fel a CIA, s ez hajtotta rövid úton a karmaik közé Daddyt. Persze oly nagyon azért nem kellett rábeszélni a szervezetszerű piszkos munkára, de az is igaz, hogy az US Special Forces (Különleges Haderő) sem találhatott volna megfelelőbb figurát céljaira, mint éppen a jó pénzért, kalandért, jegelt whiskyért mindenre kapható bandität. Zárójelben említjük meg csupán, hogy a feltételek elutasításának esetére a CIA azt is figyelmébe ajánlotta, hogy bámulatos gyorsasággal tudják visszaszállítani Barcelonába. S ott jó esetben 25 évi fegyház várná.

Erre azonban nem került sor. Az üzletet a Fort Bragg-i kiképző támaszponton töltött 3 hónap pecsételte meg, s Daddy előtt ugyancsak nagy perspektíva nyílt. De a sors másképp akarta.

Időzzünk néhány percet az őserdei kémiskolánál.

Ha még csak őserdő lett volna. De itt az oktatók a legválogatottabb módszereket eszelték ki arra, hogy valóságos frontviszonyokat teremtsenek a karvastagságú liánokkal átfont, viperáktól és mérges rovaroktól hemzsegő vadonban.

Egy éjszaka például felverték álmukból a gerillacsoport növendékeit, és átfuttatták őket egy sebes iramú folyó kötélhídján.

— 4 perc van az áthaladásra — harsogták a fákra aggatott hangszórók —, aki nem siet, az nem jut át — s a lemaradók alatt csakugyan szétnyílt a híd, méghozzá egy távolról irányított hidraulika segítségével.

Ennek az úgynevezett „nem hagyományos" harcászati kiképzésnek egy ismert nevű régi katona volt a szuperszakértője, az arizonai Lionel C. MacCarr tábornok, aki a Pentagon utasítására egy vasárnap reggel átvette a Fort Bragg-i parancsnokságot.

Amikor MacCarr a „gerillatábornok" megérkezett az őserdei támaszpontra, összehívatta a legénységet és a következő, rövid, de hatásában ugyancsak egyedülálló kis beszédet rögtönözte számukra:

„Volt egyszer még a búrokkal folyó háború idején egy

angol hírszerző, aki válogatott hőstetteket vitt véghez és fényes karrier előtt állt. Egy ízben női ruhában kellett dolgoznia, ami ugye nem ritkaság a mi szakmánkban. S a derék kapitánynak háromszor is meg kellett a sötétben beretválkoznia, annyi időt töltött már szoknyában. Minden rendben volt, de 10 perccel a megérkezés előtt megtörtént a baj. Vonaton utazott, s a mozdony hirtelen fékezett. A hírszerző kiejtette kezéből a könyvet, amit olvasott. Ijedten összekapta térdét, hogy elkapja estében. A következő pillanatban már egy pisztolycső meredt rá a szemben levő ülésről. A derék hírszerző tiszt egy semmiségen bukott meg. Megfeledkezett arról, hogy a térdek összezárása — férfiszokás. A nők inkább széttárják, hogy szoknyájuk nagyobb felületével fogják fel a leeső tárgyat...

Tudják-e miért mondtam el mindezt — emelte fel hangját a tábornok, és választ sem várva folytatta — azért, hogy megnyugtassak mindenkit: nálunk az effajta »semmiségek« elkövetőit nem fenyegeti lebukás. Mert a pisztolyt már a gyakorlatok során magam fogom a bordái közé nyomni. Csak ezt akartam önökkel közölni. Folytassák a foglalkozást, uraim. Végeztem!" — Ezzel a székfoglaló véget ért.

A gerillaegységek kiképzését a legnagyobb titokzatosság fedi. Néha azonban — egy-egy növendék vigyázatlansága folytán — mégis kiszivárog, hogy mi történik ezekben a táborokban.

Nemhiába kezdtük ezt a fejezetet Daddy bemutatásával. Igen, ő okozta a komplikációt, mivel ő volt az, aki egy úgynevezett próbavállalkozásról kerek egyhetes késéssel tért vissza. Kihallgatására csak hosszú napok múltán kerülhetett sor. Idült alkoholmérgezéssel feküdt ugyanis egy gondosan elkülönített sátorban, de nemcsak feküdt, hanem fecsegett is delíriumos álmában, s az elejtett szavakból messzemenő következtetéseket lehetett levonni. Napokon át surrogott sátrában a miniatűr magnetofon, tucatnyi szalagra rögzítette az elvétve kibökött szavakat, amelyekből a szak-

emberek megállapíthatták: Daddy küldetését valamiféle személyes kaland keresztezte.

A tábornok a legszigorúbb vizsgálatot rendelte el. Már senkiben sem bízott. Tengerészgyalogosokkal és katonai nyomozókkal fésültette át az egész környéket. Néhány napra még a környező kikötőket is lezárták. Mindenképpen élő akarták keríteni azt a nőt, akiről Daddy álmában beszélt.

A kutatás még javában tartott, amikor az angolok, afeletti felháborodásukban, hogy szövetségesük nem tájékoztatta őket a szuperdiverzánsok új tömegkiképzéséről — utasították hírügynökségüket, a Reuter irodát, hogy tegye közzé az Okinawáról szerzett értesüléseket. Így ismerte meg a nagyvilág Okinawa második arcát, egy fecsegő diverzánsjelölt és egy élelmes tudósítónő rövid ismeretsége folytán, amely lent szövődött valahol a Ryu-Kyu szigetcsoport fövenyes partjain.

Az Egyesült Államok hadvezetése 1952-ben állította fel az első gerillaegységeket a szenátus határozatára és az indokínai harcok tapasztalatai alapján. „Az intellektuális hadviselést (kémkedést) — mondta a határozat — egyesíteni kell a gyorsan mozgó rombolókülönítmények bevetésével."

A Reuter-jelentés kitért a gerillaszervezés részletesebb adataira is:

„A különítmények 12 fős egységekből állanak. Parancsnokuk: tiszt, akinek legalább 3 nyelven kell beszélnie. A csoport tagjainak ismerniük kell a legkorszerűbb fegyverkezelési, rádiózási és robbantási technikát. Kiképzésük során megtanulják, hogyan kell hangtalanul ölni, torkot elvágni, mérget keverni, hogyan kell szárazföldön vagy vízen 400 kilométer mélységig beszivárogni ellenséges országokba, és ott a fennálló rendszerrel szembenálló erőket rábírni a romboló munkára.

Minden 12 főből álló csoport 1500 főnyi egységet tud kiképezni és irányítani. Államcsínyeknél, felkeléseknél ezek a csoportok 3—5 fős harci egységekre bonthatók."

A Reuter-jelentés percek alatt bejárta az öt földrész szinte

valamennyi hírszolgálati irodáját. Kopogott a géptávíró az UPI hírügynökségen, Washingtonban is. És mit tehet ilyenkor az amerikai sajtó? „Lenyelni" egy ilyen híranyagot? Nemlétezőnek tekinteni az okinawai támaszpontot? Gyerekség lenne. Marad hát a másik módszer: megnyitni az érdeklődés zsilipjeit, de úgy, hogy az olvasót elégedettség töltse el a hír hallatára.

„A vörösök támadó terveivel szemben — írta másnap a New York Herald — minden eszközzel védekeznünk kell. Nem akarunk megérni több Pearl Harbourt" (Célzás az amerikai hadikikötőt ért japán orvtámadásra). S a „minden eszköz" valóban korlátlan fogalmába, belefér a „nem hagyományos" kiképzés is, még akkor is, ha terheit az amerikai polgárok vállára hárítják.

Egy napon az okinawai támaszpont fiókintézetet nyitott Dél-Vietnamban. Erről így írt a New York Times: „... a kiképzést a jól ismert és nagyra becsült parancsnok, MacCarr tábornok vezeti sokéves tapasztalatával, a malájföldi és fülöp-szigeteki dzsungelharcok veteránjainak közreműködésével. A kiképzésen kötelező részt vennie a dél-vietnami hadsereg 150 ezer tagjának, csak úgy, mint az 50 ezer úgynevezett polgárőrnek".

S hogy még jobban ráijesszenek az olvasóra, a vörös veszedelem gyors terjedéséről írnak, s így fejezik be a tudósítást:

„Az ország déli része (mármint Dél-Vietnamé) szinte észrevétlenül csúszott át a Viet Kong kommunista partizánszervezet ellenőrzése alá. A dzsungelek vidékén a kormány hatalma csak hajnalhasadáskor kezdődik, s mire a nap lemegy, már vége mindennek, jönnek a rettegés éjszakái. A tétlenkedés okozta káoszban most egy kommunista haderő terbélyesedik. Így kezdődött ez a Sierre Maestra is."

A cikkíró a kubai forradalomra célzott. Látható hát, nincsenek híján történelmi példázatoknak, nagy összehasonlításoknak. Akaratlanul is látják a történelem alakulását, amelyet nem befolyásolhatnak többé.

E fejezetek jól mutatják, hogy mit jelentenek az amerikai szenátus úgynevezett védelmi kiadásai, és mit jelent ennek az az alrovata: „különleges kiképzés".

Az Egyesült Államokban hivatalos állami politikává lépett elő a kémkedés és a diverzió. Bizonyos köröknek ez természetesen kitűnő üzletet jelent. Éppúgy, mint a hatalmas propagandagépezet által szított háborús hisztéria. Az utóbbi méreteinek érzékeltetésére hadd ismertessük az úgynevezett minutemanek mozgalmát.

Minuteman — ez az angol szóösszetétel a világ semmiféle szótárában sem fordul elő. Pedig van értelme.

A „minute" szó percet, a „man" pedig embert jelent. A minuteman tehát olyan ember, aki pillanatok alatt képes akcióba lépni. Kik azok, akiknek pillanatok alatt kell akcióba lépniük, és egyáltalán miféle akcióról van szó?

A mozgalom 1960 júniusában kezdődött. Az Egyesült Államok sajtójának és televíziójának hisztérikus közleményeit hallgatván, néhány ember arra a következtetésre jutott, hogy a harmadik világháború voltaképpen már meg is kezdődött. Ha pedig háború van, az Egyesült Államoknak előbb-utóbb számolnia kell egy vörös invázióval. Ebből a feltételezésből levonhatták volna azt a következtetést is, hogy azonnal, önként jelentkeznek a hadseregbe. De nem ezt tették, úgy határoztak, hogy külön hadsereget alapítanak, különbet a jelenleginél. És megkezdték a szervezést. Első hirdetésük az Omaha News hasábjain jelent meg:

„Puskával és jeeppel rendelkező személyeket keresünk hegyvidéki akcióhoz." Hinni sem akartak a szemüknek, amikor néhány nap múlva, egyedül Omaha környékéről több száz ember jelentkezett. Az eskü szövege rövid volt: „Esküszöm, hogy soha nem csatlakozom sem a vörös, sem a rózsaszínű kommunistákhoz, sem a rokonszenvezőikhöz, ellenük halálomig harcolni fogok."

Megkezdődött a kiképzés. Minden szabad idejükben gyakorlatoznak, gerillaharcra készülnek. Hosszú kilométereket gyalogolnak hegyeken és pusztaságokon keresztül, napokon át

csak hernyókat, kaktuszt és olyan húsféléket esznek, amelyekre az erdőben tesznek szert. Szigorúan titkos hadseregként szervezve kitartóan várják, hogy a háború elérje városuk határát, mert akkor majd bebizonyíthatják rendíthetetlenségüket.

A titkos gerillahadsereg tehát háborúsdit játszik és mindezt a kormány tudtával teszi. Enélkül nem juthatott volna a Missouri államból származó parancsnok, Robert Bolivar számottevő gyalogsági fegyverhez, aknavetőhöz, gyorstüzelő ágyúhoz, és nem kevesebb, mint 25 ezer taghoz. Nemrégiben összevont hadgyakorlatot is tartottak, és büszkén jelenthették, hogy az Atlanti partoktól a Csendes-óceánig minden nagyobb városban megalakultak már titkos szervezeteik. Az alabamai telefonvállalat igazgatója, John Shnack például valamennyi alkalmazottját géppisztollyal szerelte fel, s aki nem teszi le nála az antikommunista esküt, jó esetben csak más munkahelyre kényszerül, de az is megtörténhet, hogy házát éjszaka felgyújtják, vagy bizalmas értesüléshez jut a Szövetségi Nyomozó Iroda (a hírhedt FBI), miszerint vörös ügynököt lepleztek le a telefontársaságnál.

Volt az Egyesült Államoknak néhány évvel ezelőtt egy hadügyminisztere, Forrestalnak hívták. Ez a hadügyminiszter éjszakánként lövöldözést vélt hallani ágya körül. Egy nap hivatali szobáját gumifalú szobával kellett felcserélnie. Aztán egy éjszaka „Jönnek a vörösök!" kiáltással levetette magát a felhőkarcoló huszadik emeletéről.

Komolyan vette saját propagandaszólamait. Őrült volt. Meddig tart a minutemanek mozgalma? Nehéz lenne megjósolni, hiszen mindig akadnak emberek, akiket jó ideig az orruknál fogva lehet vezetni.

A milliomos FBI — a hiszékenység vámszedője

Az FBI valóban milliomos. Ez a szó jelen esetben nemcsak financiális gazdagságot jelent, hanem arra a körülbelül 150 millió ujjlenyomatra is utal, amit a szervezet páncélszekrényeiben őriznek. Amerikában tulajdonképpen ma már alig van ember, aki ne zongorázott volna a fekete festékpárnán és a fehér papíron, hogy ujjlenyomata az FBI gondosan kezelt dossziéiba kerülhessen.

Hogyan lett az FBI milliomos, hogyan tett szert e hatalmas „készletre"?

Még a század elején Theodor Roosevelt, az Egyesült Államok akkori elnökének 1908. július 26-án beterjesztett kérésére az Igazságügy-minisztérium létrehozta a „Federal Bureau of Investigation" elnevezésű szervezetet azzal a céllal, hogy a nyugati területeken végbement nagyszabású földspekulációkat és gazdasági visszaéléseket kivizsgálja. A nyomozó iroda tíz éven át működött, de még a nyolcadik évben, 1915 végén is mindössze 210 ügynököt foglalkoztatott.

A háború alatt az FBI befolyása növekedett és 1917-től az amerikai imperializmus egyik leghűbb védelmezője lett.

1919-ben Mitchell Palmer igazságügy-miniszter javaslatára megalakult az FBI keretén belül az „Általános Információs Osztály", amelyet az akkor még fiatal Edgar Hoower vezetett.

Hoower feltűnésével megindult a hajsza nemcsak a kommunisták, szocialisták, de a szakszervezeti tagok — minden haladó gondolkodású amerikai polgár ellen. Napirenden voltak az erőszakoskodások, késelések és provokált verekedések. Gépkocsikat borítgattak fel, betörtek magánlakásokba,

letartóztattak és fogva tartottak embereket mindenfajta parancs nélkül, mert ezekben az időkben Amerikában féktelenül tombolt az FBI tagjainak személyi bosszúvágya. Ez a terrorhullám ezer és ezer ember életébe került, nem beszélve kettétört egzisztenciákról, állásaikból elbocsátott családapákról, foglalkozásuk gyakorlásától eltiltott emberek hadáról. Már 1919-ben és 1920-ban 500 ezer ember neve szerepelt a Hoower vezetésével összeállított listákon.

Az amerikai újságok is megszólaltak, és így írt a New Republic című folyóirat:

„Ebben az időszakban Hoower névjegyzéket állíttatott össze félmillió olyan személyről, akiket meggyőződésük vagy »ultraradikális« tevékenységük miatt veszélyesnek tartottak. Az Egyesült Államokban minden hatodik családból valakinek a neve szerepelt ebben a névjegyzékben... Hoower 14 évvel megelőzte Himmlert..."

Igen, a sajtó megszólalt. Sajnos, már későn. Statisztikák számolnak be arról, hogy az FBI teljhatalma idején milyen féktelen pánik, milyen hatalmas félelem lett urrá az amerikai közéletben — számokban kifejezve — mint növekedett az öngyilkosságok száma. Igaza volt a tekintélyes amerikai újságnak: az FBI és a Gestapo módszerei félelmetesen hasonlítottak egymásra. Mindkettő névlisták összeállításával kezdte...

Az FBI és különösen Hoower munkájával elégedettek voltak az imperialista körök. Hoowert — aki akkor 26 éves volt — rövidesen kinevezték az FBI igazgatóhelyettesének, három év múlva pedig igazgatójának. Hoower rászabadította ügynökeit Amerika mind a 48 államára. S a Hudson-öböl partján, ahol hatalmas fáklyás szobor hirdeti, hogy Amerika a demokrácia és az egyenlőség földje — napról napra veszedelmesebb méreteket öltött a Ku-Klux-Klannak, a fehércsuklyás fajvédők terrorszervezetének tevékenysége. Mindennapossá váltak a négerlincselések, a kommunistaellenes pogromok. A haladó gondolkodású embereket és barátaikat meghurcolták, s hétvégi szórakozásként felgyújtották és lerombolták egy élet munkájával emelt családi hajlékaikat.

A gyújtogatások szörnyű fényénél nyilvánvalóvá vált, hogy az FBI és a Ku-Klux-Klan együttműködik.

Az FBI pontosan szállította adatait a terrorszervezetnek, bizalmasan értesítette annak helyi vezetőit, hogy kik azok a farmerek, kis- és nagybefolyással bíró polgárok, akik komolyan veszik a négerek egyenlőségét, és szívesen állítják rádiójuk keresőjét olyan állomásokra, amelyek másképpen elemzik a munkanélküliség és a gazdasági válság okait, mint a tőkések kezében levő lapok.

A fehércsuklyások fasiszta szervezetéről megdöbbentő tényeket olvashatunk Stetson Kennedy: A Ku-Klux-Klan tagja voltam (I vode with the Ku-Klux-Klan) című könyvében.

Leírja a szerző, hogy a titkos szervezet, amelynek maga Truman elnök is tagja volt — vagy tán még ma is az — a katolikusok, zsidók, írek, négerek, egyszóval a „nem 100 %-os amerikaiak" elleni harc keretein belül törvényesíteni kívánta a lincs, az úgynevezett népítélet fogalmát is.

Beszámol arról, hogy amíg a frontokon amerikaiak ezrei véreztek a fasizmus elleni harcban, addig odahaza, a felhőkarcolók árnyékában a stilizált SS jelvényt viselő Fekete Légió rémületben tarthatta a lakosság nem csekély hányadát. Sokat mondó kép kerül elénk: az antifasiszta háború idején Arthur Bell Klan — a Ku-Klux-Klan egyik vezetője — a New Jersey állambeli nagygyűlésen ünnepélyesen kezet szorít August Klopprott-tal, az amerikai náci szövetség vezetőjével.

A Ku-Klux-Klan Inc. (Incorporated — bejegyzett cég) ma is kicseréli értesüléseit az FBI-vel. Ennek fejében mint „jótékony szervezet" adómentesen működik.

Működik... azaz gyújtogat, pogromokat szervez és adatokat szállít az amerikai Gestapónak.

Az FBI-t az elhatalmasodó korrupció kivizsgálására az Államokon belüli helyzet stabilizálására, az esetleges belső ellenség felderítésére és féken tartására hozták létre.

A tények azt bizonyítják, hogy az FBI felől szabadon szervezkedhettek, garázdálkodhattak a nácik, visszaélve a szabadságjogokkal, párthelyiségeket, újságokat tarthattak fenn, amelyek nyíltan dicsőítették Hitlert, s a nemzetiszocialista államformát. Az amerikai fasiszták térhódításával az FBI nem sokat törődött. Sőt, amikor a Fehér Ház — más úton érkezett aggasztó hírek nyomán — információt kért az amerikai faiszták szervezkedéséről, éppen az FBI nyugtatta meg Roosevelt elnök környezetét — mondván „a számszerű növekedés jelentéktelen, az egész nem más, mint néhány gyengeelméjű militarista és felelőtlen lump elem handabandázása".

Ekkor már tízezrekre rúgott a barnainges, csizmás, antantszíjas SA-t majmoló amerikai fasiszták száma. A Szövetségi Nyomozó Iroda, s a Ku-Klux-Klan hatására a sajtó tekintélyes része, még ekkor is fontosabbnak tartotta a rugbyhíreket az európai hadszíntér jelentéseinél. A valóságnak megfelelő éleshangnemű cikkek, amelyek a Hitler-féle „Tengely"-veszélyről szóltak, akkor láttak először napvilágot, mikor az ostor már rajtuk csattant, amikor bekövetkezett a Pearl Harbour-i terrortámadás.

A nyugati világ „nagy országai" ez ideig tengerentúli szövetségesük nélkül állták a harcot. Franciaország már elbukott, Anglia vérzett, de Amerika várt. Várt, de nem utolsósorban azért, mert a monopoltőkével összefonódott hírszerző szervek tudatosan hamis jelentéseket adtak a hadihelyzetről. S csak akkor, amikor a hadiszállítók felkészültsége már teljes volt, s amikor ennek eredményeként magasra szöktek a részvények a New York-i tőzsdepalotában, s amikor a japán császár kinyújtotta már csápjait a csendes-óceáni szigetvilág felé — ennek a nyitánya volt a Pearl Harbour-i bombazápor —, akkor Amerika végre harcba szállt.

A háborús évek hírszerzéséről más fejezetekben történt már említés, nézzük most meg azt, mi lett az FBI sorsa, amikor elhallgattak a fegyverek, és megszáradt már a tinta a kapitulációs iratokon.

A háború után több dekrétumban rögzítették az FBI további feladatait. 1947. március 21-én nyilvánosságra hozták

a 9835 számú irányelvet. Ez kimondotta, hogy az Egyesült Államok valamennyi állami hivatalnokát felül kell vizsgálni politikai megbízhatóság szempontjából.

Az FBI 1947-től 1953-ig dolgozott ezen a feladaton. S ennek eredményeként a felülvizsgált 4 756 056 személyről nyilvántartást fektetett fel, és 4 660 122 ujjlenyomatot készített.

Hogy az ujjlenyomatokhoz milyen módon jutottak, azaz hogy valóban rá kellett-e nyomnia az illetőnek az ujját előbb a festékpárnára, aztán pedig a nyilvántartási lap jobb alsó sarkára, azt mindig hivatali rangja határozta meg. A minisztériumok aligazgatóit, igazgatóit (ez a rang nálunk főosztályvezetőnek, iparigazgatónak felel meg) az egyszerűség kedvéért tapintatból (?!) egy nagyméretű ezüst szelencéből cigarettával kínálták meg. A rövid, sablonos kérdések után az ezüst szelence a laboratóriumba vándorolt, ahol szakképzett emberek másolatot készítettek az ujjlenyomatról. Ezt a módszert alkalmazták telefonhallgatóval, kilinccsel, asztalokat fedő üveglappal, sőt nemegyszer az illető saját gépkocsijával is.

Az ujjlenyomat-vadászattal egy időben hihetetlen méreteket öltött a névtelen bejelentések száma, a telefonbeszélgetések lehallgatása, a hamis tanúk felbérelése stb. Az utcákon megjelentek az FBI plakátjai: „Nyissátok ki a szemeteket és a fületeket! Azonnal jelentsetek az FBI-nek minden olyan beszélgetést vagy jelenséget, amit gyanúsnak találtok."

Hisztérikus hadjárat kezdődik a kommunisták ellen. 1946-tól kezdve különösen azon munkálkodott az FBI, hogy olyan anyagokat hordjon össze, amelyek alapján bíróság elé állíthatják őket. S ha túlzás is, amit napjainkban oly nagy hangon kinyilatkoztattak az amerikai kontinens újságaiban — „A kommunista párt valamennyi sejtjeiben ott vannak az FBI ügynökei" — valóban szomorú tény, hogy sikerült provokátoraikkal, ágenseikkel befurakodniuk a párt soraiba.

Az amerikai propagandagépezet a háború előtt — és részben alatt — állandóan a „bolsevik veszedelemről" harsonázott, s a kommunisták ellen próbálta hangolni a közvéleményt. A háború utolsó éveiben, s a győzelem után ez a propaganda sokat veszített hatásából. A győztes háború ténye, továbbá a Szovjetunióval való fegyverbarátság és a párt

népszerű programjának hatására, szemmel láthatóan növekedett a kommunisták befolyása. Ez kötelezően írja elő számukra, hogy lejárassák, kompromittálják, és törvényen kívül helyeztessék azt az erőt — a kommunista pártot —, amely Amerika szabadságharcos hagyományainak egyedüli következetes folytatója.

1947. január 17-én megindult a per a kommunista párt 11 vezetője ellen. Fékevesztett iramban indult meg újfent a kampány, hogy aztán beletorkolljon az 1950. évi MacCarran-törvény megszületésébe, amely szerint minden kommunistának, mint „idegen hatalom ügynökének", jelentkeznie kell az Igazságügy-minisztériumban. A kommunisták és a haladó személyek üldözésével párhuzamosan tovább folytatta az FBI az adatok és ujjlenyomatok gyűjtését. Az FBI washingtoni székháza hatalmas központtá nőtt. A központ hat főbb részlegből áll: személyazonossági, instruálási, felügyeleti, adminisztratív, belföldi tájékoztató főosztályokból és laboratóriumokból. Az ujjlenyomatokat és a kartotékrendszert a személyazonossági főosztály őrzi. 1957 közepén ezekben a kartotékokban már 141 231 773 ujjlenyomat volt, köztük — talán mert az FBI még neki sem hisz — a 15.M.9.R.000.18/L.19 W.0000 számú lapon Eisenhower akkori elnök ujjlenyomata.

Az ujjlenyomatok számának növekedésével párhuzamosan nőtt az FBI jelvényét viselő ügynökök száma is. A jelvényen a címerpajzs alatt a következő felirat olvasható: Fidelity — Hűség, Bravery — Bátorság, Integrity — Gáncsnélküliség. Ezeknek a hűséges, bátor és gáncs nélküli ügynököknek a vezetőit 1935. július 29-e óta az FBI saját akadémiáján képezik ki. Az eddig végzett közel négyezer rendőrkopó közül mintegy 600-an dolgoznak magas beosztásban. Ezek Hoower leghűségesebb emberei. Az FBI létszáma — a költségvetés szerint — 6200 különleges ügynökből, 8000 műszaki beosztottból és tisztviselőből áll. Ezt a gárdát egészíti ki a besúgók és titkos ügynökök tízezrekre menő hada.

A testület tevékenysége az Egyesült Államokban általában népszerűtlen, az amerikai polgárokból mélységes utálatot vált

ki, mert az örökös rettegés, félelem, s bizonytalanság megkeseríti napjaikat, életüket.

Mint az imperializmus minden szervezete, az FBI is vagyonokat költ saját népszerűsítésére. A megrendelt színművek, filmstoryk, olcsó regények és magazinok folytatásos kémhistóriáiban szereplő rettenthetetlen FBI-hősök után — arra az elhatározásra jutottak, hogy ha már az Egyesült Államok tartja kezében a világ legnagyobb rágógumi exportját, neveztessék el a legjobb, a legízesebb, a legtovább tartó rózsaszínű rágógumi az FBI-ről.

Nagyon szomorú, hogy az FBI rendelésére készült szadista, és soha véget nem érő folytatásos kémdrámák a serdülő fiatalság jelentős részét szellemi bénultságban, révületben tartják. Egyre szaporodnak az Egyesült Államokban a fiatalkorúak és gyermekek által elkövetett bűntények. Egy Ohió állambeli jelentés pedig enyhén szólva, különös hírt röppentett világgá: száz 12—17 év közötti fiú közül 31 jelölte meg leendő életpályájául a kémkedés mesterségét.

Az FBI-romantika, a könnyű élet utáni vágy a fiatalok ezreinek életét teszi tönkre jóvátehetetlenül.

Az a fiú, akiről e történet szól, apátlanul nőtt fel egy vidéki magyar kisvárosban. „Az utca nevelte" — mondták róla azok, akik ismerték. Édesanyja dolgozni járt, ő pedig délelőttönként az iskolába. A tanítás után, a nap nagyobbik részében egyedül volt, illetve társaival, s minden ellenőrzés híján azt csinált, amihez csak kedve volt.

Tele volt kalandvággyal, utazni szeretett volna, tengerre vágyott... Csoda-e, ha elindult valóra váltani ábrándjait, amikor az ellenforradalom idején csábítóan nyitva állt a nyugati országhatár? Senki sem magyarázta meg neki, hogy a Nyugat „korlátlan lehetősége" csak nagyon kevés ember számára korlátlan.

Nekivágott a bizonytalanságnak.

Lágerélet.

Csak az fogja fel ennek keserves sivárságát, aki saját bőrén tapasztalta. Néhány hét múlva kínzó honvágy fogja el azt is, aki nem hagyott maga után mást, mint az otthoni utcát, az iskolatársakat, pajtásokat.

Egyik nap elegáns, őszülő úriember érkezik, jól ápoltan, jól öltözötten, modern autócsodában. Szabadon jár-kel a lágerban.

Megismerkednek. Kiderül: az illető magyar, sőt szűkebb hazájából, megyéjéből való. Most itt él és temérdek pénze van. Telik belőle mindennap csokoládéra, narancsra, apróbb figyelmességekre. A serdülő kamasznak jólesik, hogy törődnek vele. Hogyan is tudná, hogy gondosan olajozott hazugsággépezet állít számára csapdát?

— Na, gyere — mondja pártfogója nagylelkűen —, most elviszlek egy komoly helyre.

Fényűzés, nagyvilági hangulat, zsongó melódiák. Frakkos pincérek, neonfényes bárpult, mixer, hölgyek mélyen kivágott ruhákban, egyszóval mindaz, ami egy serdülő ifjúnak a férfivá érés határán álmait nyugtalanítja.

— Igyál valamit, kisöreg.

Fél, egyre sűrűbben villan fel benne: mivel fogja ő mindezt kiérdemelni?

A férfi, mintha belelátna — nem hagy neki időt a gondolkodásra.

— Most pedig mesélj valamit magadról, hogyan éltél, odahaza, Magyarországon.

A fiú kortyol még egyet a whiskyből — milyen furcsa, fanyar, ismeretlen íz — aztán hátradől a széken és mesélni kezd.

A férfi hallgatja. Tekintetét szórakozottan járatja körül a félhomályban, nézi a mennyezetre szerelt ezüstös propellert, a csinos pincérlányokat, s aztán mintegy mellékesen megkérdi:

— És oroszokat lehetett látni nálatok odahaza?

— Oroszokat? Lehetett éppenséggel. Ott volt a laktanyájuk a város határában, mindennap láttuk őket, amint trikóra vetkőzve tornáznak...

A férfi leverte a hamut cigarettájáról.

— Magyar katonák nem voltak, csak oroszok? A fiú rög-

tön kész volt a válasszal, és eszébe sem jutott, hogy amikor a felnőttek jólértesültségét utánozva, egymás után nevezi meg az általa is ismert tiszteket, tanulótársai szüleit, voltaképpen egy képzett hírszerző jelentését egészíti ki.

— Ex! Mind kiinni, de fenékig ám! Mára egyelőre elég, holnap újra elmegyünk valahová. Tudod, kiskomám, régen jártam odahaza, jólesik hallani Magyarországról.

Újabb félhomályos bár, újabb koktél.

— Nézd, kisöreg. Gondolkoztam a dolgodon. Tengerész akarsz lenni? Szép és izgalmas pálya, nem mondom. De tudnék ennél sokkal jobbat is. Annyi pénzt kereshetnél, amennyit csak akarsz. Tiéd lehet a legszebb kocsi, szebb mint az enyém, megvehetsz mindent, amit csak szemed, szád kíván.

A gyerek kíváncsian néz rá, és a másik folytatja.

— Előbb azonban tanulnod kell. Elviszlek egy különleges ... egy különlegesen szép iskolába.

— Ahhoz bizony nem nagy kedvem van ...

— De ez nem közönséges iskola, kisöreg. Ez internátus. Hallottad már ezt a szót? Szép ruhát kapsz majd, külön szobád lesz, naponta ötször bőséges étkezés, és ne félj, nem gyötörnek a tanárok helyesírással. Ebben az iskolában sohasem fogod a logaritmus szót hallani.

Az iskolában — igaz, hogy egyenruhát is kaptak, de az ellátás nem volt valami kiváló. A jóságos pártfogó emléke is kezdett megfakulni ebben a rideg drill szellemben. Itt mindenki csak üvöltött, parancsolt, rendelkezett. Senki nem volt kíváncsi többé szülővárosának vidékére. Még a nevét is el kellett felejtenie. Számuk volt csupán és drappszínű overalljukban futólépésben kellett megtenniük az utat egyik tanteremtől a másikig. Ezek a tantermek voltaképp kiképzőpontok voltak, s a kiképzés vezetői kiválóan értettek ahhoz, hogyan verjék növendékeik fejébe a korszerű hírszerzés legfontosabb ismereteit, magának a hírszerzés szónak az említése nélkül.

Négy és fél hónap után elérkezett a vizsga napja.

Az intézet igazgatója ekkor rövid beszédet intézett hozzájuk. Ügyes beszéd volt. Nem szólt háborúról, veszélyes vállalkozásokról és kémkedésről. Afféle humanista megnyilatkozás volt ez arról, hogy a bátor fiatalokra építi jövőjét a kultúrcivilizáció, hogy sok még a tennivaló, idegen földrészek várnak felfedezésre, egykor elsüllyedt hajók az óceánok jeltelen hullámsírjában, hogy békében és megértésben akar élni az emberiség, dehát természetesen vannak rossz akaratú emberek, akik az ifjúság megrontására törekednek ... Ravasz, farizeus beszéd volt. A kémiskola vezetői, a lélektani hadviselés diploma nélküli professzorai jól értettek ahhoz, hogyan kell a romantikus hajlamú ifjúságot félrevezetni.

Fiatal ismerősünket néhány óra múlva egy különleges irodába hívatták. Amikor belépett a szobába, örömmel fedezte fel, hogy nemcsak a tanfolyam vezetői vannak ott, hanem öreg pártfogója is. Az utóbbi azonban ezúttal nem mutatkozott túl barátságosnak. Határozott volt és kimért.

— Ettől a pillanattól kezdve ismét Szabó Péter vagy — mondta. — Elhoztam igazolványaidat a Vöröskereszttől, ez pedig hazatérési kérelmed, amelyet láttamoztatsz a magyar követségen. Most 15-e van. Számításaim szerint 20-án már vidáman otthon vagy. Négyszemközt megbeszéljük majd, hogy mit fogsz mondani, ha Hegyeshalomnál a határon megkérdezik, miért jöttél haza?

A fiú csak állt, és lassan ráeszmélt, hogy most kell fizetnie mindazért, amit az elmúlt hónapok során kapott. Most kell megadni az árát a sok, drága italnak, a „kollégiumban" kapott holmiknak — töltőtoll, óra, ruhák, cipők ...

Legnagyobb megdöbbenésére azonban ezeket mind visszavették tőle. Újból régi, kopott ruháját kellett felvennie, amelyben a lágeridőket töltötte. Aztán azt mondották, hogy minden holmiját elzárják a szekrényébe és amikor egy fél év múlva végleg visszatér, mindent megtalál. Csak állt és kábultan hallgatta a parancsokat. Mivel feljegyeznie semmit nem volt szabad, ezeket ismételgette magában még akkor is, amikor az autóbusz párás üvegén át — Nickelsdorf után feltűnt a magyar határ.

Megnézni: milyen harckocsikkal gyakorlatoznak a város

melletti réten...? Hány munkásőr van a kisvárosban...? Mennyi eltávozást kapnak karácsonykor a határőrök...? Lerajzolni az őrök felállítási helyét — zsongott fejében a sok utasítás.

A határon simán ment minden, és később is. Egyetlen egyszer kérdezték csak meg, történt-e valami említésre méltó vele külföldi tartózkodása alatt? Nézte a fiatal nyomozó tiszt érdeklődő tekintetét és arra gondolt, mit tudhat ez arról, hogy négy és fél hónap alatt mennyi mindenre tanították őt meg. Ki gondol az ő szakadozott ruhája láttán arra, hogy háromféle rejtkulcs szerint tud híreket közölni, és egyedül az ő titka, hogyha sikeresen elvégzi feladatát, akkor új barátok várnak rá, kalandok, tengeri kirándulások, és olyan nők, amilyeneket idehaza a mozivásznon is csak ritkán látni.

Csengett a telefon, a tiszt felvette. Elcsodálkozott, hogy a fiatalember századosként mutatkozik be, valakivel közölte, hogy rövidesen nála lesz, csak valamilyen iratokat vesz magához.

Megjegyezte magának a nyomozó százados nevét, aztán, mint akivel közölték, hogy a beszélgetés egyelőre befejeződött, felállt és sapkája után nyúlt. Legnagyobb csodálkozására a nyomozó barátságosan kezet nyújtott és azt mondta:

— Viszontlátásra fiatalember. Jöjjön el, ha segítségre lesz szüksége. És illeszkedjen be mielőbb régi környezetébe.

Miközben a lépcsőházban lefelé baktatott, arra gondolt, milyen könnyen jutott át az első akadályon. Nyomban el is határozta, biciklire ül és kimegy megnézni az öreg laktanyát. Sütött a nap. Kint, a szénaillatú réten heverészve órákig más sem jutott eszébe, mint megbízóinak ígérete. És nevetnie kellett, mikor a százados szavára gondolt: munkábaállás!... Beilleszkedés...

Amit ezután tett, végzetszerűen vonta maga után, hogy újra találkozott a fiatal nyomozó századossal. Ezúttal azonban úgy, hogy az kereste fel őt, és most már kezet sem nyújtott.

Azután még hosszú időbe telt, míg Szabó Péter előtt a maga teljességében feltárult személyes balsorsa. És most már valóban rádöbbenhetett arra, hogy nem mással, mint fiatal életével kellett volna kifizetnie az éjjeli mulatók italszámláit. Senki sem magyarázott neki arról, mit jelent e két rövidítés, „CIA", „FBI". Azt sem tudta, milyen nevetségesen kis összeg e szervezetek évi költségvetésében az a három rend új ruha, a bakelit töltőtoll, a nikkelóra, ami állítólag (és már ebben sem hitt) ott várja őt a müncheni internátusnak álcázott kémiskolán.

Nem gondolkozott ilyen kategóriákban: imperializmus, szocializmus, hazaszeretet, hazaárulás. De megtudta, és saját példáján tudta meg, hogy mit jelent e fogalom: szocialista humanizmus, amely kézen fogta és visszarántotta a lejtőről.

Az égi kém

A Pentagon mélyén acél és beton labirintusban elrejtve húzódik meg egy titokzatos helyiség. A neve, illetve a jelzése: BC-956. Azoknak, akik mindennap végigsietnek e folyosókon, úgy tűnik, hogy a BC-956 és a mellette sorakozó sok száz többi szoba között nincs semmi különbség.

A beavatottak azonban tudják, hogy e helyiség ajtaja csak néhány, egészen magas rangú, és különleges beosztású tábornok előtt nyílik meg. Ők is kötelesek azonban különleges belépési engedélyük felmutatása mellett egy rejtett mikrofonba bemondani az érvényben levő jelszót.

Vajon kik ülnek a páncélozott ajtók mögött? És mivel foglalkoznak? — A szemfüles és szenzációra éhes amerikai sajtó ezt is kifecsegte. Íme, miről tudósítanak bennünket a Newsweek hasábjai:

„A BC-956 helyiségeiben dolgozó személyek nevét nyilvánosságra hozni annyit jelentene, mintha az ember azt kérné, hogy ültessék villanyszékbe. Mi mégis megírjuk, hogy mi van a féltve őrzött, ritkán nyíló vasajtó mögött. Ott van a hidegháború egyik legfontosabb központja.

Azokban a termekben éjjel-nappal hozzáértő szakértők tapintják az ellenség pulzusát. Közvetlen vonalak kötik össze őket a vezérkari főnökök testületével, a hírszerző főparancsnoksággal és magával az elnökkel is. Éjjel-nappal, szüntelenül, másodperc kihagyása nélkül a radarernyők apró jelzéseire tapad a tekintetük, figyelik a rádióberendezések adását, öt világrészről érkeznek ide a hírszerzők jelentései."

(Hogy ebben az időben már nemcsak öt világrész földjéről,

hanem a magaslégtérből is vártak kémjelentéseket, s hogy volt már egy repülőtípus, amely igazolni látszott a hozzáfűzött reményeket, erről hallgatott a cikk írója.)

Mindenki számára világos, hogy a Pentagon pincéjében dolgozó szakértők süketek és vakok, ha nem áll rendelkezésükre a hírszerzés egész hálózata. „Aki bebocsátást nyer azon az ajtón — írja a Newsweek embere — az megláthat bizonyos falra függesztett diagramokat, táblázatokat, kimutatásokat, és még sok mindent az ellenség belső fejlődéséről, ipari és katonai objektumairól."

Az adatok jelentős részét az általuk „nyílt forrásnak" nevezett különleges szolgálat szállítja. Ide tartoznak a rádióállomások, a bemérőállomások, a megfigyelő központok, a radar- és más rádiótechnikai berendezések, amelyek nagy részét a szovjet határok mentén, illetve a tengeren cirkáló hajók fedélzetén helyezték el. Legfőbb felderítési eszközük pedig a légi kémkedés.

A kevésbé beavatottak csak akkor értesültek a Pentagon nagy reménységéről, a légi felderítés szupergépéről, amikor az közel állt már csúfos kudarcához.

Így történt:

Hatalmas vajszínű Chevrolet kanyarodott a füzesekkel és tüskés cserjékkel körülvett épület felé. Szélvédője mögül két zöld és egy sárga lámpajelzés villant, mire az őrség semmit sem kérdezve, szélesre tárta a kaput.

A keramitkockás belső udvaron ott állt felsorakozva a Far-West 1. Hírszerző Támaszpont teljes parancsnoki kara.

Katonás mozgású, civil ruhás testőr ugrott ki a vezető mellől és kinyitotta a hátsó ajtót. Negyven év körüli, divatos szürke nadrágot, keményített inggallért és kötött mellényt viselő férfi lépett ki. Végignézett a parancsnoki karon, kedélyesen intett, hogy álljanak csak kényelmesen, s a jelentést mosolyogva hallgatta. — Hagyjuk a ceremóniát uraim, térjünk a tárgyra! Odabent a nagyteremben, amelynek falait műanyaghabbal hangszigetelték, az előadói asztalhoz lépett.

— Harriman dandártábornok vagyok, Gates hadügyminiszter személyes küldötte.

Harriman... ezt a nevet most hallották először, és jól

tudta a vendég is, hogy ez nem ismereteik hiányosságából ered, hanem csupán abból a tényből, hogy őt nem hívják Harrimannak, és nem dandártábornok. A parancsnok intésére az az őrnagy, aki az előadó mögött helyezkedett el, óvatosan kiosont a teremből. A rádiótelefon pillanatok alatt kapcsolatot teremtett a CIA központtal. A központnak kellett igazolnia Harriman tábornok személyazonosságát. Ha Washington „igen"-nel válaszol, akkor minden rendben van, de ha kétség fér személyéhez vagy nem tudnak küldetéséről, akkor az isten irgalmazzon neki.

Egy percig sem volt távol az őrnagy, már jött is vissza, s mint valami halaszthatatlan ügydarabot, úgy tolta Mac-Wail parancsnok elé kék dossziéját. Egy noteszlapon mindössze ennyi állt: „A központ S-1(Sowjet) osztályának új, különleges munkatársa. Egykor moszkvai légügyi attasé, ma a légi és rádió távolfelderítés legfőbb szakértője. Gates bizalmát élvezi. Minden OKÉ!"

A testőr lépett a terembe. Különös formájú bőrtáskát tett az asztalra, villámzárát gyorsan szétnyitotta és olyan nyugalommal, mintha demonstrációt végezne egy gimnázium fizika óráján, vezetékeket és antennákat illesztett össze. Kapcsolókat nyomott be, s a készülék zümmögni kezdett.

Harriman ezalatt már túljutott a hagyományos szólamokon. Beszélt a fokozottabb felkészülésről, amellyel az Egyesült Államok el akarja kerülni a „vörös inváziót", és több emlékezetes csatavesztés emlékét idézte fel.

— A hírszerzés klasszikus korszaka véget ért — mondotta — sőt, ha megismerkednek legújabb lehetőségeinkkel, látni fogják, hogy mindaz, amit az emberiség az elmúlt évezredek során felderítés és hírszerzés címén véghezvitt, csak a primitív kezdet, az őstörténet volt. Az igazi most van kialakulóban!

A készülékben elhalt a zümmögés és sebes morzejelek kezdték kergetni egymást.

— Uraim! Ezek a jelzések 70 ezer láb magasból érkeznek olyan repülőgépről, amely anyagösszetételénél, a magas légtérben való manőverező képességénél és különleges hajtóművénél fogva, kikerüli az ellenséges lokációt. Semmiféle radarkészülék nem veszi észre.

A termen a meglepetés és az elégedettség moraja hullámzott végig. Harriman értette a módját, melyik az a lélektani pillanat, amikor a hatást fokozni lehet.

— Egyszer még dicsőségükre válik, uraim, hogy önök voltak az elsők, akik ez idő szerinti legbizalmasabb hadititkunkba betekintést nyertek. Ez az eszközünk, ellentétben minden mással, sohasem juthat az ellenség kezébe. Mert ha netalán mégis felfedeznék vagy megsebesítenék, a pilóta kiugrik, a magára maradt gépet pedig időzített robbantó berendezés millió darabra veti szét. És most jól figyeljenek! — Harriman stopperórájára nézett, aztán felerősítette a hangerő szabályzót. A parányi hangszóró mögül visszhangosan végtelen betű és számsor özönében ez a mondat hallatszott:

„Cycling — All right. I'm 801". (Kerékpározás rendben. 801 vagyok). Az, hogy itt nem versenyeredményről, nem is a startszám közléséről volt szó, senki előtt sem volt vitás egyetlen pillanatra sem. Amikor Harriman néhány óra múlva elhagyta a Hírszerző Támaszpontot, búcsúzóul csak ennyit mondott:

— Egyelőre érjék be ennyivel. Nemsokára többet is hallanak erről a módszerről, mégpedig egy betű és egy szám kíséretében. Jusson majd eszükbe, hogy Gates miniszter 40 milliós különleges költségvetésének dollárjai jó helyre kerülnek — és már a Chevrolet ajtajában mondta, kezét jelentőségteljesen a bőrtáskára helyezve: — Mr. Dulles soha nem számítja el magát.

Egy ideig minden igaznak tűnt. És igaznak bizonyult az az ígéret is, hogy a Far-West támaszpont parancsnokai nemsokára kiegészítő adatokat kapnak az egy betűvel és számmal jelzett kémrepülőről. Csak arra nem gondolt senki, hogy ezeket a kiegészítő adatokat a Pravda fogja közölni velük és az egész világgal.

Powers repülő főhadnagy U-2 típusú gépe valóban különleges építésű volt, valóban elérte azt a magasságot, amelyet

meghatároztak számára, de ki tudta hogy a szovjet légvédelem számára ez a magasság sem elérhetetlen és nemcsak beméri, de rakétával megsemmisíteni is képes ott mindenfajta kémrepülőt.

Megkezdődött az amerikai sajtó és diplomácia hadjárata.

— Meteorológiai figyelőgépet lőttek le az oroszok — rikoltották a nyugati lapok.

A Szovjetunió a világ elé tárta a gép kémfelszerelését.

— A gép csak a határ közelében járt — bizonygatták a tengerentúlról.

A roncsokat bárki megtekinthette lelövése színhelyén, Szverdlovszk határában.

— A mártírhalált halt pilóta nem is katona, hanem meteorológus volt — siratták Powers-t a bértollnokok, ám bekövetkezett számukra a legrosszabb: a mártír nyilatkozatot tett. Powers-nek ugyanis eszeágában sem volt öngyilkosságot elkövetni a mérgezett hegyű tűvel, s amikor elfogták, zsebében hangfogós pisztollyal, 8 ország valutájával, térképével és hamis papírjával, nem tehetett mást, mint beismerő vallomást.

Az Egyesült Államok kormánykörei mindenképpen szerettek volna bizonyos kiskapura szert tenni. Ezt igazolja az alábbi eset is:

Evelyn Futter, egy szőke hajú, bécsi lány, az Ademüller divatcég manekenje olyan történetet mondott el nemrégiben az újságíróknak, amely a Powers-ügynek a világsajtóban való publikálásakor történt. A lány akkor hallgatott, és az előbb említett találkozóra a sajtó képviselőivel csak azután került sor, mikor újfent megjelent a világlapokban Francis Gary Powers neve, de ezúttal már olyan vonatkozásban, hogy visszatért az Egyesült Államokba.

A pilóta kiszabadulása után a leány elárulta titkát, s a bécsi lapok olvasóik elé tárták a szenzációt:

— Néhány nappal azután történt az egész, hogy Powers-t Szverdlovszk közelében lelőtték — mesélte Evelyn Futter. Kolleganőimmel éppen akkor érkeztünk Moszkvába, hogy bemutassuk a legújabb bécsi divatot. Tolmácsunk egy rendkívül kellemes ember, elmondta, hogy az U-2-t a Gorkij Parkban közszemlére tették ki. Persze mi is elmentünk. A gép egészen szabadon volt, egy alacsony kötélkordon közepén. Nagy tömeg állt sorban, mindenki látni akarta, de bennünket, mint külföldieket, soron kívül odaengedtek. Még azt is megengedték, hogy megtapogassuk a roncsot. Valamilyen könnyű, fémhez hasonló anyagból készült...

— Eszembe jutott, hogy otthon már egész ládára való csecsebecsém van, ezernyi emléktárgy a világ minden tájáról, hiszen az Admüller divatház nagyon sokfelé rendez bemutatókat.

— Senki sem hiszi majd el, ha otthon elmesélem, hogy láttam, sőt megtapogattam az U-2-t — gondoltam magamban. Ezért megpróbáltam, hogy egy darabot letörjek belőle. Úgy sem ér már semmit az egész, ócskavas lesz belőle. De láttam, hogy nagyon szilárdan áll rajta minden, nem sikerült letörni belőle. Közben odajött hozzám egy hosszú esőköpenyes, minden bizonnyal titkosrendőr és mosolyogva rám szólt: „Nix gut" — mondta, amire csak egy szóval válaszoltam: — „Souvenir".

Mégis hozzájutottam egy parányi darab fémhez...

Amikor Evelyn megvizsgálta a „souvenirt", látta, hogy az egy csavar, melynek fején „USA" felirat olvasható.

Hazatérve, a lány megmutatta ismerőseinek az emléktárgyat. Hamarosan híre kelt, hogy mit hozott haza Moszkvából. Néhány nap múlva egy számára idegen, de feltűnően jól öltözött férfi kopogtatott Evelyn Futter lakásán.

— Azt mondta — folytatta a maneken elbeszélését —, hogy Amerikából jött és meg akarja venni tőlem azt a fémdarabot. Sok dollárt ígért érte, nagyon sokat. Én azonban nem adtam el. Az idegen égre-földre esküdözött, hogy ezzel segítséget nyújthatok Amerikának egy hazafias cselekedet végrehajtásában. Kijelentettem, hogy az emléket csak az amerikai nagykövetségnek vagyok hajlandó átadni. Eltelt néhány nap, és engem csakugyan meghívtak a nagykövetségre. Ebből arra következtettem, látogatóm nem hazudott.

Bevezettek egy terembe, ahol az elnök képe lógott a falon, meg egy zászló. Legalább tízen voltak a szobában, s egy

szép rádiót adtak a csavarért. Mikor kezükbe vették, nagyítón keresztül kezdték vizsgálgatni, összehajoltak, karcolgatták és egy hasonló csavarral mérték össze. Végül udvarias meghajlás kíséretében visszaadták és azóta is ott őrzöm a csavart a vitrinben, legféltettebb ereklyéim között. Most már csak egy dolgot kívánok elmondani önöknek — fejezte be nyilatkozatát Evelyn Futter — éspedig azt, hogy a tekintetük rendkívül csalódott volt, amikor a kis csavart visszaadták. Azt remélték ugyanis — legalábbis így gondolom —, hogy hamisítvány az egész, és hogy egy műhelyben készült roncsot állítottak ki az oroszok, s azt mutogatják ország-világ előtt, lelőtt amerikai kémrepülőgépnek kikiáltva...

A Moszkvából hozott emléken valódi volt a felirat, és ezt nemcsak a csinos maneken tudta akkor, nemcsak az őt hallgató újságírók, hanem nagyot nyelve elismerte az Egyesült Államok akkori elnöke is, aki annak idején Párizsban ígéretet tett, hogy a kémrepüléseket megszüntetik. Sokat levont az elnöki ígéret hiteléből az a hír, hogy Eisenhower szavaival szinte egy időben már a géppark növelésére és az U-2 tökéletesítésére vonatkozó javaslatokon dolgoztak a BC-956 emberei.

A vereség után, amely diplomáciai komplikációk egész sorát hozta magával, a partnerek megszeppentek, és mosakodni kezdtek.

Így látott napvilágot az a hír is, miszerint a Magyar Népköztársaság területe felett végzett U-2-es feltérképezés anyagát az Egyesült Államok átadta a francia légierőnek, hazánkat egy eljövendő háborúban a NATO francia taktikai bombázó különítményeinek hatósugarába utalva.

Az U-2 lelövésének híre az Egyesült Államok vezető politikusainak körében pánikot keltett. A történetekből azonban nem azt a következtetést vonták le, hogy be kell szüntetni a magas légtérből folytatott kémkedést, hanem más, technikailag tökéletesebb kémeszközök megteremtését sürgették.

— Ha embert még nem is, de fényképezőgépeket és televíziós rendszereket már tudunk a világűrbe küldeni. — Így summázta a Pentagon és a CIA közös jelentése, melyet

Eisenhowernak címeztek. A következtetés: jöjjön hát a kozmikus légtérbe ívelő Midas rakéta!

Tekintélyes újságjaik máris világgá harsogták: „Amerikában megtalálták a szocialista tábor elleni kémkedés új, hatásos eszközeit."

A Wall Street Journal írta:

„Most, hogy Oroszország megmutatta, le tudja lőni az amerikai kémrepülőgépeket, az Egyesült Államok gyorsított ütemben dolgozza ki az új módszereket. Ezek segítségével bármikor betekinthet a vasfüggöny mögé, mert a műholdnak nincs ami ellenálljon."

Az Egyesült Államok illetékesei később a Samos nevű kémműhold megszerkesztésére fordították a legnagyobb figyelmüket, és csak az érdekesség kedvéért jegyezzük meg: nem a véletlen játéka, hogy ennek megszerkesztésére és későbbi tömeggyártására ugyanaz a fővállalkozó kapott megbízást, aki az U-2-es kémrepülőgépet is létrehozta: a Lockhead Aircraft Corporation.

A sorra kudarcot valló, s csak hébe-hóba eredményt felmutató amerikai rakéta- és műholdkísérletek idején, bizonyos elbizakodottságra vallott, hogy már 1962-re tervezték a Samos-rendszer megvalósítását. E terv értelmében egész sor ilyen műholdat bocsátanak fel pályájukra és ezek segítségével állandóan megfigyelés alatt tartanák a Szovjetunió, s az egész szocialista tábor területét.

Elgondolásuk szerint a Samos műholdak az Északi- és Déli-sark felett áthaladó pályán keringve szolgáltatnának adatokat az amerikai földi állomásoknak a szovjet rakétakilövő pályák helyéről, s a csapatok vagy a haditechnika bármiféle összpontosításáról.

A New York Times „Égi őrszem" című vezércikkében ezt olvashatjuk:

„A tökéletesített Samos műhold igazi égi szem lesz. Minden másnál jobban hozzájárul majd ahhoz, hogy teljesen elavult módszerré váljon az U-2-es gépek segítségével folytatott felderítés." A cikk ezután azt fejtegeti, hogy „A Samos műhold az U-2-es gépektől eltérően gyakorlatilag sebezhetetlen lesz."

Íme, az amerikai sajtó azzal henceg, hogy az Egyesült Államok kormánya újabb, a nemzetközi jogba és a békeszerető emberiség érdekeibe ütköző cselekményre készül. Ezek az urak a Szovjetunió és a szocialista tábor elleni végtelen gyűlöletükben és elvakultságukban, hajlamosak arra, hogy megfeledkezzenek a tényekről, s valóságnak tüntessék fel azt, ami valójában csak óhaj.

Mert a valóság mégis csak az, hogy a Szovjetunió megelőzte az Egyesült Államokat az űrkutatás terén. S lám, az Egyesült Államok katonai vezetői azzal kívánják kárpótolni magukat az űrkutatásban való lemaradás miatt, hogy anyagi eszközeiket és energiájuk zömét katonai, kémkedési célokra használják fel. A kozmikus kémkedés fő célja: fokozni egy esetleges meglepésszerű támadás hatását, s lehetővé tenni az Egyesült Államok számára azt, hogy egy ilyen támadással már kezdetben kikapcsolja az ellenfél rakétatámaszpontjait, és így elkerülje a viszontcsapást.

Az Egyesült Államok vezető politikusai tehát a világűrt is egy pusztító rakéta-nukleáris háborúra készítik elő.

Vajon mit szól a nemzetközi közvélemény ezekhez az amerikai tervekhez?

Azok, akik egy új világháború kirobbantásán munkálkodnak, nem csinálnak lelkiismereti problémát a nemzetközi jog megsértéséből. A kémholdak magasztalása közben arról beszélnek, hogy a kozmikus térségből folytatott kémkedés „nem ütközik a nemzetközi jogba".

A Foreign Affairs című tekintélyes amerikai külpolitikai folyóirat, amelyet általában az amerikai külügyminisztérium hivatalos lapjának tartanak, így írt:

„... Teljes joggal javasolnánk, hogy nemzetközileg ismerjék el a föld körüli pályán haladó műholdakkal folytatott felderítést."

Az effajta kinyilatkoztatás azonban tarthatatlan és nevetséges még a politikában járatlan emberek előtt is, és felháborodást vált ki mindazokból, akikből nem veszett ki a morál és jó ízlés utolsó szikrája.

A kémrakéták mellett, amelyek dicsőítésére egyébként propagandafilmet is készítettek az Egyesült Államokban „Spy in the Sky" (Égi kém) címmel, tovább folytatják a nagy teljesítményű felderítőgépek korszerűsítését.

A BC-956-os központ mostanában leginkább az RB-47-es, az RB-52-es, az RB-66-os és az RF-101 típusú gépekkel dolgozik. Sajátságos politikájukkal egybevág, hogy sejtetik ezen repülők létezését, sőt nemegyszer újságíróknak be is mutatják az általuk készített felvételeket.

Arról azonban kevés szó esik, hogy mennyire elmaradnak ezek a gépek a szovjet légierő új típusainak teljesítő képességétől. A tusinói légi parádén megjelent nyugati katonai és légügyi attasék nagy megrökönyödéssel vették tudomásul, hogy egy sor szovjet gép a hangsebesség többszörösénél is gyorsabban száguld.

Az Egyesült Államokban egyedül az RF-101 éri el az óránkénti 1700 kilométeres sebességet, s a 22 ezer méteres repülési magasságot. Felszerelése nagyjából azonos az U-2-ével (rádiólokátor, infravörös felvevőgép, TV adó és hang-, illetve képmagnetofon).

A föld alatti bunker szakemberei az U-2-es esetéből nem azt a tanulságot vonták le, hogy nem kell többé kémgépet küldeni a Szovjetunió felé, hanem, hogy ember nélkül kell odajuttatni a repülőgépet, illetve a rakétát.

Közben Powers megkezdte büntetését a Szovjetunió egyik börtönében. Lefolytatták a nagy pert, amely alapos csalódást okozott a nyugati megfigyelőknek.

A csinos feleség, Barbara Powers megérkezésekor még fennen hangoztatta — férjemnek semmi köze a CIA-hoz, Gary egyszerű pilóta ...

Powers azonban szépen, sorjában elmondotta, hogyan lett belőle kémrepülő, milyen megbízatásokat végzett már, hol állomásoznak a Szovjetunió körül — mintegy 35 ország repülőterén — amerikai felderítő gépek, egyszóval meg sem próbált a hős szerepében tetszelegni.

A család moszkvai utazásának költségeit az egyik legnagyobb amerikai képes magazin fedezte, hogy a férj és feleség találkozásakor egy ölelést ábrázoló fotót készíthessen „Látják-e még egymást az életben?" aláírással.

A találkozás megtörtént, a kép is elkészült, s a riporterek elrohantak, mert az ítélet már nem érdekelte őket. Amikor a család visszaérkezett Amerikába, a repülőtéren már ott voltak a CIA emberei és szigorúan megtiltották, hogy a látottakról és hallottakról bárkinek is nyilatkozzanak. A szemfüles riporterek mégis megszólaltatták őket, sőt Powers felesége a televízió képernyőjéről is világgá sikoltozta férje ártatlanságát. Hol hisztérikusan sikoltozott, hol bágyadtan elsuttogta az adás előtt betanított és többször visszakérdezett mondatokat, amelyeket a napi politikai érdekeknek megfelelően hangszereltek a pianótól a fortissimóig a boszorkánykonyha mesterei. Közben Amerika hivatalos körei is elismerték, hogy Gary Powers kémfeladatokat teljesített. S a sűrűn váltott szerep, a nemegyszer ellentmondó nyilatkozatok, a CIA instrukciók és a csendes, de idegtépő, monoton kihallgatások az összeroppanás szélére sodorták Barbara Powers-t. Amikor a férje váratlanul hazatért, egy elhanyagolt külsejű, elzüllött nőt talált, aki remegett az idegességtől, ha egy óránál tovább elmaradt a megszokottá vált brandy fejadag.

A szenátus határozata értelmében Powersék újra beköltözhettek milledgeville-i villájukba... Aztán egy éjszaka Barbara megmérgezte magát. Ez sem akárhogy történt ám! Pontosan 28 nebutal tablettát vett be, olyan és annyi mérget, mint az „isteni Marilyn Monroe". A sajtó elsiratta: „A feleség bátrabb volt mint a férj — írták öles betűkkel az amerikai lapok —, ő nem félt a haláltól!"

Az orvosok azonban megmentették.

Gary Powers továbbra is a CIA kötelékében van, s talán éppen újabb kalandokra készül. Szájízét azonban már nemcsak az keseríti, hogy hazatérte után a CIA különleges szakemberei kíméletlen vallatásnak vetették alá, hanem az is, hogy sokakban csalódást keltett, mert nem lett öngyilkos. S ezt nem is titkolják.

Powers életben maradt. A nagy tanulság azonban nyilvánvaló: nincs az a szupertechnika, amelynél — önvédelme érdekében — ne gyártana különbet a szocialista rend, nincs többé távolság és magasság, ahol utol ne lehetne érni Powers dicstelen utódait.

Hazatértek önvallomása

Akik a következőkben elmondják, hogy mi módon történik a kémek verbuválása, gyorsított iramú kiképzése és visszadobása Magyarországra, nem tízegynéhány esztendős szabópéterek, akik ióformán azt sem tudták, mire vállalkoznak, amikor megbízóik szolgálatába léptek.

Meglett, komoly emberekről írunk, akiket világfelfogásuk, a Nyugatról táplált hamis illúziójuk juttatott az emberkereskedők kezére. Nem a megrögzött magyar fasisztákról, akiket egy új leszámolás lázálma éltet Nyugat-Németország amerikanizált katonai táboraiban — ezekről később beszélünk. Most azoknak adjuk át a szót, akik ilyen vagy olyan úton hazatértek Magyarországra, és megbánva cselekedeteiket, beismerő vallomást tettek.

Tették ezt elsősorban saját lelkiismeretük parancsára, és mindazok okulására, akikben még ábrándok élnek a „nyugati paradicsomról", az amerikai mennyországról.

Beszéljen először Visnyei Sándor, aki 1948-tól 1956-ig az amerikai és nyugatnémet kémszervezetek ügynökeként dolgozott. Az egykori horthysta tiszt az újjászervezett magyar hadseregben is szolgált. 1948 nyarán Ausztriába szökött.

„1948 júliusában Salzburgban összetalálkoztam Kollényi György volt horthysta alezredessel, akinek alárendeltjeként a második világháborúban a VKF-2 osztály különleges alcsoportjánál teljesítettem szolgálatot. Kollényi kikérdezett engem az általam ismert katonai titkokra vonatkozóan, és felajánlotta, hogy lépjek be az amerikai hírszerző szolgálatba. Ettől az időtől kezdve az ő ajánlatára először az amerikai, majd a Gehlen-féle nyugatnémet hírszerző szerv munkatársa lettem.

A Gehlen-féle nyugatnémet kémszervezetet 1955 őszéig az amerikai kormány pénzelte. Tevékenységét az amerikai összekötő tiszteken keresztül irányította. Ilyen összekötő tiszt volt 1948—49-ben Bromberg amerikai százados, később az őt felváltó Mr. Ringer, Kelly és Fischer, akik egyúttal a salzburgi CIC tevékenységét irányították a magyarországi hírszerzés vonatkozásában.

A Salzburgban működő amerikai kémszervezetnek, valamint a mi csoportunknak az volt az egyik legfontosabb feladata, hogy a disszidenseket kihallgassa és megállapítsa: vannak-e közöttük kémgyanús elemek vagy kommunista gyanús személyek. A hozzánk érkezett disszidensek közül sokat beszerveztünk és hazaküldtünk felforgató tevékenységre. A kémkedésre az amerikaiak a »Magyar Bizottmány« által fenntartott »Magyar Irodákat« is felhasználták.

Tudomásom van arról, hogy 1955 őszig az amerikai CIC a legszorosabb kapcsolatot tartotta fenn a salzburgi Magyar Iroda akkori vezetőjével, Nagy Mihály volt horthysta ezredessel.

Maul Ottmár volt müncheni munkatársamtól tudom, hogy a müncheni Magyar Iroda vezetője báró Pongrácz, volt horthysta alezredes, aki jelenleg is együttműködik a müncheni amerikai kémszervezettel, és kezére juttatja a magyar menekülteket. Kollényi mondotta nekem, hogy a New Yorkban székelő »Magyar Bizottmány« már évek óta havi tízezer dollárt kap az amerikai kormánytól. Az iroda az alkalmazottak fizetésén felül megmaradó összeget nem a magyar menekültek segélyezésére, hanem kémtevékenység finanszírozására használja fel.

Azt, hogy az amerikai kémszervezetek milyen élénk tevékenységet folytatnak a nyugat-németországi menekülttáborokban — saját szememmel láttam. A magyar menekültek központi táborában, a Nürnberg melleti Walka lágerban magam is tanúja voltam 1956 folyamán jó néhány diverzáns-toborzásnak.

Az 1956. évi magyar ellenforradalom után pl. november hó

közepe táján egy kb. 300 főből álló magyar menekültcsoport érkezett a táborba. Propagandaelőadásokat tartottak számukra, majd a későbbiekben kihallgatás ürügyével sokukat elvitték az amerikaiak, és ezek jó részét beszervezték, és visszaindították Magyarországra.

Éveken keresztül az volt a feladatom, hogy kihallgassam a magyar menekülteket és a beszámolókból kihámozzam azokat az adatokat, amelyeket visszaküldött ügynökeink Magyarországon hasznosítani tudnak. Ezért rendszeres havi fizetést kaptam.

A Gehlen-szervezetnek külön magyar osztálya van. Ennek Kollényi alezredes a vezetője. A hírszerző munka leplezésére Bad Reichenhallban — három kilométerre az osztrák határtól — technikai és tudományos fordító irodát hozott létre. Itt dolgozik többek között Szita László, volt horthysta ezredes, Andreánszki Jenő volt horthysta alezredes és nyilas államtitkár, Laczkó Frigyes volt horthysta százados, Maul Ottmár nyilas tiszt, Farkas Ferenc volt nyilas »Hangya« cégvezető.

Laczkó, igazi munkája leplezésére, egy salzburgi mérnök irodájában van bejelentve tisztviselőként. Farkas Ferenc a külvilág előtt egy akkumulátortöltő állomás dolgozója, Maul Ottmár pedig Münchenben »gyógyszerügynök«.

A magyar osztályt 1955 őszén átadták az amerikaiak kelet-európai ügynökségük egy részével a Gehlen-féle nyugatnémet kémszervezetnek. Így került a magyar osztály közvetlenül Gehlen tábornok alárendeltségébe. És így került a Gehlen-szervezet kapcsolatba az 1956 októberi magyar események előkészítésével.

Az ellenforradalom kitörése után a Gehlen-szervezet munkatársai állandóan a magyar—osztrák határon tartózkodtak. Az Ausztriába érkező magyar menekülteket rábeszélték, hogy menjenek vissza harcolni. Ebben a munkában nemcsak én vettem részt, hanem Kollényi és a szervezet többi beosztottjai is. 1956. november 1-én Kollényi ügynökeit Király Béla vezérőrnagyhoz, az ellenforradalmi nemzetőrség főparancsnokához küldték. Kollényitől tudom, hogy még a Horthy-hadseregben ismerkedtek össze.

Valamennyien hamis újságíró-igazolványokkal voltunk ellátva. Az események kezdetétől 1956. december 9-ig majdnem megszakítás nélkül az osztrák határon tartózkodtunk, és ott gépkocsin mozogva tevékenykedtünk. Saját szememmel láttam, hogy az osztrák—magyar határ minden szakaszán — Szentgotthárdtól Hegyeshalomig — Gehlenék által felfegyverzett csoportok lépték át a határt Magyarország irányába.

Október 27-én egy összejövetelen Farkas Ferenc vezetése alatt egy 50 fős menekült csoport kijelentette, hogy hajlandó fegyverrel támogatni a magyarországi felkelőket. Én október 29-én találkoztam Farkassal az osztrák határon. Beszélgetés közben arról tájékoztatott, hogy október 28-ról 29-re virradóan az az 50 fő Hegyeshalomnál fegyveresen átlépte a határt."

Ezt a vallomást Visnyei Sándor elfogatása után tette a Belügyminisztérium ORFK politikai nyomozó főosztályának hivatali helyiségében. Nyilatkozatát később a magyar sajtó is közölte a Nyugat-Németországban szervezkedő emigránsok legnagyobb bosszúságára.

Hasonló nyilvánosságot kapott Szabó Miklós önvallomása is.

Az 1922-ben született kisgazda-politikus útja kacskaringósan vezetett frontszenvedéseken, börtönökön át Ausztriába, Nyugat-Németországba, majd vissza a szülőhazába. Az ő szavait idézzük az alábbiakban:

„... A menekültek kapcsolata a kémszervezetekkel rendszerint magyarországi tapasztalatok, híranyagok átadásával kezdődött. Az általános társadalmi és gazdasági helyzetre vonatkozó kérdések után a Magyarországon folyó föld alatti szervezkedésre, valamint katonai vonatkozású kérdésekre kellett válaszolniuk. Különösen élénken érdeklődtek a Magyarországon levő szovjet csapatok erejéről, fegyverzetéről, ellátásáról, továbbá a magyarországi fegyver- és lőszergyárak, az átalakítható üzemek elhelyezése és felszerelése iránt."

Az önvallomás így folytatódik:

„Ezeknek az anyagoknak az átadását a menekültek általában a Szabad Európa Rádió bécsi irodájánál kezdték meg. Majd fokozatosan kapcsolatba kerültek angol, nyugatnémet, francia és amerikai hírszerzőkkel, akik közül sokan újságírónak álcázták magukat. Például az a hírszerző, aki Bécs VII. kerületében a Westbahngassén lakott, szintén újságírónak tüntette fel magát, kilétét a Szabad Európa Rádiónál nagyon is jól ismerik. Holczner Konrád tolmács vitte fel hozzá a menekülteket, s a menekültek általában azt állították róla, hogy Magyarország összes katonai objektumáról a legrészletesebb és legpontosabb térképekkel rendelkezik. Erre mondották nekem többek között Nagy György és a jelenleg Kanadában élő Tóth Béla menekültek egy alkalommal, hogy ezek az adatok az ország ellen irányulnak, s ők hazaárulásra nem hajlandók.

A különböző titkosszolgálatok ügynökei ezek közül a menekültek közül válogatták ki azokat, akik alkalmasnak látszottak komolyabb kihallgatásra. Ezeket tovább irányították Münchenbe és Berchtesgadenbe. Mindkét helyen hatalmas CIC-központ működik. Ezek bizonyos értelemben vetélkednek is egymással. A menekültek elbeszélték, hogy ez a vetélkedés olyan méreteket is ölt, hogy az egyik szervezet által beszervezett és központjuk felé tartó kihallgatandó alanyt a másik szerv emberei elcsábítják és elviszik kihallgatni a saját központjukba.

Ennek gyakorlati lebonyolítása a következőképpen történt:

A két — Nyugat-Németországban működő — központ emberei megszerezték az útlevelet a kihallgatandó, komolyabb értesülésekkel bíró menekültek számára, és azokat átvitték Münchenbe vagy Berchtesgadenbe. A berchtesgadeniek ügynöke: Keszthelyi Sándor volt vezérkari őrnagy, salzburgi lakos. Megbízottai útján Salzburgba hívta a kiválasztott személyeket, ahol a gasenbachi Schiller Reichtenwirth vendégfogadóban lakást és ellátást, valamint némi zsebpénzt adott nekik. Itt tartózkodtak mindaddig, amíg az útlevelet és a vízumot meg nem kapták. Innen mentek azután át Berchtesgadenbe, ahol külön e célra fenntartott épületbe szállásolták el, és hallgatták ki őket... E kihallgatások során teljes és részletes beszámolót kellett tartaniuk a magyarországi helyzetről, vázlatot és térképet is kellett rajzolniuk minden olyan katonai vagy hadiipari jellegű objektumról, amelyről tudomással bírtak. Az ott járt menekültek elbeszélték, hogy ezeket az adatokat azonnal ellenőrizték a rendelkezésükre álló térképeken.

A müncheni és berchtesgadeni szervezet abban is különböztek egymástól, hogy az utóbbi főképpen a légierővel és a légvédelemmel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozott, míg a münchenit a motorizált alakulatok, harckocsik és nehéz szárazföldi fegyverek érdekelték. Az ezekre a helyekre került disszidensek közül a megfelelőnek látszókat kiválasztották magyarországi tevékenységre. Többen is elmondták: a beszervezés legtöbbször úgy történik, hogy a kihallgatottat, amerikai barátja elviszi egy éjszakai luxuslokálba, összeismerteti a legvonzóbb nagyvilági nőkkel, megmutatja neki a nála levő vaskos dollár- és márkakötegeket, mondván: látnivaló, itt minden csak pénzen múlik, s ezt ő is megszerezheti, csak legyen okos.

1956 tavaszán Pantacsko Gyula menekült mondotta el első ízben, hogy egy Mátrai László nevű magyar származású angol hírszerző tiszttel is megismerkedett. Az megbízta őt azzal, hogy magyar menekülteket vigyen hozzá. Mátrai ily módon rendszeresen kapcsolatban volt a menekültekkel. 1957 elején először telefonon, majd személyesen kapcsolatba lépett velem, és támogatásomat kérte Magyarországról jövő híranyagok szerzésében. Elmondotta, hogy nekik már jóval 1956 októbere előtt tudomásuk volt a magyarországi események várható kirobbanásáról..."

Mindabból, amit az angol hírszerző tiszt elmondott, talán ez számunkra a legtanulságosabb. És nyomában szétrebben minden mese, minden hőskölteméný, amelyet a nyugati világban még ma is vigyázva ápolgatnak 1956 eseményeinek ösztönösségéről, előkészítetlenségéről.

Az önvallomás hosszúra nyúlik. Nevek, évszámok, magyar, osztrák és nyugatnémet városnevek ismétlődnek — kisiklott életutak állomásai és variációi.

Aki mindezt elmondta, belelátott a hamiskártyások lapjaiba, s úgy érezte, nem tud közöttük élni. Visszatért a megbocsátó hazába, hogy önvallomásával — személyes tapasztalatainak elmondásával — segítsen felnyitni a még tisztán nem látók szemét.

A nyugalmazott kémfőnök – és utóda

A „diszkréció" szó, amely bár titoktartást is jelent, mégsem a legjobb kifejezés arra, hogy a kémügyek intézésének alapelve legyen. Céltudatos, szervezetszerű és intézményes módszerekre van szükség, s az Egyesült Államok hírszerző iskoláin: Okinawán, Fort Braggben, s a többi helyen ez a legelső, amit tanulni és gyakorolni kell.

Amikor mégis történik valami műhiba, a legbeváltabb recept — egy utasítás a sajtónak a teljes hírzárlatról, a kínos ügy agyonhallgatása. Vannak azonban esetek, amikor ez már lehetetlen, sőt olyanok is, amikor éppen egy kirobbant eset készteti a kémügyek legfőbb irányítóit, hogy nyilvánosságra hozzanak bizonyos dolgokat.

Ilyen volt az elmúlt időkben az osperyi tengeralattjáró-támaszpont bizalmas iratainak eltűnése, és ezt követően egy másik ügy, amely abból fakadt, hogy Loy Henderson, a Fehér Ház közel-keleti különmegbízottja egy motoroshajón „felejtette" titkos anyagokkal teli aktatáskáját.

Ilyenkor a hallgatás is veszélyekkel jár. Nem tudni ugyanis, kinek a birtokába jutottak az adatok és jobb beismerni a hibát, vagy lebecsülni az eltűnt iratok jelentőségét (és eközben ellenintézkedéseket elrendelni), mint megvárni az ellenség, vagy egy régebben már megrövidített szövetséges további kellemetlenkedéseit.

— „Azonnali átszervezést!" — lihegte az amerikai sajtó, átszervezést, mielőtt kiderülne, hogy az elnök tanácsadóit is a Kremlből irányítják... — Az átszervezés egyébként is jó üzlet, mert meg lehet szabadulni a terhes, nehézkes emberektől, és új beruházásokra lehet rábírni a kormányzatot.

Összeült hát az angolszász hatalmak titkos ügynökségeinek csúcstalálkozója, amelyre meghívták a többi NATO-ország képviselőit is. Az értekezlet első napirendi pontja egy mélyreható reform megtárgyalása volt a különböző támaszpontok és stratégiai titkok ellenőrzési, illetve megóvási rendszerének átdolgozásáról. A vegyes bizottság (Joint Services Mission) elnöke Allen Dulles közel 4 órán át fejtegette, hogy az Egyesült Államok titkos szolgálata milyen új logikai berendezéseket helyezett üzembe, amely a CIA-központból nemcsak ellenségeinek, de partnereinek és saját embereinek tevékenységét is ellenőrizheti.

Az agg kémfőnök tekintélyét az Egyesült Államok sorozatos külpolitikai baklövései már nagyon megnyirbálták, és a hallgatóság most nagy kétkedéssel, de ugyanakkor megszeppenve fogadta a kötelező óvatosság elmulasztása esetére beígért megtorló intézkedéseket.

Dulles úr felsorolta, melyik NATO-ország, milyen hibát vétett az elmúlt időben, majd az USIA (US Information Agency) példájára hivatkozott, amely nagy sikerrel használja már az új Cod-rejtjelző rendszert.

Azok a NATO-partnerek, akik eddig csak kétkedtek Dulles rendkívüli képességeiben, rövidesen ki is nevethették, mert Bertold Mitchell és William Martin, éppen a két „Cod nagyágyú" tűnt el állomáshelyéről és néhány nap múlva menedékjogot kért Moszkvában. (Az első döbbenet után mindkettőt törölték Allen Dulles legbizalmasabb embereinek névsorából.)

Másnap még a legszélsőségesebb Amerika-barát londoni lapban is megjelent egy gúnyos utalás a jenki balsikerre: „Van még hely a kivénhedt hadfiak otthonában" címmel.

Dulles úr megértette a cikket. Napjai valóban megszámláltattak. Kennedy elnök sürgősen elrendelte, hogy az USIA eddig ellenőrizhetetlen tevékenységét egy új „közügyekkel" foglalkozó államtitkár hatáskörébe utalja. Így jelent meg a titkosszolgálat porondján McCone szenátor, az új „superman".

Supermann. Maga a kifejezés is tökéletesen beleillik a mai amerikai valóságba. Supertechnika, supergépkocsik és hűtőszekrények, supersportok és italok, superman-ek. A szó is jelzi, olyan emberről van szó, aki elődeinél többre hivatott. (A superman kifejezés egyébként először egy rádiójátékban hangzott el, megszemélyesítve a teljességgel legyőzhetetlen fantasztikus hőst.)

Mindezek után az új kémfőnök igazán nem vehette rosszneven, ha köznyelven egyszerűen csak superman-nek hívták.

Vele kapcsolatban jegyezték fel az újságírók az alábbiakat:

1961-ben történt, Eisenhower elnöki tevékenységének szinte az utolsó óráiban. Az elnök meglátogatta kormányának vezető személyiségeit, hogy elbeszélgessen velük, és „felderítse", hogy kedvenc emberei milyen mértékben hajlandók majd „megalkudni" az új rezsimmel, Kennedy jövendő kormányával.

Így jutott el John Alex McCone-hoz, a kormány Atomenergia Bizottságának elnökéhez. Eisenhower nagy megdöbbenéssel látta, hogy McCone házát mesteremberek serege renoválja. Nem is állta meg, hogy oda ne vesse: „John, magának nem kellene ilyen sok pénzt költenie erre a házra. Ne feledje, hogy már csak napokat töltünk Washingtonban."

John Alex McCone azonban — mint a New York Times jelen volt tudósítója írta — csak mosolygott és azt felelte: „ki tudja mit hoz a holnap..."

Valóban, John Alex McCone befejeztette a tatarozást, és amikor alig kilenc hónappal később a Kennedy-kormány újonnan kinevezett kémfőnökeként visszatért Washingtonba, csillogó, pompásan újjáépített, fényárban úszó házában fogadta a gratuláló vendégeket, az amerikai főváros „krémjét", a gazdasági és politikai élet vezéregyéniségeit.

Kennedy elnök szeptember 27-én jelentette be a New Port-i haditengerészeti akadémia ünnepségén Allen Dulles nyugalomba vonulását és John McCone kinevezését. Közölte azt is, hogy az új kémfőnök néhány hétig „tanulni" fogja új szakmáját Allen Dullestől, majd november elején átveszi hivatalát, a CIA irányítását. Az ünnepségen — az UPI Hírügynökség fényképének tanúsága szerint — egymás mellett fog-

lalt helyet az eseményt közlő Kennedy, Allen Dulles és az „új főnök".

November 4-én John McCone csendben átvette hivatalát, az U. S. News and World Report azonban hangos csinnadrattába kezdett. „Emberek számát tekintve tízezrekkel, anyagiak dolgában azonban milliókkal, ha kell, milliárdokkal rendelkezik az új kémfőnök ... Ő az egyetlen olyan személy — irigykedett tovább a lap — a kormányhivatalok főnökei között, aki nem köteles pénzgazdálkodásáról beszámolni a törvényhozásnak."

A beavatottak számára nem titok, hogy Kennedy elnök voltaképpen meg akarta tartani Allen Dullest. Elnöki beiktatása után mindenekelőtt az ő megbízatását hagyta jóvá, és még meg sem alakította kormányát, amikor már minden fontosabb kérdésben a tanácsát kérte.

Drew Pearson, az ismert amerikai hírmagyarázó, így kommentálja 1961 februárjában az eseményeket.

„Nem véletlen, hogy az új elnök mindenekelőtt a régi kémfőnökkel kívánt tárgyalni. S az sem véletlen, hogy ez a találkozó éppen az elnök Hyannis Port-i nyaralójában jött létre — Floridában, amely oly közel fekszik Kubához. Az Eisenhower-kormány előkészítette a közvetett fegyveres támadást Fidel Castro kormánya, a kubai forradalom ellen. Az akció szervezését és irányítását Allen Dulles fogta össze. Kennedynek most döntenie kell: jóvá hagyja-e az eddigi terveket vagy megálljt parancsol egy beláthatatlan következményekkel járó kalandnak. Úgy hírlik, az elnök nem akarja az utóbbit. De ugyanakkor a felelősséget sem akarja vállalni. Hírek szerint közölte Allen Dulles-szal: »Nem tiltja meg az akciót, de kudarc esetén Allen Dulles fogja viselni a teljes felelősséget«. A hírszerző szolgálat igazgatója azt válaszolta — a siker esélye százszázalékos, és köszönettel él az új elnök nyújtotta lehetőséggel."

Drew Pearson értesülései — mint politikai újságírói pályafutása során már oly sokszor — ezúttal is kitűnőek voltak. Allen Dulles értesülései pedig — mint ugyancsak oly sokszor kémfőnöki pályafutása során — csapnivalóan rosszak.

Az első Kuba-ellenes támadás — amelynek során, mint emlékezetes, Miamiban és Floridában kiképzett ellenforradalmár bandákat tettek partra a szigeten — csúfos kudarccal végződött, és a világsajtó egyöntetűen megállapította: eddig még egyetlen „akció" sem váltott ki olyan nagy felháborodást a nemzetközi közvéleményben, nem leplezte le ilyen nagymértékben az amerikai politika igazi arculatát, elvetemültségét, mint a 72 óra alatt szétzúzott Kuba-ellenes agresszió.

Ezzel végleg megpecsételődött Allen Dulles kémfőnöki pályafutása. A karrier, amely az 1940-es években kezdődött, véget ért.

Néhány szót John Alex McCone-ról. McCone nem egyszerűen a fegyverkezési hajszában érdekelt nagytőke bizalmi embere, hanem maga is hadimilliomos. Vagyonát a második világháború idején szerezte, mint a kaliforniai Schipbuilding Corporation nevű hajóépítő cég elnöke. A háború idején szerzett profitjából később megvásárolta az egész Joshua Hendy Corporation nevű hajózási vállalatot. Egyikét a leghatalmasabbaknak. Később, 1950—51-ben, a koreai háború idején a légierők miniszterhelyettese volt, ekkor nagyszabású titkos érdekeltségeket szerzett a repülőgépiparnál. Amikor pedig 1958-tól 1961-ig az Egyesült Államok Atomenergia Bizottságának elnöki tisztét töltötte be, elnyerte az atomfegyver-gyártásban érdekelt körök bizalmát, s ő maga is „érdekelt fél" lett a nukleáris katonai nagyiparban. Érdemes megjegyezni, az ő vezetésével készítették el a Nevada állambeli kísérleti telepet a föld alatti atomrobbantásokhoz.

Naivitás lenne azt gondolni, hogy ez a személyi változás csökkenti a kémszervezetek befolyását az ország hivatalos politikájában. Sőt! Most, hogy a Fehér Ház úgy érzi: a Kennedy elnök által kinevezett McCone személyén keresztül jobban kézben tarthatja e szervezetek munkáját, az eddigieknél is nagyobb hatalmat és támogatást ad nekik.

Washington egyre több pénzt áldoz kémszervezeteinek fenntartására, mert a problémák állandóan nagyobbak lesznek. A horribilis összegnek csak egy részét fordíthatja tényleges hírszerzésre, másik részét — szintén hatalmas össze-

get — ügynökeinek ellenőrzésére kell felhasználnia. Mindenki mindenkit ellenőriz. Az elfogott kémek vallomása szerint még a számukra legveszedelmesebb „front mögötti területeken" is állandóan érezték saját felső kapcsolataik ellenőrző tevékenységét. Amikor pedig hazatértek, először a kontroll kezdődött, az úgynevezett „agymosás", ahogy erről és egy sor ilyen célt szolgáló technikai készülékről a budapesti Katonai Bíróság előtt vallott a Charly álnevű Karl Schmidt, egykori SS-katona, az amerikaiak Nyugat-Németországból hazánkba küldött ügynöke:

„Az amerikai felderítő tiszt egy EKG-nak álcázott elektronikus berendezésekkel zsúfolt szobában végezte jelentéseim meghallgatását. Tucatnyi kábelt erősített testem különböző pontjára, ezekbe gyenge áramot vezettek.

A Lügen-detektor nevű berendezés azt a célt szolgálta, hogy kimutassa: vérkeringésem és agyműködésem mikor végez a megszokottnál nagyobb munkát egy-egy válasz megadása előtt. Következésképpen: mikor hazudok... ugyanis mindenkit azzal gyanúsítottak, hogy csak felveszi a pénzt és az értesüléseket egyszerűen kitalálja... A Lügen-detektor egyébként csak gyenge idegzetűekkel kapcsolatban vált be, az én hazugságaimat sohasem mutatta ki."

Úgy hírlik, Dulles úr, a nyugalmazott kémfőnök a Missouri mentén készül letelepedni. Itt kívánja megírni nagy életrajzi regényét, amely ha őszinte lesz, az amerikai imperialista körök agresszív politikájának sok érdekes fejezetéről lebbenti fel a fátylat.

Hadd járuljunk hozzá mi is egy történettel az elaggott kémdiplomata memoárjához. Leírjuk már azért is, mert félő, hogy ő merő feledékenységből kihagyná, hiszen csupán egyetlen és nem is túlságosan jelentős (inkább nevetséges) epizódja az amerikai kémszervezetek megszámlálhatatlan balfogásának. Íme:

A Los Angeles-i titkosrendőrség Edgar Hoowernek, az FBI vezetőjének személyes utasítására égen-földön hajszolt egy fiatalembert, akinél — ügynöki jelentések szerint — atomtitkokat képező fényképfelvételek voltak elrejtve. A nyomozásban kétszáznál több különlegesen képzett CIA kémelhárító is részt vett.

A kutatást már-már kudarc fenyegette, amikor a városszéli Rest-House söntésében két halálosan kimerült nyomozóhoz odalépett egy csavargó külsejű fiatalember és egy fényképet tartott eléjük. A kaliforniai atomlaboratórium bejáratát ábrázolta. A nyomozók összenéztek. A személyleírás ráillett a suhancra.

— Fel a kezekkel! — üvöltötte az egyik, a másik pedig csapdát sejtve elrohant erősítésért telefonálni.

A rendőrkocsiban már félájult volt a fiú a sok veréstől. Az őrszobán végre átkutatták. A zsebében 80 fénykép volt. 80 egyforma kép. A hátlapján pedig mindegyiken ugyanaz a felirat: „Érdeklik az atomtitkok? Nézze meg Leonide Moguy legújabb filmjét. E fénykép felmutatására a Warner Bross mozik 10 százalék kedvezménnyel adják a jegyet!"

45 esztendeje napirenden

Egy jól ismert amerikai író: Nore Beloff az Observer című lap cikke szerint néhány hónapi távollét után csodálkozva tért haza az Egyesült Államokba, és kijelentette, meglepi őt a harcias szellem fokozódása, és az az általános vélemény, hogy az Egyesült Államok a Szovjetunióval folytatandó háború felé halad. A CIA új főnöke villámgyorsan reagált erre — mondván: „Ez a háború voltaképpen már meg is kezdődött!"

Ha ez a kijelentés el is képeszti az olvasót az első pillanatban, voltaképpen igaz, legalábbis ami a föld alatti háborúra, a kémkedésre és a titkos hadműveletek sokaságára vonatkozik.

Az állandó szovjetellenes diverzió eseményeit is az ő tollukból idézzük. A The Sunday Telegraph című lap érdekes sorozatot indított Sache de Gramont — Titkos háború címmel.

A sorozat második folytatásában a következőket olvashatjuk:

„Miután a CIA illegális hálózat révén fejt ki tevékenységet a Szovjetunióban, óvatosabban jár el, mint sok dicstelen elődje. Született amerikaiakat nem küld titkos megbízatással a Szovjetunióba. Az ilyen ügynökök bármilyen jól is megtanulnák a nyelvet és szokásokat, bármilyen hitelesek is lehetnének titkos jelentéseik, nagyon kevés volna a valószínűsége annak, hogy élni tudnának a szovjet társadalomban. Más a helyzet nálunk. New Yorkba megérkezhet valaki egy bevándorló vízummal, egy karton utazótáskával és gyenge angol kiejtéssel, mégis már ott a helyszínen elvegyülhet a tömegben. Egy amerikai ügynökkel viszont Oroszországban mindennap csodának kell történnie, hogy megússza a dolgot."

1949 óta a CIA tökéletesítette az egykori fehéroroszok és azok leszármazottai Szovjetunióba küldésének technikáját. A felszínen semmi sem köti ezeket az ügynököket az amerikai hírszerző szolgálathoz, legtöbbjük tagja az NTS-nek, egy Frankfurtban működő emigráns szervezetnek, amely már a 30-as évek óta küld ügynököket a Szovjetunióba, és „ismeri a dörgést". Az NTS-en és más emigráns szervezeteken keresztül azonban a CIA hatékonyan ellenőrzi ügynökeit, irányítja kiképzésüket és megbízásokat ad nekik. Az ügynökök vagy különleges felderítő feladat elvégzésére utaznak el, és később visszatérnek, vagy beépülnek a szovjet társadalomba, akár mint pillanatnyilag „alvó" („Sleepers"), akár mint aktív hírszerzők.

A szokásos útvonal Nyugat-Berlinen, Kelet-Németországon, majd valamelyik szocialista államon át vezet.

Az ügynököket kiképző táborok szétszórtan megtalálhatók az egész földön. Az egyetemszámba menő Fort Bragg mellett még az alábbiak ismertek: különleges békaember kiképző tábor van Yokohamában és külön iskolák készítenek fel a határsávokon való átjutásra. [Poolesville-ben (Maryland) és Fairfaxban (Virginia), Kaufbeurenben (Nyugat-Németország).] Egy München környéki repülőtéren (50 mérföldnyire a várostól) az ejtőernyős ugrást gyakorolják az ügynökök. Landsbergben szabotázsiskola működik, ahol az egyik elfogott kém szavai szerint: „Megtanítottak minket vonatot kisiklatni, tönkretenni a vasút síneket, hidat felrobbantani és fegyvergyári szabotázsakciókat végrehajtani. Kioktattak, hogyan kell használni a Bockford-gyutacsot, robbanótölteteket, elektromos gyújtófejeket. Gyakoroltuk a gyúlékony anyaggal töltött kis csövek felrobbantását, amelyek cigarettadobozokban voltak elrejtve. Láttunk oktató filmeket arról, hogyan kell felgyújtani gyárakat, hogyan kell behatolni hivatalos intézményekbe, és hogyan kell titkos dokumentumokat megszerezni."

Külön „tudományág" a kémiskolák tananyagában a felderített anyagok továbbítása futárral, rádióval, rejtjelzett üzenettel.

A kémközpontokban nem elégszenek meg az anyagok beszerzésével, hanem sokoldalúan ellenőrzik is azok hitelességét, pontosságát.

Ezután a híranyag az értékelő központba kerül, ahol megkezdődik az érdem szerinti besorolás. E műveletnél az a főfeladat, hogy összehangolják a sok felől összehordott adathalmazt és bizonyos egységes értelmet adjanak neki.

Sok fontos értesülés olvasható ki az újságok híranyagának sorai közül, a termelési és tudományos krónikákból. Ezért tanulmányozzák itt nagy figyelemmel a szocialista országok sajtóját.

A „hivatalos" ügynökök mellett egyre terjed az „amatőrök" felhasználása. A CIA ezt a módszert „hazafias informátor" technikának nevezi. Diákok, tanárok, üzletemberek vagy a Szovjetunióba utazó turisták kapcsolatot tartanak fenn a CIA-val és annak utasítására „kisegítenek". A Szovjetunióba utazó amerikai állampolgárok előtt ezt az „amatőr hírszerzési tevékenységet" a CIA összekötők igyekeznek elbagatellizálni és teljességgel veszélytelennek minősíteni.

Robert Berling „megdolgozásánál" a hazafiságra utalás volt az egyik legdöntőbb érv. A 28 éves értékesítési ügynök 1960 augusztusában határozta el, hogy 10 napos látogatásra utazik a Szovjetunióba. Később elmondotta, hogy indulás előtt megkereste a CIA egyik ügynöke és felkérte bizonyos „elméleti megfigyelések" folytatására szovjetunióbeli útja során. Mint kiderült, a CIA embere Robert Berling nevét az egyik New York-i utazási irodában szerezte meg. Berling megjegyezte, hogy pénzt nem ajánlottak fel neki a munkáért, de ködös kifejezéseikkel megcsillogtatták előtte, hogy „nem lesznek hálátlanok".

Robert Berling esete is bizonyítja, hogy az amerikai kémszervezetek nem hagynak kiaknázatlanul semmilyen lehetőséget.

Például 1960-ban a New York-i szovjet kiállításon kommunistaellenes orosz emigránsokat bíztak meg, hogy elegyedjenek beszélgetésbe a kiállítás személyzetével és derítsék fel, melyikük hajlandó az Egyesült Államokban maradni? Jól

fizetett állást ajánlottak és letelepedési engedélyt ígértek. De mindez nem járt eredménnyel.

A kémkedésnek ma is eszköze a zsarolás, és a szekszuális vonzerő kihasználása. Mégis elfogadott az a vélemény, hogy Mata Hari kora már a múlté. Mint Allen Dulles egy ízben megjegyezte:

„Sokkal könnyebb ma valakinek egy lehallgató műszert elhelyezni a szobájában, mint egy kémnőt az ágyában. Vannak azonban esetek, ahol már minden csődöt mondott és az ódivatú csábítási praktikák mégis diadalmaskodnak. S ehhez járul az a szakvélemény is, hogy a hírszerzők sikere nagyon sokban múlik azon, milyen hatékonyan tudják a nőket kiküszöbölni az életükből."

A földi kémkedésben elszenvedett sorozatos kudarcok miatt az amerikai agresszív körök egyre leplezetlenebbül törnek a számukra — ő szerintük — nagyobb biztonságot jelentő magas légtér felé. Ezért nem veszik le a napirendről minden elnöki ígéret ellenére sem a kémrepülőgépek alkalmazását.

Mint ismeretes, 1961 nyarán újabb U-2-es gép berepüléséről adott hírt a szovjet kormány jegyzéke. Augusztus 30-án 19 óra 21 perckor (moszkvai idő) Távol-Keleten, Juzsno Szahalinszk körzetében, felderítést folytatott az amerikai kémrepülő mintegy 65 kilométernyire a Szovjetunió légterében, a Szovjetunió területe és felségvizei fölött.

És ezzel egy időben az amerikai légierő egy C-47 mintájú gépe Észak-Vietnam fölött manőverezett egészen addig, amíg a helyi légvédelem le nem lőtte. A gép maradványainak átkutatása közben bebizonyosodott, hogy a gép nagy tömegű kémfelszereléssel érkezett, kis méretű gyorstüzelőkkel, nagy hatósugarú rádiókkal, hamis bankjegyek és igazolványok tömkelegével.

És ugyancsak ebben az időben jelent meg a Kínai Népköztársaság légiterében is egy U-2-es felderítő gép, amely épp olyan sorsra jutott, mint annak idején a dicstelen előd, Francis Gary Powers.

Ha nincs is igaza azon amerikai véleménynek, hogy a személyes bátorság, az egyéni eredmények háttérbe szorulnak a modern, sőt mondhatni superkémtechnika mögött, mindenesetre tény, hogy hatásosabb és éppen ezért egyre inkább előtérbe kerül a kozmikus térség is, mint a felderítés többékevésbé eddig szűz területe. Bár az ember behatolt már ebbe az atmoszférán túli térségbe, és harci eszközöket is vitt magával, de a világűr meghódításában elért sikereket csakúgy mint a tudomány többi vívmányát, az Egyesült Államokban igyekeznek mindenekelőtt katonai célokra felhasználni.

Az US Air Force (Légierő) nemcsak parancsnoki állásokat szándékozik a világűrbe kihelyezni, hanem egy egész támaszpontot is. Terveik szerint ehhez a hírközlési eszközök bonyolult hálózatával, furfangos megfigyelő eszközökkel, javítóműhelyekkel, utánpótlási állomásokkal és az űrhajók felkészítéséhez és újrafelszereléséhez szükséges minden eszközzel kell rendelkezniük, hogy később a kozmikus flottát „szétszórják a csillagok között, teljesen felkészítve a hallgatag, dermesztő végtelenségben való hadviselésre".

E katonai körök nagy figyelmet fordítanak a kozmikus támadó eszközök megteremtésére. A kozmikus háború előkészítésének egyik legharcosabb híve Dornberger, az egykori hitlerista rakétatechnika szakértő, aki ma Werner von Braunnal együtt az Egyesült Államokban dolgozik. Ő jelentette ki az Aviation Week című folyóirat hasábjain:

„A kozmoszban a fegyverek támadó rendszerével kell rendelkeznünk... Leginkább olyan bombázó rendszerre van szükségünk, amely a föld körüli pályán minden irányban keringő nukleáris bombák százaiból áll." S ez nemcsak egyszerűen az eszét, józanságát, háborúját vesztett náci rögeszméje. Írásai tükrözik az amerikai szoldateszka szándékait, amely több éves programot dolgozott ki a világűr katonai célokra történő felhasználására.

E program szerint folytatódik a kémbolygók készítése, olyanoké, amelyek felfedezik a ballisztikus rakéták fellövését, olyan kozmikus rendszereket terveznek, amelyek irányítják a

rakétahordozó atom-tengeralattjárókat, stratégiai bombázókat, meteorológiai hírközlő, felderítő űrhajók egész sorát. A jövőre nézve tervbe vették kormányozható rakétarepülőgépek üzembe helyezését, amelyek — a felderítésen túl — rakéta nukleáris fegyvert is vihetnek magukkal.

Törvényszerű, hogyha egy új támadó fegyver jelenik meg, akkor az ellenfél intenzíven keresi annak ellenszerét, az ellene való védekezés eszközét. Nem véletlen tehát, hogy az utóbbi időben a világ egy sor országában tevékenyen vitatják a kozmikus elhárítás kérdését. Ez az elhárítás logikus folytatása a légvédelemnek, de ha mélyebben belegondolunk a dologba — kémbolygókról, felderítő rakétagépekről lévén szó —, a szupertechnika korának kémelhárítását is jelenti.

Amikor ma légvédelemről beszélnek, nem csupán a repülőgépek elleni harcra gondolnak, hanem a ballisztikus rakéták, a pilóta által és a pilóta nélkül irányított repülő lövedékek elleni harcra is. A jelenkori viszonyok között e „kiegészítés" nélkül gondolni sem lehetne arra, hogy a lakosságot és a fegyveres erőket megvédjék az ellenség csapásaitól.

A nyugati államok katonai körei főképpen a szputnyikelhárítókra, a vadász-szputnyikokra helyezik a fő hangsúlyt, vagyis olyan különleges űrhajókra és kozmikus berendezésekre, amelyeket legénység irányít és amelyek képesek manőverezni is. A sajtó állítása szerint az Egyesült Államok légierejének vezetői szilárdan meg vannak győződve arról, hogy a világűrben megvívandó harc nem lesz pilóta nélküli eszközök vagy robotgépek háborúja. „Mivel az emberek tömegméretekben termelődnek, az ember jóval olcsóbb az automatánál" — idézi cinikus félfogásukat egy cikkében I. Barisov szovjet tüzérvezérőrnagy, majd hozzáteszi:

„... Az amerikai katonai szakemberek most sokat beszélnek a kozmikus elhárításról, félnek a pusztító ellencsapástól. De sem a világűrben végzett atomrobbantások, sem a kémműholdak felbocsátása, sem pedig a számos rakétaelhárító szerkezet nem mentheti meg őket a megtorlástól, ha megkísérelnék a rakéta-nukleáris háború kirobbantását."

Az egykori, elmaradott feudális Oroszország, amely nemcsak életviszonyaiban, de a fegyveres erő dolgában is „Európa utolján" kullogott — a szocialista forradalom után negyvenhat évvel joggal tarthat igényt a világbéke őrzőjének címére. Fegyverzete, haditechnikai felkészültsége olyan magas színvonalú, hogy képes megsemmisítő csapást mérni minden agresszorra.

Szemben az egész világgal

Ha valakinek netán még lennének illúziói a nyugatnémet kormány békés szándékait illetően, lapozzon át néhány bonni újságot vagy hallgassa egy-két órán át a nyugatnémet rádióállomások műsorát. Drámai hangú, idegeket borzoló riportokat olvashat vagy hallhat a nyugat-berlini helyzetről. A rádió munkatársa a Gehlen-szervezet egyik, meg nem nevezett ügynökével beszélget szabotázsakcióról, amelyet az illető az NDK-ban hajtott végre. A szpíker kellemetlenül recsegő hangja a szocialista országok ellen uszít.

Maguk a nyugati publicisták is megfogalmazzák néha a kérdést: vajon valóban csak a szocialista tábor ellen irányulnak terveik? — Egyelőre talán igen... De nem lennének a porosz frigyesek, hohenzollernek, ludendorffok és természetesen Hitler vezér és kancellár örökösei, ha nem törnének világuralomra. Ma természetesen másként teszik ezt mint harminc esztendővel ezelőtt. S nemcsak politikai eszközeik raffináltabbak és sokrétűbbek, hanem a kémkedés területén is új módszereket, s új zsoldosokat alkalmaznak a régi, kipróbált fasiszta gárda mellett. Figyeljük csak!

A nyugatnémet kémszolgálat újjászervezése idején hónapokon át az tartotta izgalomban a polgári sajtót, hogy vajon ki lehet a kémszervezet főnöke. Egymás után jelentek meg az úgynevezett helyszíni tudósítások, amelyek többnyire így kezdődtek:

„Bonnban, minden reggel azonos időpontban hatalmas fekete Mercedes 300-as gördül a Schaumburg palota egyik kapuja

elé. Középkorú férfi száll ki belőle, kalapja mélyen a szemébe húzva, arcát felismerhetetlenné teszi a fekete szemüveg. A Szövetségi Kancellária díszőrsége tiszteleg neki. A titokzatos látogató a kancellárhoz siet, akihez előzetes bejelentés nélkül léphet be..."

Ki ez a titokzatos ember? Ki a Mercedes 300-as ismeretlen utasa? — kérdezgetik az érdeklődést csigázva a nyugati újságok, és ilyen válaszokat adnak:

— A nyugat legveszélyesebb embere — írja a Welt Zeitung.

— Az ezerszemű ember — dicséri a Westdeutsche Allgemeine.

— A sötétség és a titokzatosság — magasztalja a Welt am Sonntag.

— Adenauer kancellár legkedvesebb tábornoka — hódol előtte a Die Spiegel.

— Ő az a férfiú, akiről senki semmit nem tud — mondja a stuttgarti Christ und Welt.

Az utóbbi csak porhintés vagy tévedés. S ha valóban van valaki, aki nem tud róla semmit: szívesen mesélünk neki egyet-mást. Mert mi alaposan ismerjük.

A neve: Reinhard Gehlen. 1902. április 3-án született. Az apja császári tiszt volt, az anyja von Vaernewyck grófkisasszony. Az apja — felesége örökségéből — két nagy könyvkiadó vállalatot alapított, amelyek később a göbbelsi propagandagépezet szócsövei lettek. 1931-ben Gehlen, mint fiatal tiszt, megnősült. Von Seydlitz-Kurzbach gyáros leányát, a híres porosz generális dédunokáját vette feleségül.

Hitler hatalomra jutása után a 33 éves Gehlen százados a Vezérkar beosztottja lett. Manstein vezérezredes segédtisztje, majd a 18. gépesített ezred parancsnoka. A Lengyelország lerohanása során szerzett érdemeiért hadosztályparancsnokká léptették elő. (Azon 213. hadosztály parancsnokává, amely egy évvel később Franciaország letiprásában is részt vett.)

Gehlen ekkor már őrnagy, és az OKW Idegen Területi Bizottságának beszervezett ügynöke. Ez a különös bizottság tulajdonképpen Hitler vezérkarának hírszerző szerve. A fiatal őrnagy ezért működhet hadosztályparancsnoki beosztásban. A Szovjetunió elleni támadás során kapja meg az alezredesi csillagokat, és maga Hitler adja át neki az érdemkereszt első osztályát a kardokkal. Nemsokára a keleti felderítő szolgálat főnökévé lép elő. Érdemei rendkívüliek lehetnek, mert amikor Tiso, a szlovák bábállam elnöke, „vitézi keresztet" alapít, annak első példányait K. H. Frank helytartó, Jodl marsall, Speidel és Heusinger vezérőrnagy, valamint Gehlen ezredes kapja. Egy évvel később pedig már vezérőrnagy. Szép karrier, még a hitleristáknál is.

1945. január 9-én az általános hadihelyzetről Gehlen terjesztette elő a jelentést a főhadiszálláson. Kitartott Hitler mellett mindvégig. Erre utal az is, hogy amikor az 58. szovjet gárdahadosztály Németország közepén Torgaunál találkozott a 69. amerikai gépesített ezreddel, épp akkor léptette elő Hitler legutolsó és legodaadóbb híveinek egyikét, Gehlent altábornaggyá. Ez volt a harmadik birodalom történetében az utolsó tábornoki előléptetés. (Gehlen mostanában erről mélységesen hallgat).

Az igazi karrier azonban még csak ezután kezdődött. Gehlen altábornagy — csodák, csodája! — nem került bíróság elé. Az amerikai kémszolgálat aktív tisztje lett, és 59 hónapot töltött ebben a beosztásban.

Az Egyesült Államok kémszervezete nagy, titkos küldetésre tartogatta. Ezért nem lehetett róla hallani éveken át. Mintha a föld nyelte volna el. Aztán egyszer csak feltűnt. Az újságok apróbetűs, egy mondatos hírben adták tudtul a világnak, hogy Adenauer kancellár fogadta Reinhardt Gehlent. 1955. augusztus 8-át írtak akkor.

Gehlen a kancellár elé terjesztette terveit a német hírszerzés gépezetének felépítéséről, s a volt altábornagy kinevezést kapott: elnöke lett a Német Szövetségi Köztársaság kémirodájának. Személyét ettől kezdve még nagyobb titokzatosság vette körül. A kormány propagandaszervei pedig igyekeztek reklámot csinálni a kémügynökségnek.

Voltak azonban, akik nem tévesztették szem elől Gehlen urat ezekben az években sem.

A nyugatnémet kémszervezet főnökének természetesen saját, külön főhadiszállása van. Ezt Pullachban találhatjuk

meg, Münchentől délre. Azt az épületet vette birtokba, amelyet a hitleri rezsim annak idején Hitler helyettesének, Rudolf Hessnek építtetett. A kastély föld alatti bunker-rendszerrel rendelkezik, a hozzátartozó melléképületek és a park több ezer négyszögölnyi területet foglalnak el. Mindez három méter magas kőkerítéssel van körülvéve. Védelmét pontosan úgy szervezték meg, ahogy az amerikai Los Alamos-i atomkísérleti telepét. A kémközpont rendkívül szigorú ellenőrzés alatt áll, naponta más és más színű belépési engedélyeket adnak ki. Maguk az ügynökök általában soha nem léphetnek be ebbe az épületbe.

Gehlen jelenleg ötezer ügynököt alkalmaz, tehát csaknem kétezerrel többet, mint 1939-ben a fasiszta hírszerzés főnöke, Canaris tengernagy.

Egy-egy személyre ma kilencszer akkora összeg jut a költségvetésből, mint amennyit a második világháború alatt egy náci ügynökre költöttek.

Gehlennek van egy főhadiszállása Bonnban is. A szervezet törzsparancsnoksága a nyugatnémet fővárosban található (a Koblenzerstrasse 139—141. számú házban). Minden nagyobb városban vannak kirendeltségei, s ezek mind fedőnév alatt működnek. A hamburgi központ például (címe: Am Langen Zug 1—2) az „AGRO" cég neve alatt. A manheimi kirendeltség a „Schönlein" Művek egyik irodájában talált magának helyet a Robert Blumstrasse 33. számú házban.

Gehlen embereinek 57 százaléka már a Canaris-féle hitlerista kémszervezetnek is dolgozott. Beosztottainak 25 százaléka a volt Waffen SS sorából tevődik össze. Ők végzik a „piszkos" munkákat. Szép számmal vannak persze volt gestapósok, katonatisztek és detektívek is közöttük. Cox, az egyik legismertebb, a háború alatt hadosztályparancsnok. Netke csoportvezető tábornok volt. Így sorolhatnánk tovább.

A szervezetben vannak tisztek, hivatalnokok, alkalmazottak, önkéntes együttműködők és úgynevezett presszionált ügynökök. Mások foglalkoznak az áldozatok kiszemelésével, beszervezésével, s mások a velük való találkák lebonyolításával. A legfontosabb, leghasznosabb ügynököket „Quelle", azaz forrás néven tartják nyilván. A „P-quelle" jelzésűek

alkalmasak arra, hogy betegyék őket akár a legfontosabb állami funkciókba is, illetve beépítsék a külföldi politikai pártokba. Az „Ü-quelle" jelzésűeknek joguk van felülvizsgálni az egyszerű ügynökök jelentéseit. Az „R-quelle" ügynökök, meghatározott céllal utaznak — többnyire külföldre.

S maguk az ügynökök? Hadd mutassunk be közülük kettőt.

Franz Göring, Hamburgban lakik, a Stellbergstrasse 45-ben. (31-ben lépett be az SA-ba, 1932-ben a nácipártba, tagsági könyvének száma: 938997). Az SA-nál obersturmführeri rangot ért el. 1936-ban átlépett az SS-be. SS igazolványának száma: 308171 volt. A Biztonsági Szolgálat főnökségén teljesített szolgálatot. Parancsnokai Heidrich és Kaltenbrunner voltak. Eredeti foglalkozása mészáros volt.

Ma a Lengyelország ellen tervezett diverzió irányítója. Öt fedőnevet használ, de ma már a „hivatalos" neve is hamis: Wilhem Tóbiás. A stuttgarti rendőrség erre a névre állította ki neki 1957. május 21-én a BR-BW 29046102 számú személyi igazolványt.

A másik ismert ügynök, akiről a példa kedvéért megemlékezünk, a W-16601 számú gépkocsi sofőrnője, Käthe Steinman. Szintén Hamburgban lakik, a Hohe Weide 50 szám alatt. A Gehlen szolgálat központjában a következőket jegyezték fel kartonjára: „Szolgálatkész, készen áll a bevetésre, természetes esze van. A férje bátor tiszt volt, hadnagyi rangban, kitüntették a lovagkereszttel. Käthe Steinman hűséges német."

Végül néhány adat Gehlen elnök úrról is.

Reinhard Gehlen magánlakása a dél-bajorországi Stamberg-tó mellett fekvő Bergben van, a 68. számú épületben. Katharina lánya, a müncheni kereskedelmi főiskolán tanul, mégpedig idegen néven. Gehlen szintén nem használja a saját nevét, névjegyein ez olvasható: Dr. Schneider.

A hivatalában doktornak szólítják, szolgálati fedőneve pedig, (ezen a néven szerepel az amerikai kémszolgálat nyilvántartási lapjain): a 30-as számú ügynök.

Talán e néhány adat és portré betekintést nyújtott a Gehlen-szervezet boszorkánykonyhájába. S hogy miféle terve-

ket főznek benne, azt ma már világszerte egyre több ember ismeri fel. A bonni politikából való kiábrándulásnak, s a vele való szakításnak adott kifejezést többek között Adam von Gliga nyugatnémet százados is, akit most bemutatunk. Magas beosztást és jól fizetett állást hagyott ott, hogy új életet kezdjen a Német Demokratikus Köztársaságban.

— A kék fedelű dossziéra, amelyben a tervek voltak, ez a szó volt írva: „Titkos." A belső oldalon angolul is ott áll a hírszerzés titkos iratainak állandó mottója: „For Eyes Only" (Csak szemnek). Akik bele tekintettek, aláírásukkal igazolták, hogy áttanulmányozták a terveket...

Mindezt egy magas, széles vállú, napbarnított arcú fiatalember mondta el, akinek mozgásán, minden mozdulatán látszott, hogy egyenruhához szokott. Valóban, Adam von Gliga katona volt, néhány órával előbb még a Bundeswehr különleges beosztású tisztje. Több mint két esztendőn át Kammhuber vezérőrnagy mellett teljesített szolgálatot, s mint az új Luftwaffe „tanácsadójának" segédtisztje a legtitkosabb dossziékba is betekinthetett.

Most a sajtó képviselői előtt elmondta, mit ábrázoltak a vezérkari térképek, amelyek a kék dosszié oldalára voltak ragasztva, német precizitással, nylon alá. Vastag kék nyilak futottak át ezeken a térképeken, nyilak, amelyek mindahány Drang nach Ostent jelentettek, Prága, Budapest, Berlin irányába mutattak. Ausztrián egy vastag kék vonal húzódott keresztül, amelyik Passautól kiindulva a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot karolja át és a Lengyel Népköztársaságot a Német Demokratikus Köztársaságtól választja el.

Bebizonyosodott mindazok előtt, akik még hittek a bonni kormány békeszólamainak, hogy Nyugat-Németország ma éppúgy villámháborús terveket kovácsol, mint egykor a hitleri vezérkar.

Gliga a Kammhuber mellett töltött évek során megismerkedett a Bundeswehr több vezető tábornokával, így többek között Speidellel, Heusingerrel, Huthtal. Elkísérte Kammhubert a különböző NATO-országokban végzett ellenőrző útjára is. Amikor elolvasta gazdájának Neues Gehirn (Új ész) cím alatt összegyűjtött titkos katonapolitikai iratait, megerősödött benne az a meggyőződés, hogy ezek a tervek Németország demokratikus jövőjének a legteljesebb feladását jelentik.

A Bundeswehr vezetők bizalmas amerikai utazásairól is beszélt a százados.

— Egy ízben Steinhoff tábornokkal együtt vártuk a repülőtéren az USA-ból hazatérő Kammhubert. Landolt a gép, aztán még zúgott a motor, amikor a tábornok leszaladt a lépcsőn és elfelejtkezve tábornoki mivoltáról, karon ragadta Steinhoffot (aki a nyugatnémet Légierő Irányító Osztályának a vezetője) és szinte mámorosan harsogva mesélte neki, hogy a „NIKE"-ot megvásárolja a légierő számára, bármit kérnek is érte, olyan „csodálatos"... csak azt kell kieszközölni még, hogy atomfejjel szállítsák...

És végezetül, hogy a kép teljes legyen, Gliga egy részletet olvasott fel abból a beszédből, amelyet Kammhuber generális a fassbergi tiszti iskola első évfolyamának végzős növendékei előtt tartott.

„Teljesen bizonyos — mondta öntelten a tábornok —, hogy a közeljövő meghozza nekünk azokat a fegyvereket, amelyek ellenfeleinket radikálisan megsemmisítik. Nyilván értik, hogy a Bundeswehr atomfelfegyverzésére gondolok. Ha ez megtörténik — amelyre készülni már most is kötelességünk —, akkor az ellenfél a holtnál is halottabb lesz!"

Azóta megszületett az „Emlékirat", azaz a Bundeswehr vezetőinek világfelháborodást kiváltó követelése, amelyben interkontinentális rakétákat „igényelnek". Köztudott dolog, hogy a tervezet kidolgozásában aktívan közreműködött Hitler legbizalmasabb katonai szakértője, a hírhedt háborús bűnös, Mannstein tábornok is.

Korunk nyugatnémet politikusaira jól illik a Bourbonokról szóló mondás:

„Semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek a történelemből!"

Ám az a felháborodás, amellyel a világ közvéleménye az „Emlékirat"-ra válaszolt, rádöbbentette Bonn tábornokait a valóságra.

Kissé elszámították magukat.

Naponta húsz órán át sugározza műsorát a RIAS Berlin rádióadó, amely Nyugat-Berlinben működik. Meg kell hagyni, tánczenei műsora időnként valóban jó. A RIAS adót azonban nem azért tartják fenn az amerikaiak, hogy rock and rollt sugározzon. Még csak azért sem, hogy csupán uszító híradásokat sugározzon a Német Demokratikus Köztársaság felé. A RIAS valójában kémközpont, egyike a legnagyobb nyugati kémügynökségeknek és Nyugat-Berlinben, vagyis tulajdonképpen a Német Demokratikus Köztársaság szívében működik.

A RIAS-t 1945-ben alapította az amerikai Charles S. Lewis. A State Department-nak és az USIA-nak van alárendelve, s nemcsak a Német Demokratikus Köztársaság és a szocialista országok ellen folytatott uszítás eszköze, hanem közvetlen kémtevékenységet is folytat az NDK ellen. Utasításait a nyugat-németországi és nyugat-berlini amerikai hatóságoktól kapja és azok is ellenőrzik a RIAS-nál folyó munkát.

Az Egyesült Államok titkosszolgálatának legfőbb vezetője jelenleg az Egyesült Államok külügyminisztériumának egyik különleges osztályán keresztül irányítja a külföldön levő amerikaiak ötödik hadoszlopát, s így a RIAS-t is.

Eleanor Dulles, európai különmegbízott különösen sok gondot fordít a RIAS-ra. Nincs e szervnek egyetlen olyan fontosabb akciója sem, amelynek végrehajtásában ne venne részt személyesen. Ezért látogat rendszeres időközönként Nyugat-Berlinbe.

Ifj. Herbert Hoover, a RIAS fennállásának tízéves jubileuma alkalmából az „előőrs-tevékenységről" beszélt, amelyet a RIAS az úgynevezett „szabad világ" számára kifejt.

W. B. Jackson, a lélektani hadviselés hivatalának főnöke.

Ő a RIAS által megrendezett számos bűncselekmény és rágalomhadjárat szellemi szülőatyja.

Lucius D. Clay tábornok, a Morgan-csoport üzlettársa és egyik vezetője a „Szabad Európa" Bizottságnak, amelynek szolgálatában a „Szabad Európa" rádióadó és a RIAS rádióállomás áll.

A RIAS igazgatója jelenleg Klieforth, aki előzőleg az Amerika Hangja európai osztályának vezetőjeként szerzett gyakorlatot a háborús uszításban és a kémtevékenység szervezésében. Klieforth 1959 januárjában váltotta fel elődjét, Lawrence B. Dalchert, a CIC, az amerikai titkosszolgálat őrnagyát.

A RIAS legfontosabb osztálya a politikai főosztály, amelynek az amerikai Gordon A. Ewling a vezetője. A politikai főosztályhoz tartozik a belpolitikai osztály, három részleggel.

1. Katonai rovat. Érdeklődési területe: a Német Demokratikus Köztársaság néphadserege, népi rendőrsége és általában a Varsói Szerződés tagállamainak fegyveres erői. Ennek a rovatnak ügyintézője Johann Parsemow, fedőneve Zerbe. Parsemow 1941-ig egy dessaui Junkers-üzem igazgatója volt, később pedig őrnagy a hitlerista légierők minisztériumában.

2. Gazdasági és ipari rovat. Ennek a munkaterületnek Thum asszony a vezetője, akinek Stein a fedőneve. Thum asszony sokáig volt a Gestapo munkatársa.

3. Hatóságok, pártok és tömegszervezetek kérdései rovat. Ennek Hans Fröhnel a vezetője, aki az Ernst fedőnevet használja. Egykor a náci Wehrmacht tisztje volt.

A RIAS gyermekadását Fritz Genschow színész vezeti, akit „Tóbiás bácsinak" neveznek. A charlottenburgi 128-as számú rendőrségi körzet tisztviselői 1953-ban tetten érték és letartóztatták homoszekszuális üzelmek miatt.

A RIAS a legagyafúrtabb módszerekkel igyekszik műsorát az ügynöktoborzás szolgálatába állítani. Számos megbízottat tart, akik a belpolitikai osztálynak vannak alárendelve, s az a feladatuk, hogy éttermekben, áruházakban, pályaudvarokon, mozik előtt és különböző rendezvényeken ügynöki tevékenységre alkalmas NDK lakosokat kutassanak fel.

A RIAS látogatóit bevált ügynökök kérdezik ki, s ha hajlandók kémtevékenységet folytatni, Kirstatter doktornak, a CIC összekötő iroda vezetőjének adják át. Ő dönt arról, hogy az illető látogatót bevonják-e az aktív kémtevékenységbe. Ha néhány próbát kiállt, a RIAS átadja a beszervezett személyt véglegesen az amerikai ügynököknek és a CIC-nek rendelik alá. Megállapítást nyert, hogy a RIAS ügynöktoborzói minden beszervezett ügynök után meghatározott províziót kapnak.

A RIAS tehát nemcsak a „saját szakállára" dolgozik. Különböző titkos szolgálatok fizetett felhajtója és közvetíti azok utasításait az NDK-ban beszervezett vagy az NDK-ba becsempészett ügynököknek. Embereit kémkedéssel, gyújtogatással, gépek és berendezések rongálásával, a lakosság ellátását zavaró intézkedésekkel bízza meg. Igyekszik hazugsággal és uszítással zavart kelteni.

Az NDK sajtója néhány héttel az 1953. június 17-i fasiszta puccskísérlet után dokumentumokkal bizonyította, hogy a puccs egyik fő szervezője a RIAS volt.

A RIAS az 1954. évi januári berlini négyhatalmi konferencia idején azért dolgozott, hogy a konferenciát, legalábbis a német kérdésben zsákutcába juttassa. Ezzel a RIAS kifejezte az Egyesült Államok Lélektani Hadviselés Hivatalának szándékát és annak megvalósításában egyik legfontosabb eszközévé vált. Erről tanúskodik a RIAS vezetője által kiadott következő utasítás:

„Az igazgatóságnak tudomása van róla, hogy munkatársaink élesebb irányzatot kívánnak az SBZ-nak szóló politikai adásokban (SBZ alatt a Német Demokratikus Köztársaságot értik). Az illetékes helyekkel folytatott megbeszélés után megadjuk az utasításokat, amelyek lehetővé teszik egy keményebb irányzat követését. A négyhatalmi konferencia megfenekléséig azonban fenn kell tartani a mostani irányzatot."

Pénzzel és zsarolással szervezi be az ügynökeit. Az NDK-ban leleplezték Coldewey RIAS ügynököt, aki Paul Marko fedőnéven folyamatosan szállított adatokat a RIAS gazdasági és ipari osztályának, személyesen Thum asszonynak, munkahelyéről, a Karl Marx Stadt-i vaskohászati kombinátról. Coldewey azt a feladatot kapta, hogy munkahelyén további személyeket szervezzen be az amerikai titkosszolgálatba.

Annemarie Michaelis letartóztatott amerikai ügynöknőt katonai kémkedéssel bízták meg. Azt az utasítást kapta, hogy a RIAS által megadott nyugat-berlini fedőcímekre tájékoztató jelentéseket küldjön. A szovjet hadseregre vonatkozó katonai információkat kellett gyűjtenie.

Az NDK legfelsőbb bírósága által 1956. január 27-én elítélt Halm nevű ügynöknő 1950-ben a nyugat-berlini Vöröskereszt szervezethez fordult bizonyos felvilágosításért és onnan a RIAS-hoz irányították. A RIAS-nál Euler dr. felszólította, hogy közvetítsen kémjelentéseket a Német Demokratikus Köztársaságból. Később összehozták Thum, azaz Stein asszonnyal, a hírhedt ügynöknővel, s a „Queck" fedőnevet kapta. 1953 elején Stein az amerikai titkosszolgálatnak adta át. Ott „Elisabeth Span" lett a neve, s megbízóinak utasítására a népi rendőrség laktanyáiról, katonai berendezéseiről küldött vázlatokat és fényképeket. Bűncselekményeiért mind a RIAS, mind az amerikai titkosszolgálat fizette.

Az 1957. szeptember 3-án a potsdami kerületi bíróság által elítélt Hinrich nevű ügynök egykor a nácipárt tagja volt. Éveken át politikai, gazdasági és katonai jellegű híreket szállított „Thomas" és „Norbert" ügynököknek, s ehhez felhasználta gyakori szolgálati utazásait Berlinbe. Részletes adatokat szolgáltatott Schwerin kerület energiagazdálkodásáról.

A RIAS-t az Egyesült Államok külügyminisztériuma is finanszírozza. A pénz az Egyesült Államok nyugat-berlini misszióján keresztül jut el a rádió vezetőihez. Ezenkívül más pénzösszegeket is rendelkezésükre bocsátanak a Ford, a Rockefeller és a Carnagie-alapból, a „kommunizmus elleni harcra".

Ez az ügynökség csak egyike a Nyugat-Berlinben működő kémszervezeteknek. Ezek után érthető, hogy miért akadályozzák foggal-körömmel bizonyos amerikai körök, a RIAS urai a berlini kérdés békés rendezését. Pedig a napnál világosabb, hogy e probléma megoldása halaszthatatlan feladat.

Hiszen, amikor a Szovjetunió, Amerika, Anglia és Franciaország megegyezett a német főváros négyhatalmi megszállásában; időleges megszállásról volt szó, s nem arról, hogy a nyugati hatalmak által megszállt városrészek imperialista kémközpontok legyenek egy demokratikus, békeszerető ország szívében.

Az első világháborús Nachrichten Bürót az évek során felváltotta Canaris tengernagy hitlerista kémhálózata, de a Harmadik Birodalommal együtt ezt is elsöpörte a történelem. Sötét árnyai azonban megmaradtak, ujjászülettek, és élnek, szaporodnak a bonni szövetségi államban.

Hazajáró kísértetek

1962. július 28-án a Magyar Távirati Irodát felhatalmazták az alábbiak közlésére.

„A Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségétől nyert értesülés szerint Billnitzer Ernő volt altábornagy budapesti lakos 1962. július 23-án bejelentést tett a Magyar Népköztársaság Legfőbb Ügyészségén önmaga és Zákó András volt vezérőrnagy, müncheni lakos, a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége név alatt működő ellenséges emigrációs szervezet vezetője ellen. A bejelentő feltárta Zákó András és a vezetése alatt álló szervezetnek a Magyar Népköztársaság ellen folyó aknamunkáját.

Zákó András a Magyar Népköztársaságban »Ötödik hadoszlopot« akart kiépíteni. Billnitzert is felhívta, hogy szerezzen és szolgáltasson számára kémadatokat, ezenkívül népszerűsítse Magyarországon a »Magyar Harcosok Bajtársi Közösségét«, főleg Zákó személyét. Billnitzer Ernő vállalkozott ugyan a kémkedésre, azonban rádöbbenve, hogy amennyiben a vállalt feladatot teljesíti, súlyosan vét hazája és az állampolgári hűség ellen, azok teljesítését meg sem kísérelte, s az esetleges következményeket is vállalva, bejelentését megtette.

Büntető Törvénykönyvünk 131. §. 5. bekezdésének rendelkezése értelmében: — Nem büntethető az a magyar állampolgár, aki bár vállalkozik a kémtevékenységre, de ténylegesen kémtevékenységet nem fejt ki, amennyiben a hatóságoknál önként jelentkezik és a kémszervezettel való kapcsolatát teljes részletességgel feltárja.

Tekintve, hogy Billnitzer Ernő a törvényben írott feltéte-

leknek maradéktalanul eleget tett, ellene a törvény kötelező rendelkezése alapján büntető eljárás nem indult."

Zákó András, bár ismert figurája volt az úri Magyarországnak, azok közé tartozott, akik szerettek a háttérben maradni és onnan irányítani. Zákó vezetésre termett, erős, kemény egyéniség, akiből még nagy haszna származhat az ABN-nek — ez áll róla a Gehlen szervezet által kitöltött nyilvántartási lapon, az pedig ismeretes, hogy az ABN (Antibolsevist Block of Nations) a legszélsőségesebb jobboldali emigránsok gyülekező helye.

A nyugati sajtó hírt adott arról, hogy „A NATO párizsi tanácskozásán a magyar szabadságharc ügyének két tapasztalt képviselője is jelen volt: Zákó András volt vezérőrnagy és Kisbarnaki Farkas Ferenc, volt vezérezredes."

Volt nyilas tábornok, ma Gehlen ügynök, szabadságharcos álarccal az észak-atlanti agresszív tömb tanácskozásán! Ismerkedjünk meg velük alaposabban:

München, Wilhelmstrasse 25. Itt lakik az extábornok, aki ma is megköveteli magának a „Herr General" megszólítást. 60 év körüli, mindig a legújabb divat szerint öltözködik. Civilben jár, de segédtisztje, személyes testőre soha nem marad el mellőle.

Gróf Zieronti László, volt huszárszázados percre sem téveszti szem elől főnökét. Néhány évvel ezelőtt ennek az iszákos, jellemtelen embernek szerette el Zákó a feleségét, de Zieronti ezt egyáltalán nem vette szívére, és békés harmóniában élnek azóta is — hárman.

Az MHBK székhelye és központi irodája ugyancsak Münchenben, az Ohlmüllerstrasse 15. számú ház harmadik emeletén működik. Itt ülésezik a vezetőség, a törzs, a szervezési, a propaganda — és a kémértesülések feldolgozására hivatott testület, és az már csak természetes, hogy ez a vezérkar szoros együttműködésben dolgozik Gehlenékkel. Az ő utasításuk volt az is, hogy ne rendezzenek be parádés székházat maguknak, dolgozzanak csak a háttérben, hiszen tevékenységük igazán nem való nyilvánosság elé.

Az MHBK ugyanis közönséges kémszervezet — az amerikaiak kémügynöksége. Ezért kellett Zákónak elköltöznie

Ausztriából, ahol hosszú ideig élt. Az osztrák államszerződés ugyanis arra kötelezi Ausztriát, hogy ne engedélyezzen területén más országok ellen irányuló katonai tevékenységet.

Zákó tehát átköltözött Münchenbe, de azért Ausztriában is tart fenn lakást, Adsam bei Solbad Hallban, a Gasthause Bogner nevű vendégfogadó első emeletén. Itt havonként körülbelül egy hetet tölt, mert innen közvetlenül tudja irányítani a Magyarország ellen irányuló kémtevékenységet. Adsam bei Solbad Hall ugyanis nem messze fekszik Innsbruckról, amely a fasiszta magyar emigráció egyik fő fészke. Amíg Zákó Münchenben tartózkodik, addig az Innsbruckban székelő ügynökök gyűjtik számára a szükséges értesüléseket.

S hogy milyen értesülések szükségesek? Elsősorban is nevek és kompromittáló adatok olyan személyekről, akik menekültként élnek Ausztriában vagy Nyugat-Németországban, vagy évek óta lágerban, vagy olyan körülmények között, amelyből szabadulni szeretnének. A legkülönfélébb körmönfont és csalárd eszközökkel, ígérgetéssel, ha kell munkavállaló lapokkal, vonat és repülőjeggyel csábítják, kényszerítik áldozataikat olyan helyzetbe, amelyből már nincs visszaút. Zákóék szervezetét azért pénzeli az ABN és rajta keresztül a Pentagon, hogy ügynököket szállítson Fort Braggba és a többi kémiskolába.

Mr. Zákó nem most kezdte a szakmát. Temes vármegye egykori főispánjának fia Nemes Rezneki vitéz Zákó András már az első világháború után beállt a VKF/2 — a horthysta hadügyminisztérium hírszerző szervezetének — szolgálatába. Előbb Romániában tevékenykedett, de ott letartóztatták és csak 1930 körül tér haza Magyarországra fogolycsere útján. Visszatérése után különböző vezérkari beosztásokban látjuk, de az egész szervezet élére csak 1944. október 16-án kapja meg kinevezését — Szálasi Ferenctől. A nyilas csőcselék kémfőnöke kegyetlenségével, a letartóztatottak kínoztatásával tette hírhedtté nevét.

Zákó, mint a VKF/2 osztályának főnöke, legmegbízhatóbb tábornoktársát, vitéz Kisbarnaki Farkas Ferencet küldte Sopronkőhidára a vezérkari főnöki hadbírósághoz, hogy ítél-

kezzék Vattay, Veres, Lázár, Utassy, Kuthy és Hardy tábornokok felett, akik részesei voltak a fegyverszüneti szerződés előkészítésének. A bíróság Hardyt halálra ítélte, másokra pedig súlyos börtönbüntetéseket szabott ki. Hardy később megmenekült, s ma az Egyesült Államokban él. Egykori halálraítélőinek legnagyobb bosszúságára nem kíván velük egy frontban dolgozni.

Zákó és Kisbarnaki Farkas munkája ma is összefonódik. A NATO konferencián — 1960. december végén Párizsban —, ahol egy szovjetellenes háború lehetőségeit vitatták meg, mindketten hosszan beszéltek egykori tapasztalataikról és mindketten kiálltak az amerikai politika mellett. Ez azonban egyáltalán nem csodálatra méltó, mert hiszen végső soron mindketten onnan kapják fizetésüket.

Kisbarnaki Farkas Ferenc ma a nyugat-németországi Arnstorf nevű falucskában él, Alsó-Bajorországban, de luxuskocsijával ő is gyakran átrándul Ausztriába. A volt vezérezredes útja nyílegyenesen vezetett az Osztrák—Magyar Monarchia hadseregétől az amerikaiak zsoldjáig.

Kismartonban született 1892-ben. Az első világháborúban kadét, 1923-ban elvégzi a hadiakadémiát, és 1938-ban már a Ludovika Akadémia parancsnoka. 1943-ban hadtestparancsnok, és a Legfelső Honvédelmi Tanács vezértitkára. Mintapéldánya a monarchia korából származó hivatásos tisztnek, a porosz militarizmus leghűbb majmolójának. Amikor a nyilasok — a Gestapo és az SS segítségével — puccsal eltávolították helyéről a fegyverszünetet proklamáló kormányzót, Kisbarnaki Farkas Ferenc az elsők közé tartozott, akik hátat fordítottak Horthynak és Szálasi kezébe letették a hűségesküt. Mi tagadás, az öregedő katona jócskán rendelkezett fronttapasztalatokkal, de parancsnoki talentumát jobban szerette — úgymond — a mögöttes területeken hasznosítani. Ma már egyre több adat áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a fegyverszüneti proklamációt követő napok zűrzavarában hány megtorló intézkedésre adott parancsot. Egy dokumentumgyűjtemény, amely nemrégiben jelent meg Magyarországon, szemtanúk vallomásával bizonyítja, miként gyilkoltak le árpádsávos karszalagos nyilas katonák és halálfejes magyar SS-ek 1944. október 17-én három és félezer embert a bonyhádi réten. A legyilkoltak között kétezer zsidó munkaszolgálatos és ezerötszáz olyan katona volt, aki egy provokáció áldozataként kinyilvánította leszerelési szándékát.

Hogy ebben a tömeggyilkosságban milyen szerepe volt Kisbarnaki Farkas Ferencnek, arra vonatkozólag értékes felvilágosítást ad az alábbi parancskivonat:

„Ezekben a napokban végzett önfeláldozó, odaadó, határozott és katonás magatartásért Magyarország nemzetvezetője, Szálasi Ferenc Kisbarnaki Farkas Ferencet november 1-én soron kívül vezérezredessé előléptette."

Ő volt egyébként az „Országos Elhelyezési Kormánybiztos", s ebben a beosztásban ő adatott fegyvert a 14—15 éves fiataloknak. Páncélököl kiképzésben részesítette a leventéket, 5 hold földet ígérve minden kilőtt szovjet páncélosért. Amikor az Elhelyezési Kormánybiztos kiszorult az országból, előbb Ausztria, majd később Németország mögöttes területein próbálta frontra hajszolni a több ezer kihurcolt magyar fiatalt.

A kalandor exvezérezredes már 1946-ban nagyarányú szervezkedésbe kezdett. 1947-ben Altöttingben még azt tervezte, hogy megválasztatja magát magyar államfőnek, de miután Habsburg Ottó nyomdafestéket nem tűrő hangú levelében tiltakozott ez ellen, be kellett érnie a Magyar Szabadság Mozgalom nevű fasiszta emigráns szervezet elnökségével.

Ennek a mozgalomnak illusztris tagja Gömbös Ernő volt százados is. Ma Ausztriában él Grazban, egy faipari vállalatnál számfejti naphosszat a munkabéreket. De amint a helyi rendőrség megfigyelte, költekező életmódja egyáltalán nincs arányban szerény jövedelmével. Végül is a következő „apróságok derültek ki. Gömbös, Kisbarnaki Farkas Ferenc ügynöke és egyben összekötője is a Deuxième Bureau-nál, a francia titkosszolgálatnál. Ezt a bonyolult munkát közmegelégedésre végzi és ezzel igyekszik meghálálni azt a bizalmat, amelyet a franciák már 1946 óta tanúsítanak irányában, megmentve Szálasi egykori parancsőrtisztjét a börtöntől.

Gömbös számos háborús bűncselekményt követett el, és meg kell hagyni, hogy ebben családi hagyományokat is követett. Oda jutott el Szálasival 1944-ben, ahol apja, a dicstelen emlékű Gömbös Gyula kezdte volt, elsőként kötve az ország kocsiját a hitleristák szekeréhez. Gömbös Gyuláról közismert tény, hogy Hitler hatalomra jutása után, megszegve a nemzetközi bojkottot, saját kormánya tudta nélkül elment, hogy egyetértéséről és támogatásáról biztosítsa a Führert.

Lehet-e csodálkozni azon, ha Gömbös Ernő már 1939-ben, fiatal tisztként, aktív tevékenységet fejt ki a szélsőjobboldali nácibarát politikai körökben? 1943-ban főhadnagy, a nyilas puccs után soron kívül százados. A szovjet csapatok elől Szálasival együtt nyugatra szökik, ahol az amerikaiak elfogják, és mint háborús bűnöst kiszolgáltatják Magyarországnak.

A magyar népbíróság 1946. január 12-én 10 évi börtönre ítéli, de még ugyanebben az évben sikerült megszöknie. Ausztriába menekül, az akkori francia megszállási zónába. Másfél évvel előtte éppen ezen a vidéken tartóztatták le, és adták ki a magyar hatóságoknak, de 1946 őszén ugyanitt már politikai menedékjogot biztosítanak számára.

Sőt, szolgálatait is igénybe veszik: 1946 decemberében volt nyilas tiszttársaival együtt bevonul a franciák által szervezett úgynevezett magyar őrzászlóaljba. Később Innsbruckba költözik, ahol a Service Social (Szociális Szolgálat) nevű szervezet működik. Ez eredetileg információs ügynökség volt a francia hatóságok tájékoztatására, különösen az emigránsok kérdéseiről. Később a disszidensek egyesületévé vált, akiknek minden tagdíjfizetés nélkül segélyeket osztott. Ezek a juttatások azt a célt szolgálták, hogy minél több disszidenst késztessenek hálára, és ezzel megnyerjék segítségüket a szervezet kémtevékenysége számára.

A szervezet elnöke hosszú ideig Marton Béla, egykori szélsőjobboldali képviselő volt, aki különösen az úgynevezett Nemzeti Munka Központ elnökeként tette hirhedtté nevét. Ennek a fasiszta szakszervezetfélének a munkások

megtévesztése volt a célja, a „tőke és munka ellentétének kiküszöbölése" — ahogy mondották.

Nos, ez a Marton, a Service Social elnökeként haláláig a francia hírszerző szerveknek végzett munkáján kívül főleg azzal foglalkozott, hogy gépbe diktálta ezer oldalas „művét" a „Jövő Magyarország közigazgatása" címmel. A botrányt nagyszabású panamái robbantották ki. Ezek közül is a tejpormanipuláció. A disszidenseknek érkezett több száz ládás tejporszállítmány ugyanis nyomtalanul eltűnt, majd mégis megjelent, méghozzá a város fűszerüzleteiben. Hasonló módon kerültek az emigránsok segélyezésére érkezett régi ruhák az ócskásokhoz.

A franciák nem tűrhették, hogy így bánjon Marton úr az egyesület pénzével, hiszen végeredményben a kémszolgálat főnökei szabják meg, hogy ügynökeik mennyi jövedelemhez jussanak.

Mivel folt esett a szervezet hírnevén, Martonnak, Szálasi egyik hatalomra segítőjének, dicstelenül távoznia kellett. Annyira azonban még futotta a tekintélyéből, hogy utódjául Gömbös Ernőnét választatta meg. A nagyasszony pedig munkához látott. Először is 40 ezer schillinget szerzett Lengyel Béla volt fasiszta altábornagy közvetítésével a Taubinger-féle Magyar Menekültügyi Szolgálattól. (Ez a szervezet, amely Bécsben székel, szintén kémügynökség, s a Gehlen-szervezet pénzeli.)

Gömbösné minden további nélkül elsikkasztotta a nyugatnémet eredetű pénzt. Azok a hiszékeny disszidensek, akik valóban csak jótékonysági testületnek vélték a Szociális Szolgálatot, elszámolást követeltek. A megrövidítettek botránnyal, sőt nem egy tettlegességgel is fenyegetőzött, mire a sarokba szorított Gömbösné kijelentette: „A pénzt ő kapta, Lengyel Béla útján, méghozzá egy különleges célra, amihez senkinek semmi köze."

Most már valóban kitört a botrány. A franciák sem tehettek mást, mint hogy megvonták bizalmukat a tékozló nemzetes asszonytól. Ezek után költöztek Gömbösék Grazba, ahol új körülmények között folytatják munkájukat. A 40 ezer schillingből még futja egy ideig, de közben már a Gehlen-szervezet is

folyósít bizonyos összegeket számukra. Az, hogy miképp szolgálják ezt meg, másodrangú kérdés mindkettőjük számára. Ismerik a játékszabályokat. Valószínűnek látszik, hogy a nagy körültekintést jelentő feladat, amelyre Gömböst kiszemelték, a Nyugat-Németországban élő egykori nyilasok összefogása, a különféle fajvédő, irredenta és nemzetiszocialista irányzatok egyetlen áramlatba való tömörítése lenne. Megérdemli érte az előleg folyósítását Gehlen tábornok úrtól.

Folytathatnánk a sort. Megemlíthetnénk például Bánhegyi Sándor nevét is, s a vele kapcsolatban kipattant kínos helyzetet. Ő ugyanis futárokat képezett ki a nyugati hírszerzők értesüléseinek továbbítására. Megjárta a franciaországi kiképző iskolát, járt „bevetéseken" Magyarországon is, ám visszatérve a müncheni támaszpontra kiderült, hogy távollétében Zákóék minden anyagi „javadalmazásból" kisemmizték és ráadásul meg is fenyegették. De Bánhegyi nem ijedt meg. Főnökeit zsarolva közszájra adta legpiszkosabb pénzügyi manővereiket, amelyekkel „nevetségessé tesznek minden igaz magyar ügyet".

*

Kétszer gyúlt fel és aludt ki a neon fényár a Place-Pigale-on. A tanácsteremben ülők fáradtak és komorak voltak. Lehetőségekről folyt a vita, a Szovjetunió és a szocialista országok elleni hadviselés formáiról. Ezen a tanácskozáson beszélt a két magyar gyászvitéz: Zákó és Kisbarnaki Farkas, s ezen a tanácskozáson hangsúlyozták — a diverzáns és gerillacsoportok kiképzésének jelentőségét.

— Mivel ezek adott esetben a szocialista országok területén kerülnek majd alkalmazásra, bőségesen helyet kell kapniuk benne az emigránsoknak, hiszen azok tökéletesen beszélik elhagyott hazájuk nyelvét, jól ismerik az ottani viszonyokat — fejtették ki elképzeléseiket.

A párizsi konferencia után Zákó kettőzött erővel látott hozzá új emberek felkutatásához. Tevékenységéhez új amerikai tanácsokat és új amerikai dollárokat kapott. Mindkettőt

személyesen kellett átvennie a Bonn melletti Bad Godesbergben, az Egyesült Államok nyugat-németországi kémközpontjában. (Itt egyébként külön és állandó dolgozószoba áll Zákó rendelkezésére.)

Itt írta, és innen menesztette legjobb futárával, budapesti barátjának — legalábbis egykori tiszttársának — szóló levelét. Ő ugyanis már messze vetette tekintetét, már nem is az új világháború lehetőségeit mérlegelte, hanem győztes hazatérését, s ezt ugye elő kell készíteni.

Itt van ez az öreg Billnitzer — gondolta —, ennek minden oka megvan rá, hogy gyűlölje a szocialista rendszert. Elég lesz egy levél, s az már tudja is, mit kell tennie.

Ha semmi másban, de ebben igaza volt Zákónak. Elég volt egy levél és Billnitzer tudta mit kell tennie.

„Én azt akarom kedves Ernőkém — mondja a levél —, hogy te légy a mi legfőbb megbízottunk otthon. Kérlek, Te légy az én otthoni helyettesem... Vedd számba azokat, akikre számítani lehet, hogyha jövünk, legyen egy felvevő csoport otthon..."

Az ügyész gyorsan végére járt minden formaságnak. Billnitzer Ernő önfeljelentését nem követte eljárás, nem volt per, s amit az utcára lépés előtt az idős férfi elmondott, inkább az újságíróknak szólt, mint a bíróság tagjainak.

„... Az én generációm tagjai között már egyre kevesebben vannak, kik a régi hazugságok álomvilágában élnek. Magam is 1956 óta dolgozom. Portás vagyok egy kórházban. Azt persze úgy sem hinnék el nekem, hogy belülről is értem, ami Magyarországon történt — és Horthy egykori altábornagya mosolyogni látszott —, hogy történelmileg szükségszerűnek is tartom. Múltam ódiumát ebben a tekintetben kénytelen vagyok viselni. Pedig nem én vagyok az egyetlen, aki erre a felismerésre eljutott: volt tiszttársaim egy részének felfogása is hasonló az enyémhez. Közülük is mind többen vélekednek úgy, hogy ha a mi rétegünk sorsa rosszabbra fordult is, a tömegek élete alapvetően megváltozott... Látom, helye-

sen döntöttem, amikor hosszú lelki tusa után bár, de megtettem a bejelentést.

Örülök neki, hogy olyan világban élek, amelyben értékelik az őszinteséget, a becsületességet, s azt emberséggel honorálják."

Igen, az őszinteségért emberség jár, de a diverzióért, a fegyveres összeesküvésért és kémkedésért — törvényszabta büntetés.

Második határ

Az 50-es évek elején különös ügy tartotta izgalomban az elhárító szerveket. Érdemes leírni, mert olyan történet bontakozik ki az olvasó előtt, amely a legmerészebb fantáziájú kalandregényírók képzeletét is felülmúlja. Ugyanakkor iskolapéldája annak, hogyan dolgozik — ha pillanatnyi érdeke úgy kívánja — a legkorszerűbb, vagy akár a leghagyományosabb módszerekkel, ősi fondorlattal és modern technikával az imperialista hírszerzés.

De ne szaporítsuk a szót.

Az ügy egyik szemtanúja itt ül előttünk a kényelmes fotelben. Előbb a lámpát nézi, majd a mennyezetet. Hogy is kezdődött?... Emlékszik minden részletre. Megköszörüli a torkát és beszélni kezd.

Végtelen és sötét, csillagtalan éjszaka volt.

Jobbra hegyek, suhogó fenyvesekkel, balra csendesen csobogó patakkal. Vízmosás, amely lentebb ingoványba fullad, és tükröző felszíne alá rejti a keskeny „csempészjárdát", amelynek hollétét csak nagyon kevesen ismerték.

A határőrök azonban tudták, s azok az elhárító tisztek is, akik már második éjszaka várták — egy bejelentés nyomán —, hogy történjék valami ezen a határszakaszon.

Az erdő fái között GAZ-kocsi várakozott. Volánja mellett őrmester bóbiskolt. Ciripelő hang a műszerfal mögül, s egy parányi kék lámpa villogni kezd.

— Halló Jácint, itt 103, 103, jelentkezzen!

Az őrmester jelentkezett, s elmondta — talán tizenötödször

reggel óta —, hogy „nem történt semmi". Aztán fázósan és kedvetlenül összehúzta magát, látta, hogy a százados felgyűrt gallérú bőrkabátban toporog a fagyos földön, és tenyerébe rejti parázsló cigarettáját. Ebben a pillanatban lövések csattantak. Rövid sorozat, nem a mieink voltak — gondolták mind a ketten. Valószínűleg rövidcsövű automata Thompson-mintájú géppisztoly.

A lövések magasan a fejük felett fúródtak a hegyoldalba. Nem tettek kárt senkiben és semmiben, csak a gyantaszagú erdő visszhangzott még egy darabig. A határőrök némán feküdtek, pillanatok alatt elszállt belőlük a fáradtság, elnehezült és átfázott testük egy ugrásra készülő vad rugalmasságával várta az eseményeket.

A százados tudta, hogy aki be akar jönni az országba, vagy szeretne gyorsan távozni, minek is tüzelne? Örül, ha csendben elviheti a bőrét. De akkor mi lehet?

Megfeszítve gondolkozott. Egyszer már volt ehhez hasonló esete. Akkor ezt írta jelentésébe: „Figyelemterelő akció!" Valóban, ez a feltevés egybevág a névtelen telefonálóval. Sejtették, hogy provokáció, hiszen a jóindulatú segítők nem névtelenül és elváltoztatott hangon szoktak jelentkezni... de a teljes bizonyosság úgy kívánta, hogy figyeljenek. Micsoda ostobaság — dünnyögte — azt hiszik, ha erre a pontra irányítják a figyelmünket, egy másik szakaszon talán őrizetlenül marad a határ.

Kattant a rádiótelefon, s fenn, az erdei törzsszálláson, felberregtek a riadócsengők. A rajkocsik leoltott lámpákkal kerülgették a fákat... felzárkózott a kutatóegység, és bár köd ereszkedett alá, a záróvonal egyre szűkült — megkezdődött az átfésülés.

Hajnal felé, éppen 20 kilométerre az éjszakai sorozattól, hirtelen feltűnt a határsértő. Futott a cserjésen át, majd mikor észrevette a nyomába eredő kutyákat, belegázolt a patakba.

— Állj!

A kiáltást százszorosan verték vissza a sziklák.

Pisztoly adta a választ — futtában, üldözve is jól irányzott lövések.

Géppisztoly kerepelt.

— Rövid sorozat. Ez már a mi fegyverünk — kapta fel fejét a százados, jó pár kilométerrel odébb. — De azt már nem láthatta, miként vágódik végig egy test, s hogy csapnak össze felette a patak hullámai.

— S ezzel vége? — kérdezheti az olvasó. Nem is valami rendkívüli történet.

Ám, aki mindezt elmesélte, mosolyog.

— Az „eset", amiről beszélni kezdtem, voltaképpen csak most kezdődik.

A bűnügyi rendőrség és a törvényszéki szakértők előtt egy ismeretlen férfi teteme feküdt kiterítve a boncoló asztalon.

Hiába nézték arcvonásait, ujja nyomát — semmi! Irat természetesen nem volt nála, zsebeiben egyszerű holmik. Zsebkendő, bicska, ócska ceruza, szopókás cigaretta. Mindegyiket szétszedték már szinte atomjaira. Ruháját szakértő kezek vágták szét, vegyileg elemezték cipőjének bélését... Semmi.

A boncolás közel másfél óra hosszat tartott. Már-már be is fejezték volna, amikor a nyombél mélyéről egy parányi holmit emelt ki a csipesz. Kisméretű radírgumihoz hasonlított, már csak azért is, mert rugalmasan ellenállt a csipesz szorításának. Gondos tisztítás után egy 10 filléres nagyságú műanyag tárgy volt a kezükben. Nem látott eddig ilyet sem a százados, sem a rendőrorvos. Az ezredes mindenesetre úgy rendelkezett, hogy sötétben nyissák fel a tokot.

Ez az intézkedés nagyon is helyénvaló volt. A sötétben tapogató ujjak között ugyanis egy összesodort, vékony celluloidszalag ugrott szét.

— Film — igen, csakugyan az volt, s a körmönfont ügynök

a határra érkezése előtt 12 órával lenyelhette (azért került már a nyombélbe), úgyhogy esetleges feltartóztatás esetén, fegyverétől megszabadulva, a legaprólékosabb kutatás sem találhat nála semmi gyanúsat.

A technikai részleg hosszú kísérletezés során állapította meg a legalkalmasabb előhívó összetételét, aztán még egy óra telt el szárítással, másolással, míg az ezredes irodájában felvillanhatott az állóképvetítő izzólámpája.

A vetítővásznon különös képek jelentek meg. Vagy 40 felvétel elkapkodott, életlen, homályos, néhány azonban felismerhető. De ugyan mennyire? Mert ebben a pillanatban még nem sokat jelentett számukra az a néhány, fiatal katona, ismeretlen arcú sofőr, barakképület, erdőrészlet, drótkerítés s aztán nevető és bosszankodó tekintetek, akik belebámultak a gép lencséjébe. És egy háromszor is visszatérő kép, valamiféle ételmaradék egy bádogtányérban...

Hónapokon át tartó megfeszített munka árán jött rá a százados a titok nyitjára.

Maga az elindulás is nehéz volt, hiszen kezdetben mindössze ez a megfigyelés állt rendelkezésükre: a képek levetítése után mindig csodálkozva kellett megállapítaniuk, hogy a fényképésznek majdnem mindannyiszor le kellett guggolnia — nemegyszer feküdnie ahhoz, hogy elkészítse a felvételeit.

Aztán mégis elkészült a jelentés, odakerült a 25 oldalnyi irat az ezredes íróasztalára, külön részben említve a kisváros fényképészének, a vasúti bakternak, éjjeli őrnek, erdőkerülőnek, katonáknak, egyszerű emberek sokaságának nevét, akik mind segítettek felkutatni és azonosítani egy-egy lefotografált helyszínt, bár magáról a nyomozásról mit sem közöltek velük.

Öt nagyhatalom kémszervezete kísérelte meg éveken át, hogy ügynököket építsen be, vagy akár csak megközelítse azt a különleges lőteret, amelyen az újfajta fegyverek kipróbálása folyik.

Éveken át — sikertelenül.

A százados, aki a képek felismerése nyomán jutott el ide, hiába keresett új nyomot a helyszínen, megrekedt.

Elölről kezdte. Végigjárta a képek színhelyét és újra elkészítette ugyanazokat a képeket. Sokszor a szerencse is kedvezett neki. Két katonával beszélgetve például megtudta, hogy a lőtér közkedvelt őrkutyája egyszer eltűnt, aztán megkerült és újra eltűnt, majd rejtélyes körülmények között elpusztult.

— Őrkutya... őrkutya... — nem tudott szabadulni a gondolattól. Aztán eszébe jutott a fényképezőgép alacsony állása. Dehát ez őrültség: egy kutya nem fényképezhet!

Két nap múlva egy bizottság kihantolta a földből a farkaskutyát. Most annak teteme került a boncolóasztalra.

Mindössze annyit tudtak megállapítani, hogy a kutya bal szemét erőszakos úton — még éltében — eltávolították. A koponyacsonton levő repedés pedig idegen tárgytól ered. E tényekkel egybevágott a katonák visszaemlékezése a megkerülése után búskomorrá lett kutyáról... És lassan kialakult a történet.

Miután sikertelenül végződött a telepre bejáró favágók, gyümölcsárusok és más polgári személyek megkörnyékezése, a kém a tengeren túlról kért és kapott egy miniatűr fényképezőgépet, amely minden műveletet maga végez. Az emberi szemnél is érzékenyebb lencséjű gépben egy felhúzott rugó óránként továbbítja a filmet, s ezzel egy időben kioldja a zárat — elkattintja a gépet.

Miután a hírszerző megbizonyosodott a készülék üzembiztonságáról, vásárolt egy fajtiszta nősténykutyát és vadásznak öltözve megjelent a környéken. A telep közelében szabadjára eresztett nőstény szagára nemsokára megjelent a lőtér kutyája az erdei ösvényen.

Második alkalommal az ügynök elkábította az őrkutyát, sebészkésével kioperálta egyik szemét, és beillesztette helyére a parányi masinát, melynek lencseüvege elölről nézve megtévesztésig hasonlított egy szemhez.

Estére az állat magához tért és pokoli fájdalmak közepette kábultan visszakullogott a telepre. Csak nézte az ételmaradékot — le is fotografálta önműködő „gép szemével", de enni nem kívánt.

Ettől kezdve lomhán, fáradtan vánszorgott, vinnyogott.

Aztán újra eltűnt. Előzőleg többen is hallották egy ismeretlen kutya ugatását. Két nappal később, szétvert fejjel találták meg a kutyát. Azt hitték, az elszeretett nőstény gazdája állt ilyen barbár bosszút. El is határozták, kérdőre vonják az erdészt, miféle vadászokat enged a vidékre ...

A gépet csak egy évvel később találták meg, egy tetten ért diplomata csomagjában. Neki adta át az ügynök megőrzésre.

Így hát az epizódok összeálltak, akár a kirakós játék mozaikkövei. A parányi filmkazetta az elhárító szervek birtokába került, a lőtér titka pedig továbbra is titok maradt az ellenség számára.

És lehetne sorolni a példákat, áldozatkész emberekről, a „belső front" katonáiról, állandó éberségükről, harckészültségükről.

Ki állíthatja, hogy nincsenek árulók? Akadnak, de ma már egymilliárd ember hordja magában, lelkében, sejtjeiben a szocialista haza szeretetét. És minden drótsövénynél, aknazárnál keményebb, ellenállóbb ez a második határ.

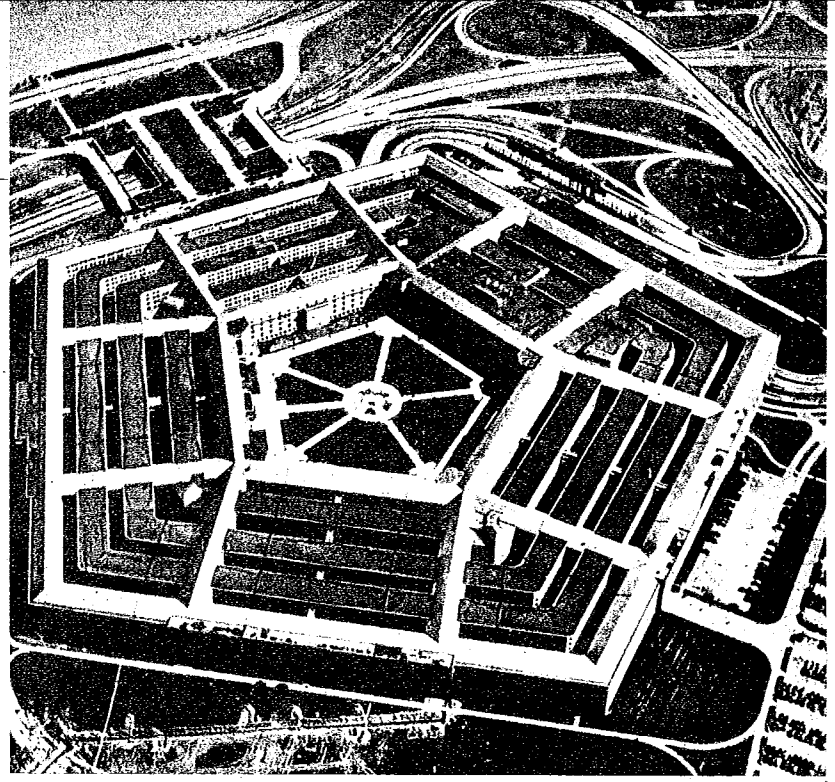

A PENTAGON ÉPÜLETE. Nevét ötszögletű alaprajza után kapta az Amerikai Egyesült Államok Nemzetvédelmi Minisztériuma

A „SZOMSZÉDVÁR" a CIA új központi épülete bár kisebb a Pentagonénál, de a szervezet hatalma — sokszorosa annak

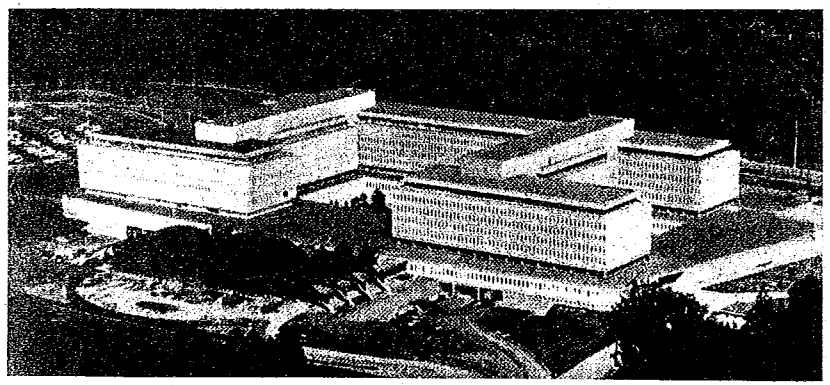

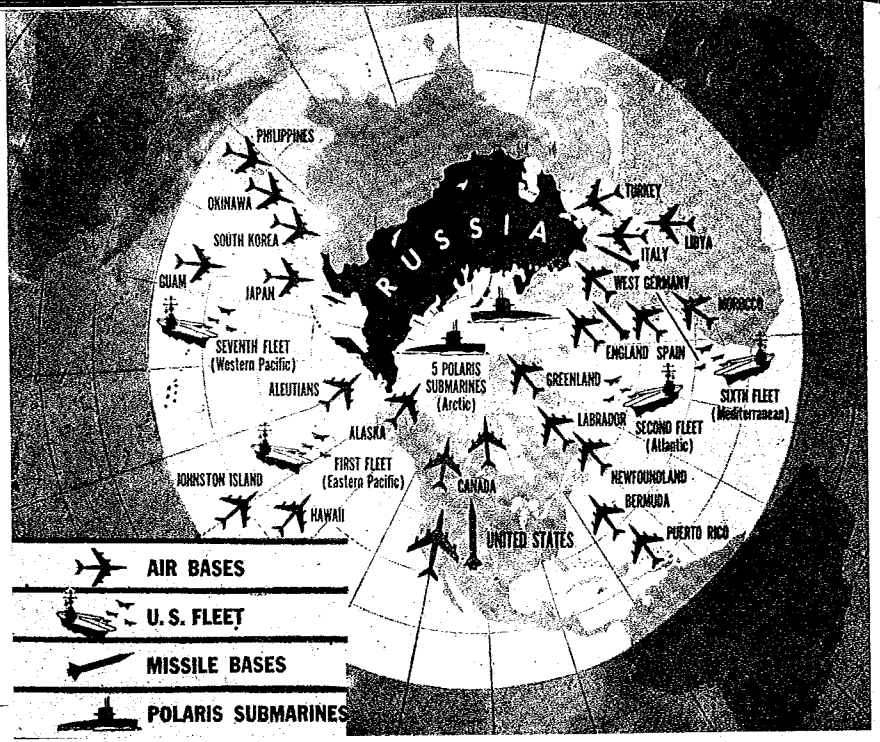

Az Egyesült Államok több ezer katonai- és hírszerző bázisa — az amerikai térkép bizonysága szerint — így veszi körül a Szovjetúniót

Kellékek egy leleplezett ügynök „fegyvertárából"

BUDAPEST, FERIHEGY: nemzetközi légikikötő. Vajon minden utas jószándékkal érkezik?

Az NDK fővárosa és Nyugat-Berlin határán két világ találkozik

Mata Hari első fényképe. Ezzel csalogatta közönségét a híres párizsi mulató, amelyben estéről estére fellépett

S ami a két kép közti évek történetéből fennmaradt: a kémjelentések így „utaztak" országról országra

Mata Hari utolsó fényképe, amelyet a Deuxième Bureau, a francia titkosszolgálat készített egy nappal a kivégzés előtt

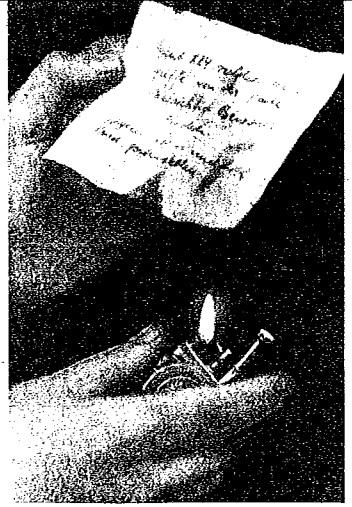

Az üres papíron, vagy akár semmitmondó üdvözlő sorok között a meleg hatására olvashatóvá vált a vegytintával írt kémüzenet

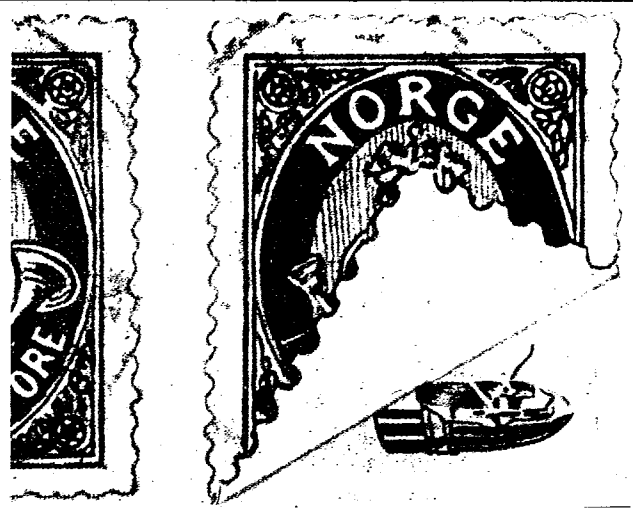

Máskor a hadititkok bélyeg alá rajzolva jutottak el Mata Haritól az ál-márkiig

Kémjelentések ellenőrzésére induló felderítő repülőgép az első világháború idejéből

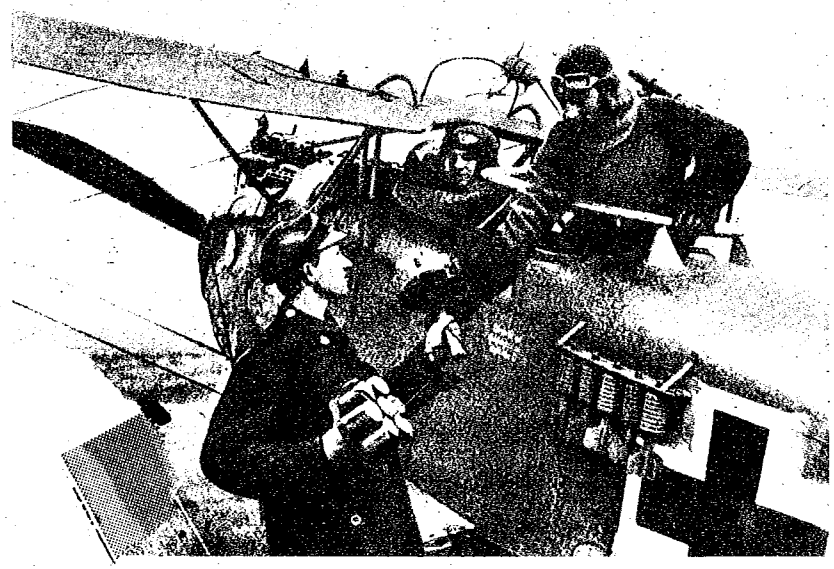

3 PORTRÉ

Dupont tábornok, a Deuxième Bureau egykori főnöke, aki soha senkiben sem bízott, legkevésbé — amint írta — saját beosztottjaiban

Alatta: hasonlóan gyanakvó természetű angol kollégája, Lawrence ezredes, de ő legalább leplezni tudta bizalmatlanságát

Legalul: Lord Kitchener, az angol impérium tábornoka, kitűnően ismerte majd minden hadsereg európai stratégiáját. A földalatti hadviselés kérdéseiben viszont bámulatos járatlanságot tanusított. Ez okozta halálát is

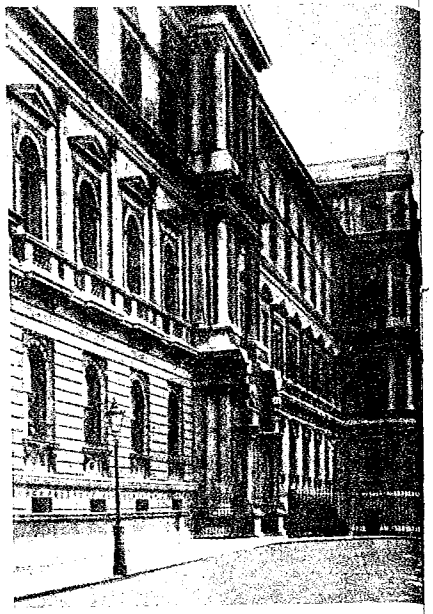

Fent jobbra: Ház a londoni Downing streeten. A szárnyépület emeletein helyezkedik el a miniszterelnöki rezidencia, alatta pedig a titkosszolgálat vezetőjének irodája

Lent jobbra: Sir George Macdonough, a Downing street szürke eminenciása, aki előre tudta, hogy milyen kínos meglepetések érik majd a cári tábornokokat

A béketárgyalások idején Párizsba érkezett a cári tábornoki delegáció

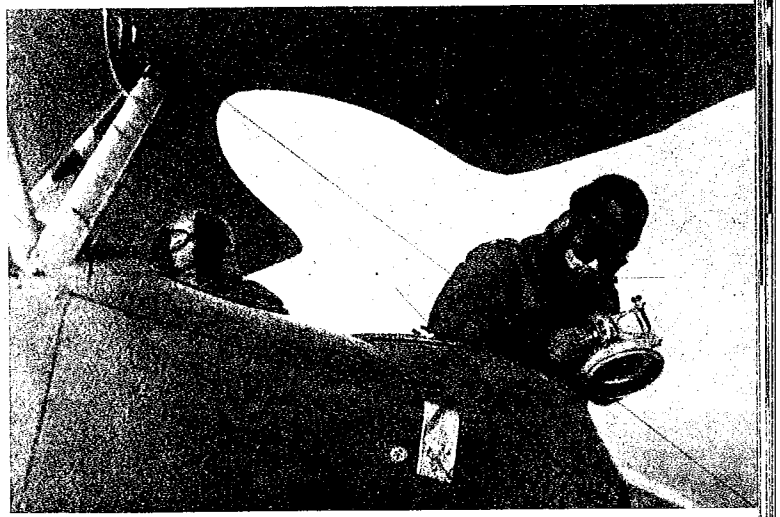

1916. Amikor a légikémkedés még gyermekcipőben járt...

Azt azonban már földi fényképezőgép örökítette meg, miként ritkította a rohamozó tömyk sorát az angol Vickers-ágyúk tüze

Rédl Alfréd

Egyik kollégája és jóbarátja, akit gátlás nélkül eladott az ellenségnek: Hranilovics Oszkár vezérkari ezredes a közös osztrák—magyar ún. Nyilvántartó Iroda (Evidenzbüro) főnöke

A másik kolléga és jóbarát: Nicolai ezredes, a Német Hírszerző Szolgálat főnöke, aki viszont az ő leleplezésében játszott nagy szerepet

Ez volt a Rédl-ügy figyelemelterelő manővere. „Szakképzett kezek" 10 perc leforgása alatt szakították fel a síneket, használhatatlanná téve az ország egyik legfontosabb vasútvonalát

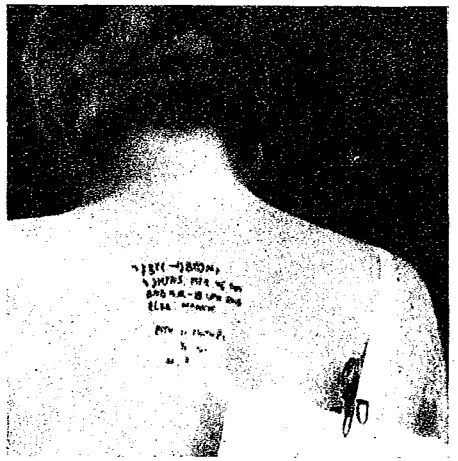

„Elza hírei . . ."

Ez az ügynök kiemelhető üvegszeme mögé rejtette a kémjelentéseket

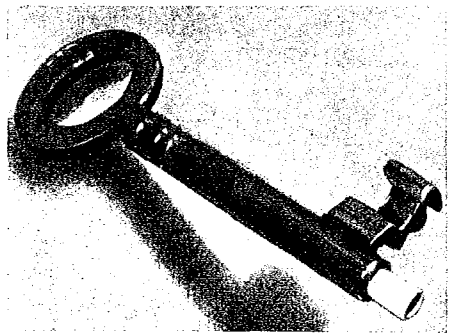

Hadifiúk egy vékony falú kulcs belsejében

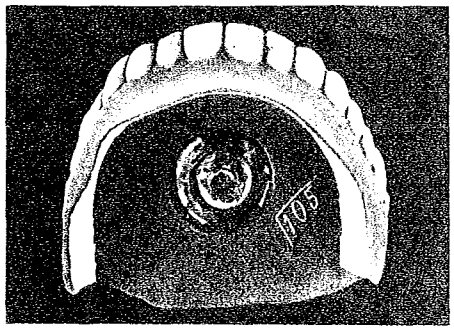

. . . és vákuum-os gumival a szájpadlásra ragasztva –

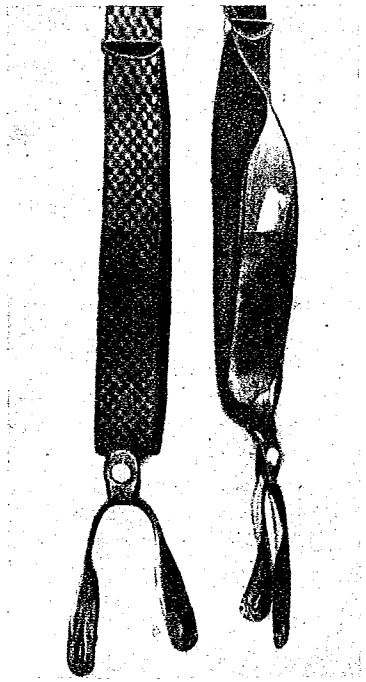

. . . egy nadrágtartó „belső rekeszében" . . .

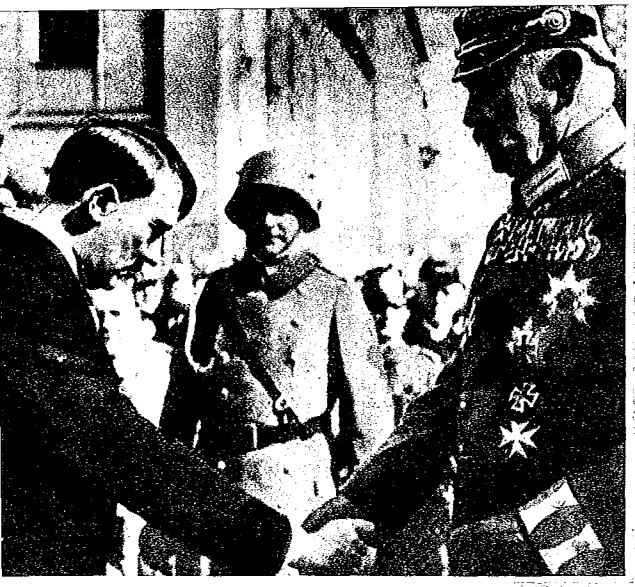

Ez a fénykép — a modern német tragédia jelképe lehetne. Hindenburg és Hitler kézfogása. Ekkor mondotta Hitler Adolf: „Senki sem áhítja jobban a békét nálam!"

S ez a fénykép is jelkép! Ez lett a fennen hangoztatott hitleri békevágyból. 1940. Fél Európa, s köztük a büszke Párizs is lábuk előtt hever

LIDICE . . .

— Lángszórókkal oda a romok közé, ott mintha mozogna még valami?! Ezt a képet előszeretettel idézi újfent a nyugatnémet militarista sajtó. S vajon nem jelkép ez is — önmagában?

Egy kis eltérés a kronológiától: 1934. október 11. Sándor jugoszláv király revolveres merénylet áldozata lett Marseille-ban. „Valakik"-nek útjában volt

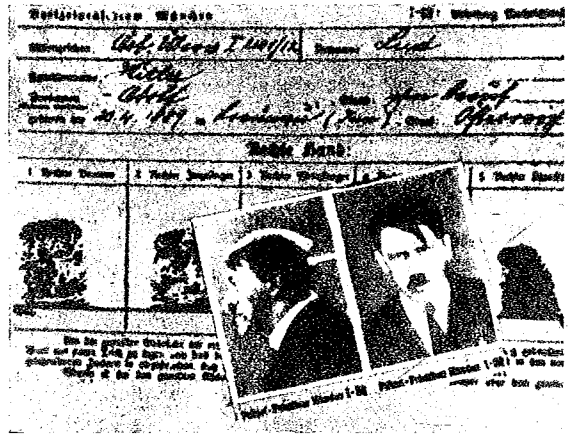

Egy kis folt az életrajzon: A hamburgi bűnügyi rendőrség frattárából rejtélyes körülmények között eltűnt Hitler Adolf rendőrbesúgó kartotékja, s csak a háború után került elő

Egy kis villámmegbeszélés: Az utolsó „rendezői" utasítások a kulisszák mögött

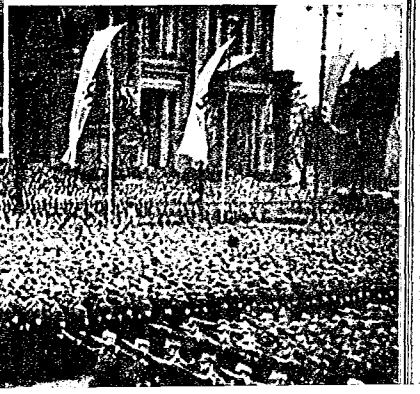

Egy kis parádézás a müncheni pártnapon. A statisztéria már felsorakozott

Göring marsall díszegyenruhában írja alá a képzeletszülte „Röhm-puces" résztvevőinek halálos ítéletét

A Gestapo-főnök: Heinrich Himmler szakértők előadását hallgatja a tömeges emberirtás technikájáról. A kép jobb szélén a civilruhás Gehlen ezredes áll

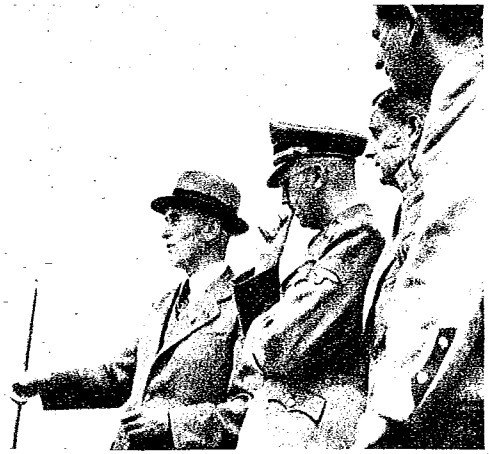

Ejtőernyős ruhába bújtatott hivatásos diverzánsok a peenemünde-i akció után

S aki a véres akció során elévülhetetlen érdemeket szerzett: SS Obergruppenführer Ernst Kaltenbrunner (az utolsó időkben Himmler teljhatalmú helyettese). Azt mondták róla — olvasni lehet a tekintetéből. Ime:

Két ember akiknek el kellett tűnniük az útból, mert Hitlerék hatalmát veszélyeztették: Ernst Röhm és Karl Ernst, az SA vezérei

KÉT EMBER, akinek örökösen a homályban kellett maradnia: Canaris tengernagy és Erwin Lahousen tábornok, a világot behálózó náci kémszervezetek főnökei

Az előtérben dr. Edmund Weesenmayer, Hitler teljhatalmú magyarországi megbízottja, akit árnyékként követett mindenüvé Höttl dr. a náci hírszerzés egyik közép-európai kulcsfigurája. (A háttérben nyíllal jelölve)

Weesenmayer főmegbízott és vezérkara. Idetartozott Beregffy-Berger tábornok, a nyilasok tehetségtelen hadügyminiszfere is

Szigorúan bizalmas!

csoport

Elbírálási névjegyzék

alkalmából magyar hadikitüntetésre javaslatba hozott ...tisztekről és hasonlóállásúakról

... fő

Áttekintés

...tisztek részére 19........ -ig adományozott magyar hadikitüntetésekről

Nevezetesen:	Szt nk		nk		Kpk cs.		Kpk		tk		...
Adományozva											
Adományozás, illetve elbírálás alatt											
Beérkezett javaslat											
Ebből legfelsőbb előterjesztésre kerül											

Nevezetesen:	nk.		Kpk cs.		Kp
Adományozva					
Adományozás, illetve elbírálás alatt:					
Beérkezett javaslat					
Ebből legfelsőbb előterjesztésre kerül					

	Név (születési év és hely ... illetékes ... neve ... száma)	Fegyvernem, Rendfokozat (állomány viszony) és rang	Csapattest és szolgálati beosztás	Eddigi magyar kitüntetései (az adományozás éve és alakja)
	2	3	4	5
1.	Karl PF...-WILDENBRUCH /:1893.VI.12. - :/	SS-Obergruppenführer u.Gen.d.Waffen-SS	...-veres ...	
2.	Hubert ...itter von AL... /:1890.V.11. - :/	SS-Ostubaf. /:...:/	-"- l.v ...	
3.	...ns-Ulrich Dr. G ... /:190?.V.1? - ...	SS-Oberführer u.Oberst d.Polizei /:...:/	... biztonsági szol...vez.	
4.	Otto ... /:1906.VI.1?. - :/	SS-Ostubaf. /:...:/	... különít...ny pk.	
5.	Rainer ... /:1...VIII...	SS-Stubaf. /:...:/	A ...-budapest biztonsági pk-...	
6.	Günther ... /:1911...2?. ...	... -tubaf. /:...:/	...rdely ... kolozsvár biztonsági ...	
	...l ...	...-Stubaf. /:...:	...VI. ... ti ...	

A magyar „Führer" — Szálasi Ferenc, uralomrajutása másnapján kimutatta háláját leghűbb segítői, a náci SS- és Gestapo-vezérek iránt. A legmagasabb magyar hadikitüntetéseket adományozta — a 7. sorszám szerint többek között dr. Höttlnek is

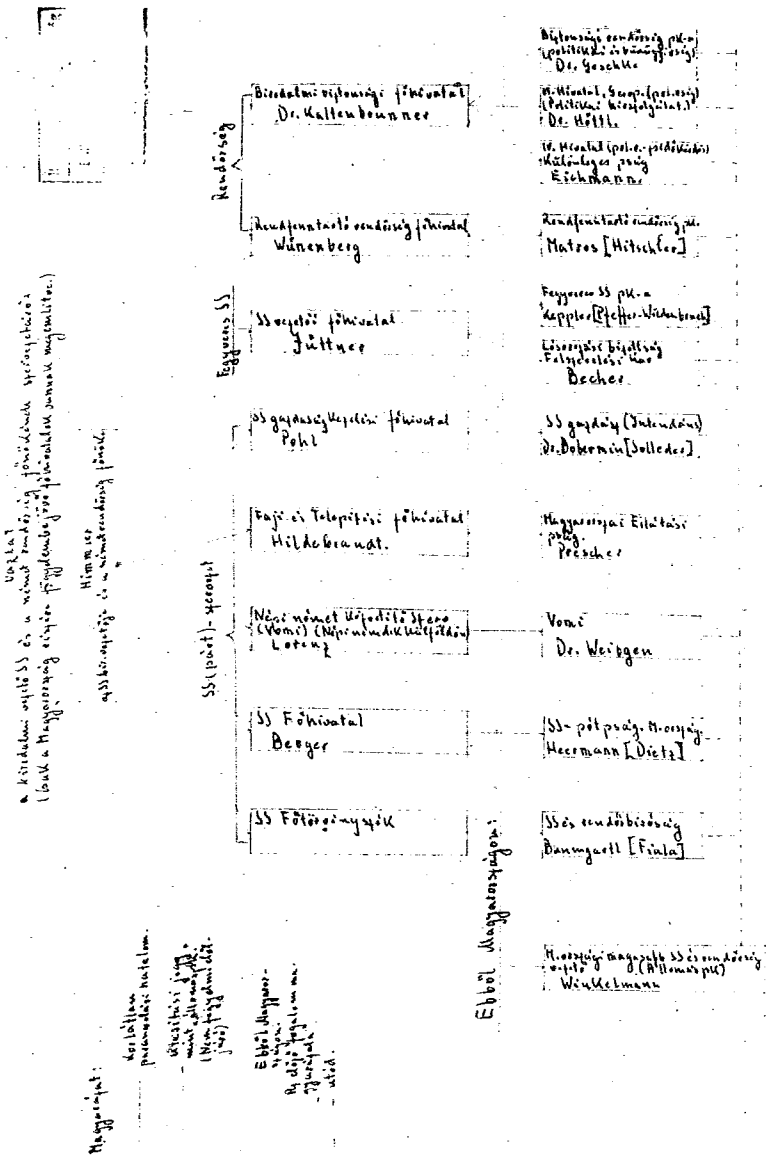

A náci Biztonsági Szolgálat szervezeti felépítése, amelyet — emlékezetből — a Népbíróság őrizetében levő Weesenmayer egykori főmegbízott készített.
(A magyar fordítást belügyi szervek tolmácsa készítette)

Ha összegyűjtené valaki évszázadunk legérdekesebb fényképeit, e kettő joggal tarthatna igényt az elsők közé való besorolásra:

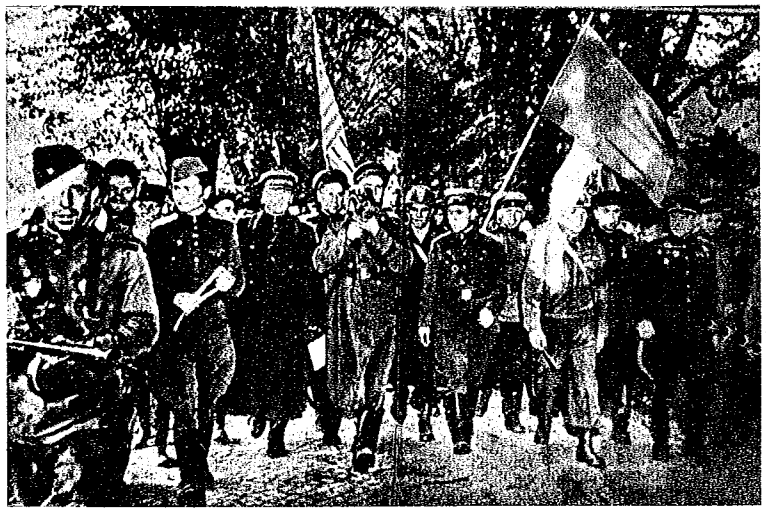

Amerikai és szovjet csapatok találkozása az Elbánál. 1945 májusa

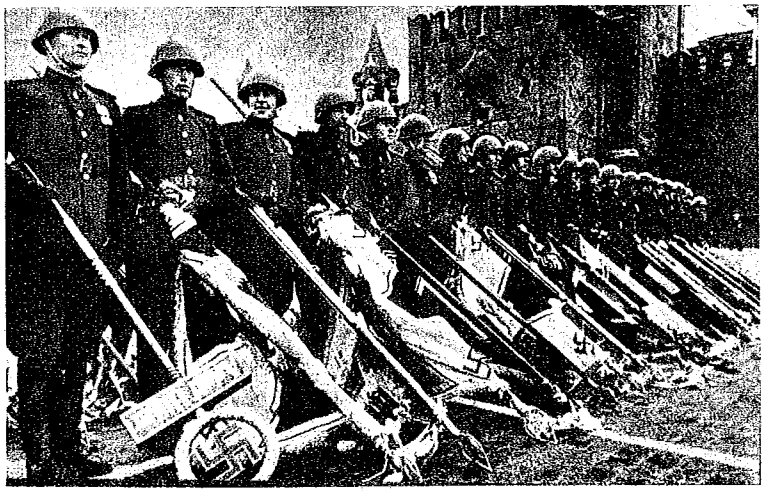

És néhány nappal később: Az egykor világhódításra indult náci hadilobogók a győztesek kezében hajlanak tisztelgésre a moszkvai Vörös téren.

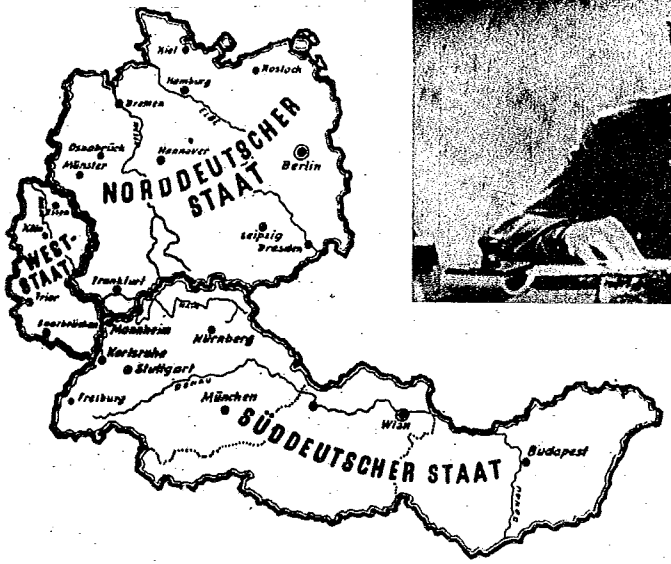

Az amerikai titkosszolgálat egyik magyar specialistája — Mr. Kovach — megkezdte budapesti misszióját az amerikai hadsereg alezredesi egyenruhájában

És íme egy kép arról, mit is tartogatott a mi számunkra a „Truman-elv"? Többek között egy délnémet államot is, amelynek tagjául Ausztria mellett mindjárt Magyarországot is besorolták

Mr. Kovach csak akkor volt boldogtalan, ha közéleti szereplése során főnöke mögé került

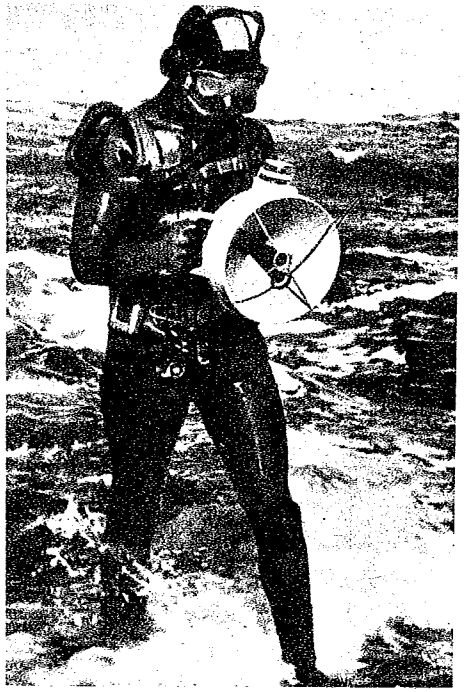

Amikor híre járt, hogy a nácik a Töplitz-tó mélyére rejtették legféltettebb kincseiket és iratgyűjteményüket, szinte minden héten új vállalkozás indult a tó titkainak felderítésére

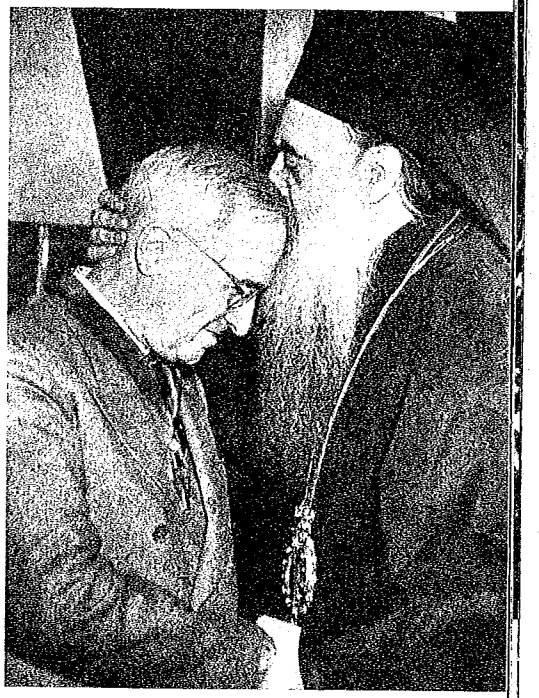

A világ „újjárendezésének" amerikai koncepciójáért Harry Truman elnök magas egyházi áldásban részesült

A nürnbergi per idején még működött a náci hírszerző-apparátus. Göringnek zárkabeli beszélőjén a németül tökéletesen tudó amerikai tiszt füle hallatára súgták meg, hogy „nincs mit várnia, a közeljövőben kimondják a halálos ítéletet!" Másnap — titkos küldeményt kapott egy szappanban: gyorsan ölő mérget

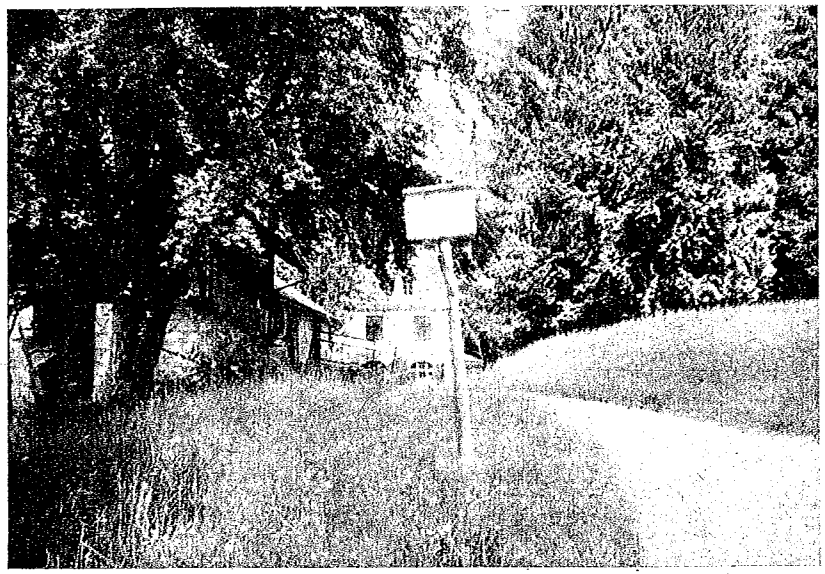

Itt él ma dr. Höttl, teljes büntetlenségben és főúri pompában. A kastélyához vezető utak torkolatánál tábla hirdeti: Tilos az átjárás!

S hogy parádés életmódját legalizálhassa, a volt náci kémfőnök magániskolát nyitott. Ennek látható egyik épülete

Ahol a kémparadicsom véget ér. Vigyázz! — hirdeti a tábla — még 70 méter és elhagyod Nyugat-Berlint

— Senki sem kívánja jobban a békét mint én, mindennap imádkozom is érte — nyilatkozta Adenauer kancellár. (Ismerősen csengnek e szavak. Ezt mondta Hitler is.) E „békét kívánó" államférfi tanácsadói és Heusinger volt náci (ma NATO-) generális társaságában tette e nyilatkozatát

Seebohm úr a bonni rendszer egyik főembere a zónahatárról — az amerikai katonai rendőrök biztonságos övezete mögül — kiált kígyót-békát a „túloldalra"

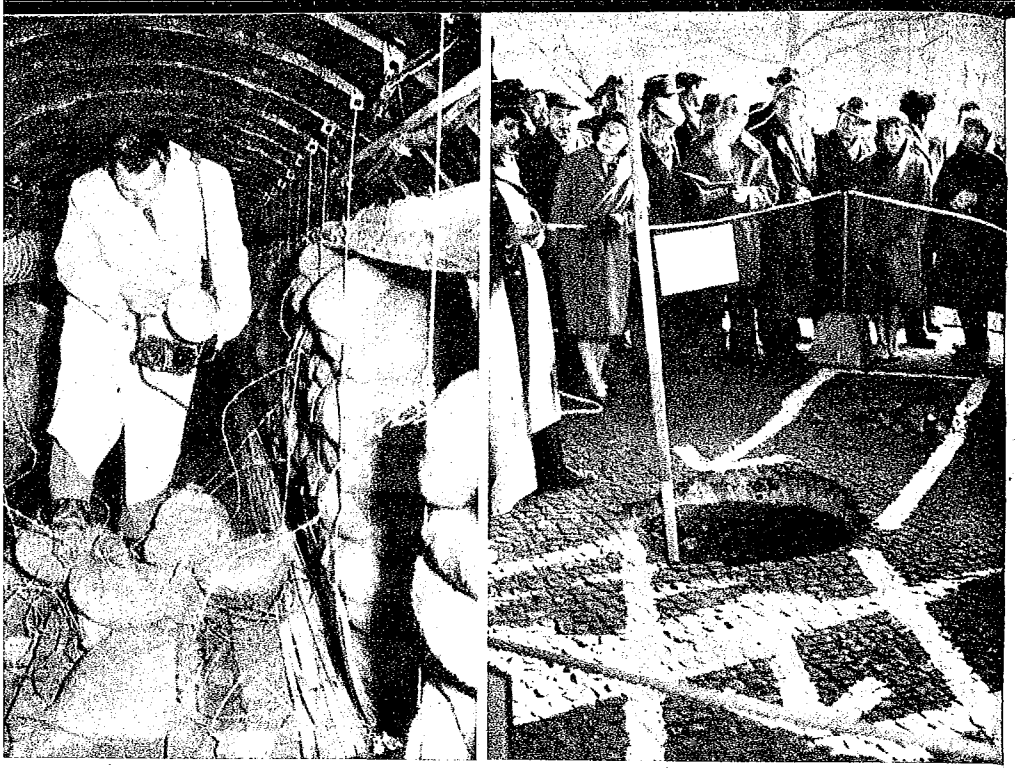

Nem maradt titokban a berlini titkos átjárók rendszere

Ez a felvétel az Egyesült Államok floridai légitámaszpontján készült, ahol Bundeswehr-tiszteket is kiképeznek a kémrakéták kezelésére

Megszületett az amerikanizált „V" fegyver. Az új rakéta első példányát Werner von Braun professzor kérésére szülővárosában, Hamburgban állították ki

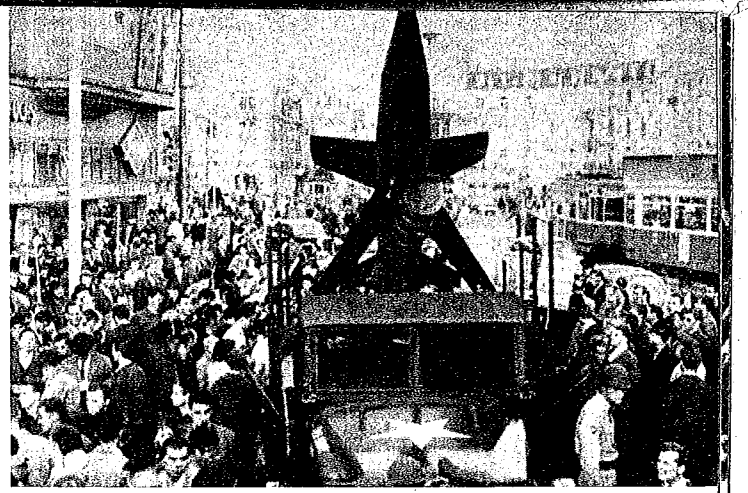

S a Wehrmachtban született Panzerfaust is megérhette NATO-beli feltámadását

Von Schröder külügyminiszter lelkes résztvevője minden hadgyakorlatnak diplomáciai minőségében is

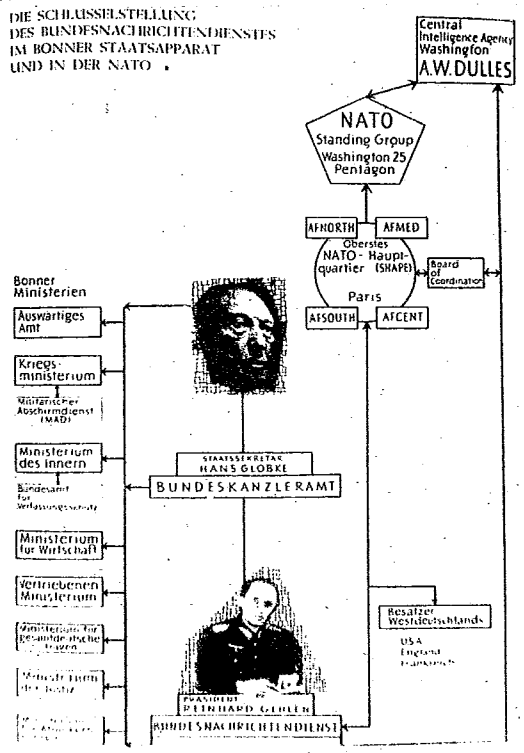

A Gehlen-szervezet felépítési vázlata, amely még Dulles „csúcsirányítása" idején készült. Baloldalt az NSZK minisztériumai, jobboldalt pedig a NATO-hoz, majd a CIA-hoz kapcsolódó elágazások láthatók

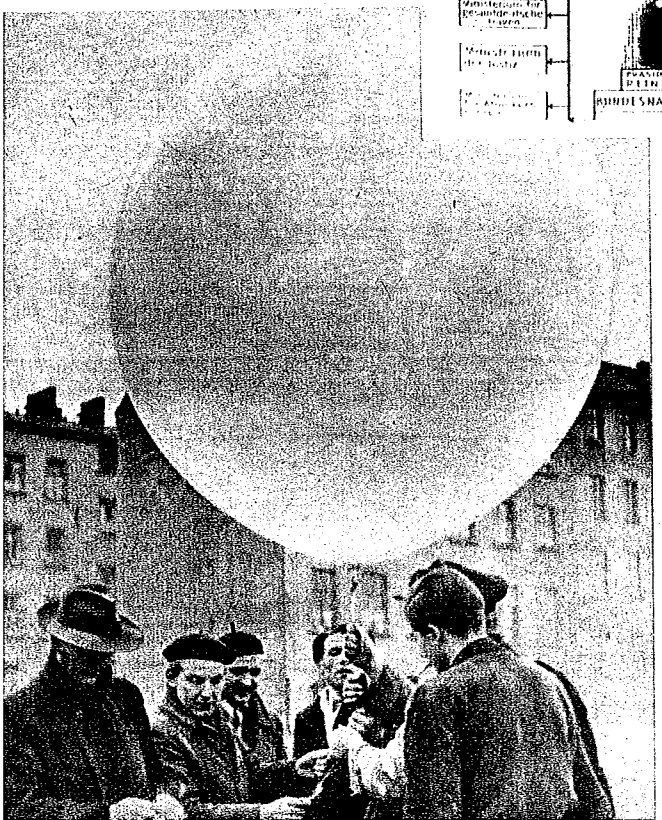

Az ilyen ballonokkal úszító röplapkötegeket, kémrepülőket segítő jelzőberendezéseket küldtek az NDK területe fölé. Legtöbbjüket még idejekorán sikerült ártalmatlanná tenni

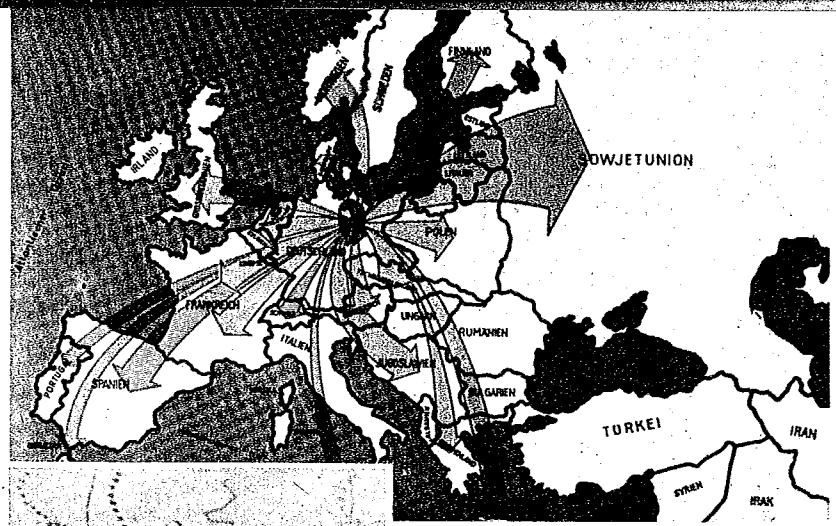

A német térkép leleplezi, mely országokra terjed ki máris a Gehlen-szervezet működése

Kammhuber tábornok és társai új villámháborút terveztek... Saját segédtisztje tárta a világ elé titkaikat

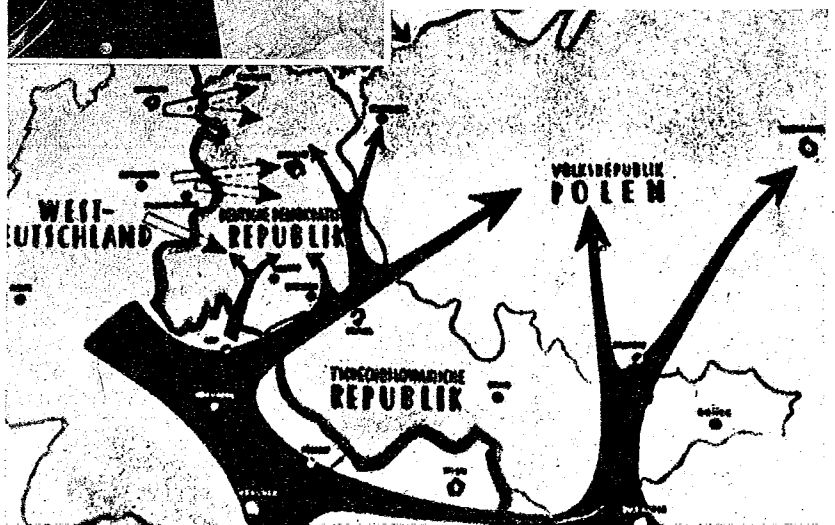

Átkelés a határfolyón. Az 1956-os felvétel egy disszidens fiút ábrázol

Karl Schmidt, azaz Meidt Károly, az egykori SS, hamis útlevéllel és a CIC megbízásával érkezett Magyarországra. (A kép a Budapesti Katonai Bíróság tárgyalásán készült)

Karl Schmidt bűntársai és követői már itt fennakadtak, a határőrség védővonalán

Háborús bűnösök, volt SS-ek, akik a szocialista országoknak való kiadatásuk feletti félelmükben — mindenfajta munkára és új bűncselekményekre is kaphatók

Menekültek és hontalanok — Nyugat-Németország lágereiben. Közülük jó néhány a munkaalkalom megcsillogtatására, hajlandó a legpiszkosabb munkára is. És jól tudják, az első lépés a beszervezési nyilatkozat aláírása

A börtönből egyenesen nyugatra szökött, jogerősen elítélt köztörvényes bűnözők és ellenforradalmárok, a LIFE szavaival „a budapesti utca hősei”

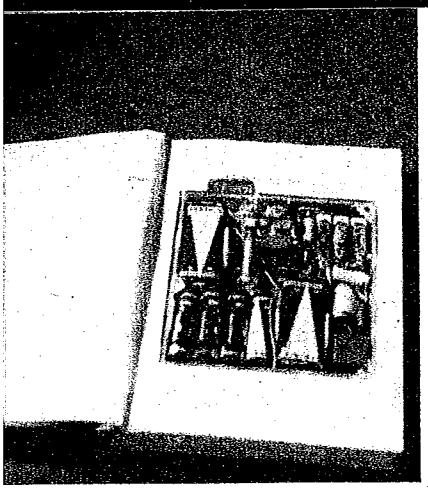

A könyvbe épített, miniatűr adó — nem válaszolt

Hiába várták a nyugat-németországi kémközpontban a Magyarországra küldött ügynökök rádió-jelentkezését

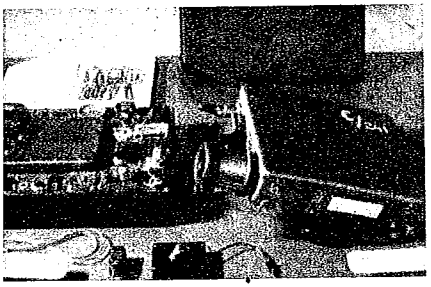

Nagy teljesítményű, aktatáskában hordható rádió adó-vevő berendezés

A kémrádiók törpecsövein s a legapróbb alkatrészeken is ott a márka: MADE IN USA

Karl Schmidt „kiskaliberű" társainak eszközeivel is bővült a „kelléktár"

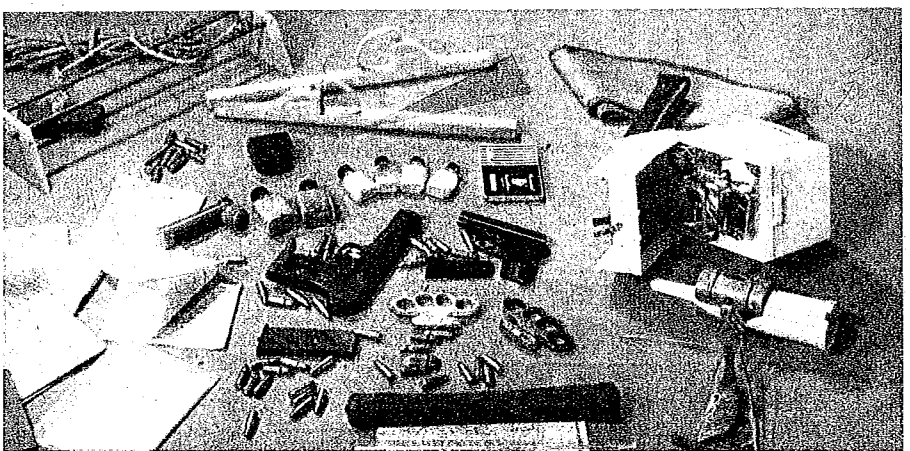

Amiről Karl Schmidt vallott. Így működik a Lügen-detektor, az ügynökök megfélemlítésére kitalált „hazugságvizsgáló" gép. A test fontosabb idegvégződéseihez odaillesztik a készülék „elektromos csápjait"

Nyugatról és keletről jött újságírók egyaránt nagy érdeklődéssel tanulmányozták a kémper bűnjeleit

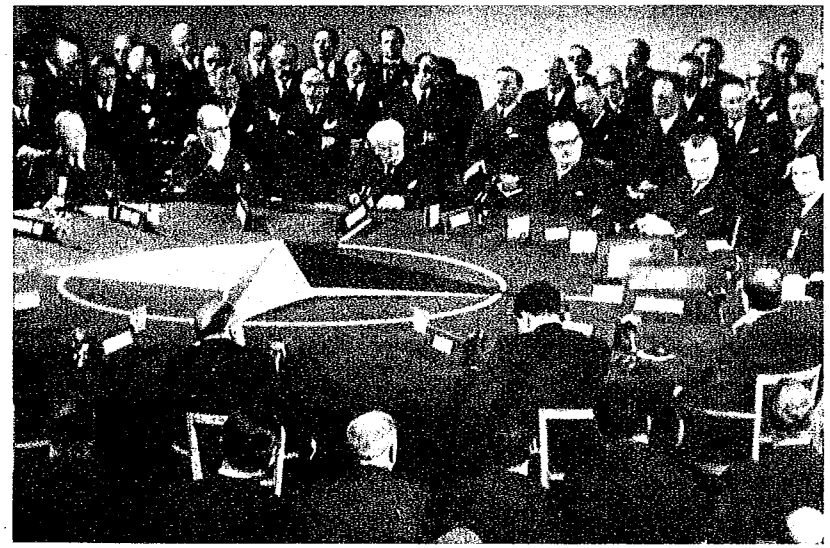

A képen a NATO tanácskozása, amely újabb nagy összegeket szavazott meg a szocialista országok elleni kémtevékenységre

A felvétel 1956-ban készült, mégpedig — mint ahogy látható — egy követ személyes jelenlétét jelképező amerikai felségjelzéssel ellátott diplomáciai gépkocsi szélvédő üvegén keresztül

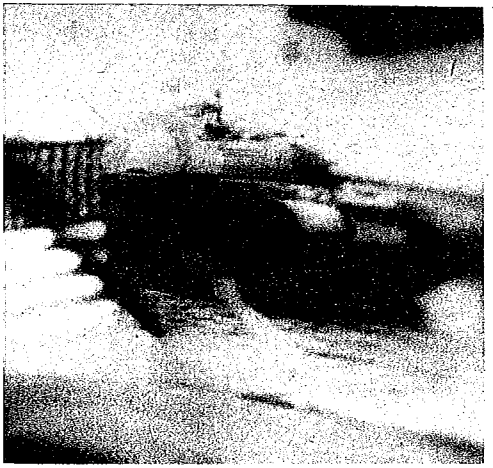

Ez a kép szintén akkor készült. Feltevés szerint az előző kép készítője most átadta gépét hátul ülő társának, hogy a hitelesség kedvéért az ő profiljával együtt kerüljön megörökítésre a szovjet harckocsi

A vajszínű Chevrolet kocsival már az ellenforradalmi felkelés másnapján Győrbe érkezett az amerikai kémszervezet két megfigyelője. Irataik a Vöröskereszt embereinek tüntették fel őket

Az ellenforradalom idején fegyveres huligánok őrizték az angol követség gépkocsiját is. Talán épp ezen hajtott a katonai attasé taktikai tanácsaival Maléterhez

Az amerikai könyvpiac egyik legnagyobb bukása: Az „FBI története"

Amikor az FBI teljhatalmat kapott. Volt kitől tanulnia a Gestapónak. És — viszont

Tíz ember együttes erőfeszítésével és természetesen csak a megfelelő zár-kombináció beállításával nyitható fel az FBI legféltettebb trezorja. S a páncélterem mélyén nyugszik a több millió ujjlenyomat. A szervezet történetéről szóló könyv első illusztrációjául is ezt használták

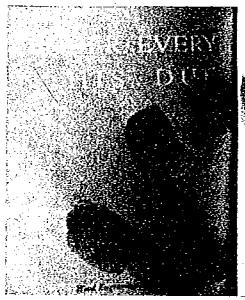

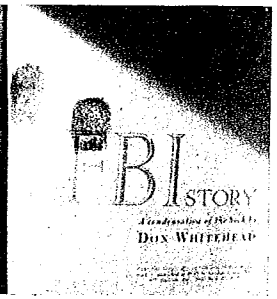

Edgar Hoover az FBI „hősi halottainak" emléktáblája előtt. A tábla székházuk előcsarnokában van elhelyezve. Érthető hát, hogy „hősi munkatársaikat" az egyszerűség kedvéért „special agents"-nek, különleges ügynököknek nevezik ezen, az írás bizonysága szerint

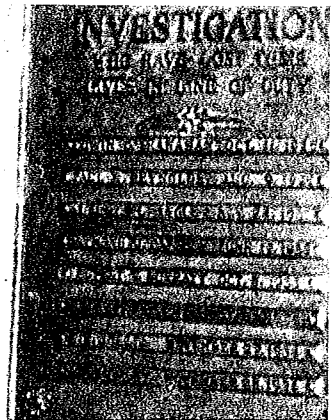

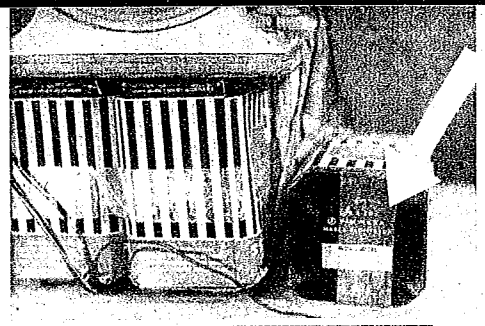

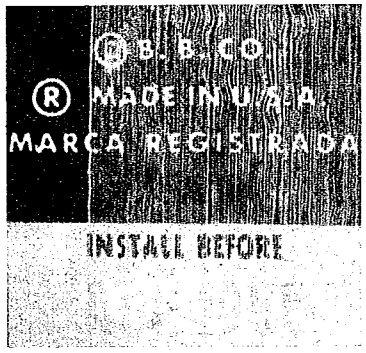

És ezt szánták a szocialista országok számára: Léggömbön szállított kémeszközök, rádió, légkörjelző és röplapszóró automaták. Lent: Az eszközök mindegyikén gyártási márka fémjelzi a készítés helyét és idejét

Az FBI-t népszerűsítő propagandagépezetbe bevonult — a rágógumi is. (A kép szerint a Skandináv országokba is)

A semlegesség deklarálása előtt Ausztriából, jelenleg Nyugat-Németországból, eregetik a kedvező széljárás kihasználásával „szeretetcsomagjaikat", a térképen jelölt útvonalakra

VARIÁCIÓK EGY TÉMÁRA avagy KÉMESZKÖZÖK REJTEKHELYEI
(Az NDK területén legutóbb elfogott kémek „kellékeiből"

Hova, mindenhova be nem fér egy apró fényképezőgép? Preparált franciakulcs nyelébe, kerékpárlámpába, szemüvegtokba, kulcstartóba, és még a játékmackó gyomrába is

A megbízók jelen esetben oly biztosak voltak dolgukban, hogy az alapvető biztonsági rendszabályok betartása nélkül (kicsinyítés, stb) küldözgették kémértesüléseiket és utasításaikat — a babapúder fémdobozában

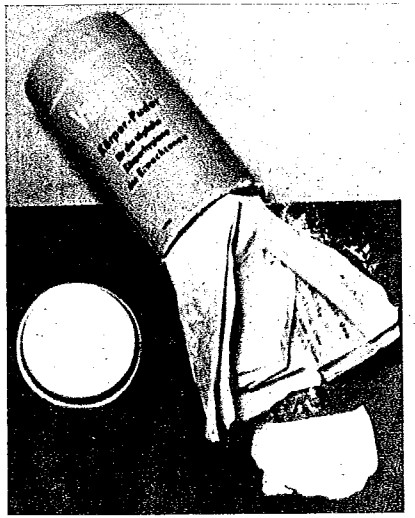

A kém, egy-egy kivájt cipősarokban akár ezer fényképfelvétel negatívját is elrejthette

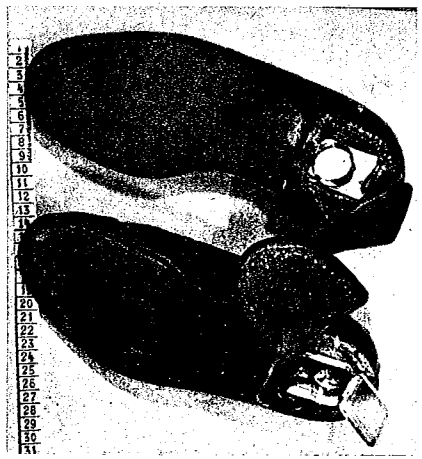

A játékmozdony gyomrába is rádiót építettek.

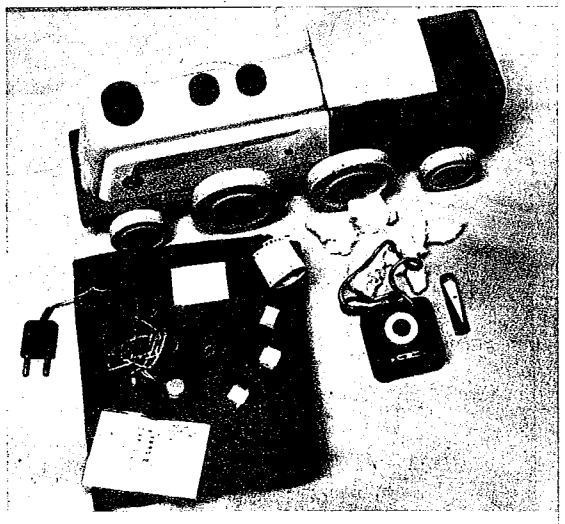

1953-ban a hírhedt X nap előtt egész Nyugat-Németországban megkezdődött az ellenforradalmi lázadás előkészítése. Munkában a RIAS ügynökei

Az amerikai CIC hírszerzője hosszú hónapokon át küldte kémjelentéseit az NDK fővárosából, a képen látható módon. Nyugat-Berlinben minden adásidőben megjelent — a nyíllal jelzett helyen — egy különleges vevőberendezéssel felszerelt gépkocsi. Egyedül ez volt képes a fényjelekké alakított üzenetek vételére. Erre a módszerre a rádióbemérés veszélye kényszerítette őket

A Rádió RIAS, előtte az amerikai katonai összekötő tiszt gépkocsija

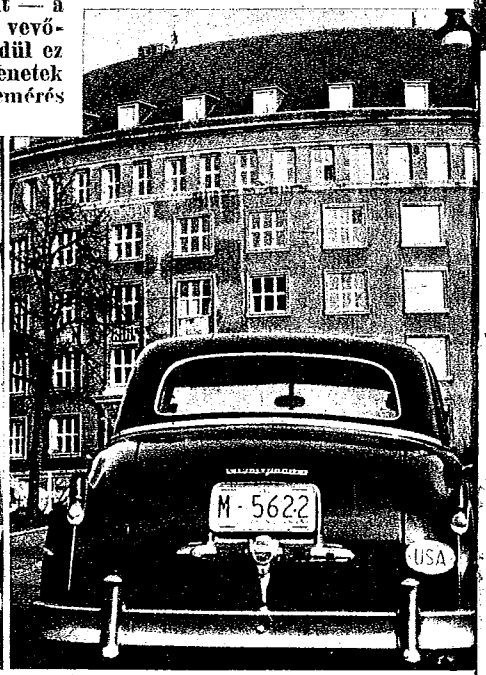

Így kezdődött az X nap. Hitlerista, revansista jelszavak harsogásával

Így tobzódott tetőpontján . . .

és ez lett a vége: az NDK fővárosának ifjúsága a népi kormányzat iránti hűség transzparenseivel, vörös zászlókkal tüntetett a fasiszta puccskísérlet ellen

AMIKOR MÉG NEM ÁLLT A VÉDŐFAL. Katonai rendőrök védőkíséretében civilruhás amerikai tisztek hatoltak be az NDK fővárosába egy Volkswagen kocsival. Látványos provokáció. Az MP már készen állt. Ők biztosították a könnygyertyákkal és könnygázgránáttal a huligánok visszavonulását

És azóta is, minden X nap évfordulóján megjelennek a zónahatáron a náci Németország kísértetei

A másik oldalon . . . a népi milícia egységei

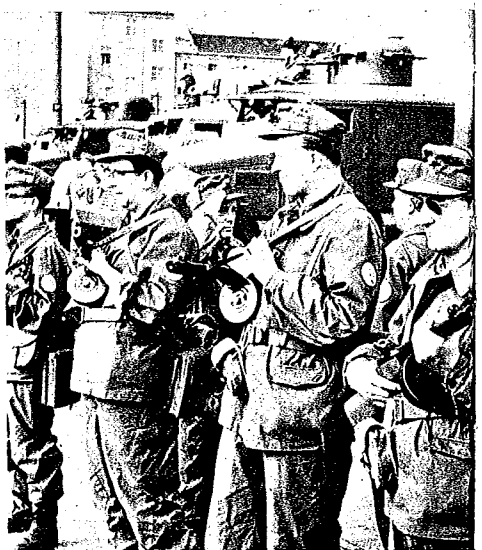

A leendő ejtőernyős ügynökök kiképzése úgynevezett „lengető-hevederen" való szoktató edzéssel kezdődik

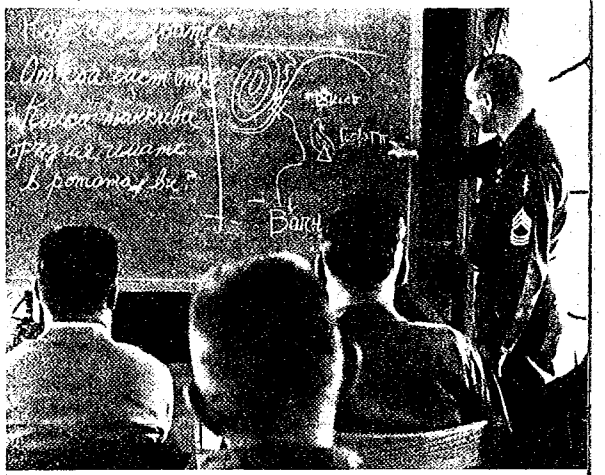

Orosz nyelvóra Fort Braggban, az amerikaiak központi kémiskoláján

Árulkodó uniformisok. A tanterem bejáratánál elhelyezett fogas bizonyítja legjobban, hogy a ráaggatott egyenruhák tulajdonosai legalább 15 országból érkeztek

Előadás a szocialista országok hadseregszervezési elveiről

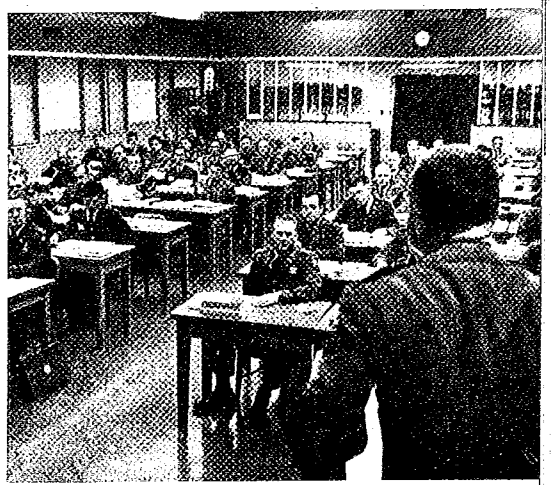

Okinawai testedzés: „Gúzsba kötés és alsókar-törés"

Rövid pihenő a vizsgafeladaton: a délvietnami deszantbevetésen

Mesterségesen keltett „hideghullámmal", s az erre képződő ideg- és vérműködési reakcióval teszik próbára a hideg égöv alá küldendők szervezetének ellenállóképességét

A „spiritusz-rektor" (irányító szellem) — Taylor tábornok

Egy „kiváló"-ra minősített diverziós feladat: A felhasznált robbanóanyag mindössze 2 fiola nitroglicerines töltet volt, s a megrongálás ideje, mindössze másfél perc

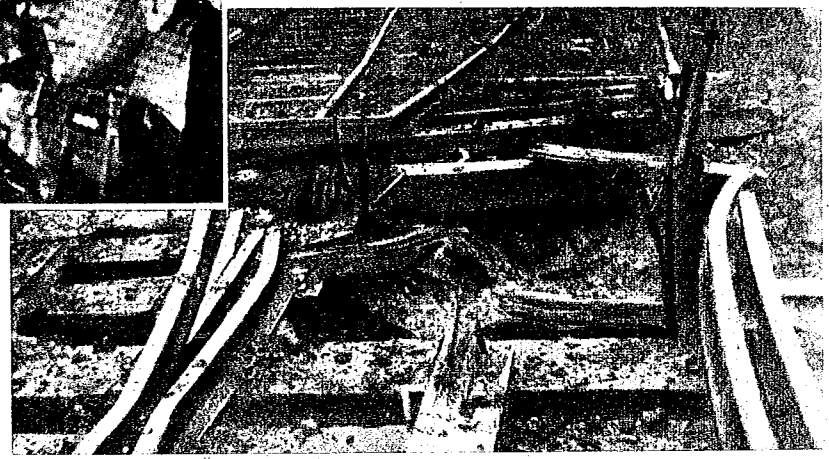

A hidak szerkezetének tanulmányozására igen alkalmasak a makettek. Ezeken tanulják meg a diverzánsok, hogy melyek az építmény legsebezhetőbb pontjai

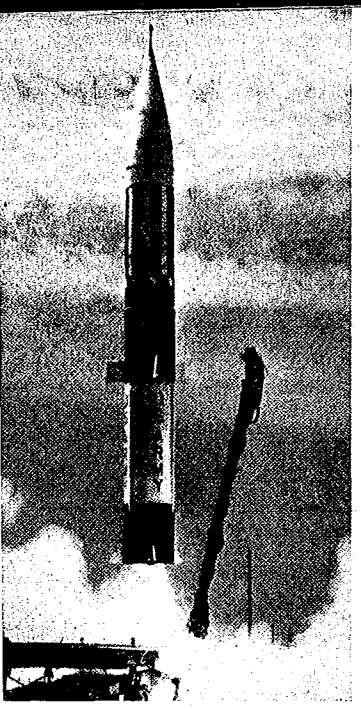

A kémrakéták dicsőítésére még propagandafilmet is készítettek az Egyesült Államokban. Nem rejtik véka alá e rakétaprogram igazi célját. A film eredeti főcím-felirata így hangzik: „AZ ÉGI KÉM"

A Midas típusú kémrakéta belsejében nagy teljesítményű felderítő fényképező és telemetrikus berendezésekkel, elindul első útjára

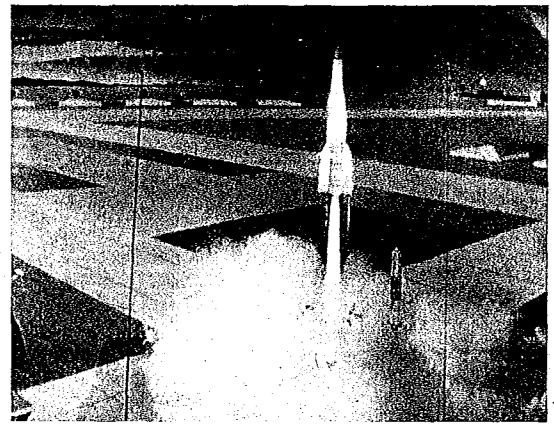

A film egyik utópisztikus felvétele abból a „boldog jövendőből" — szavaik szerint —, amelyben rendszeres, már óránkénti őrjáratot végezhetnek az amerikai kémrakéták

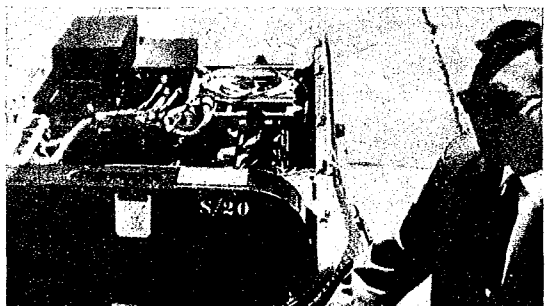

5 perccel Powers gépének felszállása előtt. A CIA emberei őrzik és helyezik el a gép fedélzetén a képfelvevő és magnetikus jelzőberendezéseket

Attól a pillanattól kezdve, hogy az U-2-es gép átlépte a Szovjetunió államhatárát, rádiólokátor-berendezések egész hálózata figyelte minden mozdulatát

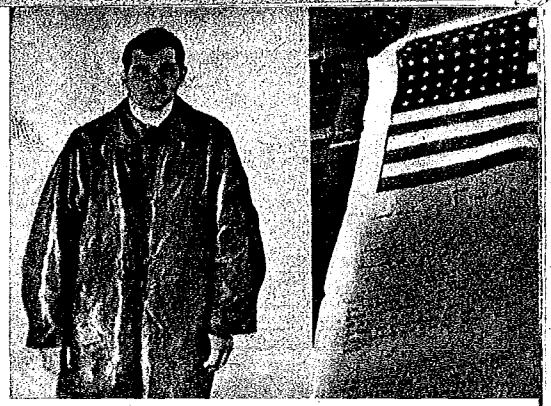

Francis Gary Powers, a kémpilóta elfogatása után. Overalljának hátára 8 nyelven — többek közt magyarul is — ráírták, hogy „elrejtője magas jutalomban részesül!"

2 KÉP, AMELY BEJÁRTA A VILÁGOT:

Akik lelőtték az U-2-est

Ez lett a kémrepülőből

Gyakran használják a turistának álcázott kémek ezt a normál külsejű fényképezőgépet, amely különleges tulajdonságokkal rendelkezik. Filmtovábbító, élességállító és expozíciós rendszere — önműködő. Lencséje, pedig változtatható gyujtótávolságú, ami azt jelenti, hogy a pillanat tört része alatt képes egy helyből távlati és egészen közeli felvételeket készíteni

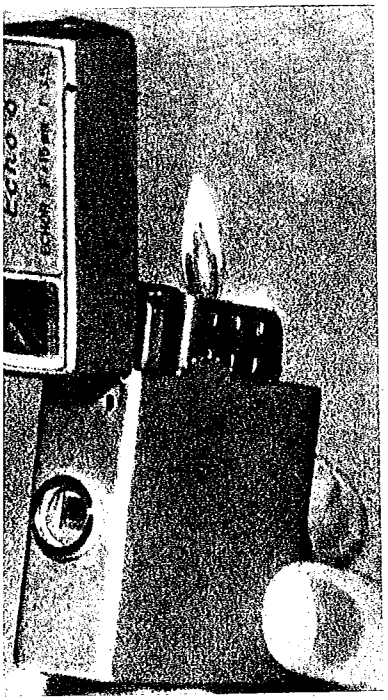

Oktató célokra készült öngyújtó fényképezőgép, amelyen a lencse még nincs elrejtve

Ez a sokat emlegetett, öngyújtóba épített fényképezőgép. Ujjmozdulattal egy parányi prizma a lencserendszer mögé illeszkedik, s így a felvétel hátrafelé, egy mögöttünk levő személyről is elkészíthető

Női karóraszerű fényképezőgép, amelyet a kém mindaddig csuklója belső részén viseli, amíg elérkezik a felvétel pillanata

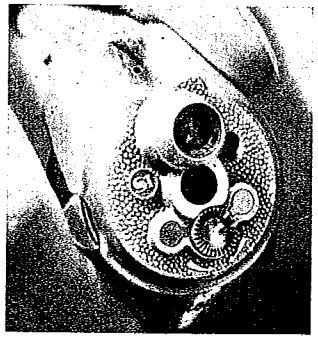

Ekkor a kifelé fordított „óra" gombnyomásra működni kezd

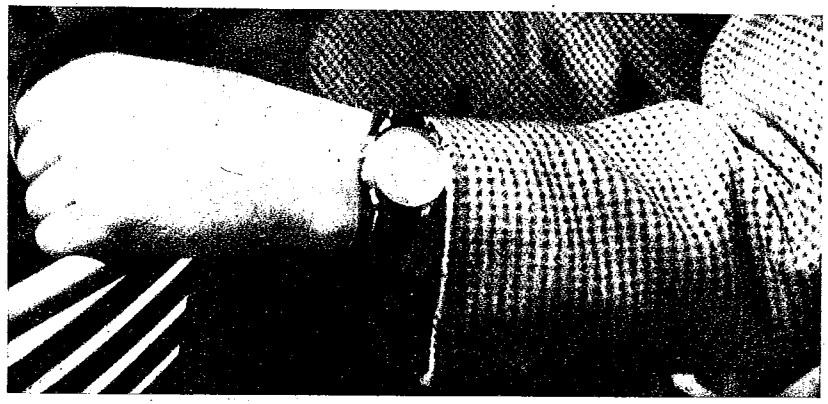

Munkában a lehallgató-berendezés

A stopperórának csak mutatói vannak, belsejében mikrofon rejtőzik, amelyet vékony kábel köt össze — a kabátujjon át — a belső zsebben lapuló törpe magnetofonnal

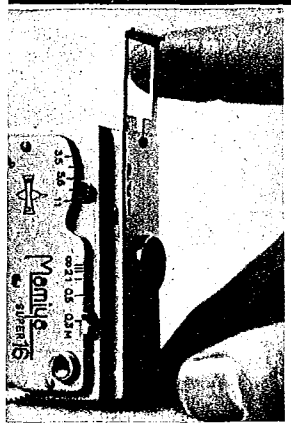

Balról: Japán-rendszerű 16 mm-es gép, amelynek üzembe állítása óraművel időzíthető. Középen: Ilyen átvilágító és nagyító berendezésen történik a miniatűr gépekkel készített felvételek vizsgálata, kiértékelése. Jobbról: Karórába épített fényképezőgép. Talán legjobban sikerült valamennyi hasonló típus közül. Maga az óra is működik

Ez a berendezés, amely alakját tekintve egy fényképezőgéphez és egy pisztolyhoz is hasonlít, külön magyarázatot kíván. Neve: MAXSECON (Maximus Security Communication), ami körülbelül annyit jelent, mint „legnagyobb biztonsággal folytatott beszélgetés". A berendezést másképpen „suttogó pisztoly"-nak nevezik. — Működési elve a következő: a „pisztoly" csövével célba veszi azt a személyt, akinek az üzenet szól és „elmondják" a szöveget. A készülék infravörös sugarakká változtatja a beszédet. Az 5 kilométeres hatókörzeten belül telepített vevőkészülék aztán felfogja és visszaalakítja a a sugarakat — beszédre. Az ilyen beszélgetések lehallgatása teljességgel lehetetlen, mert felkutatásához is az adás síkjában kell lenni, méghozzá szinte milliméteres pontossággal

A kémelhárítás szupertechnikus eszközei: a sztratoszféra-kamera és a kozmikus rádióteleszkóp. Ezekkel látni, illetve rögziteni lehet a világűrből érkező hang- és fényhullám-rezgéseket is

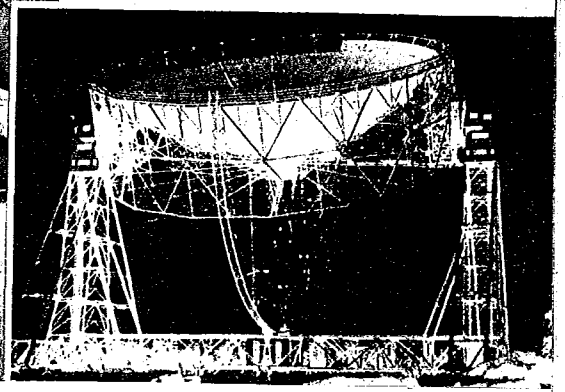

Mister Martin Himmler, azaz Himmler Márton úr. Több ízben járt Magyarországon is különleges megbizatásokkal. A CIA egyik magyar specialistája

Aki kényszeredetten mosolyog: Mr. Allen Dulles, a távozó kémfőnök, s aki behízelgően: McCone úr, az új superman. S aki nem néz egyikükre sem: — Mr. Kennedy az elnök

Érdemei elismeréséül a nyugalombavonuló Allen Dulles, a legmagasabb katonai kitüntetésben részesül

Ki tudja várja-e még közéleti szereplés a kiöregedett kémfőnököt? Ebben a „kellemes" környezetben (leváltója és utóda között) mindenesetre belehomorít a fényképezőgép lencséjébe

CHANGES IN U.S. WAR STRATEGY?

Megváltozik-e az Egyesült Államok háborús stratégiája? — teszi fel a kérdést az egyik legtekintélyesebb amerikai magazin

isions in U. S. defense strategy
orks, being planned.

line-up in forces and missions, ar
troversy. Uproar over a "leaked"

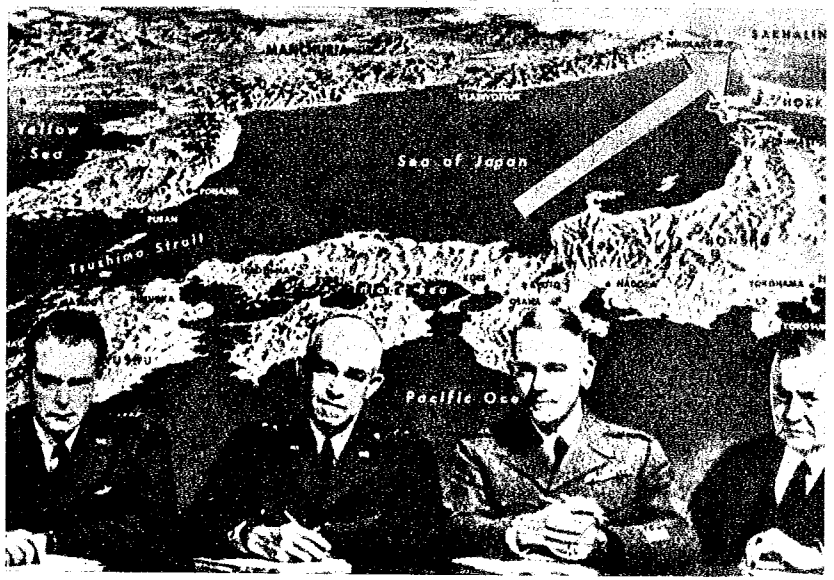

Az amerikai katonai gépezet kulcsfigurái szelíd tekintetűek, csak a bal szélen ülő repülőtábornok haragos. Érthető, mert a térképen jelzett helyen megint esődöt mondott egy U-2 kísérlet. A kudarc feleleplezte: nincsen szó a stratégia megváltoztatásáról

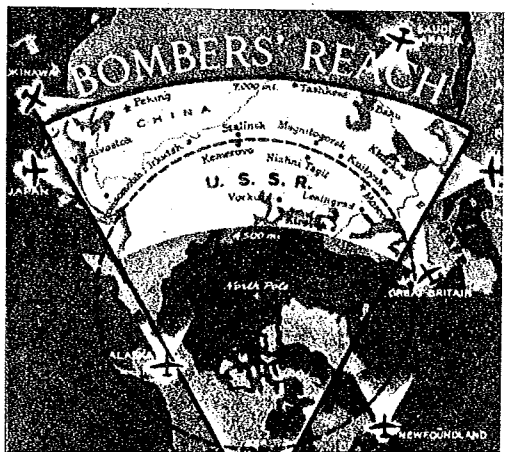

Ez a térkép sem a békés szándék bizonysága. A terv nehézbombázók hatósugarának kiterjesztéséről árulkodik Alaszkától Pekingig, Bakutól Vlagyivosztokig

A NATO-konferencián elnöklő Heusinger tökéletesen szót ért amerikai partnerével, s közben mindketten büszkén viselik az egymás elleni háború kitüntetéseit

Ezt a fényképet üldözte az FBI fél Amerikán át. Ez a kaliforniai atomlaboratórium azonban csak a hollywoodi filmstúdiók udvarán létezett

Epilógus

A ma újságolvasó emberének már nevetséges lenne azt állítani, hogy például a szarajevói merénylet okozta az első világháborút. Ma már különbséget tudunk tenni szükségszerű és véletlen, alapvető ellentét és közvetlen kiváltó ok között. A kémek és hírszerzők küzdelmét, a felderítés és elhárítás problematikáját sem lehet többé önmagában, az adott gazdasági és politikai rendszertől függetlenül szemlélni.

Sok még a homályos pont, a fehér folt a modernkori történelemben, de egyre több rejtélyre derül világosság.

Mert egymaga az még nem rejtély, hogy Washington város telefonkönyvének 462. oldalán a „2430-E St.N.W" földrajzi meghatározással közlik a CIA központjának helyét, az azonban már különös, hogy ha valakinek kedve támad feltárcsázni az „Executive-3-6115" számú vonalat, miért jelentkezik ott a napnak mind a 24 órájában egy rekedtes hang: „Yes, please I'm Waiting (Igen kérem, várom). Várom, hogy halljak valamit. Hogy mit vagy mire vár ez az inspekciós ott a kémek fellegvárában — ki tudja? Talán feljelentést valakiről vagy valamiről. Bármiről, csak dagassza jelentéstömbjüket.

A diverzió tevékenysége folyik tovább. Újabb és újabb ügynökök kerülnek bevetésre. S amikor lelepleződnek és eléri őket végzetük: megszólal a zenekar másik szólama.

— Arnold Brown van a mikrofonnál — üvölti a szpíker, s a televíziós kamerák pergőtüzében megjelenik egy bágyadt tekintetű, csokornyakkendős úriember, aki egy rendezői utasításra felvett sajtómosollyal kedélyesen beszélni kezd. Legutóbbi „csevegése" például így kezdődött:

„A jövő háborújában a csatákat nemcsak itt a földön, hanem a világűrben is meg fogjuk vívni, egyelőre azonban csak Atlas rakéták állnak rendelkezésünkre, de programunk szerint 1964 végéig 1000 Minuteman rakétát készítünk még. — S a Pentagon világűri osztályának a főnöke belekacsint a felvevőgépbe. — Akkor aztán jöhetnek a vörösök, de meg sem kell várni, hogy jöjjenek, mi elébük megyünk!"

És Mr. Brownnak egyre gyakrabban kell megjelennie a képernyőn . . .

Javíthatatlanok!

Nem veszik észre az idő múlását, pedig kronométereik igazán kitűnőek.

Nem veszik észre, hogy a szoldateszka gépezetében egy apró csavar elmozdulhatott, hogy a Powers-szeket nem ejtőernyős, a Forrestalokat pedig nem ablakon való kiugrásra tanították.

Nem veszik észre, hogy egy korszak, mely a mataharik tördöfésével kezdődött és a harmadik birodalom összeomlásával ért véget, valóban véget ért.

Nem veszik észre — igaz csak évmilliók óta van így —, a nap nyugaton csak alkonyodni szokott — keleten pirkad az ég.

Az új hajnalok fényével pedig nincs az a kémrepülő, amely szembe tudna szállni.

TARTALOM

Bevezető — — — — — — — — — — — — — — — — — — 5
Pillantás a kulisszák mögé — — — — — — — — — — — — 7
Margarete Zelle különös életútja Szumatrától a párizsi St. Lazare börtönig — — — — — — — — — — — — — — — 20
A földalatti hadsereg bevetésre indul, azaz mi is az Intelligence Service? — — — — — — — — — — — — — — — 25
Az Anzac-öböl titka — — — — — — — — — — — — — — 29
Új ügyfél a kémpiacon — — — — — — — — — — — — — 33
Csondos & Comp. magánüzlete olajügyben — — — — — — 39
Gárdatábornokok a garniszállóban — — — — — — — — 44
A Grossmutter várja unokáit — — — — — — — — — — 47
A „Werwolf" hadművelet — — — — — — — — — — — — 52
Hispánia megismerkedik az Ötödik Hadoszloppal — — — — 58
Valaki hiányzik a koktélpartiról — — — — — — — — — 63
Nem indul a repülő Casablanca felé — — — — — — — — 74
S azután béke lett — — — — — — — — — — — — — — 78
Hamu alatt izzik a parázs — — — — — — — — — — — — 85
Colonel Kovach Budapesten — — — — — — — — — — — 89
0 óra 1 perckor a Brandenburgi Kapunál — — — — — — 99
Az X nap — — — — — — — — — — — — — — — — — 104
Egyetlen mozdulat — a világvége — — — — — — — — — 110
Drang nach Osten — ki tudja hányadszor? — — — — — — 116
Gerillahadviselés — Made in Okinawa — — — — — — — — 127
A milliomos FBI — a hiszékenység vámszedője — — — — 136
Az égi kém — — — — — — — — — — — — — — — — 148
Hazatértek önvallomása — — — — — — — — — — — — 160
A nyugalmazott kémfőnök — és utóda — — — — — — — 167
45 esztendeje napirenden — — — — — — — — — — — — 174
Szemben az egész világgal — — — — — — — — — — — — 181
Hazajáró kísértetek — — — — — — — — — — — — — — 193
Második határ — — — — — — — — — — — — — — — — 203
Epilógus — — — — — — — — — — — — — — — — — — 209